

การแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย :
กระบวนการ ปัญหา และการแก้ไข

ประภาพรรัตน์ คิ้ววงศ์งาม

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและพัฒนา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ.2550

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

สารนิพนธ์

เรื่อง

การแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย:

กระบวนการ ปัญหา และการแก้ไข

นางสาว ประพาฬรัตน์ คิ้ววงศ์งาม

ผู้วิจัย

อาจารย์ลักขณา คาวรัตน์หงษ์

อ.บ., ศศม., Ph.D.

ประธานกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชุมาวดี จำหิรัญ, ศศบ., M.A.

กรรมการควบคุมสารนิพนธ์

ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. ชินนุสรณ์ สวัสดิวัตน์

Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดวงพร คำหนูวัฒน์, นศ.บ., M.A.

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและ

วัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท

สารนิพนธ์

เรื่อง

การแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย:

กระบวนการ ปัญหา และการแก้ไข

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา

วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2550

ประพาพรรัตน์ คิ้ววงศ์งาม

นางสาว ประพาพรรัตน์ คิ้ววงศ์งาม

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์
Ph.D.

ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชุมาวดี จำหิรัญ

ศศ.บ., M.A., Adv.Dip.

กรรมการสอบสารนิพนธ์

อาจารย์ลักขณา คาวรัตน์หงษ์

อ.บ., ศศม., Ph.D.

กรรมการสอบสารนิพนธ์

ศาสตราจารย์ ม.ร.ว.วิษณุสรร สวัสดิวัตน์

Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ โสภณา ศรีจำปา, Ph.D.

ผู้อำนวยการ

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความช่วยเหลือและเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่งจาก ดร.ลักขณา คาวรัตน์หงษ์ ประธานที่ปรึกษาสารนิพนธ์และกรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำในการทำงานตลอดการศึกษาวิจัยโดยเฉพาะประเด็นการวิเคราะห์ปัญหาด้านวัฒนธรรมในแง่มุมต่างๆ ระหว่างวัฒนธรรมภาษาอังกฤษต้นฉบับและวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของเรื่อง รวมทั้งการปรับใช้ในการแปลสำหรับวัฒนธรรมไทย ซึ่งผู้วิจัยต้องขอขอบคุณความเอาใจใส่และกำลังใจที่ได้รับมาโดยตลอด

ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณ ผศ. สุขุมาวดี ขำหิรัญ กรรมการควบคุมสารนิพนธ์และกรรมการสอบสารนิพนธ์ที่ได้ให้ความเอาใจใส่ตรวจสอบบทแปลและให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อให้ได้งานวิจัยด้านการแปลที่สมบูรณ์ และขอขอบคุณ รศ.ดร.เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์ ที่ช่วยสละเวลาในการเป็นประธานสอบสารนิพนธ์ครั้งนี้ และได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย

ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมูลนิธินิปปูน ที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูล และขอขอบคุณนักวิชาการและสมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นที่ศึกษาวัฒนธรรมญี่ปุ่นและผลิตหนังสือที่มีประโยชน์ต่อการส่งเสริมความเข้าใจวัฒนธรรมญี่ปุ่น รวมทั้งขอบคุณ Mitsuda Mami, Kuroda Mami และเพื่อนร่วมสถาบันทุกท่านที่ช่วยเสนอแนะ ดิชมและช่วยตรวจสอบแก้ไขงานให้ รวมทั้งชาวญี่ปุ่นท่านอื่นๆ ที่ให้ข้อมูลด้านภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่เป็นประโยชน์ต่อการแปล ซึ่งชาวญี่ปุ่นหลายท่านที่ผู้วิจัยไม่รู้จักชื่อ หรือไม่ประสงค์ออกนาม แต่ได้ให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นผ่านทางเพื่อนและญาติ ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณและขอโทษมา ณ ที่นี้ ที่ไม่อาจลงนามได้หมด

ท้ายนี้ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่ให้การสนับสนุนตลอดมา

ประพาพรรณ คีววงศ์งาม

ผู้วิจัย

การแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย : กระบวนการ ปัญหา และการแก้ไข
(A TRANSLATION OF JAPANESE FOLKTALES FROM ENGLISH INTO THAI: PROCESSES, PROBLEMS, AND SOLUTIONS)

ประภาพรรัตน์ คีววงศ์งาม 4737747 LCCD/M

ศศ.ม.(ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา)

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์: ลักขณา ดาวรัตนหงษ์ อ.บ.,ศศ.ม., Doctorat de l'EHESS;

สุขุมาวดี ขำศิริบุญ ศศ.บ., M.A., Adv.Dip.

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาปัญหาการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการแปล ปัญหา และการแก้ไขปัญหาการแปล จากหนังสือ Best-loved Folktales of the World ที่เขียนและรวบรวมโดย Joanna Cole จำนวน 8 เรื่อง ซึ่งมีความเกี่ยวพันด้านภาษาและวัฒนธรรมระหว่างอังกฤษ ญี่ปุ่นและไทย วิธีการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การศึกษากระบวนการแปลและการศึกษาปัญหาและการแก้ไขปัญหาในการแปล

จากการศึกษากระบวนการแปลที่ใช้ในการแปลครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ การวิเคราะห์ต้นฉบับและกลวิธีในการแปล ผู้วิจัยใช้วิธีการอ่านในรอบแรกด้วยวิธี “อ่านแบบสำรวจ” เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาในต้นฉบับทั้งหมด จากนั้นจึงใช้วิธีการอ่านแบบ “วิเคราะห์รายละเอียด” แล้วจึงใช้กลวิธีในการแปลแบบตรงตัวในร่างแรกและการแปลแบบเอาความ ซึ่งเรียบเรียงใหม่ให้เป็นธรรมชาติ จากนั้นผลจากบทแปล 3-4 วัน เพื่อให้เห็นปัญหาได้ชัดเจนและปรับแก้ไข เมื่อได้บทแปลร่างสุดท้าย จึงนำมาทดสอบ 3 วิธี ทดสอบด้วยตนเอง ทดสอบกับผู้อ่านและทดสอบกับผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา แล้วนำคำแนะนำต่างๆ มาปรับปรุงแก้ไขบทแปล

ปัญหาการแปลที่พบในการวิจัย ได้แก่ ปัญหาการแปลด้านภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งเกี่ยวพันระหว่างอังกฤษ ญี่ปุ่นและไทย นอกจากนี้ ยังพบปัญหาที่ซับซ้อนขึ้น จากข้อจำกัดภาษาอังกฤษต้นฉบับต่อวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของเรื่อง ซึ่งการเลือกคำแปล ผู้วิจัยจะต้องวิเคราะห์อย่างละเอียด แล้วจึงเลือกคำแปลให้เหมาะสมกับบริบทของเรื่อง การแก้ไขปัญหาการแปลด้านภาษามีหลายวิธี คือ การเติมคำ การขยายความอธิบาย การตีความ การถ่ายเสียง การทำเชิงอรรถอธิบาย การละ การเรียบเรียงประโยคใหม่ การใช้สำนวนภาษาไทย ภาษาพูด และการใช้ภาษาเก่า ปัญหาด้านวัฒนธรรมแก้ไขได้ด้วยเทคนิคการแก้ไขปัญหาด้านภาษา ซึ่งพื้นความรู้ด้านวัฒนธรรมญี่ปุ่นค้นหาได้จากนิทาน หนังสือวัฒนธรรมต่างๆ อินเทอร์เน็ตและเจ้าของภาษา ในบางครั้งพบว่า คำภาษาอังกฤษมีข้อจำกัดที่ไม่อาจสื่อวัฒนธรรมญี่ปุ่นได้ชัดเจน จึงมีการยืมใช้คำในวัฒนธรรมจีนสื่อภาพวัฒนธรรมญี่ปุ่นซึ่งมีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งผู้อ่านฉบับแปลภาษาไทยคุ้นเคยแทน

จากการแปลเรื่องที่มีวัฒนธรรมจริงหรือเรื่องที่มีการเขียนใหม่หลายๆครั้ง สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการแปลและแก้ไขปัญหาการแปลสำหรับนักแปลอื่นๆ ที่จะต้องแปลเรื่องลักษณะเดียวกันได้ อย่างไรก็ตาม นักแปลจะต้องตระหนักเสมอว่า ข้อมูลต้นฉบับอาจมีความคลาดเคลื่อน ผิดพลาด ไม่ชัดเจน การมีพื้นความรู้เรื่องที่แปล จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตลอดกระบวนการแปล ถ้าผู้แปลมีความรู้ไม่มากพอ จะทำให้ได้บทแปลที่ไม่สมบูรณ์ มีการแปลผิด แปลไม่ได้ และแปลคลาดเคลื่อน

คำสำคัญ การแปล / การแปลนิทาน

**A TRANSLATION OF JAPANESE FOLKTALES FROM ENGLISH INTO THAI:
PROCESSES, PROBLEMS, AND SOLUTIONS**

PRAPANRAT KIVWONGNGAM 4737747 LCCD/M

M.A. (LANGUAGE AND CULTURE FOR COMMUNICATION AND
DEVELOPMENT)THEMATIC PAPER ADVISORS: LAKANA DAORATANA HONG, Doctorat de
l'EHESS, SUKHUMAVADEE KHAMHIRAN, M.A.,**ABSTRACT**

This thesis is a study of translation of Japanese folktales from English into Thai. The objectives are to study processes, problems, and solutions in translating. All 8 Japanese stories from *Loved Folktales of the World*, collated and written by Joanna Cole, were selected for this study. The methods used in this study were divided into 2 parts namely, to study the translating processes and to study the translating problems and solutions.

Translating processes of this paper were described in 2 main steps namely, source language analysis and translation strategies. The translating processes began with skimming to obtain the essence of the whole story, followed by analytical reading. The first translation draft represented a literal translation. When the first draft was finished, it was rechecked and fine-tuned for natural structure. The draft was left "cool" for 3-4 days; this enables translators to see the translation problems and solutions clearly. The final process of translation ends with the quality control for the target language. There are 3 methods for testing the final draft namely, by the translator, by Thai readers, and by expert in linguistics and translation. Lastly, critiques from audience are important in improving the target language.

Linguistic and cultural problems found in this paper, was that the involved 3 languages namely, English, Japanese and Thai. Moreover, there was a problem in that it appeared that the English translation did not render the complexities of culture in the original tales. The translator had to analyze carefully, then choose the most suitable solution. Linguistic solutions included addition, explanation, interpretation, transliteration, footnotes, deletion, construction, Thai idioms, oral sentences and archaic words. Cultural problems able to be solved by linguistic solutions techniques. However, Japanese cultural background knowledge could be found in the source text, in cultural books, in the internet and native speakers. But, some English terms were limited and did not clearly reflect the meaning in Japanese culture. The translator sometime used Chinese words to illustrate Japanese images because they have a similar culture and Thai audiences are familiar with the meaning.

This paper, a translation from a non-original source and rewritten texts can be used as a guideline for those who have to deal with similar texts. However, any translator doing something like this should be concerned because the source language might have mistakes and unclear points. Therefore, background knowledge is important in overcoming translation problems in any translating process. If the background knowledge is not enough, the result will be incomplete with errors and mistranslations.

KEYWORDS: TRANSLATION / TALES / JAPANESE FOLKTALES

184 pp.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของหัวข้อศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.5 ข้อจำกัดในการวิจัย	5
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	6
2.1 แนวคิดและทฤษฎีการแปล	6
2.1.1 ความหมายของการแปล	6
2.1.2 กระบวนการแปล	8
2.1.3 ปัญหาการแปล	10
2.2 แนวคิดและทฤษฎีการแปลงานบันเทิงคดี	11
2.2.1 ประเภทของนิทานและหลักการแปลนิทาน	12
2.2.2 การใช้ภาษาในการแปลนิทาน	13
2.3 งานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	13
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	17
3.1 การเลือกหัวข้อวิจัย	17
3.2 การศึกษาวิจัยทางเอกสาร	19
3.3 การศึกษาและวิเคราะห์หัตถ์ฉบับในเบื้องต้น	20
3.4 การดำเนินการแปลและทดสอบบทแปล	23
3.5 การทบทวนและปรับปรุงแก้ไขบทแปล	24
3.6 วิเคราะห์ปัญหาการแปลและการแก้ไข	25
3.7 สรุปผลการศึกษา	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 บทแปลนิทาน	27
4.1 โมโมทาโร่ เด็กชายลูกท้อ (Momotaro or The Peach-Boy)	27
4.2 หญิงชราตามหาซาลาเปา(The Old Woman Who Lost Her Dumpling)	30
4.3 นกกระจอกลิ้นดื้อ (The Sparrow with the Slit Tongue)	32
4.4 ตำนานเกาะโอะกิ (The Tale of the Oki Islands)	35
4.5 ช่างตัดหินกับเทพเจ้าภูเขา (The Stonecutter)	38
4.6 ภาพวาดภรรยาที่รัก (The Wife's Portrait)	41
4.7 อุราชิม่าผู้ใจดี (Urashima)	43
4.8 กาน้ำชาแสนกล (The Magic Kettle)	44
บทที่ 5 ปัญหาในการแปลและวิธีการแก้ไข	47
5.1 ปัญหาการแปลด้านภาษา	47
5.1.1 ปัญหาการแปลระดับคำ	47
5.1.1.1 คำนาม	48
5.1.1.2 คำสรรพนามบุรุษที่1และคำเรียกขาน	54
5.1.1.3 คำอุทาน	59
5.1.1.4 คำลงท้าย	61
5.1.1.5 คำทับศัพท์ภาษาญี่ปุ่น	63
5.1.1.6 คำเลียนเสียงธรรมชาติ	65
5.1.2 ปัญหาการแปลระดับวลีและประโยค	67
5.1.2.1 ภาษานิทาน	67
5.1.2.2 การเรียบเรียงประโยค	70
5.1.2.3 การแปลสำนวน	70
5.1.2.4 การแปลชื่อเรื่อง	72
5.2 ปัญหาการแปลด้านวัฒนธรรม	74
5.2.1 ระบบทางสังคมและการปกครอง	75
5.2.2 ศาสนา ความเชื่อและทัศนคติต่างๆ	78
5.2.2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับพืชและสัตว์	79
5.2.2.2 ความเชื่อเกี่ยวกับผี ปีศาจและเทวดา	81

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.2.2.3 ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง	86
5.2.4 อาหาร	89
5.2.5 การแต่งกาย	90
5.2.6 อุปกรณ์และเครื่องใช้	93
5.2.7 ศิลปะการแสดง	95
5.2.8 สิ่งปลูกสร้างหรือสถาปัตยกรรมต่างๆ	96
5.2.9 การนับเวลา	98
5.3 ปัญหาการแปลที่เกี่ยวพันระหว่างภาษาอังกฤษต้นฉบับต่อ วัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของเรื่อง	99
5.3.1 ปัญหาด้านความรู้ของผู้แปลต่อการถ่ายทอดความหมาย ให้สอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของเรื่อง	99
5.3.2 ปัญหาการค้นหาความหมายคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นจากการถ่ายเสียง ภาษาอังกฤษ	103
5.3.3 ปัญหาการสื่อความหมายที่ให้ภาพต่างกันด้วยการทับศัพท์ กับการใช้คำภาษาอังกฤษทั่วไป	104
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	107
6.1 สรุปผลการศึกษา	107
6.2 อภิปรายผลการศึกษา	112
6.3 ข้อเสนอแนะ	113
บทสรุปสำหรับผู้บริหารภาษาไทย	115
บทสรุปสำหรับผู้บริหารภาษาอังกฤษ	125
บรรณานุกรม	135
ภาคผนวก	139
ประวัติผู้วิจัย	184

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของหัวข้อศึกษา

ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสาร เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน มนุษย์แต่ละสังคมจึงมีการสร้างและพัฒนาภาษาของกลุ่มตน ทำให้มีภาษาที่ใช้สื่อสารหลากหลายแตกต่างกันไป ภาษานอกจากจะใช้สื่อสารเพื่อการอยู่ร่วมกันแล้ว ยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทักษะคติ ค่านิยม โลกทัศน์ และความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม การแปลได้เข้ามามีบทบาทสำหรับมนุษย์ที่มีภาษาใช้ต่างกัน เพราะทำให้คนต่างภาษาเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน นักแปลจึงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจ ระหว่างคนต่างภาษาและวัฒนธรรม คุณสมบัติของนักแปลที่ดีนั้น วรรณา แสงอร่ามเรือง(2545: 236) กล่าวว่า นอกจาก จะต้องมีความสามารถด้านภาษาแล้ว ยังต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ที่จะหาความรู้รอบด้านรู้จักสร้างสรรค์ถ้อยคำและถ่ายทอดความหมายทางภาษาและวัฒนธรรมได้เทียบเคียงต้นฉบับ

การแปลได้เข้ามามีบทบาทในศาสตร์ทุกแขนง เช่น การศึกษา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ การแพทย์ การเกษตร กฎหมาย การเมือง เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อจุดประสงค์ที่แตกต่างกันไป สำหรับการแปลงานบันเทิงคดีเป็นการแปลด้านศิลปศาสตร์ที่มีหลากหลาย เช่น นวนิยาย กวีนิพนธ์ บทเพลง บทพากย์ บทละคร และอื่นๆ ลักษณะของผลงานแปลนั้นอาจแตกต่างกันไปตามปัจจัยต่างๆ เช่น ผู้รับสารที่ต่างเพศ ต่างวัย ต่างวัฒนธรรม และลักษณะของต้นฉบับที่ผู้เขียนแต่ละคน มีการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษาเฉพาะตัว รวมทั้งจุดมุ่งหมายในการนำเสนองานเขียนนั้นๆ

ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน หลายๆประเทศได้ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาประเทศของตน จึงได้ส่งเสริมให้คนในชาติเรียนภาษาอื่นๆ เพิ่ม โดยภาษาอังกฤษจัดเป็นภาษาแรกที่ได้รับการเลือกให้เรียนเป็นภาษาที่สอง เพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางที่มีผู้รู้ภาษาอื่นๆ นำมาแปลคู่กับภาษาของตน ทำให้ผู้อ่านส่วนใหญ่เข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและสะดวกที่สุด เช่น การแปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นอังกฤษ การแปลจากภาษาไทยเป็นอังกฤษ เป็นต้น แต่การแปลมีข้อจำกัดหลายอย่าง

ในการรักษาความหมายของต้นฉบับ แม้จะพยายามรักษาความหมาย รูปแบบให้ได้มากที่สุด แต่บางครั้งความหมายเดิมอาจผิดเพี้ยนไป เพราะความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรม ทั้งจากการแปลจากต้นฉบับภาษานั้นเองและการแปลผ่านภาษาอื่นหลายๆ ภาษา

การแปลนิทานเป็นการแปลงงานบันเทิงคดีที่มีมานาน ซึ่งสามารถเข้าถึงผู้อ่านได้ง่ายทั้งเด็กและผู้ใหญ่ สิทธิธา พิณีภูวดล(2542:102) กล่าวว่า งานบันเทิงคดีประเภทนิทาน นิยาย เรื่องเล่า เป็นสิ่งที่มีมาแต่โบราณ ตั้งแต่สมัยที่ยังไม่มีตัวอักษรสื่อสารกัน คือ คนโบราณสื่อสารกันด้วยการเล่านิทาน นิยาย ดังนั้น จึงมีผู้เรียกว่า“วรรณคดีปาก”หรือ“มุขปาฐะ”(Oral Literature) เรื่องเล่า นิทาน นิยาย จะใช้วิธีบรรยายและพรรณนาเป็นพื้น ใช้วิธีไม่ซับซ้อน จึงมีผู้เรียกว่า“วรรณกรรมวรรณนา”(Narrative Literature) ดังจะเห็นได้ว่า นิทานไทยหลายเรื่อง เช่น ปลาบู่ทอง โสนน้อยเรือนงาม และอื่นๆ ได้มีการเล่าสู่กันฟังมานานแล้ว และไม่ปรากฏแหล่งที่มาของเรื่องที่ชัดเจน แต่เรื่องเหล่านี้คนไทยรู้จักคุ้นเคยกันดี ทุกชาติต่างมีเรื่องเล่าและนิทานของตนเองมาช้านาน มีการใช้นิทานเป็นสื่อเพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ ทักษะคติ ค่านิยมมากมาย จากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกคนรุ่นหนึ่ง นิทานหลายเรื่องจึงสามารถสะท้อนให้เห็นลักษณะวัฒนธรรม การดำรงชีวิตของคนเหล่านั้นได้ ต่อมาได้มีการใช้นิทานเพื่อจุดประสงค์อื่นๆ เช่น สมัยก่อนผู้สืบทอดศาสนาโบราณใช้เพื่อเผยแพร่คำสอนทางศาสนา หรือจูงใจคนให้มีคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งปลูกจิตสำนึกในการประพฤติดีเป็นคดีของสังคม เกริก ยूनพันธ์(2539:16) กล่าวว่า การเล่านิทานหรือหนังสือนิทานเป็นเครื่องมือที่ผู้ใหญ่ใช้เล่าให้เด็กฟัง เพื่อให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการ สนุกสนานเพลิดเพลิน และยังทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว นิทานช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็ก รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมต่างๆ เป็นหลักในการดำเนินชีวิตและเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในชีวิตได้ด้วยตนเอง

นิทานและเรื่องเล่าต่างๆ มีหลายประเภท อาจแบ่งตาม ยุคสมัย รูปแบบนิทาน ชนิดของนิทาน แบ่งตามเขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น เกริก ยूनพันธ์(2539:20-23)ได้กล่าวว่า การแบ่งนิทานตามรูปแบบของนิทาน สามารถจำแนกและแบ่งได้ตามเนื้อหาสาระ ที่เป็นเรื่องราวของนิทานนั้นๆ เช่น เทพนิยาย นิทานพื้นบ้าน นิทานคติสอนใจ นิทานวีรบุรุษ นิทานอธิบายเหตุ เทพปกรณัม นิทานที่มีสัตว์เป็นตัวละคร นิทานตลกขบขัน เป็นต้น นิทานแต่ละประเภทจะได้รับความนิยมที่แตกต่างกันไป เช่น เด็กเล็กมักจะชอบนิทานเกี่ยวกับสัตว์ที่มีภาพและนิทานเทพนิยาย เด็กวัยรุ่นจะเริ่มชอบนิทานสารคดี วิทยาศาสตร์ และอื่นๆ ตามความสนใจ ส่วนนิทานพื้นบ้านจัดเป็นนิทานประจำถิ่นที่เล่าต่อกันมา เรื่องที่เล่าอาจเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่หรือมีเค้าโครงเรื่องคล้ายกับนิทานของกลุ่มชนอื่น แม้จะมาจากถิ่นต่างกัน จนเมื่อเริ่มมีการจดบันทึกและสามารถจัดพิมพ์เป็นหนังสือ

นิทาน เรื่องเล่าเหล่านี้จึงสืบทอด และมีการแปลแพร่หลายในปัจจุบัน เช่น นิทานของ จาคอบและ วิลเฮล์ม กริมม์ ชาวเยอรมัน และนิทานของ อันส์ คริสเตียน แอนเดอร์สัน ชาวเดนมาร์ก เป็นต้น

การแปลนิทานนั้น ในสังคมตะวันตกมีมานาน เช่นในสมัยพระเจ้าอัลเฟรดมหาราชได้ทรง แปลนิทานจากภาษาละตินมาเป็นภาษาอังกฤษโบราณโดยมีนักปราชญ์ช่วยเหลือ เพื่อให้เด็กๆ อ่าน แคลช(Cass, 1969:109 อ้างใน จันทนีย์ พานิชผล, 2527:59) ต่อมา ได้มีการแปลนิทานต่างภาษา เรื่อยมา รวมทั้งมีการเขียนนิทานพื้นบ้านสมัยใหม่เพิ่มขึ้น ทำให้มีวรรณกรรมสำหรับเด็กหลากหลาย แต่ในประเทศแถบเอเชีย การแปลนิทานและวรรณกรรมสำหรับเด็กยังมีไม่มาก มีเพียงไม่กี่ประเทศ ที่ส่งเสริมการเขียนและแปลวรรณกรรมสำหรับเด็ก เช่น ญี่ปุ่น อินเดีย เป็นต้น (จันทนีย์ พานิชผล, 2526:39-56)

สำหรับประเทศไทยได้เริ่มมีการแปลวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนมานานพอสมควร ใน รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากการที่ พระบรมวงศานุวงศ์เสด็จไปศึกษาที่ ยุโรปแล้วนำความคิดที่จะนำการแปลมาเผยแพร่ โดยมีการแปลวรรณกรรม จากภาษาอังกฤษเป็น ภาษาไทยนอกจากนั้น ยังพบว่า มีการแปลนิทานภาษาอังกฤษในหนังสือพิมพ์ครุโณวาท วิจารณ์ วิเศษ และลักขวิทยา (จันทนีย์ พานิชผล, 2527:59) ได้แก่ เรื่อง นางจินตลีลา (จาก Cinderella) นิทาน เวตาล เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าราชบัณฑิตยสถานจะพยายามส่งเสริมให้มีการเขียนและแปล วรรณกรรมสำหรับเด็กเรื่อยมา และในปัจจุบันพบว่า มีการแปลนิยายเรื่องยาวสำหรับเด็กมากขึ้นก็ ตาม แต่หนังสือนิทานแปลที่มีจำหน่ายกลับมีน้อยและไม่หลากหลาย ส่วนใหญ่จะเป็นนิทานจินต นิยาย หรือเทพนิยายที่มีเทวดา เจ้าหญิง เจ้าชาย ซึ่งเป็นนิทานสมัยใหม่ทางตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ ส่วนนิทานพื้นบ้านจากกลุ่มชนในพื้นที่อื่นๆ ที่สอดแทรกการเรียนรู้ทัศนคติ คุณธรรม จริยธรรม และทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างคนต่างวัฒนธรรมกลับไม่ค่อยมี นิทานพื้นบ้านบางเรื่อง อาจไม่ เคยมีการแปลหรือมีแปลเป็นบางภาษาเท่านั้น ประกอบกับมีนักเขียนและผู้ศึกษานิทานน้อยคน ที่จะ สามารถรวบรวมเรื่องเล่าและนิทานต่างๆ จากทั่วทุกมุมโลกไว้ในเล่มเดียวกัน ทำให้นิทานที่ส่งเสริม การเรียนรู้และความเข้าใจระหว่างคนต่างวัฒนธรรมมีน้อยมาก

นอกจากนี้ ในการแปลนิทานและวรรณกรรมสำหรับเด็ก จะมีการใช้ภาษาในการเขียนและ การแปลที่มีความละเอียดและมีลักษณะพิเศษ สัทธา พินิจภูวนล(2542:107-110)และ จวีวรรณ อุ- หาทินันท์(2545:140) ได้กล่าวด้วยว่า การใช้ภาษาและวิธีการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก ควรใช้ คำศัพท์ง่ายๆ ไม่ใช้คำหยาบคาย และเขียนตัวสะกดถูกต้อง ข้อความไม่วกวน เรียงลำดับตามขั้นตอน ไม่ทำให้เด็กสับสน ถ้าเป็นบทร้อยกรอง ต้องเป็นบทร้อยกรองง่ายๆ ทำให้จำง่าย เพราะเด็กแต่ละวัย

จะมีพัฒนาการทางสมอง สติปัญญา วุฒิภาวะทางอารมณ์ ประสบการณ์ การเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว น้อยกว่าผู้ใหญ่ ที่มีความสามารถในการอ่านและจำแนกความคิดได้ดีกว่า มีวุฒิภาวะและสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระได้ง่ายกว่า ดังนั้น การแปลวรรณกรรมสำหรับเด็ก จึงต้องมีความประณีตและต้องใส่ใจในรายละเอียดหลายอย่าง บางครั้งจะต้องมีการใช้คำ ที่สื่ออารมณ์ความรู้สึก เพื่อให้เด็กเกิดจินตนาการตามเนื้อเรื่องและได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น เนื่องจาก เห็นว่านิทานพื้นบ้านแถบเอเชียมีการแปลไม่มาก ญี่ปุ่นเป็นประเทศในแถบเอเชียที่มีวัฒนธรรมที่โดดเด่น ในปัจจุบันมีผู้สนใจเรียนรู้และรับวัฒนธรรมญี่ปุ่นกันอย่างแพร่หลาย เช่น ภาษาญี่ปุ่น การแต่งกาย อาหาร เป็นต้น ญี่ปุ่นมีลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะ ต้องประสบภัยธรรมชาติเสมอ จากเหตุแผ่นดินไหวและพายุ แต่คนญี่ปุ่นมีวิถีชีวิต การปรับตัวในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ รวมทั้งทัศนคติ ความเชื่อที่น่าสนใจ มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาจนปัจจุบัน

จากความสำคัญและประโยชน์ของนิทานพื้นบ้าน ผู้วิจัยจึงเลือกนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่เป็นที่รู้จักกัน และมีการเล่าขานกันแพร่หลายจำนวน 8 เรื่อง จากต้นฉบับภาษาอังกฤษ โดยผู้วิจัยนำมาแปลเป็นภาษาไทย เพื่อจะได้ทราบถึงวิธีการแปลและการใช้ภาษาในการแปลนิทาน ตลอดจนการรักษาอรรถรสของงาน และทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจปัญหาทางด้านการแปล อันเกี่ยวข้องไปถึงความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมจากแหล่งที่มาของนิทาน อีกทั้ง ยังสะท้อนให้เห็นและเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของเรื่องด้านต่างๆ เช่น ทัศนคติ ความเชื่อ แนวทางในการดำรงชีวิต เป็นต้น การศึกษาการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นนี้ อาจเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจด้านการแปลวรรณกรรม ผู้ชื่นชอบการอ่านนิทาน รวมทั้ง ผู้ที่สนใจศึกษาปัญหาการแปลด้านภาษาและวัฒนธรรมต่อไป

1.2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อนำทักษะและทฤษฎีความรู้ด้านการแปลที่ได้ศึกษานำมาปฏิบัติจริงในการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น จากต้นฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย

1.2.2 เพื่อศึกษากระบวนการ ปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาในการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจากต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการแปลด้านวัฒนธรรม

1.3. ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษากระบวนการแปล ปัญหา และการแก้ไขปัญหาในการแปลนิทานญี่ปุ่นจากต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยจำนวน 8 เรื่อง จากหนังสือ Best-loved Folktales of the World ที่รวบรวมโดย Joanna Cole ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 ปีค.ศ. 1983 จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Anchor books ดังต่อไปนี้

1. Momotaro or The Peach-Boy
2. The Old Woman Who Lost Her Dumplings
3. The Sparrow with the Slit Tongue
4. The Tale of the Oki Islands
5. The Stonecutter
6. The Wife's Portrait
7. Urashima
8. The Magic Kettle

1.4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- (1) ได้ทักษะในการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น
- (2) ทราบกระบวนการ ปัญหา และการแก้ไขปัญหาในการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น
- (3) ทราบปัญหาการแปลที่สะท้อนให้เห็นลักษณะวัฒนธรรมด้านต่างๆ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาในการแปลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม
- (4) สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการแปลและศึกษาวัฒนธรรมด้านอื่นๆ ต่อไป

1.5 ข้อจำกัดในการวิจัย

ในการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่มีได้เป็นตัวต้นฉบับจริง แต่แปลมาจากฉบับแปลภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาที่สองอีกทีหนึ่ง อาจพบเนื้อหาหรือข้อความในต้นฉบับ ที่อาจพิมพ์ผิด มีความไม่ชัดเจน คลาดเคลื่อน ซึ่งส่งผลให้การแปลบกพร่องได้

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้ผู้วิจัยจะทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับแนวคิดที่สอดคล้องกับการแปลของนักวิชาการแปล ทั้งต่างประเทศและในประเทศไทย ลักษณะการแปลงานบันเทิงคดีประเภทนิทาน รวมทั้งปัญหาในงานแปลด้านภาษาและวัฒนธรรมโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีการแปล

2.1.1 ความหมายของการแปล

การแปลเป็นงานที่มีมานานยุคแรกๆ เป็นการแปลแบบปากเปล่าหรือการแปลแบบล่าม เชื่อกันว่า นักแปลยุคแรกๆ เป็นชาวกรีกและแปลจากภาษากรีกเป็นภาษาละติน มีจุดประสงค์การแปลทางด้านศาสนา การแพทย์ การเมือง และมีวิวัฒนาการเรื่อยมา จนเกิดมีงานแปลประเภทต่างๆ สำหรับในประเทศไทยนั้น การแปลเริ่มเข้ามาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ที่เด่นชัดที่สุดคือ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีงานแปลวรรณกรรมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย จนมีการศึกษาด้านการแปลที่เป็นแบบแผนขึ้นในปัจจุบัน ดังนั้น แนวคิดทฤษฎีการแปลจึงมีทั้งของชาวไทยและชาวต่างประเทศ จึงต้องมีการทำความเข้าใจในความหมายของนักคิดด้านการแปลหลายท่านที่ให้คำจำกัดความไว้ ดังต่อไปนี้

ยูจิน ไนดา (Nida, 1964 อ้างใน สัจฉวี สายบัว, 2542:1-2) โดยกล่าวว่า การแปลเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความหมายและการถ่ายทอดรูปแบบของการเสนอความหมายของข้อความในภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง

ไรส์และ แฟร์เมียร์ (Reiß and Vermeer, 1984 อ้างใน ทฤษฎีและหลักการแปลของวรรณฯ แสงอร่ามเรือง, 2545:11-12) กล่าวถึง ทฤษฎีการแปลตามแนวคิดทฤษฎีการกระทำไว้ว่า จะต้องยึดวัตถุประสงค์ และหน้าที่ของงานแปลเป็นหลักในการสื่อความหมาย มีการนำเสนอข้อมูล และถ่ายทอดวัฒนธรรมแฝงจากวัฒนธรรมต้นไปสู่วัฒนธรรมปลายทาง โดยมีการลอกเลียนข้อมูลที่

นำเสนอจากภาษาต้นทางและถ่ายทอดความหมายที่สอดคล้องกันและสามารถอ่านเข้าใจได้ในตัวมันเอง

แคทฟอร์ด (Catford, 1978) กล่าวว่า การแปลเป็นการสื่อความหมายที่เอาภาษาอีกภาษาหนึ่งไปแทนถ้อยความในภาษาเดิมเพื่อสื่อความหมาย

กรมวิชาการ(2540: 40) ในหนังสือ “คู่มือการแปล” กล่าวว่า การแปลเป็นการถ่ายทอดความคิดจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง โดยให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ตรงตามต้นฉบับทุกประการ ไม่มีการตัดทอนหรือแต่งเติมที่ไม่จำเป็นใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้ง ควรรักษารูปแบบให้ได้ตรงตามต้นฉบับเดิมอีกด้วย

สัจญ์วิ สายบัว(2542:1) กล่าวว่า การแปลเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความหมายของบทต้นฉบับต้นฉบับแปล ความหมายจึงเป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับผู้แปล ที่จะต้องเก็บให้ได้จากต้นฉบับ และเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในการกำหนดคุณภาพงานแปล กล่าวคือ งานแปลที่คงความหมายของต้นฉบับไว้ได้ครบถ้วนและเที่ยงตรงย่อมนับว่าเป็นงานแปลที่ดี

สิทธิ พินิจภูวดล(2542: 13) กล่าวถึง การแปลในปัจจุบันไว้ว่า เป็นการถ่ายทอดข้อความจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่งโดยรักษารูปแบบ คุณค่า และความหมายในข้อความเดิมไว้อย่างครบถ้วน รวมทั้งความหมายแฝงซึ่งได้แก่ความหมายทางวัฒนธรรม ประชญา ความคิด ความรู้สึก ฯลฯ

จากการให้ความหมายและคำจำกัดความต่างๆ จึงนำมาสรุปภาพรวมของการแปลได้ว่า จะต้องประกอบด้วยภาษา ทั้งจากต้นฉบับและฉบับปลายทางหรือฉบับแปล โดยมีผู้แปลทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง โดยรักษารูปแบบและความหมายให้ตรงตามต้นฉบับ การแปลได้มีการศึกษาเป็นแบบแผนในปัจจุบัน การแปลได้มีสถานภาพเป็นวิทยาศาสตร์ซึ่งมีระบบ และสามารถศึกษาด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์ได้ ดังที่ สิทธิ พินิจภูวดล ได้กล่าวถึงทฤษฎีการแปล (2542: 15) และได้สรุปไว้คือ

(1) ทฤษฎีภาษาศาสตร์แขนงต่างๆ เน้นเรื่องคำ กลุ่มคำ ประโยค เรื่องความหมายของคำ ความหมายแฝง เรื่องสังคมภาษาศาสตร์ รวมทั้งวัฒนธรรมแต่ละสังคมที่บทบาทต่อการใช้ภาษา ระดับของภาษาในสังคมนั้นๆ รวมทั้งจิตวิทยาทางภาษาศาสตร์

(2) ทฤษฎีจิตวิทยา เน้นให้นักแปลเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ทุกวัย ทั้งที่ปกติ และที่มีปัญหา คนที่มีสุขภาพจิตบกพร่อง

(3) ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน จะช่วยให้นักแปลรู้จักสื่อประเภทต่างๆ เข้าใจวิธีส่งสารและรับสาร ซึ่งจะส่งผลต่องานแปล

(4) ทฤษฎีการตลาด ที่กล่าวถึงงานแปลว่าเป็นประเภทสินค้าที่ต้องมีความเข้าใจในกระบวนการการตลาด การผลิตและเข้าถึงผู้บริโภค

อีกทั้งจะต้องมีขั้นตอนการปฏิบัติงานแปลที่ควบคู่กันไปให้มีความสมดุล จึงเป็นสิ่งที่นักแปลจะต้องคำนึงถึงเพื่อที่จะรักษาความสมบูรณ์ของงานแปล

2.1.2 กระบวนการแปล

สัญญาวิ สายบัว (2542: 21-57) กล่าวถึง กระบวนการแปลโดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

(1) การศึกษาด้านฉบับ

การศึกษาด้านฉบับและการวิเคราะห์ด้านฉบับ มีจุดมุ่งหมายเพื่อจับสารทั้งหมดที่ผู้เขียนแสดงไว้ในต้นฉบับ ได้แก่ เนื้อหา ความคิด ความหมายแฝงอื่นๆ จุดมุ่งหมายของผู้เขียน บรรยายภาพของตัวบท และรสชาติ ดังนั้นในการวิเคราะห์ด้านฉบับเพื่อจับความหมายแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

ก. การวิเคราะห์ทางไวยากรณ์ โดยมีวิธีการวิเคราะห์จาก

- การเรียงคำในประโยค
- การใช้ตัวเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำ กลุ่มคำ และข้อความหรือประพจน์
- การใช้เครื่องหมายวรรคตอน
- การใช้ตัวบ่งชี้อื่นๆ

ข. การวิเคราะห์ด้านวาทเพื่อจับความหมายทางไวยากรณ์ คือการนำความรู้ทางไวยากรณ์มาใช้จับกลุ่มคำที่มีความสัมพันธ์ ซึ่งทำได้ 2 ขั้นตอน

- การรวมคำเข้าเป็นกลุ่มตามความสัมพันธ์ใกล้ชิดหรือการจับกลุ่มคำภาคประธานและภาคแสดง ซึ่งไนดา (Nida, 1974) เรียกว่า “ประโยคพื้นฐาน (kernel sentence)”
- การเปลี่ยนรูปประโยคใหม่ด้วยกฎการเปลี่ยนรูปหรือกฎการปริวรรต (transformation rule)

ค. การวิเคราะห์ความหมายของคำหรือสำนวน ในการตีความสามารถทำได้ 2 ประเภท คือ

- ความหมายอ้างอิงโดยตรง
- ความหมายเพิ่มเติมที่แฝงอยู่กับความหมายอ้างอิง ซึ่งสามารถทำได้ 3 ด้าน คือ ด้านผู้ส่ง

สารและผู้รับสาร ด้านกรณีแวดล้อมของคำ ด้านสิ่งแวดล้อมด้านภาษา

(2) การรับทอดความหมายจากต้นฉบับ

หลังจากวิเคราะห์ต้นฉบับและจับความหมายได้ถูกต้องครบถ้วนแล้ว ผู้แปลจะนำ “สาร” ถ่ายทอดไปยังบุคคลที่ 3 ซึ่งอาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้จากตัวผู้แปลที่ขาดความรู้ หรือมีความเชี่ยวชาญมากเกินไป หรือเกิดจากธรรมชาติของภาษา ที่แต่ละคนมีพื้นฐานไม่เท่ากัน ซึ่งสามารถแก้ไขโดยการวิเคราะห์ให้ถี่ถ้วนและทดสอบงานแปลก่อนเสนอต่อผู้อ่าน

(3) การถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปล

การถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปล สามารถทำได้ 2 ลักษณะ

- การแปลแบบตรงตัว คือ การแปลที่รักษารูปแบบของการเสนอความคิดของต้นฉบับไว้ให้มากที่สุด
- การแปลแบบเอาความ คือ การที่ผู้แปลใช้การถ่ายทอดที่แตกต่างไปจากรูปแบบต้นฉบับ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจมากที่สุดและมีความคุ้นเคย

(4) การทดสอบงานแปล

การทดสอบงานแปล เพื่อดูว่างานแปลนั้นจะสร้างผลตอบสนองได้เทียบเคียงต้นฉบับหรือไม่ สิ่งที่ต้องทดสอบคือ ความถูกต้อง ความยากง่ายของระดับภาษา และทำนองการเขียน สำหรับ ยูจิน ไนดา (1964: 241-247) ได้สรุปกระบวนการแปลคนเดียวไว้ดังนี้

- (1) การอ่านข้อมูลทั้งหมด
- (2) การเข้าถึงข้อมูลพื้นฐาน
- (3) เปรียบเทียบกับการแปลที่มีอยู่ เพื่อความสะดวกและหลีกเลี่ยงการแปลผิด
- (4) การแปลร่างแรก
- (5) การปรับบทแปลหลังจากทิ้งช่วงเวลาสักพัก
- (6) การอ่านคั้งๆ เพื่อตรวจสอบลีลาและจังหวะ
- (7) การศึกษาการตอบสนองของผู้รับด้วยการอ่านของบุคคลอื่น

- (8) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ
- (9) ดำเนินการแก้ไขแล้วจัดพิมพ์

2.1.3 ปัญหาการแปล

การแปลเป็นการถ่ายทอดภาษาจากต้นฉบับไปสู่ฉบับแปลปลายทาง นักแปลเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความหมาย รูปแบบ รวมทั้งวัฒนธรรมต่างๆ ที่แฝงอยู่จากภาษาต้นฉบับไปสู่ฉบับแปล การแปลงานทุกประเภทสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในงานแปลแบ่งได้เป็น 2 ประเด็นใหญ่ คือ ปัญหาด้านภาษาและวัฒนธรรม

2.1.3.1. ปัญหาด้านภาษา

ภาษาเป็นเครื่องมือหลักของนักแปล ถ้าผู้แปลอ่านภาษาแล้ว งานแปลจะผิดพลาดและด้อยคุณภาพ ผู้แปลจึงต้องฝึกให้สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องและคล่องแคล่วทั้งภาษาต้นฉบับ และการถ่ายทอดสู่ฉบับแปล แม้จะมีผู้ที่เคยพูดว่า นักแปลในอุดมคติที่มีคุณสมบัติครบถ้วนนั้น จะต้องเป็นนักทวิภาษาที่รู้ภาษาแม่ทั้งสองภาษา และสามารถใช้ได้ดีเท่าเทียมกัน แต่ในความเป็นจริงนั้นมีน้อยนักแปลส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ที่มาจากการศึกษา ฝึกฝนให้มีความรู้ในการใช้ทั้งสองภาษาได้เป็นอย่างดี ดังที่ สิทธิา พินิจภูวดล(2542: 39) กล่าวไว้ แต่อย่างไรก็ตาม ความเข้าใจคำศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะกลุ่ม ก็เป็นปัญหาทางภาษาที่พบบ่อยเสมอ เช่น ศัพท์ทางการแพทย์ ศัพท์ทางกฎหมาย ศัพท์คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ผู้แปลจึงต้องมีความรู้กว้างขวางและหาความรู้อยู่เสมอ จึงจะสามารถถ่ายทอดงานแปลได้ดี

สำหรับกรมวิชาการ(2540) ได้สรุปปัญหาในการแปลด้านภาษาไว้ 2 ระดับ ดังนี้

(1) ระดับโครงสร้างของภาษา (Language structure)

ภาษาที่อยู่คนละตระกูลกัน ย่อมมีโครงสร้างภาษาที่ต่างกัน ซึ่งผู้แปลจะต้องคำนึง เช่น การเรียงลำดับคำในประโยคและตำแหน่งของคำในประโยค อาจทำให้ภาษาเกิดความกำกวมทางด้านโครงสร้าง จนทำให้แปลผิดได้ ถ้าผู้แปลตีความหมายผิด จากการที่สามารถตีความได้หลายนัย

(2) ระดับความหมายของคำ (Semantics)

ปัญหาด้านนี้มีมาก เช่น การใช้คำนามในภาษาอังกฤษ แบ่งเป็น นามที่นับได้และนามที่นับไม่ได้ ซึ่งแปลไม่เหมือนกัน คำบางคำบอกพจน์ เช่น เอกพจน์และพหูพจน์ แต่ในภาษาไทยไม่มีการเปลี่ยนรูปคำ แต่อาจใช้คำขยายความมาขยายข้างหน้าหรือข้างหลังแทน นอกจากนี้ อาจมีปัญหาการใช้คำประเภทอื่นๆ เช่น คำกริยา คำสรรพนาม คำกริยาวิเศษณ์ เครื่องหมายวรรคตอน จากความแตกต่างระหว่างภาษา

2.1.3.2. ปัญหาด้านวัฒนธรรม

ภาษาและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มาคู่กัน การถ่ายทอดภาษาจึงเป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดข้ามวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน กรมวิชาการ(2540) สรุปปัญหาด้านวัฒนธรรมว่า เกิดจากการที่แต่ละชาติมีวัฒนธรรมแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดปัญหาสำหรับผู้แปลคือ ผู้แปลไม่รู้วัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับและผู้แปลไม่สามารถถ่ายทอดให้ผู้อ่านฉบับแปลรู้หรือเข้าใจตามได้ ในกรณีที่ผู้แปลไม่รู้วัฒนธรรมภาษาต้นฉบับ ผู้แปลจะต้องค้นคว้าจนเข้าใจวัฒนธรรมนั้นอย่างถ่องแท้ ก่อนแปลออกมา และเมื่อแปลแล้วต้องรีบทวน เป็นภาษาที่คนอ่านอ่านรู้เรื่อง เข้าใจได้ตามจุดประสงค์ของผู้เขียนต้นฉบับ ดังนั้นจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่นักแปลจะต้องศึกษาหาความรู้ด้านวัฒนธรรมเสมอ ซึ่งเรื่องของวัฒนธรรมนั้นบางครั้งยากที่จะเข้าใจ นักแปลจึงต้องแสวงหาความรู้ด้านต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เพื่อเป็นคลังข้อมูลที่จะนำไปปรับใช้ในงานแปลได้อย่างเหมาะสม

2.2 แนวคิดและทฤษฎีการแปลงานบันเทิงคดี

การแปลงานบันเทิงคดี เป็นการแปลที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สาระความบันเทิงกับผู้อ่าน ซึ่งมีหลายประเภท เช่น การแปลนิยาย เรื่องสั้น นิทาน บทละคร และอื่นๆ ซึ่งนักวิชาการได้กล่าวถึงการแปลงานบันเทิงคดีไว้ดังนี้

วินิตา ดิถียนต์ (2541: 61) ได้กล่าวไว้ว่า การแปลงานวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี เป็นการเรียบเรียง “รส” ของภาษาหนึ่งไปอีกภาษาหนึ่งให้ได้บรรยากาศและจุดมุ่งหมาย ไม่ใช่การถอดความเพียงประการเดียว

ลิตธา พินิจภูวดล (2542) กล่าวว่า งานแปลบันเทิงคดีได้แก่ การแปลนวนิยาย เรื่องสั้น นิทาน นิยาย บทละคร การ์ตูน และบทเพลง เป็นวรรณกรรมที่ผู้อ่านทุกคนหวังจะได้รับความเพลิดเพลินเป็นใหญ่ ส่วนที่จะค้นหาความรู้ข้อมูลต่างๆ เป็นจุดประสงค์รองลงมา ดังนั้นจึงเหมาะสมสำหรับแปลโดยนัย หรือการแปลความหมาย และวิธีการแปลแบบตีความ แต่สิ่งสำคัญคือการรักษาความหมายเดิมไว้ให้ครบถ้วน และรักษาอรรถรสของความหมายเดิมไว้เป็นรสเดียวกัน

2.2.1 ประเภทของนิทานและหลักการแปลนิทาน

นิทานเป็นวรรณกรรมสำหรับที่มีมานาน เพราะมีกลุ่มผู้อ่านเด็กเป็นหลัก แม้ว่า ผู้ใหญ่จะให้ความสนใจเช่นกัน นิทานต่างๆ ที่เป็นที่รู้จักกันดีในปัจจุบันนั้น เริ่มมาจากการเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ ที่มีการเล่าสืบทอดกันมา เรื่องต่างๆ ที่นำมาเล่านั้นมีหลากหลายบางเรื่องเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ แต่เด็กกลับชอบฟัง บางครั้งเรื่องที่ผู้ใหญ่เล่าให้เด็กฟัง นอกจากให้ความเพลิดเพลินแล้ว ยังสอดแทรกแง่คิดในการอบรมสั่งสอนต่างๆ ในปัจจุบัน มีนิทานทั้งที่แต่งใหม่และนิทานแปลจากนานาประเทศ ซึ่ง จวีวรรณ กุหาภินันท์(2545:103) ได้แบ่งนิทานประเภทต่างๆ ดังนี้

- นิทานชาวบ้าน(folk tale) หรือนิทานประจำถิ่น เป็นเรื่องที่เล่าสืบทอดกันมา ไม่ปรากฏตัวผู้เล่า เป็นเรื่องของคนในแต่ละท้องถิ่น
- นิทานปรัมปรา หรือเทพนิยาย(Fairy tale) เป็นเรื่องเกี่ยวกับเทพดา นางฟ้า เจ้าชาย เจ้าหญิง เวทมนต์คาถา เป็นเรื่องที่สมมติที่โน่นที่นี่ แต่ไม่อาจกำหนดแน่นอน
- เทพปกรณัม(Myth) เป็นนิทานที่เกี่ยวกับเทพเจ้า เทพธิดา ซึ่งเป็นเทพดาประจำถิ่น ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า
- นิทานพื้นเมืองนานาชาติ(Folk tales from other countries) เป็นนิทานเพื่อให้เด็กมีเรื่องอ่านเล่นมากขึ้น และทราบเกี่ยวกับชาติอื่นๆ
- นิทานชวนหัว(Jest) เป็นเรื่องตลกซึ่งไม่น่าเป็นไปได้
- นิทานวีรบุรุษ(Hero tale)
- นิทานเกี่ยวกับสัตว์(Animal story)
- นิทานเรื่องผี อาจแต่งขึ้นใหม่หรือมีเค้าจริง
- นิทานซ้ำไม่รู้จบ(Cumulative tale)
- นิทานเค้าเรื่องจริง อาจมีเค้าจากพงศาวดารหรือบุคคลที่มีตัวตนจริงในอดีตมาเล่า
- นิทานสมัยใหม่ทั่วไปที่แต่งขึ้นเพื่อสอนเด็ก เช่น นิทานกริมม์ นิทานแอนเดอร์สัน
- นิทานคติธรรมทางศาสนา

- นิทานชวนให้เพื่อฝัน(Fantastic story) เช่น ซินเดอเรลลาและสโนไวท์ เป็นต้น

สำหรับหลักการเปลี่ยนนิทาน สิทธา พินิจกุล(2542:102) แนะนำไว้ดังนี้ คือ

- ก. การอ่านต้นฉบับนิทาน เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหา ตรวจสอบความเข้าใจด้วยคำถามได้แก่ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด ทำไม จากนั้นอ่านต่อไปซ้ำๆเพื่อหาความหมายของคำแปล
- ข. การเขียนบทแปล การใช้ภาษาในนิทานจะใช้ภาษาระดับกลาง ใช้วิธีการเขียนแบบโบราณ เช่น การแปลสรรพนามควรใช้ภาษาเก่า เช่น ข้า เจ้า เป็นต้น

2.2.2 การใช้ภาษาในการเปลี่ยนนิทาน

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์(2533:30-32) ได้กล่าวไว้ว่า ภาษาเด็กมีลักษณะเฉพาะเป็นสากล เรื่องการออกเสียงที่ต่างไปจากการพูดของผู้ใหญ่ ใช้คำง่ายๆ หรือคำศัพท์เฉพาะกลุ่มเด็กที่ไม่มีในศัพท์ผู้ใหญ่ สำหรับคนไทย บางคนตั้งข้อสังเกตว่า เด็กมักพูดยานางหรือลากเสียง ถ้าผู้ใหญ่ออกเสียงแบบนี้จะถูกหาว่าพูดแบบเด็ก เด็กมักมีการออกเสียงพยัญชนะผิดไปบางตัว เช่น ออกเสียง ส หรือ ช กลายเป็นเสียง ซ หรือ จ หรือ ออกเสียง ย เป็นเสียง ร เด็กเล็กมักพูดกร่อนเสียง หรือเด็กวัยรุ่นอาจมีการใช้คำแสลง

ฉวีวรรณ อุทานันท์(2545:140) กล่าวว่า ในการเขียนหรือการเปลี่ยนนิทานสำหรับเด็กและเยาวชนจะต้องใช้ภาษาง่าย คำศัพท์ไม่ยาก ไม่วากวน เรียงตามลำดับขั้นตอนไม่ทำให้สับสน ถ้าเป็นบทร้อยกรองต้องเป็นบทกลอนง่ายๆให้จำได้ง่าย

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการสำรวจความสนใจและรสนิยมในการอ่านของเด็กและเยาวชนระดับประถมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย กับบรรณารักษ์ทั่วประเทศ ในปี(2519: 5) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายชอบนิทานและนิยายมากที่สุด รองลงมาตามลำดับคือ หนังสือเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และวรรณคดี

จันทิย์ พานิชผล(2526) ได้ศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็ก ที่แปลเป็นภาษาไทยสำหรับเด็กอายุ 11-14 ปีที่ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เอกชน 7 แห่งในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2520-2525 จำนวน 115 เล่ม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นนวนิยายสมจริง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสงคราม ความรุนแรง รongลงไปคือเรื่องเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เรื่องการผจญภัย เรื่องเกี่ยวกับวัยรุ่น และเรื่องความรัก โดยมีเนื้อหาส่วนใหญ่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสังคม คุณธรรมและสติปัญญา

พัชรีย์ จำปา(2539) ได้ศึกษาวิจัยลีลาทางด้านกลวิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับเด็ก ได้แก่ การใช้คำง่าย การใช้คำก่อให้เกิดภาพและความรู้สึก การใช้คำที่แสดงความรู้สึก การเล่นคำ การใช้ประโยคสั้น การใช้ประโยคที่มีคำบ่งบอกความต่าง การเรียงลำดับความโดยการแสดงเหตุผล การบอกจุดหมายและการขยายความ ส่วนวิจัยลีลาทางด้านกลวิธีการใช้ภาษา มุ่งปลูกฝังแนวคิดด้านคุณธรรมให้แก่เด็ก ทำได้ด้วยการใช้คำที่สื่อความหมายในเรื่องศาสนา ความเชื่อ สิ่งที่ดีมีคุณค่า สิ่งที่ไม่ดีและมีอันตรายและการบอกให้ทำ นอกจากนี้ มีการใช้ประโยคถาม-ตอบ ประโยคเปรียบเทียบ มีการใช้ภาษาภาพพจน์และความเปรียบเทียบ ทำให้เด็กเข้าใจเรื่องราวง่ายขึ้น เพลิดเพลินกับการอ่านรวมทั้งจดจำและนำคุณธรรมในเรื่องไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

ขุนห่อไร ยุทธิวัฒน์(2543) ศึกษาเทคนิคการแปล ด้วยการใช้คำซ้ำในงานแปลวรรณกรรมสำหรับเด็ก จากงานแปลชุดบ้านเล็กของ ลอรา อิงกัลด์ ไวล์เดอร์ ซึ่งสรุปลักษณะคำซ้ำในงานแปลมี 9 ชนิด คือ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำกริยาวิเศษณ์ ลักษณะนาม คำบอกจำนวนนับ บุพบทและสันธาน ส่วนเทคนิคการแปลมี 2 ลักษณะ ได้แก่ การใช้การเทียบเคียงความหมายคำและการนำคำซ้ำมาใช้

กรรณิการ์ บุญรอด(2544) การศึกษาปัญหาด้านโครงสร้างภาษาและวัฒนธรรมในการแปลเรื่องสั้นภาษาไทยเรื่อง “แนวรบด้านตะวันตก: เหตุการณ์ไม่ดินแดน” เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งพบว่า ลักษณะโครงสร้างภาษาไทยที่มีปัญหาในการแปลคือ การละประธาน ประโยคเน้นหัวข้อ และกริยาต่อเนื่อง ในการละประธานแก้ไขได้โดยการเติมประธานที่ถูกต้อง มีการใช้สันธาน and การใช้ participial clauses และการสร้างประโยคใหม่ ประโยคเน้นหัวข้อแปลเป็นภาษาอังกฤษ โดยการเปลี่ยนรูปประโยค เน้นหัวข้อประโยคประธาน- ส่วนขยายตามโครงสร้างภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ ผู้แปลใช้วิธีการละหัวข้อในประโยคและการแปลตรงตัว ส่วนการแปลกริยาต่อเนื่อง เลือกแปลเฉพาะกริยาที่ให้ความหมายชัดเจนที่สุด โดยใช้สันธาน and เพื่อเชื่อมกริยาต่อเนื่อง และใช้กริยาตามโครงสร้างภาษาอังกฤษ เช่น verb+ing และ verb+infinitive

ปัญหาด้านวัฒนธรรมที่เกิดจากลักษณะวัฒนธรรมที่ต่างกันระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทย ได้แก่ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัตถุ ด้านสังคมและศาสนา ซึ่งผู้แปลใช้เทคนิคการแปลหลายอย่างคือ การถ่ายเสียง การตีความ การแปลตรงตัว การถ่ายเสียงพร้อมเชิงอรรถอธิบาย การตีความพร้อมเชิงอรรถอธิบาย การเทียบเคียงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และการละ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้แปลใช้การตีความในการแปลสำนวนไทย ใช้วิธีการแปลตรงตัว การถ่ายเสียง การตีความ การถ่ายเสียงพร้อมเชิงอรรถอธิบาย และการตีความพร้อมเชิงอรรถอธิบาย ในการแปลอุปมาอุปไมย และแปลอุปมาโดยการตีความและใช้สำนวนภาษาอังกฤษแทน

ปาริชาติ ญาณวารี(2544) ได้ศึกษากลวิธีการแปลวรรณกรรมเยาวชนของ แมกไม้ เรื่อง ชีลา ร้ายที่สุด และน้องเล็กยังร้ายอยู่ โดยศึกษาการถ่ายทอดความหมายในระดับคำและระดับประโยค การใช้สำนวนภาษา ซึ่งผู้แปลใช้กลวิธีการแปล 2 แบบ คือ การแปลแบบเน้นการรักษารูปแบบโครงสร้างภาษาต้นฉบับและการแปลแบบเน้นให้ผู้อ่านเข้าใจความหมาย

ในการถ่ายทอดความหมายระดับประโยคได้ใช้วิธี

1. การปรับระดับวิธีเรียงความในประโยค
2. การปรับรูปแบบการนำเสนอความหมายจากประโยคแสดงความไม่เห็นด้วย
3. การถ่ายทอดความหมายจากประโยคปฏิเสธเชิงซ้อนโดยการคงรูปปฏิเสธรูปเดียว หรือการ ตีความแล้วแปลตามความหมายที่แท้จริง
4. การถ่ายทอดความหมายประโยคตามเจนาของผู้พูดและการถ่ายทอดความหมายโดยการแปลไม่ตรงตามรูปแบบภาษาจากต้นฉบับ

ส่วนในการแปลสำนวนภาษามีการใช้คำ 4 ประเภท คือ คำแสดงภาพ คำแสดงอาการ คำแสดงความรู้สึกและคำซ้อน

สุพิชา พันธเสน(2545) ได้ศึกษากระบวนการแปลนิทานเด็ก และเสนองานแปลนิทานในรูปแบบร้อยแก้วและร้อยกรอง ด้วยการสุ่มศึกษานิทานเทพนิยายและนิทานสุภาษิตทั้งหมด 18 เรื่อง ที่มีเนื้อหาสั้นและกระชับเหมาะกับเด็กวัย 10-12 ปี ซึ่งได้สรุปกระบวนการแปล ด้วยการอ่านต้นฉบับแบบสำรวจและวิเคราะห์รายละเอียด การแปลร่างแรก ด้วยกลวิธีการแปลตรงตัวและใช้ภาษาง่ายๆ ให้เหมาะกับเด็ก จากนั้น ได้ทบทวนและปรับบทแปลให้ภาษาเป็นธรรมชาติ และมีการทดสอบบทแปลด้วยการให้เด็กกลุ่มเป้าหมายอ่าน ปัญหาที่พบคือ การเลือกคำแปลให้เหมาะกับบริบทของเรื่อง ปัญหาอื่นที่ปรับแก้ไขด้วยการอ่านต้นฉบับหลายๆ ครั้ง ส่วนในการปรับเป็นร้อยกรอง ต้องคำนึงถึง

ความต้องการของฉันทลักษณ์ จึงมีการใช้การซ้ำคำ การหลាក់คำ ภาษาภาพช่วยให้บทหรือกรอนมีความซาบซึ้ง

Yoshiko Wakayama(1987) อ้างใน กรรณิการ์ บุญรอด(2544:25) ศึกษาปัญหาการแปลภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาอังกฤษจากงานวรรณกรรมและคำราทางสังคมวิทยาศาสตร์ พบว่าปัญหาเกิดจากการแตกต่างทางโครงสร้างระหว่างภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษ เช่น รูปเอกพจน์และพหูพจน์ ของคำนามธรรมในภาษาญี่ปุ่น ประโยคภาษาญี่ปุ่นที่ไม่เจาะจงประธาน ระดับภาษาที่ขึ้นกับความสำคัญบุคคล ภาษาผู้หญิง และการเชื่อมโยงความคิดในภาษาเขียน และลีลาในการเขียน ซึ่งภาษาญี่ปุ่นจะแตกต่างจากภาษาอังกฤษ อาทิ ภาษาญี่ปุ่นจะใช้รูปประโยคกรรมวาจก ดังนั้น ในการแปลจะต้องเปลี่ยนเป็นรูปกรรมตุจวจาก ภาษาญี่ปุ่นมีลีลาการเขียนที่มีการใช้คำวลีซ้ำๆ การเขียนมีการเปลี่ยนรูปกาลบ่อยๆ ในประโยคเดียวกันที่มีบริบทเหมือนกัน และปัญหาที่เกิดในการแปลชื่อเฉพาะและภาษาถิ่นเป็นภาษาอังกฤษ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

ในการดำเนินงานการศึกษาเรื่องกระบวนการ ปัญหา และการแก้ไขปัญหาการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจากต้นฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นบทแปลภาษาไทย ผู้วิจัยได้วางแผนขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินงานดังนี้

- 3.1 การเลือกหัวข้อวิจัย
- 3.2 การศึกษาวิจัยทางเอกสาร
- 3.3 การศึกษาและวิเคราะห์ต้นฉบับในเบื้องต้น
- 3.4 การดำเนินการแปลและทดสอบบทแปล
- 3.5 การทบทวนและปรับปรุงแก้ไขบทแปล
- 3.6 วิเคราะห์ปัญหาการแปลและการแก้ไข
- 3.7 สรุปผลการศึกษา

3.1 การเลือกหัวข้อวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลด้านการแปล ผู้วิจัยพบว่า การเลือกเรื่องแปลนั้น มีความสำคัญต่อผู้แปล เพราะถ้าผู้แปลเลือกเรื่องแปลที่ไม่เหมาะสม ไม่น่าสนใจ จะส่งผลให้แปลออกมาได้ไม่ดี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดหัวข้อการวิจัย โดยประเมินความสนใจ และความคุ้นเคยของตนเอง จึงเลือกการแปลนิทาน แม้ว่า นิทานจะเป็นเรื่องที่มีการใช้ภาษาต่างๆ ไม่ซับซ้อน แต่นิทานมีหลากหลาย และมีลักษณะเฉพาะของภาษานิทาน ผู้วิจัยเลือกแปลนิทานพื้นบ้าน เพราะเป็นเรื่องที่มีการแปลไม่มาก อีกทั้ง ผู้วิจัยสนใจความรู้ทางภาษาและวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต ประเพณี ค่านิยมของชนชาติเจ้าของนิทานจากเนื้อหาของนิทาน

ผู้วิจัยเลือกแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น เพราะญี่ปุ่นเป็นประเทศในเอเชียที่มีวัฒนธรรมที่น่าศึกษา มีผู้สนใจเรียนภาษาญี่ปุ่นมากมาย วัฒนธรรมญี่ปุ่นหลายๆ ด้านแพร่หลาย จนเป็นที่รู้จักในปัจจุบัน เช่น อาหาร การแต่งกาย ดังนั้น การศึกษาวัฒนธรรมญี่ปุ่น จึงสามารถหาข้อมูลทาง

วัฒนธรรมได้สะดวก จากองค์กรที่เผยแพร่ความรู้วัฒนธรรมญี่ปุ่นในประเทศไทย จากข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และจากชาวญี่ปุ่นที่เป็นเจ้าของภาษา ผู้วิจัยสามารถค้นคว้าข้อมูลที่เหมาะสม เพื่อใช้ในการแก้ปัญหการแปล โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมญี่ปุ่น รวมทั้งการวิเคราะห์ปัญหาการแปลอื่นๆ ข้อมูลความรู้ที่ผู้วิจัยเคยศึกษา สามารถนำมาใช้ในการถ่ายทอดความหมาย และแก้ไขปัญหการแปลให้ได้บทแปลที่เหมาะสม โดยเฉพาะเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและพยายามรักษาอรรถรสของเรื่องให้ได้มากที่สุด

การเลือกแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่มีต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษ ผู้แปลได้สำรวจหนังสือนิทานพื้นบ้านที่มีจำหน่ายในประเทศไทย พบว่า มีเพียงหนังสือชื่อ Best-loved Folktales of the World ที่ Joanna Cole เป็นผู้รวบรวม นิทานทั้งหมดมีจำนวน 200 เรื่อง โดยแบ่งนิทานพื้นบ้านตามแหล่งที่มาของนิทานทั่วทุกภูมิภาคในโลก ผู้รวบรวมมีการเรียบเรียงและเขียนขึ้นใหม่ จากการศึกษาค้นคว้าหนังสือนิทาน เรื่องเล่า และการฟังจากนักเล่าเรื่องของชนชาตินั้นๆ เนื้อหาของนิทานมีความหลากหลาย นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่รวบรวมนี้ เป็นเรื่องที่เป็นที่รู้จัก จำนวน 8 เรื่อง โดยผู้วิจัยได้แปลทั้งหมดเป็นภาษาไทย ตามรายชื่อนิทานดังต่อไปนี้

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ	ชื่อเรื่องที่แปลเป็นภาษาไทย
1. Momotaro or The Peach-Boy	1. โมโมทาโร่ เด็กชายลูกท้อ
2. The Old Woman Who Lost Her Dumplings	2. หญิงชราตามหาซาลาเปา
3. The Sparrow with the Slit Tongue	3. นกกระจอกลิ้นด้าย
4. The Tale of the Oki Islands	4. ดำนันเกาะโอะกิ
5. The Stonecutter	5. ช่างตัดหินกับเทพเจ้าภูเขา
6. The Wife's Portrait	6. ภาพวาดภรรยาที่รัก
7. Urashima	7. อุราชิม่าผู้ใจดี
8. The Magic Kettle	8. กาน้ำชาแสนกล

3.2 การศึกษาวิจัยทางเอกสาร

หลังจากที่ผู้วิจัยเลือกหัวข้อศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยทางเอกสารดังนี้

3.2.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการแปลของนักวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแปลปัญหาการแปลทางด้านภาษาและวัฒนธรรมโดยทั่วไปทั้งของไทยและต่างประเทศจากหนังสือและบทความที่เกี่ยวข้องของ ยูจิน ไนดา, เจ ซี แคทฟอร์ด, สัจฉริย สายบัว ,ลัทธา พินิจภูวดล และกรมวิชาการ เพื่อประมวลเป็นนิยามการแปล กระบวนการแปล การแก้ไขปัญหาการแปล และการปรับบทแปล

3.2.2 ศึกษาการแปลงานบันเทิงคดีประเภทนิทาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปลวรรณกรรมเด็กทั่วไป ของ ลัทธา พินิจภูวดล, จวีวรรณ คูหาภินันท์ และเกริก ชื่นพันธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการแปลนิทาน เพื่อคงความหมายและอรรถรสของนิทานต้นฉบับ

3.2.3 ศึกษาทฤษฎีการเลือกใช้คำ สำนวนภาษา ในการแปลวรรณกรรมเด็ก โดยเฉพาะการแปลนิทานจากหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการถ่ายทอดเป็นบทแปลที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนวากวน ไม่ใช้คำหยาบคาย มีความสนุกสนาน มีความน่าสนใจ เพราะนิทานต่างๆ ไป เป็นหนังสือที่มีกลุ่มผู้อ่านเด็กเป็นส่วนใหญ่ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัยของ จันทนีย์ พานิชผล, สุพิชา พันธเสน, ชุณห่อไร ยุทธิวัฒน์, ปาริชาติ ญาณวารี และพัชรีย์ จำปา

3.2.4 ศึกษาลักษณะภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นทั่วไปจากหนังสือ อินเตอร์เน็ต เพื่อให้ผู้แปลเข้าใจมีคลังความรู้ และสามารถนำมาใช้ถ่ายทอดสารให้ถูกต้องตามที่มาของนิทาน ผู้อ่านที่มีความรู้และไม่มีความรู้ด้านวัฒนธรรมญี่ปุ่นสามารถเห็นภาพและเข้าใจได้ง่าย ได้บรรยากาศและอรรถรสของเรื่อง เพราะนิทานพื้นบ้านนี้เป็นเรื่องของคนญี่ปุ่น ภาพที่สะท้อนจากเนื้อหาของนิทานจึงควรสอดคล้องกับความเป็นจริงในวัฒนธรรมญี่ปุ่น

3.2.5 ศึกษา นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นต้นจากฉบับภาษาอังกฤษจำนวน 8 เรื่อง จากหนังสือ Best-loved Folktales of the World ที่รวบรวมโดย Joanna Cole จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Anchor books เพื่อที่จะแปลถ่ายทอดได้เหมาะสมตามลักษณะนิทาน โดยใช้ลีลาภาษาเขียนและการเรียบเรียงใหม่ของผู้เขียน

3.3 การศึกษาและวิเคราะห์ต้นฉบับในเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ต้นฉบับในเบื้องต้นดังนี้

3.3.1 ผู้วิจัยศึกษาต้นฉบับนิทานจากการอ่านในรอบแรกด้วยวิธี “อ่านแบบสำรวจ” เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเนื้อเรื่องโดยรวม และจับใจความหลักของนิทานแต่ละเรื่อง ด้วยการตอบคำถามตามเทคนิคการแปลนิทานของ สิทธา พินิจภูวดล (2542:102) ที่ได้แนะนำไว้ ได้แก่ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด ทำไม ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจลักษณะของนิทาน เจตนาของผู้เขียน และความสัมพันธ์ของตัวละคร เช่น นิทานเรื่องโมโมทาโร่ เด็กชายลูกท้อ

ใคร : โมโมทาโร่เป็นเด็กชายที่เกิดมาจากลูกท้อ

ทำอะไร : ไปปราบยักษ์กับเพื่อนที่เป็นสัตว์ คือ ลิง หมา และไก่ฟ้า

ที่ไหน : ที่เกาะยักษ์

เมื่อใด : นานมาแล้ว

ทำไม : เพื่อนำสมบัติมาแจกจ่ายให้ทุกคน

จากการตอบคำถามดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจลักษณะของนิทานเรื่องนี้ว่า เป็นนิทานประเภทเทพนิยาย มีสัตว์พูดได้ มีผู้วิเศษที่เกิดจากลูกท้อ ชื่อว่า “โมโมทาโร่” เขาเป็นวีรบุรุษในการผจญภัยปราบยักษ์ เนื้อเรื่องมีเหตุการณ์การต่อสู้ที่ให้ความสนุกสนาน ตื่นเต้น

การสรุปเรื่องทำให้ผู้แปลเข้าใจตัวละครต่างๆในเรื่อง ลักษณะความสัมพันธ์ของตัวละคร การดำเนินของเหตุการณ์ในเรื่อง ทำให้ผู้วิจัยสามารถเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมกับตัวละคร เช่น การใช้สรรพนามแทนตัวเองของสัตว์ในเรื่อง “โมโมทาโร่” จะใช้ “ข้า” สรรพนามที่สัตว์ใช้กับโมโมทาโร่ ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้วิเศษ จึงควรเป็นสรรพนามที่ให้เกียรติ อ่อนน้อม สุภาพ จึงใช้คำว่า “ท่าน” เป็นต้น ในขั้นตอนการอ่านรอบแรกนี้ หากผู้วิจัยพบคำศัพท์หรือสำนวนที่ไม่เข้าใจ ผู้วิจัยจะขีดเส้นใต้คำศัพท์เหล่านั้น เพื่อนำมาหาความหมายภายหลัง เช่น คำว่า “O Fizō san, Oni” เป็นต้น

ผู้วิจัยวิเคราะห์ลักษณะนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจำนวน 8 เรื่อง และได้สรุปประเภทของนิทาน และเนื้อเรื่องแต่ละเรื่อง ดังต่อไปนี้

1. โมโมทาโร่ เด็กชายลูกท้อ (Momotaro or The Peach-Boy)

ลักษณะนิทานประเภทเทพนิยาย (Fairy tale) มีผู้วิเศษที่เกิดจากลูกท้อ ชื่อว่า “โมโมทาโร่” เขาเป็นเด็กที่มีพลังกำลัง แข็งแรง อาศัยอยู่กับตาชายผู้ใจดี จนวันหนึ่ง เขาตัดสินใจเดินทางไปปราบยักษ์โดยมีเพื่อนๆ ที่เป็นสัตว์พูดได้ 3 ตัว คือ ลิง หมา และไก่อ้ว ร่วมเดินทางไปด้วย หลังปราบยักษ์สำเร็จ เขาได้นำสมบัติมาแจกจ่ายให้กับทุกคน

2. หญิงชราตามหาซาลาเปา (The Old Woman Who Lost Her Dumplings)

ลักษณะนิทานชวนหัว (Jest) เป็นเรื่องตลกไม่น่าเป็นไปได้ ของหญิงชราตลกๆ ที่ตามหาของกิน จนตกไปอีกดินแดนหนึ่งที่มีปีศาจกินคน ระหว่างทางที่ไปมีรูปปั้นหินเทพเจ้าเตือน แต่เธอไม่เชื่อ จนถูกปีศาจจับตัวไปแล้วให้เธอเป็นคนทำอาหาร สุดท้ายเธอก็หนีปีศาจมาพร้อมกับขโมยเอาพายวิเศษของปีศาจมาด้วย สุดท้ายเธอก็ใช้พายวิเศษทำอาหารขายจนได้เป็นเศรษฐี

3. นกกระจอกลิ้นด้าย (The Sparrow with the Slit Tongue)

ลักษณะนิทานให้ข้อคิดคติธรรม เรื่องของการทำความดี มีเมตตาต่อสัตว์ แล้วจะได้รับผลดีตอบแทน การประพฤติไม่ดีก็จะได้รับกรรม นิทานกล่าวถึงสองสามีภรรยาที่มีนิสัยต่างกัน คนหนึ่งมีเมตตา ได้ช่วยเหลือนกกระจอกเอาไว้ และให้การดูแลอย่างดี สุดท้ายก็ได้รับเงินทองจากนกตัวนั้นเป็นการตอบแทน ส่วนอีกคนมีนิสัยไม่ดี ชอบรังแกสัตว์ ละโมภ สุดท้ายก็ต้องรับกรรม

4. ตำนานเกาะโอะกิ (The Tale of the Oki Islands)

ลักษณะของนิทานนี้เป็นเรื่องเล่าประจำถิ่น (Folk tale) เกิดที่หมู่เกาะโอะกินาวาของญี่ปุ่นในสมัยก่อน เป็นเรื่องของหญิงคนหนึ่งที่มีความกล้าหาญ เก่งกาจ เธอตามหาบิดาที่ถูกเนรเทศมาที่เกาะนี้ สุดท้ายเธอก็เป็นวีรสตรีปราบปีศาจได้ทะเลสาบสำเร็จ และถอนคำสาปให้จักรพรรดิ จนเป็นตำนานเล่าต่อๆ กันมา

5.ช่างตัดหินกับเทพเจ้าภูเขา (The Stonecutter)

ลักษณะนิทานให้ข้อคิดคติธรรม เรื่องจงพอใจในสิ่งที่มีตนเองมี เป็นเรื่องของช่างตัดหินที่มีเทพเจ้าภูเขาช่วยเหลือให้ได้เป็นเศรษฐี แต่ความไม่รู้จักพอใจในสิ่งที่มีและได้รับ เขากลับปรารถนาเป็นคนโน้นคนนี้ สิ่งนั้นสิ่งนี้ อยากได้นั้นอยากได้นี้ สุดท้ายก็กลับมาเป็นช่างตัดหินเหมือนเดิม

6. ภาพวาดภรรยาที่รัก (The Wife's Portrait)

ลักษณะนิทานชวนฝัน(Fantastic story) ของผู้ชายอาภัพคนหนึ่ง ที่มีฐานะยากจน แต่กลับได้ภรรยาสวย เขาหลงภรรยามากจนไม่เป็นอันทำงาน ภรรยาจึงได้ให้ช่างวาดภาพของตน เพื่อให้สามีติดตัวไปเวลาทำงาน ต่อมาภาพปลิวหายไป เจ้าเมืองพบภาพ จึงให้คนออกตามหา เพื่อจะ让她มาเป็นภรรยาของตน เธอก็ใช้อุบายหลอกเจ้าเมืองสำเร็จ สุดท้ายก็ได้ครอบครองทุกอย่างของเจ้าเมืองอยู่กับสามีของตนเอง

7. อุราชิมาผู้ใจดี (Urashima)

ลักษณะนิทานเทพนิยาย(Fairy tale) เรื่องของผู้ชายคนหนึ่งชื่อว่า “อุราชิมา” เขามีเมตตาช่วยเหลือเต่าเอาไว้ ความมีเมตตาทำให้เจ้าหญิงมังกรแห่งท้องทะเลได้มาพาเขาไปอยู่ด้วยอย่างมีความสุขใต้ทะเล ต่อมาเขาคิดถึงครอบครัวจึงกลับไปหา เจ้าหญิงมังกรได้ให้กล่องใบหนึ่งติดมาด้วย และกำชับไม่ให้เปิดออก เมื่ออุราชิมากลับมาบนบกอีกครั้งกลับพบว่าเวลาต่างกัน ผู้คนเปลี่ยนแปลงไป เขาไม่มีญาติเหลืออยู่ อุราชิมาตกใจและได้เปิดกล่องออก สุดท้ายก็ต้องกลับมาแก่ชราตามวัย และไม่สามารถกลับใต้ทะเลได้อีก

8. กาน้ำชาแสนกล (The Magic Kettle)

ลักษณะนิทานเทพนิยาย(Fairy tale) เรื่องของกาน้ำชาวิเศษ ที่สามารถแปลงเป็นตัวทาสี สร้างความปั่นป่วน ต่อมาได้มีพ่อค้านิสัยดีผู้หนึ่งแก้แค้นทมนต์ เขาสามารถควบคุมตัวทาสีให้แปลงร่าง เต็นรำ จึงนำตัวทาสีออกแสดงสร้างรายได้จนมีฐานะร่ำรวย แต่เขาก็ักตักตุนเงินทองมาทดแทนคุณเจ้าของเดิมที่ให้กาเขามา

3.3.2 หลังจากนั้น ผู้วิจัยก็อ่านเรื่องด้วยวิธี “วิเคราะห์รายละเอียด” เพื่อศึกษาการสื่อความหมายที่แฝงอยู่ในเรื่องจากตัวละคร การกระทำของตัวละคร และบรรยากาศในเรื่อง รวมทั้งการค้นหาคำศัพท์ คำศัพท์ คำสนวน ที่ไม่เข้าใจด้วยการสืบค้นทางพจนานุกรม อินเทอร์เน็ต หรือสอบถามจากบุคคลต่างๆ โดยเฉพาะคำศัพท์ที่สื่อความหมายทางวัฒนธรรม เช่น

Kimidango หมายถึง ขนมที่ทำจากแป้งข้าวฟ่าง มีสีเหลืองนวล

Oki Islands หมายถึง เกาะโอกินาวาของญี่ปุ่นในปัจจุบัน ประกอบด้วยหมู่เกาะเล็กๆ
หลายเกาะ

Dumplings หมายถึง ก้อนแป้งคั้น ก้อนพุดดิ้งยัดไส้ผลไม้ ข้าวปั้น ซาลาเปา เป็นต้น

คำศัพท์เหล่านี้ บางคำผู้วิจัยสามารถค้นหาได้จากพจนานุกรมภาษาอังกฤษทั่วไป เช่น คำว่า “Dumpling” แต่ผู้วิจัยไม่สามารถแปลความหมายได้ทันที เพราะเป็นคำที่สะท้อนวัฒนธรรมที่มาของนิทาน คำศัพท์บางคำผู้วิจัยไม่สามารถหาได้จากพจนานุกรมภาษาอังกฤษ ต้องค้นหาจากพจนานุกรมภาษาญี่ปุ่น ชักถามจากคนญี่ปุ่น หรือค้นหาทางอินเทอร์เน็ต เช่น Oni หมายถึง ผีของญี่ปุ่นที่จับคนกินเป็นอาหาร มีนิสัยดุร้าย น่ากลัวมากในความนึกคิดของคนญี่ปุ่น ภาพของผีมีรูปร่าง หน้าตาแตกต่างจากผีในความคิดของคนไทย ดังนั้น ในการแปลจะต้องพิจารณาความหมายของศัพท์คำสนวนอย่างรอบคอบก่อนแปล จากการศึกษาวิเคราะห์ต้นฉบับอย่างละเอียด

3.4 การดำเนินการแปลและทดสอบบทแปล

หลังจากศึกษาวิเคราะห์ต้นฉบับแล้ว ผู้วิจัยได้หาข้อมูล คำศัพท์ คำสนวนต่างๆ และบันทึกเอาไว้ เพื่อความสะดวกในการเลือกคำแปล จากนั้นจึงลงมือแปลนิทานทีละเรื่อง จนครบทั้ง 8 เรื่อง ด้วยกลวิธีการแปลตรงตัวในร่างแรก เพื่อให้ได้ความครบถ้วน ในการแปลผู้วิจัยดำเนินการแปลร่างแรก ด้วยการอ่านให้จับประโยคทีละประโยค หลังจากนั้น จึงนำคำแปลมาเรียบเรียงใหม่ให้เป็นลักษณะธรรมชาติภาษาไทย แล้วสอบทานเนื้อเรื่องกับต้นฉบับอีกครั้ง คำศัพท์ คำสนวน หรือข้อความไหนที่ไม่สละสลวย เข้าใจยาก โดยเฉพาะคำที่เกี่ยวข้องทางวัฒนธรรม เช่น ชื่อเฉพาะของอาหาร สิ่งของ ผู้วิจัยใช้วิธีการแปลตรงตัว หรือทับศัพท์ ร่วมกับปรับบทแปลด้วยการเติมคำอธิบายระดับหน่วยคำ วลี เข้าไปในเนื้อเรื่อง สำหรับสำนวนภาษาอังกฤษไหนที่เข้าใจยาก เมื่อแปลตรงตัวผู้วิจัยใช้วิธีการตีความ แล้วปรับสำนวนให้เป็นสำนวนไทย เพื่อให้เข้าใจง่าย และเพื่อเพิ่มอรรถรส

ของนิทาน ดังนั้น การแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นนี้ จึงมีการถ่ายทอดความหมายทั้งแบบตรงตัวและแบบเอาความ หลังจากแปลเสร็จ ผู้วิจัยได้ทดสอบบทแปล 3 ขั้นตอน คือ

- (1) การอ่านด้วยตนเองแบบออกเสียง เพื่อประเมินความสละสลวย ความเป็นธรรมชาติ
- (2) การทดสอบบทแปลด้วยการให้ผู้อื่นอ่านหลายๆคน สอบถามความเข้าใจ ความรู้สึก เพื่อนำมาปรับแก้ไข
- (3) การส่งบทแปลให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตรวจสอบ และนำข้อเสนอแนะมาปรับแก้ไขเป็นขั้นสุดท้าย ก่อนจัดพิมพ์บทแปลที่สมบูรณ์

สำหรับการแปลชื่อเรื่อง ผู้วิจัยใช้วิธีการแปล 2 วิธี คือ การแปลตรงตัวในขั้นแรก แต่หลังจากแปลนิทานทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้พิจารณาสาระของเรื่อง จุดเด่นของนิทานเรื่องนั้นๆ ร่วมกับคำศัพท์สำคัญจากชื่อเรื่อง แล้วปรับเปลี่ยนชื่อเรื่องใหม่บางเรื่อง ด้วยการแปลเอาความหรือการแปลเกิน เพื่อให้ชื่อเรื่องน่าสนใจมากขึ้น เช่น เรื่อง “หญิงชราตามหาซาลาเปา” เป็นการแปลเอาความหมายจากศัพท์คำว่า “dumpling” เป็นต้น ผู้วิจัยใช้วิธีการตั้งชื่อเรื่องที่ผู้อ่านไม่สามารถเดาเนื้อเรื่องได้ทั้งหมด เพราะจะทำให้เรื่องนั้นไม่น่าสนใจ ไม่ดึงดูดผู้อ่าน ซึ่ง วิริยะ สิริสิงห (2524:14) แนะนำว่า การตั้งชื่อเรื่องจะยาวหรือสั้นไม่มีผลต่อความสนใจของเด็ก แต่ชื่อเรื่องจะต้องให้ความหมายที่สมบูรณ์ในตัวเอง

3.5 การทบทวน และปรับปรุงแก้ไขบทแปล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการแปลร่างแรกแล้ว จะทิ้งระยะสัก 3-4 วัน ก่อนจะกลับมาอ่านใหม่ และตรวจสอบแก้ไข การเว้นระยะก่อนทบทวนบทแปลนี้ เป็นไปตามขั้นตอนที่ ยูจิน ไนดา (1964: 241-247) ได้แนะนำไว้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยเห็นข้อผิดพลาดในการแปลร่างแรกอย่างชัดเจน และนำมาปรับปรุงแก้ไขภาษาฉบับแปล ให้ภาษามีความเป็นธรรมชาติ เข้าใจได้ง่าย ไม่ยืดยาดกับต้นฉบับ

ในการทบทวน แก้ไข และปรับบทแปล ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

- (1) ผู้วิจัยใช้วิธีการอ่านด้วยตนเองซ้ำหลายครั้ง จึงพบข้อผิดพลาดที่ต้องแก้ไข และทำการปรับบทแปลหลายครั้ง กว่าจะได้บทแปลที่ตนเองพอใจ หลังจากนั้น จึงบันทึกปัญหาการแปลและการแก้ไข

- (2) ผู้วิจัยทดสอบบทแปลด้วยการให้ผู้อื่นอ่านหลายๆ คน แล้วสอบถามความเข้าใจ ความยากง่ายของภาษา ความรู้สึกลหลังการอ่าน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาปรับแก้ไขบทแปลอีกครั้ง
- (3) ผู้วิจัยได้ส่งบทแปลให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและการแปลอ่าน นำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่ได้มาทบทวน แก้ไขบทแปลเป็นขั้นสุดท้าย เพื่อให้งานแปลนั้นสมบูรณ์ ก่อนจัดพิมพ์

3.6 วิเคราะห์ปัญหาการแปลและการแก้ไข

ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาการแปลด้านภาษาและวัฒนธรรมจาก ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปล ของยูจิน ไนดา, ลัญฉวี สายบัว, สุพิชา พันธเสน และกรมวิชาการ เป็นต้น ประมวลลักษณะปัญหาที่พบของผู้แปลอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสรุป บันทึกปัญหาการแปลของผู้วิจัยเอง ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นปัญหาการแปลเป็น 2 กลุ่ม คือ ปัญหาการแปลด้านภาษา และปัญหาการแปลด้านวัฒนธรรม

ปัญหาการแปลด้านภาษาที่พบในการแปลและการปรับบทแปล ได้แก่ ปัญหาการแปลระดับคำ เช่น คำนาม คำสรรพนาม คำเรียกขาน คำลงท้าย ชื่อเฉพาะภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น สำหรับปัญหาการแปลวลีหรือประโยค ผู้วิจัยพบปัญหาการแปลและปรับสำนวน ปัญหาการเรียบเรียงประโยค ภาษานิทาน การแปลชื่อเรื่อง นอกจากนี้ยังมี การแปลผิด การแปลเกิน เป็นต้น

ปัญหาการแปลด้านวัฒนธรรมที่พบ คือ การถ่ายทอดความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมญี่ปุ่น จากเนื้อหาของนิทาน ซึ่งผู้วิจัยต้องสืบค้นความหมายที่แท้จริงของคำศัพท์นั้นๆ นอกจากนี้ ยังมีคำศัพท์ญี่ปุ่นที่สื่อความหมายเฉพาะตามวัฒนธรรมญี่ปุ่น ที่พบในต้นฉบับภาษาอังกฤษ เช่น คำว่า **“O Fizo san”** ซึ่งเป็นคำภาษาญี่ปุ่นที่ถอดเสียงเป็นภาษาอังกฤษ

O เป็นคำที่วางไว้ข้างหน้าคำศัพท์อะไรก็ตาม จะทำให้เป็นภาษาสุภาพ

San เป็นคำที่ใช้ตามหลังชื่อผู้ถูกเรียก เป็นการให้เกียรติผู้ที่ถูกเรียก

Fizo เป็นคำเรียกรูปปั้นหินของเทพเจ้า ตามความเชื่อของคนญี่ปุ่นในศาสนาชินโต รูปปั้นนี้มีหลายแบบ แบ่งตามลักษณะเทพองค์นั้น เช่น เทพเจ้าประทานเด็ก เทพเจ้าแห่งความรักและการแต่งงาน เป็นต้น สมัยก่อนจะพบรูปปั้นหินนี้ได้ตามทางสัญจร สถานที่ที่รำลึกในการตายจากสงคราม ซึ่งการถอดเสียงภาษาอังกฤษส่วนใหญ่จะพบ คำว่า **“Jiso, Jizo”**

การวิเคราะห์ปัญหาการแปลและการแก้ไข ผู้วิจัยพบปัญหาการแปลที่เพิ่มขึ้น จากการแปลต้นฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นฉบับแปลภาษาไทยโดยทั่วไป คือ ปัญหาภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของนิทานที่ถ่ายทอดสู่ผู้อ่านด้วยภาษาอังกฤษ คำศัพท์ภาษาอังกฤษนั้น บางคำไม่สามารถสื่อความหมายเนื้อหาที่สะท้อนวัฒนธรรมได้ชัดเจน และมีการใช้คำศัพท์ภาษาถิ่นที่มาของนิทานในต้นฉบับภาษาอังกฤษด้วย ซึ่งผู้วิจัยแก้ไขด้วยการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ให้เข้าใจเสียก่อน เพื่อให้ถ่ายทอดเป็นงานแปลที่เหมาะสม ถ้าคำศัพท์สำนวนนั้น ผู้วิจัยไม่สามารถถ่ายทอดได้ด้วยคำที่ตรงตัว และชัดเจน ผู้วิจัยใช้การแปลเอาความหมายแบบกว้าง เพื่อให้ครอบคลุมและใกล้เคียงต้นฉบับมากที่สุด

3.7 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่มีต้นฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นร้อยแก้วภาษาไทยนั้น ผู้วิจัยนำกลวิธีการแปลและการปรับบทแปลตามทฤษฎีการแปลต่างๆ มาปรับใช้ แก้ไขปัญหาด้านภาษาและวัฒนธรรม สำหรับปัญหาการแปลที่พบ ผู้วิจัยจดบันทึกและนำมาสรุปวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้แปลคนอื่นๆ ต่อไป ประเด็นปัญหาการแปลต่างๆ ทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรมที่นำเสนอ เป็นปัญหาการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นครั้งนี้เท่านั้น ซึ่งผู้แปลอื่นๆ อาจพบปัญหาที่แตกต่างกันออกไป

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยครั้งนี้สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในการศึกษากระบวนการ ปัญหา และการแก้ไขปัญหาการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นต้นฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย โดยเฉพาะการแปลศัพท์ที่เกี่ยวข้องทางวัฒนธรรมของแหล่งที่มาของนิทาน ทำให้ผู้วิจัยได้ความรู้ และเข้าใจวิถีชีวิต ทักษะคติ ความเชื่อ ประเพณีของคนญี่ปุ่นมากขึ้น การสนใจใฝ่หาความรู้ต่างๆ เป็นประโยชน์อย่างมากแก่นักแปล ในการนำมาใช้แก้ไขปัญหาการแปลด้านต่างๆ ต่อไป

บทที่ 4

บทเปลี่ยนนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น

4.1 โมโมทาโร่ เด็กชายลูกท้อ

คุณเชื่อฉันไหมล่ะว่า อาจมีสักครั้ง ที่เทพนิยายไม่ได้เป็นเพียงนิทานเหมือนอย่างที่ เป็นช่วงเวลาที่ยิ่งใหญ่ที่บรรดาสิ่งมีชีวิตสามารถพูดคุยกับคนได้ ทุกๆ วัน จะมีการร้ายเวทย์ มีผู้วิเศษ และอำนาจวิเศษ เป็นช่วงเวลาที่ยิ่งใหญ่ที่ซ่อนอยู่ถูกขุดพบ และการแสวงหาการผจญภัย

ในตอนนั้น คุณจะต้องรู้จักสองตาขี้ใจดี แต่มีฐานะยากจน พวกเขาใช้ชีวิตอยู่กันตามลำพัง ไม่มีลูกหลานเลยสักคน

แล้ววันดีคืนดีของชีวิตก็มาถึง ยายก็ถามตาว่า “ตาเอ๋ย เช้านี้จะทำอะไรดีล่ะ?”

“อ้อ” ตาตอบ “ข้าจะเอามีดขอยาวไปตัดกิ่งไม้บนเขามาทำไฟจะ แล้วยายล่ะจะทำอะไร?”

“ฉันนะเหรอ” ยายตอบ “ก็จะเอาผ้าไปซักที่ลำธารจ๊ะ วันนี้เป็นวันซักผ้าล่ะ” จากนั้น ตาก็ จูงเขาไป และยายก็ไปที่ลำธาร

ขณะที่ยายกำลังซักผ้าอยู่ ก็เจออะไรบางอย่าง นั่นคือ ลูกท้อลูกผลงามไหลลงมาตามลำธาร มันมีขนาดใหญ่เลยทีเดียวนะ ผลมีสีชมพูแดงทั้งสองด้านน่ากิน

“เช้านี้โชคดียิ่ง” ยายเปรย จากนั้น จึงใช้กิ่งไผ่ยาวกวาดเอาลูกท้อนั้นขึ้นฝั่ง

ในไม่ช้า เมื่อตากลับมาจากภูเขา ยายก็ยื่นลูกท้อไปตรงหน้า “กินสิจ๊ะตา” ยายบอก “นี่นะ ลูกท้อนำโชค ที่ฉันเจอที่ลำธาร ก็เลยเก็บเอามาฝากจ๊ะ”

แต่ตาก็ไม่ได้ลิ้มรสลูกท้อนั้น ทำไมล่ะ?

ทันใดนั้น ลูกท้อก็ระเบิดเป็นสองส่วน ข้างในไม่มีเมล็ด แต่กลับมีเด็กผู้ชายน่ารักน่าชังอยู่ แทน

“คุณพระช่วย” ยายอุทาน

“พ่อแก้วแม่แก้ว” ตาอุทาน

* ลูกท้อ ชาวจีนและชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าเป็นผลไม้บนสวรรค์ ใช้รักษาโรคภัยได้ จึงเป็นสัญลักษณ์ของการมีอายุยืนและยังใช้ขับไล่ปีศาจได้

เด็กชายเริ่มกินลูกท้อครั้งแรกก่อน แล้วกินต่ออีกครั้งที่เหลือ หลังจากกินเสร็จ เขาก็มีกำลังวังชาและแข็งแรงขึ้นกว่าเดิม

“โมโมทาโร่! โมโมทาโร่!” ตาให้ชื่อ “องค์ชายใหญ่ของเทพเจ้าท้อ”

“จริงๆ ด้วยสิ” ยายบอก “เขาเกิดในลูกท้อ”

แล้วสองตาชายก็เลี้ยงดูโมโมทาโร่เป็นอย่างดี เขาเป็นเด็กที่แข็งแรงและกล้าหาญที่สุดในชนบทย่านนั้น คุณคงจะสงสัยว่า เขาเป็นความภาคภูมิใจของสองตาชาย บรรดาเพื่อนบ้านต่างเชื่อถือเขา แล้วขนานนามว่า “โมโมทาโร่หนุ่มน้อยผู้กล้า”

“แม่สะ” วันหนึ่ง โมโมทาโร่บอกยาย “ช่วยทำขนมคิมิจังโงะ* เป็นให้มากๆ หน่อยสะ”

“จะเอาขนมคิมิจังโงะไปทำไมจ๊ะ” ยายถาม

“ทำไมหรือสะ ก็ผมจะออกเดินทาง หรือจะเรียกว่า ออกเดินทางไปผจญภัยก็ได้สะ เลยจำเป็นต้องเอาขนมคิมิจังโงะไปด้วย” โมโมทาโร่บอก

“จะไปไหนหรือจ๊ะ โมโมทาโร่?” ยายถาม

“ผมจะไปเกาะยักษ์สะ” โมโมทาโร่บอก “จะไปเอาสมบัติ เลยอยากให้แม่ช่วยทำให้เร็วที่สุด ถ้าเป็นไปได้นะสะ”

สองตาชายจึงช่วยกันทำขนมคิมิจังโงะให้ โมโมทาโร่เอาขนมใส่ไว้ในห่อผ้า ผูกไว้กับสายคาดตัว แล้วออกเดินทาง

“ลาก่อนจ๊ะ โชคดีมีชัยนะ โมโมทาโร่” ตาชายให้พรก่อนออกเดินทาง

“ลาก่อนสะ ลาก่อนสะ” โมโมทาโร่กล่าวลา

เขาออกเดินทางไปไม่ไกล ก็หยุดคุยกับเจ้าลิง

“เจ๊ยก เจ๊ยก” ลิงทัก “ท่านจะไปไหนรี โมโมทาโร่?”

โมโมทาโร่จึงบอกว่า “ข้าจะไปผจญภัยที่เกาะยักษ์”

“ท่านแขวนห่ออะไรไว้ที่สายคาดตัวนะ”

“อยากรู้ละสิ” โมโมทาโร่พูด “ก็ได้ ข้ามีขนมคิมิจังโงะที่ทำจากแป้งข้าวฟ่างที่อร่อยที่สุดในญี่ปุ่นเลยละ”

“ขอข้าสักชิ้นสิ” ลิงบอก “แล้วข้าจะไปกับท่านด้วย”

โมโมทาโร่จึงให้ขนมเจ้าลิงไป แล้วทั้งคู่ก็ออกเดินทางไปด้วยกัน พวกเขาไปได้ไม่ไกลก็หยุดคุยกับไก่ฟ้าอีก

“กิด กิด” ไก่ฟ้าทัก “ท่านจะไปไหนรี โมโมทาโร่?”

โมโมทาโร่จึงตอบว่า “ข้าจะไปผจญภัยที่เกาะยักษ์”

* ขนมคิมิจังโงะหรือคิบิจังโงะ ทำจากแป้งข้าวฟ่าง ปั้นเป็นลูกกลมๆ นำไปนึ่ง มีสีเหลืองนวล

“มีอะไรในห่อผ้าท่านรี โมโมทาโร่?”

“ข้ามีขนมดังโงะ ที่ทำจากแป้งข้าวฟ่างที่อร่อยที่สุดในญี่ปุ่นเลยละ”

“ขอข้าสักชิ้นสิ” ไก่ฟ้าบอก “แล้วข้าจะไปกับท่านด้วย”

โมโมทาโร่จึงให้ขนมไก่ฟ้าไป แล้วทั้งสามก็ออกเดินทางไปด้วยกัน พวกเขาไปได้ไม่ไกลก็หยุดคุยกับเจ้าหมาอีก

“โส่ง โส่ง โส่ง” หมาทัก “ท่านจะไปไหนรี โมโมทาโร่?”

โมโมทาโร่จึงตอบว่า “ข้าจะไปที่เกาะยักษ์”

“มีอะไรในห่อผ้าท่านรี โมโมทาโร่?”

“ข้ามีขนมดังโงะ ที่ทำจากแป้งข้าวฟ่างที่อร่อยที่สุดในญี่ปุ่นเลยละ”

“ขอข้าสักชิ้นสิ” หมาบอก “แล้วข้าจะไปกับท่านด้วย”

โมโมทาโร่จึงให้ขนมเจ้าหมาไป แล้วทั้งสี่ก็ออกเดินทางไปด้วยกัน ไม่นานนักก็มาถึงเกาะยักษ์

“ตอนนี้หะ พี่น้องทั้งหลาย” โมโมทาโร่บอก “ฟังแผนข้าให้คินะ เจ้าไก่ฟ้า เจ้าต้องบินข้ามประตูปราสาทไป แล้วจิกพวกยักษ์ ส่วนเจ้าลิง เจ้าต้องปีนข้ามกำแพงไป แล้วชวนพวกมัน ส่วนเจ้าหมากับข้า จะไปพังกลอนกับสลักประตู เจ้าหมาจะไปกัดมัน และข้าเองก็จะไปสู้กับพวกมัน

จากนั้น ก็เกิดศึกประจัญบานครั้งยิ่งใหญ่

ไก่ฟ้าบินข้ามประตูปราสาทไปร้อง “กิด กิด กิด”

โมโมทาโร่ไปพังกลอนกับสลักประตู หมาก็กระโดดไปที่ลานกว้างของปราสาท แล้วเห่า “โส่ง โส่ง โส่ง”

เหล่าผู้กล้าทั้งหมดต่อสู้กับยักษ์ จนพระอาทิตย์ตก ในที่สุด ก็ได้รับชัยชนะ พวกยักษ์ที่เหลือรอดก็ถูกจับเป็นนักโทษ แล้วเอาเชือกมัดไว้

“เอาหะ พี่น้องทุกท่าน” โมโมทาโร่บอก “เอาสมบัติของพวกยักษ์ออกมา” แล้วพวกเขาก็ขนทรัพย์สมบัติที่มีค่า ทั้งอัญมณีแห่งเวทมนต์ บรรดาหมวกและเสื้อคลุมที่ทำให้ล่องหนหายตัวได้ พร้อมกับทอง เงิน หยก ปะการัง อำพัน กระดองตัวกระ และราชินีไข่มุก

“สมบัติที่นี้เป็นของพวกเราทุกคน” โมโมทาโร่บอก “พี่น้องทั้งหลาย เลือกเอากันไปได้เลยนะ”

“เจียก เจียก” ลิงร้องบอก “ขอบคุณท่านโมโมทาโร่ขอรับ”

“กิด กิด” ไก่ฟ้าร้องบอก “ขอบคุณท่านโมโมทาโร่ขอรับ”

“โส่ง โส่ง โส่ง” หมาร้องบอก “ขอบคุณท่านโมโมทาโร่ขอรับ”

4.2 หญิงชราตามหาซาลาเปา

นานมาแล้ว มีหญิงชราอารมณ์ดี ช่างยิ้ม แถมยังชอบทำซาลาเปาผู้หนึ่ง อยู่มาวันหนึ่ง ขณะที่กำลังเตรียมทำซาลาเปาไว้ทานยามบ่าย ซาลาเปาลูกหนึ่งตก มันกลิ้งหายลงร่องบนพื้นดินในครัวเล็กๆ ของเธอ หญิงชราพยายามเอื้อมมือลงไปหยิบในร่องนั้น ทันใดนั้น พื้นดินก็แยกออก เธอจึงตกลงไปข้างใน

หญิงชราตกลงไปลึก แต่ก็ไม่ได้บาดเจ็บใดๆ และเมื่อใช้ขานตัวลุกขึ้นได้อีกครั้ง เธอก็พบว่า ตัวเองยืนบนถนนแห่งหนึ่ง คล้ายกับถนนหน้าบ้านของตัวเอง ที่นั่นมีแสงอยู่รำไร เธอมองไปเห็นผืนนาข้าวกว้างใหญ่ แต่กลับไม่มีใครเลยสักคน เรื่องทั้งหมดเกิดได้อย่างไร ฉันทึ่งก็คงบอกไม่ได้เหมือนกัน แต่เหมือนกับว่า หญิงชราผู้นี้ได้ตกลงไปอีกดินแดนหนึ่ง

เธอตกลงไปบนถนนที่ลาดชันมาก หลังจากที่เธอมองหาซาลาเปา แต่ยังงัดหาไม่เจอ ก็คิดว่า บางทีมันอาจจะกลิ้งลงไปไกลตามทางลาดนี้ก็ได้ หญิงชราจึงวิ่งลงไปตามทางนั้น เพื่อตามหาซาลาเปา พลางร้องว่า

“ซาลาเปาของชั้นอยู่ไหน ซาลาเปาของชั้นอยู่ไหน ซาลาเปาของชั้นอยู่ไหนจ๊ะ” สักพัก เธอก็เจอรูปปั้นหินเทพเจ้าจิโซ* ตั้งอยู่ข้างทาง จึงเอ่ยถามว่า

“ข้าแต่ ท่านเทพจิโซ ท่านเห็นซาลาเปาของอิจินมัยเจ้าคะ”

เทพจิโซตอบว่า “เห็นสิ ข้าเห็นซาลาเปาของเจ้ากลิ้งผ่านลงไปตามทาง แต่เจ้าอย่าตามไปไกลกว่านี้นะ เพราะมีปีศาจเจ้าเล่ห์โอะนิจิบคนกินอยู่ข้างล่างนั่น” แต่หญิงชรากลับหัวเราะ แล้ววิ่งลงไปตามทางร้องเรียก

“ซาลาเปาของชั้นอยู่ไหน ซาลาเปาของชั้นอยู่ไหน ซาลาเปาของชั้นอยู่ไหนจ๊ะ” สักพัก เธอก็มาถึงรูปปั้นหินเทพเจ้าจิโซอีกรูปหนึ่ง จึงเอ่ยถามท่านว่า

“ข้าแต่ ท่านเทพจิโซผู้ใจดี ท่านเห็นซาลาเปาของอิจินมัยเจ้าคะ” เทพเจ้าจิโซตอบว่า

“เห็นสิ ข้าเห็นซาลาเปาของเจ้ากลิ้งผ่านไปเมื่อครู่นี้เอง แต่เจ้าอย่าตามไปเลย เพราะมีปีศาจโอะนิจี้เจ้าเล่ห์กินคนอยู่ข้างล่างนั่น” แต่หญิงชรากลับหัวเราะ แล้วออกวิ่งต่อ พร้อมกับร้องเรียก

“ซาลาเปาของชั้นอยู่ไหน ซาลาเปาของชั้นอยู่ไหน ซาลาเปาของชั้นอยู่ไหนจ๊ะ” แล้วเธอก็มาถึงรูปปั้นเทพเจ้าจิโซรูปที่สาม และถามว่า

“ข้าแต่ ท่านเทพจิโซที่เคารพ ท่านเห็นซาลาเปาของอิจินมัยเจ้าคะ”

* เทพเจ้าจิโซ เป็นเทพตามความเชื่อของลัทธิชินโต มีลักษณะเป็นรูปปั้นนักบวชหิน ใส่ชุดคลุมแขนยาว ตั้งอยู่ริมทางสัญจร อาจพบในสถานที่ที่มีเหตุการณ์สำคัญๆ ได้

แต่เทพเจ้าจิโซกลับบอกว่า “ตอนนี้ เจ้าอย่าเพิ่งถามถึงซาลาเปาอยู่เลย เจ้าปีศาจกำลังมาที่นี่ มานั่งหลบหลังชายแขนเสื้อข้า แล้วอย่าส่งเสียงออกมาละ”

ทันใดนั้น เจ้าปีศาจโอะนิกก็เข้ามาใกล้ แล้วหยุดค่านับท่านเทพ และเอ่ยทักว่า “สวัสดีครับ ท่านเทพจิโซ”

ท่านเทพจึงทักตอบ สวัสดีอย่างสุภาพมากๆ เช่นกัน

ทันใดนั้นเอง เจ้าปีศาจก็ทำมุกพิศพิศสองสามครั้งด้วยความสงสัย แล้วตะโกนออกมาว่า

“ท่านเทพฯ ข้าได้กลิ่นมนุษย์ที่โหนสักแห่ง ท่านว่ามั๊ยครับ”

“จ้ะ” ท่านเทพจิโซตอบ “เจ้าอาจจะเข้าใจผิดไปเองนะ”

“ไม่ ไม่ผิดแน่ครับ” หลังจากที่ได้กลิ่นอีกครั้ง “ข้าได้กลิ่นมนุษย์”

หญิงชราทอดขำไม่ได้ “ฮิ ฮิ ฮิ” จับพลัดนั่นเอง เจ้าปีศาจยื่นมือใหญ่ยักษ์ ที่มีขนรุงรังไปข้างหลังแขนเสื้อเทพจิโซ แล้วดึงตัวเธอออกมา ขณะที่หญิงชรายังคงหัวเราะ “ฮิ ฮิ ฮิ” อยู่

“อะ ฮ่า” ปีศาจร้อง แล้วเทพจิโซ จึงกล่าวว่า

“เจ้าจะทำอะไรหญิงชราใจดีผู้นี้ เจ้าอย่าทำอันตรายเธอเลย”

“ข้าไม่ทำอะไรหรอกครับ” เจ้าปีศาจบอก “แต่ข้าจะพาเธอกลับบ้านไปกับข้าด้วย แล้วให้เธอทำอาหารให้พวกเรา” “ฮิ ฮิ ฮิ” หญิงชราขำ

“ดีมาก” เทพเจ้าบอก “แต่เจ้าต้องทำดีกับเธอจริงๆ นะ มิเช่นนั้น ข้าจะโกรธเจ้ามาก”

“ข้าจะไม่ทำร้ายเธอเลยครับ” เจ้าปีศาจสัญญา “แค่จะให้ทำงานเล็กๆ น้อยๆ ให้เราทุกวันเท่านั้น ลาก่อนครับท่านเทพจิโซ”

จากนั้น ปีศาจก็พาหญิงชราเดินลงไปตามทาง จนถึงแม่น้ำลึกสายใหญ่ ที่นั้นมีเรือลำหนึ่ง เจ้าปีศาจได้พาเธอลงเรือข้ามแม่น้ำไปยังบ้านของมัน

บ้านของมันใหญ่โตมโหฬาร มันพาเธอไปที่ห้องครัวทันที แล้วบอกเธอให้ทำอาหารเมื่อเย็นให้มันกับปีศาจอื่นๆ ที่ได้อาศัยอยู่ด้วยกัน จากนั้น ก็ให้ไม้พายคดข้าวอันเล็กกับเธออันหนึ่ง แล้วบอกว่า

“ทุกครั้ง เจ้าต้องใส่ข้าวแกล้มลึดเดียวลงไปในหม้อ เมื่อใช้พายอันนี้คนเมล็ดข้าวกับน้ำ ข้าวจะเพิ่มขึ้นจนเต็มหม้อเอง” ดังนั้น หญิงชราจึงใส่ข้าวแกล้มลึดเดียวลงในหม้อตามที่ปีศาจบอก แล้วเริ่มคนด้วยพายอันนั้น ขณะที่คน เมล็ดข้าวเริ่มเพิ่มเป็นสอง สี่ แปด สิบหก สามสิบสอง หกสิบสี่ต่อไปเรื่อยๆ ทุกครั้งที่คนด้วยพายปริมาณข้าวก็เพิ่มขึ้น ไม่เกินนาที ข้าวก็เต็มหม้อ

หลังจากนั้น หญิงชราอารมณ์ดีผู้นี้ก็อาศัยอยู่บ้านปีศาจเป็นเวลานาน เธอทำอาหารให้ปีศาจกับเพื่อนๆ ของมันทุกวัน เจ้าปีศาจไม่เคยทำร้ายหรือทำให้ตกใจกลัวเลย งานของเธอช่างทำได้ง่าย

มากด้วยพายวิเศษ แม้จะต้องหุงข้าวปริมาณมากมายมหาศาล เพราะปีศาจกินจุกว่าคน แต่หญิงราก็รู้สึกเหงาและยังหวังเสมอที่จะกลับไปบ้านหลังน้อยของเธอ แล้วทำชาลาเปา

อยู่มาวันหนึ่ง เมื่อปีศาจทุกคนออกไปข้างนอก หญิงราจึงคิดหนี ก่อนไป เธอเอาพายวิเศษ เหน็บใต้ผ้าคาดเอวเอาไว้ จากนั้นก็เดินลงไปที่แม่น้ำสายเดิม โดยไม่มีใครเห็น เรือลำเดิมยังจอดอยู่ที่นั่น หญิงราจึงออกเรือ แล้วพายอย่างคล่องแคล่ว ไม่นานนัก ก็ห่างจากฝั่งออกไป แต่แม่น้ำนี้กว้างมาก เธอพายยังไม่ถึงหนึ่งในสี่ของระยะทาง เมื่อเจापี่ศาจกับพวกกลับมาบ้านพบว่า หญิงราพร้อมทั้งอาหารและพายวิเศษหายไปแล้ว พวกมันจึงวิ่งตามลงไปแม่น้ำทันที และเห็นหญิงรากำลังพายเรือออกไปอย่างรวดเร็ว

บางทีพวกปีศาจอาจจะว่ายน้ำไม่เป็นและตอนนั้นไม่มีเรือ พวกมันจึงคิดออกวิธีเดียวที่จะจับหญิงราอรรถดีผู้นี้ได้ ด้วยการดื่มน้ำในแม่น้ำทั้งหมด ก่อนที่เธอจะถึงอีกฟากหนึ่ง ดังนั้น พวกมันจึงคุกเข่าลง แล้วเริ่มดื่มน้ำอย่างรวดเร็ว น้ำก็ลดลงทันที ก่อนที่หญิงราจะไปได้เกินครึ่งทาง แต่หญิงรายังคงพายเรือต่อไป จนกระทั่ง น้ำตื้นเขินมาก เจापี่ศาจจึงหยุดดื่มน้ำ แล้วเริ่มลุยน้ำข้ามไป ส่วนหญิงราก็ทิ้งไม้พาย แล้วหยิบพายคดเข้าวิเศษออกมาจากผ้าคาดเอว จมจึกกะจี๋เจापี่ศาจ แล้วแล่นลื่นปลิ้นตา จนปีศาจระเบิดเสียงหัวเราะออกมา ในช่วงที่ปีศาจหัวเราะนั้น พวกมันกลืนน้ำที่ดื่มเข้าไปไม่อยู่ น้ำจึงทะลักออกมาเต็มแม่น้ำอีกครั้ง เจापี่ศาจจึงไม่อาจข้ามแม่น้ำไปได้ หญิงราจึงปลอดภัยอยู่อีกฝั่งหนึ่ง จากนั้น เธอก็วิ่งขึ้นไปตามทางให้เร็วสุดฝีเท้า ไม่ยอมหยุด จนมาเจอบ้านของเธออีกครั้ง

หลังจากนั้น หญิงราก็อยู่อย่างมีความสุข เพราะสามารถทำชาลาเปาได้ตามต้องการ อีกทั้งยังมีพายวิเศษหุงข้าวให้ตัวเอง เธอขายชาลาเปาให้เพื่อนบ้านและผู้คนที่สัญจรไปมา ไม่นานนักก็กลายเป็นเศรษฐี

4.3 นกกระจอกลิ้นดำ

ในอดีตกาลนานแสนนานมาแล้ว ยังมีสามภรรยาคนหนึ่งอาศัยอยู่ใจกลางภูเขาสูงด้วยกันอย่างสงบสุขและเข้าใจกันดี แม้ว่าทั้งสองจะมีนิสัยต่างกัน ฝ่ายสามีนิสัยดีและซื่อสัตย์ ส่วนภรรยานิสัยโลภและชอบพาลหาเรื่อง ไม่ว่าใครผ่านมาหล่อนจะหาเหตุทะเลาะได้รำไป

อยู่มาวันหนึ่ง ขณะที่ชายชรากำลังนั่งหน้ากระท่อมของเขาอย่างที่ชอบทำ ก็เห็นนกกระจอกตัวน้อย ที่ถูกนกกราวนสีดำตัวใหญ่บินไล่ล่ามาทางเขา นกน้อยที่น่าสงสารตกใจกลัว บินหนีไปร้องไป และเจ้าราเวนตัวใหญ่ก็บินไล่ตามอย่างรวดเร็วจนน่าสะพึงกลัว ปีกของมันกระพือ แล้วยังยื่นจงอยปากออกมาด้วยความหิว และต้องการเจ้านกน้อยมาเป็นอาหารเย็นให้ได้ แต่ในขณะที่พวกมันถลามาใกล้

ชายชราที่กระโดดคี่สวนเจ้านกค่านั้น จนมันต้องบินหนีขึ้นฟ้าและส่งเสียงกรีดร้องด้วยความผิดหวัง นกน้อยซึ่งรอดพ้นจากศัตรู บินมาเกาะในอุ้งมือของชายชรา แกอุ้มมันเข้าบ้าน ลูกขนของมัน แล้วปลอบไม่ให้มันกลัว เพราะว่ามันปลอดภัยแล้ว แม้จะยังรู้สึกท้อใจยังเดินด้วยความตกใจ ชายชราเอามันเข้ากรงที่ชวนให้เจ้านกน้อยกลัวส่งเสียงเจื้อยแจ้ว กระโดดไปมาได้โดยไม่ช้า ชายชราเป็นคนรักสัตว์ ทุกเช้า แกจะเปิดกรงให้เจ้านกออกมาบินอย่างมีความสุข จนกว่าเจ้านกน้อยจะเจอแมว หนู หรือสัตว์น่ารักอื่นๆ มันก็จะกลับเข้ากรงทันที เพราะรู้ว่าไม่มีอะไรเข้ามาทำอันตรายมันได้

ฝ่ายภรรยาที่ชอบหาเรื่องบ่นอยู่เสมอ หล่อนรู้สึกริษยาในความเมตตาที่สามีมีต่อก และจะสบายอกสบายใจ เมื่อได้แก๊งทำร้ายมัน ในที่สุด เช้าวันหนึ่งโอกาสของหล่อนก็มาถึง สามีต้องไปในเมืองห่างจากบ้านไปหลายกิโล อีกหลายชั่วโมงกว่าจะกลับ แต่ก่อนจะออกไป เขาก็ไม่ลืมที่จะเปิดประตูกรงไว้อย่างเคย เจ้านกก็กระโดดไปมาอย่างที่เคยทำ ส่งเสียงร้องอย่างมีความสุข โดยไม่คิดว่าจะเจอปีศาจร้าย เพียงชั่วขณะ นางภรรยาที่ขมวดคิ้วด้วยความมุ้งมิ้งร้ายทีละน้อยๆ ในที่สุดอารมณ์โกรธก็ประทุออกมา หล่อนขว้างไม้กวาดไปยังนก ซึ่งเกาะอยู่บนกิ่งด้านบนของฝ้ายกั้นห้อง แต่ไม่กวาดพลาดไปโดนแจกันตกจากหิ้งลงมาแตก ซึ่งยังไม่สามารถบรรเทาอารมณ์โกรธของหล่อนได้ จากนั้น จึงไล่ตามมัน จากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง สุดท้ายเจ้านกก็ติดอยู่ในกำมือของหล่อน เหตุการณ์เหล่านี้ช่างน่ากลัวพอๆ กับวันแรกที่นกน้อยเข้ามาที่กระท่อมหลังนี้

ในเวลานั้น หล่อนโกรธมากกว่าครั้งใดๆ ถ้าคิดล่วงหน้า คงจะฆ่าเจ้านกให้ตายคาที่ไปแล้ว แต่หล่อนแค่ดัดคิ้วของมัน นกน้อยพยายามดิ้นรนและส่งเสียง แต่ก็ไม่มีใครได้ยิน สุดท้าย มันก็ต้องร้องออกมาเสียงดังด้วยความเจ็บปวด แล้วบินจากบ้านหายเข้าไปในป่าลึก

สักพักต่อมา ชายชรากลับมาบ้านแล้วถามถึงเจ้านกทันที ภรรยาของเขาที่อารมณ์ไม่ดีอยู่จึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง และตะคอกเสียงดังใส่สามี คำว่าโง่มากที่มาพำนักอยู่แบบนี้ แต่ชายชราที่กำลังไม่สบายใจอย่างมาก ดำหนิหล่อนว่า เป็นผู้หญิงใจร้ายใจดำที่ทำแบบนั้นกับเจ้านกที่น่าสงสารได้ จากนั้นแกก็ออกจากบ้านเข้าป่าไปตามหา มัน ชายชราเดินอยู่หลายชั่วโมง ผิวกายและร้องเรียกหา แต่มันก็ไม่มา จนต้องกลับบ้านมาอย่างเศร้าสร้อย แกตัดสินใจออกไปตามหาอีกตอนตะวันตกดินและจะไม่ยอมหลับนอนจนกว่าจะได้มันกลับมา วันแล้ววันเล่าที่แกตามหาและร้องเรียก เย็นแล้วเย็นเล่าแต่ก็ต้องกลับมาอย่างหมดหวัง เป็นอย่างนี้อยู่นาน จนแกเลิกหวัง แล้วทำใจว่า คงไม่เจอเพื่อนตัวน้อยนี้อีกแล้ว

เช้าวันหนึ่งในช่วงหน้าร้อน ขณะที่ชายชรากำลังเดินไปเรื่อยๆ ใต้ไม้ใหญ่ที่แผ่ร่มเงาเย็นสบาย แล้วโดยไม่ทันคิดอะไร แกก็เข้าไปในดงไฟ จนเมื่อต้นไม้เริ่มบางตาลง จึงพบว่าตัวเองมาขึ้นอยู่ตรงข้ามสวนสวยแห่งหนึ่ง ที่มีบ้านเล็กๆ ใหม่เอี่ยมตั้งอยู่ตรงกลาง มีหญิงสาวน่ารักนางหนึ่ง

ออกมาจากบ้าน เธอถอดกลอนประตูและเชือเชิญเกด้วยไม้ตรีจิตให้เข้าไปพักข้างใน “โอ้ เพื่อนเก่าของข้า”

เธออุทาน “ข้าดีใจนัก ในที่สุด ท่านก็หาข้าพบ ข้าคือนกกกระจอกที่ท่านเคยช่วยชีวิต และให้การดูแลยังงี้เจ้าคะ”

ชายชรากุมมือเธอด้วยความดีใจ ยังไม่ทันที่จะเอ่ยถามอะไร หญิงสาวก็พาเขาเข้าไปในบ้าน จัดเตรียมอาหารให้ แล้วคอยปรนนิบัติด้วยตัวเอง

ระหว่างที่กำลังรับประทานอาหาร เธอกับสาวใช้นำผืนน้ำเต้ามาบรรเลง ขับร้อง และรำรำให้ชม เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็วโดยที่เขามิทันสังเกตว่าฟ้ามืดแล้ว หรือนึกถึงเสียงคำของภรรยาที่จะต้องฟัง ถ้าเขากลับบ้านช้าอย่างนี้

เช่นเดียวกับเมื่อครั้งที่หญิงสาวเป็นนกกกระโดดเข้าออกจากกรง เธอได้รำรำ ขับร้อง และส่งเสียงพุดคุยเจื้อยแจ้วตลอดทั้งวัน จนยามค่ำคืนผ่านไป พระอาทิตย์เริ่มสาดแสงไปยังพุ่มไม้ไฟ ชายชราจึงกล่าวขอบคุณเจ้าบ้านสาวที่ให้การต้อนรับด้วยความเป็นมิตรและเตรียมตัวกล่าวอำลา “ข้าไม่อยากให้ท่านจากไปมือเปล่าเลย” เธอตอบ “ข้าเตรียมของขวัญให้ท่านเป็นการแสดงความกตัญญู ขอให้ท่านรับไว้ด้วยเจ้าคะ” ขณะที่เธอตอบ สาวใช้ก็นำหีบมา 2 ใบ ใบหนึ่งเล็กมาก ส่วนอีกใบทั้งใหญ่และหนัก “ขอให้ท่านเลือก แล้วนำกลับไปด้วยนะเจ้าคะ” ดังนั้น ชายชราจึงเลือกหีบใบเล็ก และซ่อนไว้ในเสื้อคลุม แล้วออกเดินทางกลับบ้าน

ขณะที่แกล่ใกล้จะถึงบ้าน ก็รู้สึกใจฝ่อเล็กน้อย เพราะรู้ว่าภรรยาจะต้องโกรธแค้นไหน หล่อนจะด่าว่าแกล้งโง่งมที่หายไป แล้วมันก็แย่กว่าที่แกล่คาดไว้ซะอีก แต่ประสบการณ์อันยาวนาน สอนแกลว่าปล่อยให้หล่อนโมโหไป แล้วไม่ต้องพุดอะไรทั้งสิ้น แกล่จุกคั่งยาสูบ และรอจนภรรยาเหนื่อยไปเอง แต่หล่อนก็ยังโมโหต่อและดูเหมือนจะไม่ยอมหยุด จนเมื่อสามิอุทว่า จะลืมนว่ามีหล่อนอยู่ และได้ดึงเอาหีบออกมาจากเสื้อคลุมแล้วเปิดออก

โอ! มีอะไรบางอย่างสว่างวาบเข้าตา มีทองและหินล้ำค่ากองอยู่บนฝ้าหีบ ส่องแสงวิบวับอยู่ในแสงอาทิตย์

เมื่อเห็นสิ่งอัศจรรย์นั้น เสียงที่บันก็หยุดลง หล่อนก้าวเข้าไปใกล้ ดึงคั่นกอบเอาก้อนที่ใหญ่ และมีค่าที่สุดด้วยความโลภ จากนั้น ก็พุดจาอ่อนหวานและขอร้องอย่างสุภาพ ให้แกล่เอาไปไหนมาเมื่อเย็น แล้วทำอย่างไรถึงร่ำรวยได้แบบไม่น่าเชื่อ

ดังนั้น ชายชราจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง หล่อนฟังด้วยความทึ่ง จนถึงตอนที่ เขาเลือกระหว่างหีบสองใบ หล่อนจึงหลุดคำพุดแหย่ ออกมาอีก คำแกล่วโง่งมที่เลือกหีบใบเล็กมา แล้วถามเจ้าชู้ ไม่ยอมเลิก จนสามิอุทว่า จะลืมนว่ามีหล่อนอยู่ หลังจากที่ท่องจำทางไว้ในหัวแล้ว นางภรรยาก็ใส่เสื้อผ้าชุดที่ดีที่สุดออกจากบ้านไปทันที ด้วยความรีบเร่งเหลือเกิน ทำให้

หล่อนหลงทางหลายครั้ง และเดินเตร็ดเตร่อยู่หลายชั่วโมง สุดท้าย ก็ไปถึงบ้านหลังน้อยนั้น หล่อนเดินอย่างกล้าหาญชาญชัยไปที่ประตู แล้วเข้าไปในห้องเสมือนหนึ่งว่าเป็นเจ้าของ และขอให้หญิงสาวตกใจกลัวเมื่อเห็นศัตรูเก่า อย่างไรก็ตาม หญิงสาวก็ซ่อนความรู้สึกเอาไว้อย่างเต็มความสามารถ แล้วกล่าวต้อนรับ จัดหาอาหารและเหล้าหมักมาให้ โดยหวังว่า เมื่อหล่อนดื่มกินแล้วจะจากไป แต่กลับไม่เป็นเช่นนั้น

“เธอคงไม่ให้ฉันไปโดยไม่ให้อะไรของขวัญสักหน่อยหรอคะ” ภรรยาผู้ละโมภบอก เมื่อไม่เห็นอะไรที่จะนำมาให้ “ไม่หรอคะ” หญิงสาวตอบ แล้วสั่งให้สาวใช้นำหีบออกมาสองใบเหมือนอย่างเคย หญิงชราที่รีบฉวยเอาหีบใบที่ใหญ่กว่าทันที แล้วเดินแบกหีบหนักคู่ปิดดูเป๊ะ หายเข้าไปในป่า จนลืมแม้แต่จะกล่าวคำลาใดๆ เลย

ระยะทางไปบ้านของหล่อนไกลมาก อีกทั้ง หีบนั้นก็เหมือนจะหนักขึ้นทุกอย่างก้าว บางครั้งหล่อนรู้สึกว่าจะแบกต่อไปไม่ไหว แต่ด้วยความโลภจึงทำให้มีเรี่ยวมีแรง สุดท้าย ก็มาถึงประตูบ้าน หล่อนทรุดนั่งตรงประตูอย่างอ่อนแรง แต่ไม่นานก็ลุกขึ้น คลำสะเปะสะปะหาที่เปิดหีบ ตอนนั้นมันก็มีค้ำแล้ว อีกทั้งในบ้านก็ไม่ได้จุดไฟไว้ ด้วยความรีบร้อนอยากจะได้สมบัติเกินกว่าที่จะไปหาไฟสักดวง ในที่สุดก็เจอแจ็กหลุมออก แล้วฝ่าหีบก็เปิดออกจนได้

ว้าย! ตาย น่าเกลียดน่ากลัวเหลือเกิน แทนที่จะเจอทองและเพชรพลอย หล่อนกลับเห็นงูที่มีตาแปลบปลากับลิ้นสองแฉก พวกมันทั้งคู่เข้ามาหาหล่อน แล้วพุ่งกัดจนพิษเข้าสู่กระแสเลือดจนทำให้หล่อนตาย ไม่มีใครเสียใจที่หล่อนจากไปเลยสักคน

4.4 ตำนานเกาะโอะกิ

หลายร้อยปีก่อนนานมาแล้ว ราวปี ค.ศ.1320 สมัยพระจักรพรรดิโฮโจ ทะกะโทกิ ผู้มีอำนาจสูงสุดแต่เพียงผู้เดียว มีขามุไรซึ่งเป็นขุนนางทหารชั้นสูงผู้หนึ่ง ชื่อว่า โอะริเบะ นิเมะ บังเอิญได้กระทำการให้ไม่เป็นที่พอพระทัย จึงถูกขับไล่ออกจากดินแดน และถูกส่งตัวไปอยู่ที่หมู่เกาะที่เต็มไปด้วยหินและป่าเขาอกชายฝั่งญี่ปุ่น ชื่อว่า “หมู่เกาะโอะกิ” เขาต้องใช้ชีวิตโดดเดี่ยวน่าเวทนา เพราะต้องทิ้งลูกสาวที่น่ารักและยังเด็กอยู่ ชื่อว่า โทะโอะโยะ เอาไว้ข้างหลัง เขาคิดถึงลูกมาก และลูกสาวของเขาก็เสียใจสุดจะทนทนได้เช่นกัน แล้วในที่สุด ด้วยความที่ไม่สามารถจะแยกจากบิดาต่อไปได้ เธอจึงตัดสินใจไปตามหาบิดาหรือไม่ก็ไปตายเอาดาบหน้า โทะโอะโยะเป็นเด็กสาวที่กล้าหาญ ไม่เกรงกลัวต่อสิ่งใด เมื่อตอนยังเล็ก เธอชอบดำลงไปใต้ทะเลกับหญิงชาวบ้านที่มีอาชีพหาหอยนางรม เธอเสี่ยงชีวิตเหมือนอย่างที่พวกเขาทำ แม้ว่าตนเองจะเกิดจากชนชั้นสูงและมีร่างกายบอบบางก็ตาม

หลังจากขายทรัพย์สินสมบัติแล้ว โทะโอะโอะโอะจึงออกเดินทางไปยังชายฝั่งญี่ปุ่น ในที่สุด ก็มาถึงสถานที่ที่มีชื่อว่า “อะกะซากิ” ที่ซึ่งยามฟ้าโปร่งใส สามารถมองเห็นเกาะโอะกิได้ เธอพยายามโน้มน้าวให้ชาวประมงที่เมืองนี้พาไปเกาะโอะกิ แต่ไม่มีใครยอมพาไป เพราะระยะทางไกลและการเดินทางลำบาก อีกทั้ง ไม่มีใครได้รับอนุญาตให้ไปเยี่ยมคนที่ถูกเนรเทศไปที่นั่น

แม้จะมีอุปสรรค แต่โทะโอะโอะโอะก็ไม่เลิกล้มความตั้งใจ เธอนำเงินที่เหลือน้อยนิดไปซื้ออาหาร พอฟ้ามืด เธอก็ลงไปที่ทะเล นำเรือที่มีไฟ พายออกไปยังเกาะโดยลำพัง ดิถีโชคช่วยให้มีกำลังลมอ่อนๆ และมีกระแสน้ำไหลพาไป เย็นวันต่อมา เธอก็ไปถึงชายฝั่งที่เต็มไปด้วยหินของเกาะหนึ่งในหมู่เกาะนั้น ด้วยอาการหนาวสั่นเจียนตาย เธอตะกายออกจากเรือ เดินขึ้นไปชายหาด หาทีกำบัง แล้วหลับไปตลอดคืน เด็กสาวตื่นในตอนเช้าด้วยความสดชื่น หลังจากกินอาหารที่เหลือแล้วก็ตัดสินใจออกตามหาพ่อทันที

ระหว่างทางเธอได้พบชาวประมงคนหนึ่ง

“ท่านรู้จักพ่อของข้ามั๊ยคะ” นางถามแล้วเล่าเรื่องของตนให้เขาฟัง

“ข้าไม่รู้จัก” ชาวประมงตอบ “ข้าไม่เคยได้ยินมาก่อน” จากนั้น เขาก็เตือนอย่างจริงจังว่า

“เชื่อข้าเถอะ อย่าถามหาเขาอีก เพราะอาจจะทำให้เจ้าเองเดือดร้อน หรืออาจทำให้พ่อของเจ้าต้องตายได้”

หลังจากนั้น โทะโอะโอะโอะก็เดินต่อไปอย่างไม่มีจุดหมาย หวังที่จะได้ยินข่าวคราวของพ่อ แต่ไม่กล้าถามใครอีก เธอประทังชีวิตด้วยการขออาหารจากผู้ใจดีที่พบตลอดทาง

เย็นวันหนึ่ง เธอก็มาถึงศาลเจ้าที่ตั้งอยู่บนหน้าผา หลังจากทอริชฐานขออนุญาตพระพุทธรูปให้ช่วยคลบนาคาให้พบพ่อแล้ว เธอก็นอนในดงไม้เล็กๆ ใกล้ๆ นั้น แล้วก็หลับไป สักพักต่อมาเธอก็ต้องตื่น เพราะได้ยินเสียงระอื้นของเด็กผู้หญิงคนหนึ่ง กับเสียงปรบมือแปลกๆ เมื่อมองตามไปในแสงจันทร์ที่ส่องสว่างเข้ามา ก็เห็นเด็กหญิงหน้าตาสะสวยอายุประมาณ 15 ปี กำลังร้องไห้อย่างขมขื่น ข้างๆ เธอมีพระรูปหนึ่ง ยืนตบมือพร้อมกับท่องพึมพำว่า

“นะโม อมิตาพุทธ”

ทั้งคู่แต่งกายด้วยชุดคลุมยาวสีขาว หลังจากสวดมนต์เสร็จ พระก็พาเด็กสาวไปที่ชง่อนผา แล้วกำลังจะผลักเธอลงทะเล โทะโอะโอะโอะก็วิ่งออกมาจับนางไว้ไม่ให้ตกหน้าผาได้ทัน

พระรูปนั้นรู้สึกประหลาดใจอย่างยิ่ง แต่ก็มิได้โกรธเคืองอะไร

“ดูจากการกระทำ” พระชราพูด “อาตมาก็รู้ได้ว่า เจ้าเป็นคนต่างถิ่น มิเช่นนั้น คงรู้ว่าพิธีกรรมนี้เป็นพิธีบูชาญู เกาะของเราต้องคำสาปจากเทพแห่งปีศาจ ที่ชื่อว่า “โยฟูเนะ ญูชิ” ที่อาศัยอยู่กันทะเล ทุกปีเราต้องส่งเด็กสาวอายุน้อยกว่า 15 ปี ไปให้ที่อาณาจักรของมัน เพื่อเป็นการสังเว

เราทำพิธีนี้ในวันที่ 13 มิถุนายน ซึ่งเป็นวันจ่อ* ช่วง 2-3 ทุ่ม ถ้าเราไม่ทำตาม เทพปีศาจก็จะโกรธเรา และทำให้ทะเลเกิดพายุรุนแรง ชาวประมงหลายคนจะต้องจมน้ำ”

โทะโทะโทะฟังด้วยความสนใจ จึงกล่าวว่า

“พระคุณเจ้าที่เคารพ ปล่อยเธอไปเถอะค่ะ ข้าจะไปแทนเอง ข้าเป็นลูกสาวที่น่าสงสารของ โอะริเบะ ฌิมะ ซามูไรที่ถูกเนรเทศมาหมู่เกาะแห่งนี้ ข้ามาที่นี่เพื่อตามหาพ่อ แต่ท่านคงถูกคุมตัว หนาแน่น จนข้าไม่สามารถเข้าไปหาได้ หรือแม้แต่จะรู้ว่าเขาอยู่ที่ไหน ใจข้าแตกสลายจนไม่อยากมีชีวิตอยู่แล้วเจ้าคะ ขอให้ข้าไปบวชชัญญแทนเธอเถอะค่ะ ข้าขอแค่เพียงให้ท่านนำจดหมายนี้ไปให้พ่อ ข้า ถ้าท่านเจอเขา”

เมื่อพูดจบ โทะโทะโทะก็แก้เชือกสีขาวออกจากเด็กสาวคนนั้น แล้วเอาคล้องตัวเธอไว้แทน จากนั้น ก็คุกเข่าที่ศาลเจ้า และอธิษฐานขอให้มีความกล้า ที่จะกำจัดเทพปีศาจโยฟูเนะ นูชิ ขณะที่ ลูกขึ้น เธอก็ปลดดาบสั้นประจำตระกูลจากเสื้อแล้วคาบไว้ ค้างลงในทะเลที่มีเสียงคลื่นอื้ออึงแล้ว ก็หายไป พระและเด็กสาวที่ยืนอยู่ที่ชง่อนหินมองตามโทะโทะโทะไป รู้สึกทั้งในความกล้าหาญของเธอ

โทะโทะโทะเป็นผู้ที่มีฝีมือในการว่ายน้ำเป็นเลิศ เธอดำดิ่งศีรษะลงไปในน้ำใสที่สะท้อนแสงจันทร์ ว่ายลึกลง ลึกลง ผ่านฝูงปลาสีเงิน จนกระทั่ง ไปถึงส่วนที่ลึกที่สุด ณ ที่นั้น เธอพบว่าตัวเอง อยู่หน้าถ้ำขนาดใหญ่ที่มีประกายของเปลือกหอยอันน่าพิศวง เมื่อเพ่งมองเข้าไป เด็กสาวก็คิดว่าเห็น คนนั่งอยู่ในถ้ำ เธอจึงดำดาบไว้แน่น แล้วเข้าไปข้างในอย่างไม่กลัวเกรง วางแผนการต่อสู้และกำจัด ปีศาจ เมื่อเข้าไปใกล้ เธอก็ต้องประหลาดใจที่พบว่า สิ่งที่คิดว่าเป็นคนกลับกลายเป็นเพียงรูปสลัก ไม้ของจักรพรรดิโฮโจ ทะกะโทกิ ที่เนรเทศพ่อของนาง ด้วยความโกรธและผิดหวัง เธอก็เริ่มฟาดรูป สลักนั้น แต่แล้วก็เปลี่ยนใจ

“ทำไปแล้วจะได้อะไรขึ้นมาเล่า ข้าควรจะทำอะไรที่ดีกว่าเจ้าปีศาจ” เด็กสาวจึงเปลี่ยนใจ ไม่ทำลายรูปสลัก เธอปลดผ้าคาดเอวเอามาผูกรูปสลักไม้ไว้กับตัว จากนั้น จึงเริ่มว่ายน้ำขึ้นไป

เมื่อเธอว่ายออกมาจากถ้ำ ก็มีอะไรบางอย่างที่มีแสงเรืองรองคล้ายงู ปกคลุมไปด้วยเกล็ดที่ น่ากลัว ล่ายขาเล็กๆ ว่ายขึ้นมาข้างหน้า นัยน์ตาที่ราวกับไฟของมันทำให้โทะโทะโทะมั่นใจว่า กำลังเผชิญหน้ากับเทพปีศาจแห่งทะเล ที่สร้างความหวาดกลัวให้กับผู้คน เมื่อตัดสินใจอย่างแน่วแน่ที่จะ ฆ่าเจ้าสัตว์ประหลาดที่แสนจะน่ากลัวตัวนี้ โทะโทะโทะก็ว่ายน้ำเข้าไปใกล้อย่างกล้าหาญ แล้วใช้ดาบ สั้นแทงเข้าที่ตาขวาของมัน เจ้าปีศาจรู้สึกเจ็บปวด จึงพยายามที่จะกลับเข้าไปในถ้ำ แต่เพราะตัวมัน ใหญ่โตเกินไป อีกทั้งดาบอดไปข้างหนึ่ง มันจึงไม่สามารถหาทางกลับเข้าถ้ำนั้นได้ โทะโทะโทะจึง

* วันจ่อ เป็นการนับเวลาแบบนักษัตรของจีน มีสัตว์ 12 ชนิดแทนการนับ เวลา วัน ปี โดยทั่วไปจะนับขึ้น 1 ค่าเป็นวันแรกของเดือน ตรงกับวันหนู

ฉวยสถานการณ์ที่ได้เปรียบนั้นแทงเข้าที่หัวใจของมัน จนมันอ้าปากค้างหอบ และบิดตัวอย่างรุนแรง ขาดใจตายอย่างช้าๆ

โทะโคะโยะดีใจที่กำจัดเทพปีศาจที่ต้องเอาเด็กสาวมาสังเวยให้ทุกปีได้ จึงตัดสินใจเอามัน ขึ้นไปผิวน้ำ เพื่อให้ชาวเกาะรู้ว่ามันตายแล้ว ด้วยการกระเสือกกระสนอย่างช้าๆ และด้วยความ เจ็บปวด ในที่สุด เธอก็ว่ายขึ้นไปถึงผิวน้ำพร้อมกับรูปสลักไม้พระจักรพรรดิ

พระภิกษุและเด็กหญิงยังคงอยู่ที่ลานหิน พวกเขาารู้สึกประหลาดใจที่เห็นโทะโคะโยะโผล่ น้ำขึ้นมา พวกเขารีบวิ่งเข้าไปทักและร้องออกมาอย่างตื่นเต้น เมื่อเห็นสิ่งที่เธอแบกมาด้วยความ ระมัดระวัง พวกเขาพาเด็กสาวที่เหนื่อยอ่อนมานอนพักได้ร่มไม้ริมหาดบริเวณที่แห้งสนิท

เมื่อพวกเขามาถึงและให้ความช่วยเหลือโทะโคะโยะ และนำเอาทุกสิ่งทุกอย่างเข้าเมือง ทั้ง ศพของเทพปีศาจ รูปสลักไม้พระจักรพรรดิ รวมทั้งตัวโทะโคะโยะ วิธกรรมต่างๆ ถูกเล่าแพร่สะพัด ไปในหมู่บ้าน เด็กสาวผู้กล้าได้รับการต้อนรับเป็นวีรสตรี หลังจากนั้น ก็มีการจัดงานเลี้ยงฉลอง พิเศษให้กับความกล้าหาญอย่างเหลือเชื่อของเธอ เจ้าเมืองที่ปกครองเกาะ จึงรายงานเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องจักรพรรดิทะกะโทกิทราบ

จักรพรรดิที่ต้องทนทุกข์กับอาการป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุมานาน กลับมีสุขภาพดีขึ้น ในทันที เห็นได้ชัดว่า พระองค์คงอยู่ได้คำสาปของใครบางคน ที่ทำให้พระองค์ปฏิบัติอย่างไร้ความ ยุติธรรม ใครบางคนแอบแกะสลักรูปของพระองค์แล้วสาปเอาไว้ แล้วยังเอาไปทิ้งให้จมใต้ทะเล ตอนนี้รูปสลักได้ถูกนำขึ้นมาแล้ว คำสาปต่างๆ จึงสลายไป พระองค์จึงแข็งแรงอีกครั้ง เมื่อได้พบ หน้าผู้ที่ช่วยปลดปล่อยคำสาปว่ามีใครอื่น เป็นลูกสาวของโอริเบะ ฌิมะ จึงมีรับสั่งให้ปล่อยตัว ซามูไรผู้นี้จากเกาะควบคุมนักโทษทันที

โทะโคะโยะและบิดากลับมามีความสุขด้วยกันอีกครั้ง พวกเขาเดินทางกลับไปบ้านเกิด ได้รับการไชโยโห่ร้องต้อนรับและเลี้ยงฉลองให้ โอริเบะ ฌิมะ ได้ที่คืนกลับคืนมาอีกครั้ง และ กลับมาเจริญรุ่งเรืองเหมือนอย่างเคย ส่วนที่หมู่เกาะโอะกิ ได้มีการสร้างศาลขึ้น เพื่อรำลึกถึง เหตุการณ์ที่น่ายินดีนี้ แล้วชื่อของโทะโคะโยะ ก็ได้รับการกล่าวขานไปทั่วญี่ปุ่นตลอดไป

4.5 ช่างตัดหินกับเทพเจ้าภูเขา

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีช่างตัดหินผู้หนึ่ง ทุกๆ วันเขาจะไปที่หินก้อนใหญ่ ที่อยู่ด้านข้าง ภูเขาสูงใหญ่ เพื่อตัดหินเป็นแผ่นๆ ไปทำป้ายชื่อหรือเอาไปสร้างบ้าน เขารู้จักหินทุกชนิดเป็นอย่างดี ว่าชนิดไหนใช้ทำอะไร และเพราะเป็นคนทำงานที่มีความละเอียดถี่ถ้วน เขาจึงมีลูกค้ายากมาย เป็น เวลานานแล้ว ที่เขามีความสุขและพอใจกับชีวิต ไม่เคยขออะไรที่ดีเกินกว่าที่ตัวเองมี

ในเวลานั้น ภูเขาแห่งนี้เป็นที่สถิตของเทพ ซึ่งมาปรากฏให้ชาวบ้านเห็นเป็นครั้งคราว และคอยช่วยเหลือพวกเขาในหลายๆ เรื่อง ให้ได้ร่ำรวยเป็นเศรษฐีและเจริญรุ่งเรือง แต่ช่างตัดหินผู้นี้ก็ยังไม่เคยเจอเทพองค์นี้เลย เขาได้แต่ส่ายหัวด้วยท่าทางที่ไม่เชื่อว่าจะจริงเมื่อมีคนพูดถึง และแล้ว เวลาที่เขาต้องเปลี่ยนความคิดก็มาถึง

วันหนึ่ง ช่างตัดหินคนหนึ่งที่ใช้ทำป้ายไปที่บ้านของเศรษฐีผู้หนึ่ง เขาเห็นสิ่งสวยงามต่างๆ มากมายที่ไม่เคยเห็นแม้แต่ในฝัน ทันใดนั้น เขาก็รู้สึกว่างานที่เขาทำทุกวี่ทุกวันแสนจะลำบากและหนักมากขึ้น เขาจึงเปรียบกับตัวเองว่า “ถ้าข้าเป็นเศรษฐี ได้นอนบนเตียงที่มีม่านผ้าไหม แล้วผู้ช่วยผู้สืบทอด จะสุจีสักแค่ไหนนะ!”

แล้วก็มีเสียงตอบเขาว่า “ข้าได้ยื่นความปรารถนาของเจ้าแล้ว ข้าจะให้เจ้าได้เป็นเศรษฐีเดี๋ยวนี้!”

เมื่อได้ยินเสียง ช่างตัดหินก็มองไปรอบๆ แต่ก็ไม่เห็นใคร เขาจึงคิดว่า เป็นสิ่งที่คิดไปเอง จึงหยิบเครื่องมือแล้วกลับบ้าน เพราะรู้สึกไม่อยากจะทำอะไรอีกในวันนั้น เมื่อกลับถึงบ้านหลังน้อยที่เขาอยู่ ก็ต้องยืนตะลึงด้วยความประหลาดใจ เพราะที่กระท่อมไม้ของเขา กลายเป็นปราสาทมีเครื่องเรือนงดงาม และที่สวยงามที่สุดเห็นจะเป็นเตียงนอน ที่เป็นแบบเดียวกับที่เขาเคยวาดหวังเอาไว้ทุกประการ เขาตื่นตื่นกับความสุขจนแทบจะควบคุมตนเองไม่ได้ และในเส้นทางชีวิตใหม่ อดีตก็ถูกลืมไปในไม่ช้า

เมื่อเข้าฤดูร้อน แดดแผดเผารุนแรงขึ้นทุกวัน เช้าวันหนึ่ง อากาศร้อนมากจนช่างตัดหินแทบจะหายใจไม่ออก เขาจึงตัดสินใจที่จะอยู่บ้านจนถึงเย็น เขารู้สึกเบื่อ เพราะว่ามันจะหาอะไรทำให้เพลิดเพลิน และขณะที่กำลังแอบมองผ่านม่านบังตา ว่าเกิดอะไรบนท้องถนนบ้าง ซึ่งตอนนั้น มีคนใช้จูงรถม้าเล็กๆ ผ่านมา พวกเขาแต่งกายด้วยชุดสีน้ำเงินและสีเงิน บนรถม้ามีย่าชายประทับอยู่เหนือศีรษะ มีกลดสีทองช่วยบังแสงแดด

“โอ้ ถ้าข้าได้เป็นเจ้าชายนะ!” ช่างตัดหินบ่นกับตัวเอง ขณะที่รถม้าผ่านไป “โอ้ ถ้าข้าได้เป็นเจ้าชาย ไปไหนมาไหนด้วยรถม้า มีกลดคุ้มหัวบังแดด ข้าจะสุจีสักแค่ไหนนะ!”

เสียงของเทพแห่งภูผาก็ตอบว่า “ข้าได้ยื่นความปรารถนาของเจ้าแล้ว เจ้าจะได้เป็นเจ้าชายเดี๋ยวนี้”

แล้วเขาก็ได้เป็นเจ้าชาย มีผู้ติดตามแต่งชุดสีแดงปนทองอยู่ด้านหลังม้าคนหนึ่ง ด้านหลังคนหนึ่ง และมีกลดอยู่คุ้มเหนือหัว ทุกสิ่งเป็นไปตามที่ใจปรารถนา แต่ยังไม่พอแค่นั้น เขายังคงมองไปรอบๆ หาสิ่งที่ต้องการอีก เมื่อเขาเห็นหญ้าที่เขียวชอุ่ม น้ำให้ ถูกแดดเผาเกรียม และกลดที่คุ้มหัวอยู่ทุกวันนี้ไม่ได้ช่วยปกป้องผิวเขา เพราะหน้าเขากล้าจืด คล้าจืด เขาก็บ่นอย่างโกรธเคืองว่า “พระอาทิตย์มีอำนาจมากกว่าข้า ถ้าข้าได้เป็นพระอาทิตย์แต่เพียงผู้เดียวล่ะก็!”

แล้วเทพแห่งภูผาก็ตอบว่า “ข้าได้ยื่นความปรารถนาของเจ้าแล้ว ข้าจะให้เจ้าได้เป็นพระอาทิตย์เดี๋ยวนี้”

ทันใดนั้น เขาก็ได้เป็นพระอาทิตย์ และภาคภูมิใจในพลังอำนาจของตัวเอง เขาแผ่รังสีขึ้นลงทั้งบนโลกและบนสรวงสวรรค์ เขาแผ่เผาดันหญ้าในไร่นา รวมทั้งใบหน้าของเจ้าชายให้ดำคล้ำ เช่นเดียวกับชาวบ้านที่ยากจน ไม่นานนัก เขาก็เริ่มเบื่อหน่ายพลังอำนาจ เพราะไม่มีอะไรอื่นที่จะทำให้ได้อีก ความไม่พอใจเข้าครอบงำจิตใจอีกครั้ง เมื่อมีเมฆมาบังหน้าและซ่อนโลกไปจากเขา เขาร้องบ่นด้วยความขุ่นเคืองว่า “เมฆมีอำนาจกว่าข้ารี จึงมาบังรังสีของข้าได้ ถ้าได้เป็นเมฆคงมีอำนาจกว่าสิ่งไหนๆ!”

เทพแห่งภูผาจึงตอบว่า “ข้าได้ยื่นความปรารถนาของเจ้าแล้ว ข้าจะให้เจ้าได้เป็นเมฆเดี๋ยวนี้”

แล้วเขาก็ได้เป็นเมฆสนใจ ลอยแผ่ระหว่างดวงอาทิตย์กับโลก เขาโล่แสงแล้วบังรังสีต่างๆ ไว้ ความสนุกสนานของเขา ทำให้โลกกลับมีหญ้าสีเขียวขึ้นมาอีกครั้ง ดอกไม้ก็บาน แต่เขายังไม่พอใจเพียงเท่านั้น ยังทำให้ฝนตกอย่างหนักนานหลายวันหลายสัปดาห์ จนน้ำล้นตลิ่ง ต้นข้าวต้องแช่ขังในน้ำ แร่งฝนทำลายเมืองและหมู่บ้านต่างๆ มีเพียงหินยักษ์แถบภูเขาที่ไม่เคลื่อนไปไหน เมฆตื่นเต้นกับสิ่งที่เห็นจึงร้องอย่างแปลกใจว่า “หินมีอำนาจกว่าข้ารี ถ้าข้าได้เป็นหินล่ะก็!”

เทพแห่งภูผาจึงตอบว่า “ข้าได้ยื่นความปรารถนาของเจ้าแล้ว ข้าจะให้เจ้าได้เป็นหินเดี๋ยวนี้”

แล้วเขาก็ได้เป็นหินและพอใจอำนาจของตัวเองเป็นที่สุด เขายืนตระหง่านไม่หวั่นเกรงความร้อนจากพระอาทิตย์หรือแม้แต่แรงฝนว่าไม่อาจจะเคลื่อนย้ายเขาไปได้ “นี่ดีกว่าทุกสิ่งเลยนะเนี่ย!” เขาบอกกับตัวเอง

แต่แล้ววันหนึ่ง เขาได้ยินเสียงแปลกๆ กระทบที่เท้าของเขา เมื่อมองลงไปดูว่าเป็นอะไร ก็เห็นช่างตัดหินใช้เครื่องมือเจาะไปที่ผิวของเขา ขณะที่มองเห็นแรงสั่นสะเทือนที่วิ่งผ่านไปทั่วร่างแล้ว หินก้อนใหญ่ก็แตกออกแล้วตกลงบนพื้น เขาจึงบ่นด้วยความโมโหว่า “แค่เด็กคนหนึ่งบนโลกก็มีอำนาจกว่าหินรี ถ้าข้าเป็นเพียงคนสักคนล่ะก็!”

เทพแห่งภูผาจึงตอบว่า “ข้าได้ยื่นความปรารถนาของเจ้าแล้ว ข้าจะให้เจ้าได้เป็นคนอีกครั้ง”

แล้วเขาก็ได้เป็นคนสนใจ และต้องอาบเหงื่อต่างน้ำอีกครั้งด้วยการขายหินตัด เที่ยงนอนก็แข็งอาหารก็แทบจะไม่มีกิน แต่เขาก็ได้เรียนรู้ว่า ให้พอใจกับสิ่งที่มี จึงไม่ยากเป็นอะไรหรือเป็นใครอีกเลย เขาไม่เคยขอสิ่งใดใดที่เขาไม่เคยมีหรือปรารถนาสิ่งที่ดีกว่า หรืออยากมีอำนาจมากกว่าคนอื่นๆ ในที่สุด เขาก็มีความสุขและไม่เคยได้ยินเสียงเทพแห่งภูผาอีกเลย

4.6 ภาพวาดของภรรยาที่รัก

เนิ่นนานมาแล้ว ณ ที่แห่งหนึ่งมีผู้ชายสวมมงโง่ผู้หนึ่งชื่อว่า โคมโบ แม้เขาจะอายุสามสิบ สิบปี ก็ยังไม่มีใครอยากมาเป็นภรรยาของเขาเลย เขาอยู่โดดเดี่ยวในกระท่อมสกปรกหลังเล็กหลังหนึ่ง

เย็นวันหนึ่ง มีหญิงสาวสวยอย่างที่เขาไม่เคยเห็น มาก่อนมาที่กระท่อมของเขา “คืนนี้ ข้าขอพักค้างที่นี่ได้ไหมคะ” นางขอร้อง โคมโบแปลกใจมาก แต่ก็เต็มใจให้นางพัก

พอตกกลางคืน หญิงสาวก็บอกกับเขาว่า “ท่านอยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่มีใครเลยในโลกใบนี้ ข้าเองก็เช่นกัน กรุณารับข้าไว้เป็นภรรยาสักคนด้วยเถอะเจ้าค่ะ” โคมโบตอบตกลงด้วยความดีใจ แล้วนางจึงตกเป็นภรรยาของเขาไป

โคมโบตกหลุมรักภรรยาใหม่จนแทบจะไม่ได้รู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ เมื่อเขานั่งถักร่องเท้าฟางก็เฝ้าแต่มองนาง จนบางครั้ง ถักร่องเท้ายาว 5-6 ฟุต ซึ่งไม่มีใครใส่ได้พอดี หรือเมื่อเขาถักเสื้อผ้ากันฝน ก็ไม่อาจจะสายตาจากภรรยาได้ เสื้อผ้าจึงยาวขึ้น ยาวขึ้นถึง 10-12 ฟุต จึงไม่มีใครใส่ได้ และอีก เมื่อเขาออกไปทำงานในนา แล้วเริ่มสงสัยว่า ภรรยาจะอยู่ดีมีสุขมั๊ย หลังจากขุดดินได้หนึ่งร่อง ก็จะวิ่งกลับบ้านไปหานาง แล้วจึงกลับไปทำงานต่อ และแล้วเขาขุดดินต่อได้อีกแค่หนึ่งร่อง ก็เริ่มคิดถึงนางอย่างมาก จึงวิ่งกลับไปหาเธอที่บ้านอีก เขาทำแบบนี้จนไม่อาจทำงานทำการใดๆ สำเร็จได้เลย

ด้วยความที่สามีไม่สามารถทำงานทำการได้ ภรรยาจึงเข้าไปในหมู่บ้านให้จิตรกรวาดภาพนางขึ้นมา นางนำภาพกลับบ้านไปให้โคมโบ แล้วบอกว่า “รูปนี้นะเหมือนข้า ท่านเอามันไปด้วยแล้วแขวนบนกิ่งต้นหม่อนใกล้ๆ นาซะ ก็จะมองเห็นข้าได้ตลอดเวลาที่ท่านทำงานตามที่ต้องการ”

โคมโบเอาภาพวาดไปแขวนไว้ใกล้ๆ นา จากนั้น ทุกวันเขาทำงานในนาและได้ดูภavnางตลอด อยู่มาวันหนึ่ง มีลมแรงพัดมาพาเอาภาพปลิวลอยไปในอากาศ โคมโบเสียใจเป็นที่สุด เขากลับบ้านไปเล่าครวญให้ภรรยาฟัง ด้วยความขมขื่นว่าเกิดอะไรขึ้น นางจึงปลอบว่า “อย่าคิดมากไปเลย ง่ายจะตายไป ข้าไปให้เขาวาดใหม่ให้เหมือนเดิมก็ได้ค่ะ”

ลมพัดพาภาพวาดลอยไปที่นั่นที่นั่น จนในที่สุด ก็ตกลงในสวนของเจ้าเมืองผู้ครองเขตนั่น เมื่อเจ้าเมืองมองภาพนั้น และคิดว่ามันช่างงดงามมาก จนต้องการที่จะแต่งงานกับหญิงสาวในภาพนั้นให้ได้ เขาจึงคนรับใช้ว่า “ในเมื่อมีภาพวาด หญิงงามผู้นี้จะต้องมีตัวตนอยู่ที่ไหนสักแห่งหนึ่ง เจ้าต้องไปตามหานางมาให้ข้าให้ได้”

พวกคนรับใช้จึงนำภาพออกเดินตามหา จากหมู่บ้านหนึ่งไปอีกหมู่บ้านหนึ่ง ถามทุกคนที่พบว่า พวกเขารู้จักหรือเคยเห็นหญิงที่อยู่ในภาพหรือไม่ เพื่อที่จะเจอ ในที่สุดก็มาถึงหมู่บ้านที่

โกมโบอยู่ แล้วถามว่า “เจ้ารู้จักหญิงในภาพนี้มั๊ย” ชาวบ้านจึงตอบว่า “รู้จักสิ นางเป็นภรรยาของโกมโบ” คนรับใช้จึงไปหาที่กระท่อมโกมโบ แล้วพบหญิงสาวคนเดียวเหมือนกันกับในภาพ

“ท่านเจ้าเมืองสั่งพวกข้าให้พานางไปด้วย” เหล่าคนรับใช้บอก แล้วบังคับให้นางไปด้วย

“ได้โปรดเถิด ได้โปรดเมตตาข้าด้วย” โกมโบวิงวอนแต่ไม่ได้ผล ภรรยาของเขาถูกนำตัวไป ทำให้โกมโบร้องครวญไม่หยุด จนน้ำมูกน้ำตาไหลผสมปนเปกันจนหยดลงพื้น ภรรยาของเขาก็ร้องไห้สะอึกสะอื้นเช่นกัน “โกมโบ” นางสะอื้น “คงไม่มีทางออกอย่างอื่นแล้ว ข้าคงต้องไป แต่เมื่อถึงสิ้นปี เจ้าต้องไปที่ปราสาทของท่านเจ้าเมืองนะ แล้วขายต้นสนสำหรับประดับประดาปีใหม่ ถ้าท่านทำอย่างนี้แล้ว เราจะได้เจอกันอีก” นางบอกก่อนถูกพาตัวไป

ในไม่ช้า สิ้นปีก็ใกล้เข้ามา โกมโบนำมัดต้นสนที่ยังอ่อนแบกขึ้นหลัง มุ่งไปยังปราสาทของเจ้าเมือง เมื่อมาถึงหน้าประตูปราสาท เขาก็ร้องเสียงดังว่า “มีไม้สนประดับประดามาขายจ้า มีไม้สนประดับประดามาขายจ้า”

ทันทีที่หญิงสาวได้ยินเสียงโกมโบอยู่ด้านนอก ภรรยาของเขาผู้ไม่เคยยิ้มเลย กลับหัวเราะร่า เริงเบิกบานน่ายินดี เจ้าเมืองมีความสุขมากที่เห็นนางหัวเราะ จึงสั่งให้คนใช้นำคนขายต้นสนมา เมื่อโกมโบถูกนำตัวมา หญิงสาวก็หัวเราะอย่างมีความสุขอีกครั้ง เจ้าเมืองพอใจมาก จึงกล่าวว่า “ถ้าเจ้าชอบให้เรายาขายต้นสนมากละก็ ข้าก็จะเป็นบ้าง เจ้าจะได้มีความสุขกว่าที่เคย” เมื่อพูดดังนั้นแล้ว เจ้าเมืองก็ถอดชุดของตัวเองให้โกมโบใส่ แล้วเอาชุดสกปรกของโกมโบไปใส่แทน เจ้าเมืองแบกไม้สนไว้บนหลัง แล้วร้องไปโยกไปว่า “มีไม้สนประดับประดามาขายจ้า มีไม้สนประดับประดามาขายจ้า”

เมื่อนางเห็นดังนี้ ก็มีความสุขกว่าแต่ก่อน แล้วระเบิดเสียงหัวเราะออกมา เจ้าเมืองพอใจมาก จึงเดินออกจากประตูไปนอกปราสาท เดินไปร้องไปว่า “มีไม้สนประดับประดามาขายจ้า มีไม้สนประดับประดามาขายจ้า”

ทันทีที่เขาออกไป หญิงสาวก็สั่งให้คนใช้ปิดประตูเหล็กให้หนาแน่นแล้วล็อกไว้ หลังจากนั้นไม่นาน เจ้าเมืองกลับมาแล้วพบว่าประตูปิด ก็แปลกใจยิ่งนัก ทบประตู แล้วร้องบอกว่า “เจ้าเมืองอยู่ข้างนอก” แต่ก็ไม่มีใครเปิดประตู ข้างในปราสาทโกมโบกับภรรยามีบริวารรับใช้มากมายห้อมล้อมอยู่ ใช้ชีวิตอย่างสงบสุข และมีความสุขสบาย

“ต้นสตรอบेरี่ร่วงลงมาแล้ว” (อิชิโกะ บุรันโตะ คุคัตตะ) คือ การค้าจะเจริญได้ ถ้าขายอะไรๆ ได้ดี เป็นเทน้ำเต๋า

4.7 อูราชิม่าผู้ใจดี

หลายปีก่อน มีเด็กชายผู้หนึ่งชื่ออูราชิม่า อาศัยอยู่ใกล้ทะเลที่มีคลื่นสีเขียวลูกใหญ่สาดกระแทกชายฝั่งแตกเป็นละอองฝอย เขารักทะเลเสมือนเป็นพี่เป็นน้องกัน และมักจะออกเรือตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นยามเห็นฟ้าแดงหม่น จนตอนเย็น ยามที่ท้องฟ้าเป็นสีน้ำตาลส้ม

อยู่มาวันหนึ่ง ขณะที่เขานั่งตกปลาก็มีอะไรบางอย่างมากระตุกสายเบ็ด เขาจึงดึงขึ้นมา สิ่งนั้นไม่ใช่ปลาตามที่คาด แต่เป็นเต่าแก่เหี่ยวแห้งตัวหนึ่ง

“ยังงัยชะ” อูราชิม่าบอก “ถ้าข้าไม่ได้ปลามาเป็นอาหารเย็น ข้าก็จะไม่เอาเพื่อนเก่าอย่างเจ้ามาเป็นอาหารเย็นหรอกนะ” ที่ญี่ปุ่นเชื่อกันว่าเต่าเป็นสัตว์ที่มีอายุเป็นพันปี

ดังนั้น อูราชิม่าผู้ใจดี จึงปล่อยเต่ากลับลงไปในน้ำ อ๊ะ เขาทำอะไรกระเซ็นหนะ! ละอองน้ำนั้นดูสูงขึ้น เกิดเป็นหญิงสาวสวยผู้หนึ่ง ก้าวลงไปในเรือกับอูราชิม่า นางบอกเขาว่า

“ข้าเป็นธิดาเจ้าสมุทรและเป็นเต่าที่ท่านเพ็งโยนลงน้ำไป พ่อของข้า ให้ข้ามาดูว่าท่านเป็นคนมีเมตตาจริงหรือไม่ ซึ่งข้าก็เห็นเช่นนั้น พวกเราที่อยู่ใต้น้ำกล่าวกันว่า ผู้ที่รักทะเลจะไม่มีวันเป็นคนโหดร้าย ท่านอยากจะตามพวกเราไปวังมังกรเบื้องล่างคลื่นสีเขียวนี้หรือไม่?” อูราชิม่าดีใจมากที่ได้ไป จึงหยิบไม้พายส่งให้ แล้วพวกเขาก็ไปด้วยกัน

เวลาผ่านไปนาน ก่อนที่พระอาทิตย์จะลาลับขอบฟ้าแดงหม่นในตอนเย็น อูราชิม่ากับเจ้าหญิงมังกรก็ไปถึงวังใต้ทะเลลึกยามสนธยา ฝูงปลาแหวกว่ายอย่างรวดเร็วผ่านกิ่งก้านของปะการังและถ้ำสาหร่ายทะเลที่พันกันไปมา มีเพียงเสียงคลื่นพิมพ์เบาๆ ด้านบน สาดกระแทกพวกเขา พาให้เกิดความอึดอึดในความสงบ

ที่นี่เป็นวังมังกรของเหล่าหอยทะเล หอยมุก ปะการัง และมรกตที่ส่องแสงประกายระยิบระยับ มีแสงนับพันแอมสาดแสงแต่งแต้มได้น้ำลึก ฝูงปลาครีบน้ำเงิน พร้อมที่จะมาตามทั้งที่สองปรารณา อาหารเลิศรสนานาชนิดที่เจ้าสมุทรเตรียมไว้สำหรับบริวารถูกนำมาเสิร์ฟ โดยมีมังกรที่มีหางสีทอง 7 ตัว คอยบริการ

อูราชิมาดกอยู่ในภวังค์ฝันแห่งความสุขกับเจ้าหญิงมังกรเป็นเวลาอันสั้นนาน 4 ปี ต่อมา เขาคิดถึงบ้าน อยากเจอพ่อ และวงศาคนญาติอีกครั้ง เขาปรารถนาที่จะได้เห็นถนนสายต่างๆ ของหมู่บ้าน และผืนคลื่นที่มีวันกระแทกทรายที่เขาเคยเล่น

เขาไม่จำเป็นต้องบอกความปรารถนาให้กับเจ้าหญิงหรอก เพราะนางรู้อยู่แล้ว แล้วยังบอกเขาว่า “ข้ารู้ว่าท่านอยากจะกลับบ้าน ข้าไม่ได้จะรังแกท่านเอาไว้ แต่ไม่กล้าให้ท่านไป ข้ารู้ว่าท่านยังอยากกลับมาที่นี่อีก เพราะฉะนั้น ท่านจงเฝ้าถ้ำนี้น้ำไปด้วย อย่าให้เกิดอะไรกับมันล่ะ เพราะถ้ำมันถูกเปิดออก ท่านจะไม่ได้กลับมาที่นี่อีกเลย”

จากนั้น เจ้าหญิงมังกรจึงส่งเขาลงเรือ แล้วให้คลื่นน้ำพัดส่งเขาขึ้นไป จนหัวเรือมากระทบฝั่งบนผืนทรายที่เขาเคยเล่น บริเวณโค้งอ่าวนั้นเคยเป็นที่ตั้งกระท่อมของพ่อ ใกล้เคียงนั้น มีต้นสนยักษ์ แต่ทว่า เมื่อเขาเข้าไปใกล้ๆ กลับไม่เห็นทั้งต้นสนและบ้าน เขามองไปรอบๆ พบบ้านหลังอื่นๆ ที่ดูแปลกตาไป เด็กๆ หน้าตาไม่คุ้นเคย กำลังจ้องเขาอยู่ มีแต่คนแปลกหน้าเดินตามท้องถนน เขาแปลกใจที่อะไรๆ ก็เปลี่ยนไปในเวลาสั้นๆ แค่ 4 ปี

มีชายชราคนหนึ่งเดินมาตามชายฝั่ง อูราชิม่าจึงเข้าไปพูดกับแก

“ท่านขอรับ ช่วยบอกข้าหน่อยว่ากระท่อมของอูราชิม่าไปอยู่เสียที่ไหนแล้ว”

“อูราชิม่ารี” ชายชราทำเสียงแปลกใจ “อูราชิม่า! ทำไมเจ้าไม่รู้ล่ะ ว่าเขามานำตายไปเมื่อ 400 ปีก่อน ตอนกำลังตกปลา ฝั่งนี้เอง หลาน เหลน ทุกคนที่ยังมีชีวิต ต่อมา ก็ตายไปจนหมด เขาเล่ากันว่านะ ตอนหน้าร้อนเมื่อ 400 ปีก่อน เหมือนอย่างนี้เลย”

ตายหมดแล้ว! พ่อแม่ พี่น้อง เพื่อนเล่น และกระท่อมที่เขารักไม่มีหลงเหลือ แม้จะอยากเจอพวกเขาแต่ไหนก็ตาม แต่ยังไงเขาก็ต้องรีบกลับวังมังกร เพราะในยามนี้ ที่นั่นเป็นบ้านหลังเดียวของเขา แต่จะกลับไปได้อย่างไรล่ะ? อูราชิม่าจึงเดินไปตามชายฝั่ง แต่กลับจำทางไม่ได้ เขาลืมสัญญาที่ให้ไว้กับเจ้าหญิง อูราชิม่าจึงหยิบเอากล่องไข่มุกใบเล็กนั้นมาเปิดออก ควันสีขาวพุ่งขึ้นมา ขณะที่มันลอยห่างออกไป เขาก็คิดว่า ได้เห็นหน้าของเจ้าหญิงมังกร จึงเรียกและไขว่คว้าหาเธอ แต่วันกลับลอยออกไปเหนือคลื่น

ขณะที่ควันลอยไป อูราชิม่าก็แก่งลงในทันที มือของเขาสั้น ผมเปลี่ยนเป็นสีขาว ดูคล้ายกับว่าเขาถูกหลอมละลายเข้าสู่อดีตในชีวิตเขา

เมื่อดวงจันทร์เสี้ยวข้างขึ้นสาดแสงอ่อนๆ อยู่ในกึ่งสน ก็เหลือเพียงกล่องไข่มุกใบเล็กบนผืนทรายริมฝั่งกับคลื่นสีเขียวลูกโตที่โยนฟองขาวโถมเข้ามา เหมือนเช่นที่เคยเป็นมาเมื่อ 400 ปีที่แล้ว

4.8 กาน้ำชาแสนกล

ณ ที่สูงท่ามกลางภูเขาหลายลูกตอนกลางของประเทศญี่ปุ่น มีชายชราผู้หนึ่งอาศัยอยู่ในบ้านหลังเล็ก แกภูมิใจในบ้านหลังนี้มาก และชื่นชมเลื่อมใสพิสดาร ไม่เคยเบื่อ รวมทั้ง ฝานั่งกระดาศแสนสวยที่เลื่อนเปิดไว้เสมอ ในยามอากาศอบอุ่น เพื่อให้กลิ่นต้นไม้และดอกไม้โชยเข้ามาได้

วันหนึ่ง ขณะที่แกกำลังยืนมองไปยังภูเขาฝั่งตรงข้าม ก็ได้ยินเสียงกุกกักในห้องด้านหลัง ชายชราหันกลับมองไปรอบๆ แล้วก็เห็นกาเหล็กเก่าๆ ขึ้นสนิมที่ไม่เคยโดนแสงแดดมาหลายปี มันมาอยู่ที่นี้ได้อย่างไรก็ไม่รู้ แต่ก็หยิบมันขึ้นมาตรวจสอบดูสภาพเห็นว่ายังดีอยู่ จึงเอามาเช็ดฝุ่นจนเกลี้ยงเกลา แล้วเอาเข้าไปไว้ในครัว

“โชคดีที่ได้กาน้ำใบนี้มา” เขาพูดแล้วยิ้มกับตัวเอง “กาดีจะมีราคาแพง ดีเหมือนกันที่มีกาใบที่สองที่พร้อมให้ใช้งาน เพราะของข้าเองมันก็เก่าจนจะหมดสภาพ น้ำก็เริ่มรั่วออกทางก้นแล้ว” จากนั้น ชายชราก็เอากาใบเก่าออกจากเตา แล้วเอากาใบใหม่ใส่น้ำตั้งไฟแทน

ยังไม่ทันที่น้ำในกาจะร้อน ก็เกิดสิ่งประหลาดขึ้น ชายชราที่ยืนคอยอยู่ใกล้ๆ คิดว่า เขาคงฝันไป เพราะเริ่มแรก หูจับค่อยๆ เปลี่ยนรูปแล้วกลายเป็นหัว ส่วนพวยกาก็มีหางงอกออกมา ในขณะที่ ตัวกามีขาโผล่ออกมา 4 ขา สองสามนาทีต่อมา แก้ก็พบว่า สิ่งที่เขาเห็นไม่ใช่กาน้ำ แต่เป็นตัวทานุกิ*! เจ้าสัตว์ตัวนี้กระโดดออกจากเตา แล้วกระโดดไปรอบห้องคล้ายลูกแมว มันวิ่งไปตามฝาผนังและขึ้นไปเพดานห้อง แกรู้สึกเจ็บปวดใจมาก ที่ห้องแสนสวยต้องเสียหาย จึงร้องขอให้เพื่อนบ้านช่วย พวกเขาสามารถช่วยกันจับตัวทานุกิใส่หีบไม้แล้วปิดขังมันเอาไว้ข้างใน จากนั้น ก็มานั่งบนเสื่ออย่างอ่อนแรง พลางปรึกษากันว่า จะทำอย่างไรกับเจ้าสัตว์ตัวป่วนนี้ สุดท้าย จึงตัดสินใจจะเอามันไปขาย พวกเขาจึงสั่งให้เด็กคนหนึ่งที่ผ่านมา ให้ไปบอกพ่อค้าที่ชื่อว่า จิมมู

พอจิมมูมาถึง ชายชราก็บอกเขาว่า แกมีบางอย่างที่อยากจะกำจัด จากนั้น จึงเปิดฝาหีบไม้ที่ขังตัวทานุกิไว้ แต่แกก็ต้องแปลกใจที่ไม่มีตัวทานุกิ แต่กลับมีกาน้ำที่เจอตระดมห้องแทน น่าแปลกมาก แต่ชายชราที่จำเหตุการณ์บนเตาไฟได้ดี แกจึงไม่อยากเก็บกาน้ำนี้ไว้อีกต่อไป ดังนั้นหลังจากต่อรองราคากันเล็กน้อยแล้ว จิมมูก็นำเอากาไป

ในขณะที่ จิมมูยังไปได้ไม่กี่ไกลนัก เขารู้สึกว่ากาน้ำหนักขึ้น หนักขึ้น และเมื่อกลับถึงบ้าน เขาก็รู้สึกเหนื่อยเสียดใจที่ได้วางกาน้ำทิ้งไว้ตรงมุมห้อง แล้วลืมนึกถึงมันไป พอตกกลางดึก เขาต้องตื่นขึ้น เมื่อได้ยินเสียงดังรบกวนตรงมุมห้องบริเวณที่กาน้ำตั้งอยู่ จึงลุกจากที่นอนไปดูว่าเป็นอะไร แต่ก็ไม่มีอะไร นอกจากกาน้ำก็ดูเฉิบเฉย เขาคิดว่าตัวเองคงฝันไป จึงล้มตัวนอนอีกครั้ง แต่ก็ถูกปลุกให้ตื่นอีกเป็นครั้งที่สอง ด้วยเสียงรบกวนเดิม เขากระโดดลุกขึ้นไปยังมุมห้อง และด้วยแสงตะเกียงที่ติดไฟไว้เสมอ เขาก็เห็นว่ากาน้ำได้กลายเป็นตัวทานุกิ ที่กำลังวิ่งวนไล่ตามหางของมันเอง ด้วยความดีใจไม่มีอะไรให้เคลือบแคลงสงสัย หลังจากจิมมูต้องเหนื่อยวิ่งไล่ไปมันไปตามระเบียบ จนหกละเม่นดีลังกาหลายต่อหลายครั้ง เขาต้องลำบากอย่างมาก ในการจัดการกับเจ้าสัตว์ตัวนี้ เขาจัดการกับมันยันเช้า กว่าจะได้หลับนอน แต่เมื่อเขาลืมตาอีกครั้ง กลับไม่มีตัวทานุกิแล้ว มีเพียงกาน้ำเก่าๆ ที่เขาได้วางทิ้งไว้เหมือนคืนก่อน

ทันทีที่เก็บกวาดบ้านเรียบร้อย จิมมูก็ออกไปเล่าให้เพื่อนที่อยู่บ้านใกล้กันฟัง ชายผู้นั้นฟังเฉิบๆ ไม่แสดงอาการประหลาดใจอย่างที่คาด เพราะเขาจำได้ว่า เคยได้ยินเรื่องกาน้ำประหลาด

* ตัวทานุกิ เป็นสัตว์ในตำนานญี่ปุ่น มีรูปร่างเหมือนตัวแรกคูน ท้องกลมป่อง มี 4 ขา มีหางเป็นพวง สามารถแปลงร่างและเลียนเสียงต่างๆ ได้

มาแล้วตอนยังเด็ก “เอามันไปออกแสดงโชว์ซะ” เขาบอก “แล้วแะจะไ้เป็นเศรษฐี ก่อนอื่น อย่าลืมขออนุญาตตัวทาทานูกิก่อน แล้วทำพิธี เพื่อป้องกันไม่ให้มันหนีไปเมื่อเจอสายตาผู้คน”

จิมมูชอบคุณเพื่อนที่ช่วยแนะนำ และทำตามอย่างเคร่งครัด เมื่อทาทานูกิอนุญาต แะจึงสร้างร้าน ดัดป้ายด้านนอก เชื้อเชิญผู้คนให้มาเข้าชมการแปลงกายที่น่าทึ่งที่สุดที่พวกเขาจะได้เห็น

ผู้คนแห่กันมาแออัดยัดเยียด กาน้ำถูกส่งจากมือหนึ่งไปอีกมือหนึ่ง จิมมูอนุญาตให้พวกชาวบ้านตรวจกาน้ำจนทั่ว แม้แต่ข้างในกา จากนั้น จึงนำกาน้ำชากลับมาวางไว้บนแท่น แล้วสั่งให้มันกลายเป็นตัวทาทานูกิ ทันใดนั้น หูจับก็กลายเป็นหัว พวยกาเปลี่ยนเป็นหาง ขณะเดียวกัน ก็มีชา 4 ขาปรากฏด้านข้างของกา “เด็นชิ” จิมมูสั่ง แล้วตัวทาทานูกิก็ทำจังหวะก้าวขาไปข้างหนึ่งก่อน แล้วตามด้วยอีกข้าง จนผู้คนไม่อาจยืนเฉยต่อไปได้และเริ่มเดินด้วย มันนำเด็นระบำพัด แล้วค่อยๆ โยกย้ายอย่างสวยงามไม่หยุด ต่อด้วยระบำเงา และระบำร่ม ดูว่ามันจะเดินไม่ยอมหยุดและอยากเดินเอามากๆ ถ้าจิมมูไม่ประกาศบอกว่าเดินพอแล้ว ในตอนนั้นร้านอาจจะไม่ได้ปิด

วันแล้ววันเล่า ผู้คนเต็มร้านจนแทบจะเข้าไปไม่ได้ เพื่อนบ้านต้องบอกกันล่วงหน้า ก่อนที่จะมาชม เพียงไม่นานจิมมูก็กลายเป็นเศรษฐี แต่เขากลับไม่มีความสุข ด้วยความเป็นคนซื่อสัตย์ เขาคิดว่า ที่ตัวเองร่ำรวยได้ เพราะเป็นหนี้บุญคุณของผู้ที่เขาซื้อกา มา ดังนั้น เช้าวันหนึ่ง เขาจึงใส่ทองร้อยชิ้นไว้ในกาน้ำ แล้วหิ้วใส่แจนกลับไปหาคนขายกา “ข้าไม่มีสิทธิเก็บกาไว้ได้อีกแล้วขอรับ” จิมมูเสริม หลังจากที่เล่าเรื่องราวต่างๆ จนจบ “ดังนั้น ข้าจึงนำกากลับมาให้ท่าน ข้างในกามีทองร้อยชิ้น ข้าให้ท่านเป็นค่าเช่ากาขอรับ”

ชายชราคนนั้นกล่าวขอบคุณจิมมูแล้วบอกว่ามีไม่กี่คนหรอกนะที่จะซื่อสัตย์เหมือนจิมมู แล้วกาน้ำก็ให้โชคพวกเขากับทุกสิ่งก็เป็นไปด้วยดี จนกระทั่ง พวกเขาเสียชีวิต สิ่งต่างๆ ที่พวกเขาได้ทำเมื่อยามแก่เฒ่า นั้นเป็นที่ยกย่องสรรเสริญของทุกคน

บทที่ 5

ปัญหาในการแปลและวิธีการแก้ไข

ในบทนี้ผู้ศึกษาจะนำเสนอปัญหาที่พบในการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจำนวน 8 เรื่อง ของ Joanna Cole ดัชนีฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่พบในระหว่างกระบวนการปฏิบัติการแปล โดยสรุปประเด็นปัญหาที่พบและวิธีแก้ปัญหาดังต่อไปนี้

5.1 ปัญหาการแปลด้านภาษา

จากการแปล ผู้วิจัยพบปัญหาจากการแปลด้านภาษาด้วยตนเองทั้งระดับคำ วลี และประโยค ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้กลวิธีการแก้ไขการแปลต่างๆ ประกอบบริบทของตัวละคร ความสัมพันธ์ของตัวละคร สถานการณ์แวดล้อม และวัฒนธรรมภาษาไทย เพื่อให้ผู้อ่านฉบับแปลภาษาไทยเข้าใจและได้รับ อรรถรสของเรื่องเทียบเคียงดัชนีฉบับมากที่สุด สำหรับปัญหาการแปลที่เกิดขึ้นจริง ผู้วิจัยได้แยก ประเด็นปัญหาที่พบ ดังต่อไปนี้

5.1.1 ปัญหาการแปลระดับคำ

ปัญหาการแปลระดับคำ เป็นปัญหาที่ผู้วิจัยต้องเลือกแปลคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ให้สื่อความหมายได้ถูกต้อง เหมาะสม เพราะคำศัพท์หนึ่งคำ สามารถเลือกใช้คำแปลได้หลายคำ แม้ว่านิทานจะเป็นการใช้ภาษาง่ายๆ แต่การเลือกคำแปลให้เหมาะกับบริบทของเรื่อง ตัวละคร ความสัมพันธ์ของตัวละคร สถานภาพ ยุคสมัย เป็นสิ่งสำคัญในการรักษาบรรยากาศของเรื่อง นอกจากนี้ นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นฉบับภาษาอังกฤษจะมีคำศัพท์ทั่วไป ที่กล่าวถึงสิ่งต่างๆในวัฒนธรรมญี่ปุ่น ด้วยคำศัพท์ภาษาอังกฤษของผู้เขียนและเรียบเรียงแบบชาวตะวันตก ผู้วิจัยจะต้องตีความดัชนีฉบับถึง 2 ชั้น ในการทำความเข้าใจและตรวจสอบความถูกต้องก่อนแปล ผู้วิจัยจึงต้องเลือกคำให้เหมาะสม ถูกต้อง ตามดัชนีฉบับและสื่อให้เข้าใจวัฒนธรรมที่มาของนิทานมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยพบปัญหาการแปลระดับคำ ดังนี้

5.1.1.1 คำนาม

ปัญหาการแปลคำนามเป็นปัญหาการแปลคำศัพท์ทั่วไปที่ผู้วิจัยพบ ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ คำนามจากคำศัพท์ทั่วไปและจากชื่อเฉพาะ ผู้วิจัยพบว่า บางครั้งคำศัพท์ง่ายๆ ทำให้ผู้วิจัยประสบปัญหาในการแปลได้ โดยเฉพาะ การแปลคำศัพท์เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเชื่อมโยงสิ่งที่มีในทั้งสองวัฒนธรรมและเกิดความเข้าใจตรงกัน ซึ่งสิ่งเหล่านั้น อาจมีการใช้ในแต่ละวัฒนธรรมเหมือนหรือต่างกันไป ส่วนชื่อเฉพาะ ผู้วิจัยจะต้องปรับคำเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ

ตัวอย่างที่ 1 จากเรื่อง **THE OLD WOMAN WHO LOST HER DUMPLINGS**

เหตุการณ์ หญิงชรากำลังทำอาหารที่ทำจากข้าวของชาวญี่ปุ่น

ต้นฉบับ LONG, LONG AGO there was a funny old woman, who liked to laugh and to make **dumplings** of rice-flour. One day, while she was preparing some **dumplings** for dinner, she let one fall; and it rolled into a hole in the earthen floor of her little kitchen and disappeared. The old woman tried to reach it by putting her hand down the hole, and all at once the earth gave way, and the old woman fell in.

ฉบับแปล นานมาแล้ว มีหญิงชราอารมณ์ดี ช่างยิ้ม แถมยังชอบทำซาลาเปาผู้หนึ่ง อยู่มาวันหนึ่ง ขณะที่กำลังเตรียมทำซาลาเปาไว้ทานยามบ่าย ซาลาเปาลูกหนึ่งตก มันกลิ้งหายลงร่องบนพื้นดินในครัวเล็กๆ ของเธอ หญิงชราพยายามเอื้อมมือลงไปหยิบในร่องนั้น ทันใดนั้น พื้นดินก็แยกออก แล้วเธอก็ตกลงไปข้างใน

จากตัวอย่างที่ 1 การแปลคำศัพท์ทั่วไป คำว่า “dumplings” ความหมายตามคำศัพท์ภาษาอังกฤษ คือ อาหารที่ทำจากก้อนแป้งชนิดหนึ่ง หรือ พุดดิ้ง ผู้วิจัยไม่สามารถเลือกคำแปลได้ในทันที เพราะเป็นคำที่มีความหมายกว้าง ผู้อ่านไม่เห็นภาพและไม่เข้าใจลักษณะอาหารญี่ปุ่นชนิดนี้ได้ชัดเจน ในการแก้ไขปัญหาการแปล ขั้นแรก ผู้วิจัยอ่านข้อมูลจากเนื้อเรื่องที่ให้ประกอบ จากนั้นจึงศึกษาวัฒนธรรมด้านอาหารญี่ปุ่นที่ทำจากแป้ง ด้วยการอ่านจากแหล่งความรู้ต่างๆ และการสอบถามขอความคิดเห็นชาวญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบว่า ญี่ปุ่นรับวัฒนธรรมหลายอย่างจากประเทศจีน ซึ่งรวมถึงด้านอาหารด้วย จากนั้นผู้วิจัยจึงเลือกชื่ออาหารที่ทำจากก้อนแป้งได้ ดังนี้ “ขนมโมจิ, ซาลาเปา, ขนมทาโกะยากิ” ผู้วิจัยได้เลือกแปลว่า “ซาลาเปา” ด้วยเหตุผลคือ เป็นอาหารจีนซึ่งมีวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน ทำจากก้อนแป้ง อาจมีหลายไส้หรือไม่มีไส้ก็ได้ สามารถเป็นอาหารได้ทั้งคาวหวาน โดยสามารถรับประทานเป็นอาหารยามบ่ายหรือเย็นที่เป็นมื้อสำคัญของวันได้ หรือแม้แต่

ใช้ในงานพิธีสำคัญ และยังเป็นคำที่คนไทยคุ้นเคยกันดี ส่วนคำว่า “ขนมโมจิ” ในวัฒนธรรมญี่ปุ่น จะทำจากแป้งข้าวเหนียว ส่วนคำว่า “ขนมตะโกะยากิ” ผู้อ่านจะไม่คุ้นเคยและต้องใส่คำอธิบาย เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ค้นหานิทานต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นประกอบ ซึ่งพบว่า มีนิทานที่มีเค้าโครงเรื่องคล้ายกัน แต่มีการดำเนินเรื่องด้วยตัวละครผู้ชาย ส่วนอาหารที่กลิ้งไปนั้นมาจากคำศัพท์ญี่ปุ่นคำว่า “โอะนิจิริ” ซึ่งแปลว่า “ข้าวปั้น” ผู้วิจัยพบว่า ความหมายคำศัพท์ที่ได้เลือกแปลตามคำศัพท์ภาษาอังกฤษจะให้ภาพอาหารแตกต่างไป เมื่อเปรียบเทียบกับจากนิทานญี่ปุ่นที่มีเค้าโครงเรื่องคล้ายกัน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงพบว่า การแปลคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีความหมายกว้างมาก อีกทั้งข้อมูลที่ได้จากเนื้อเรื่องที่ให้ประกอบในคำบรรยายมีน้อย ผู้วิจัยจึงประสบปัญหาในการเลือกคำแปล เสี่ยงต่อการแปลผิด และใช้คำไม่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม นิทานเป็นเรื่องเล่าต่อๆ กันมา บางครั้งไม่อาจสรุปได้ว่าอาหารที่กล่าวถึงเป็นอะไร เพราะอาจมีการคลาดเคลื่อนตามกาลเวลา ดังนั้น นักแปลท่านอื่นอาจเลือกแปลด้วยคำอื่น เช่น “ขนมโมจิ, ขนมเปี๊ยะ, หมั่นโถว, ข้าวปั้น” หรือใช้คำกว้างว่า “ขนมแป้งสาลิ” เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 2 จากเรื่อง MOMOTARO or THE PEACH-BOY

เหตุการณ์ ชายชราและหญิงชราสองสามีภรรยาคุยกัน

ต้นฉบับ One fine day, "What are you doing this morning, good man?" says the old woman.
"Oh," says the old man, "I'm off to the mountains with my **billhook** to gather a fagot of sticks for our fire. And what are you doing, good wife?"

ฉบับแปลร่างแรก วันที่อากาศแจ่มใสวันหนึ่ง ชายก็ถามตาว่า “ตาเอ๊ย เช้านี้จะทำอะไรดีจ๊ะ?”

“อ้อ” ตาตอบ “ข้าว่าจะเอาง้าวขึ้นไปตัดกิ่งไม้บนเขามาค่อไฟ แล้วยายล่ะจะทำอะไร?”

ฉบับแปลร่างสอง แล้ววันดีดีของชีวิตก็มาถึง ชายก็ถามตาว่า “ตาเอ๊ย เช้านี้จะทำอะไรดีจ๊ะ?”

“อ้อ” ตาตอบ “ข้าว่าจะเอามัดข่อยยาวไปตัดกิ่งไม้บนเขามาค่อไฟจ๊ะ แล้วยายล่ะจะทำอะไร?”

จากตัวอย่างที่ 2 การแปลคำศัพท์ภาษาอังกฤษคำว่า “billhook” หมายถึง มีดงอ หรือ ง้าว การแปลตรงตัวตามคำศัพท์ จะทำให้บรรยากาศของเรื่องเสียไปและผู้อ่านอาจไม่เข้าใจ เนื่องจากวัฒนธรรมไทยไม่ได้ใช้ง้าวเป็นอุปกรณ์ในการตัดฟัน แต่จะใช้ “ขวาน” เป็นอุปกรณ์ในการตัดฟัน คำว่า “ง้าว” หมายถึง อาวุธในการรบ หรือที่เรียกว่า “พระแสงของง้าว” ในบทแปลร่างแรก ผู้วิจัยจึงได้เลือกแปลตรงตามคำศัพท์ ด้วยคำว่า “ง้าว” เพราะการแปลคำศัพท์แบบตรงตัวเป็นการคงความหมายและภาพตามความต้องการของผู้เขียน ง้าวเป็นอาวุธที่มีคมพอที่จะเกี่ยวตัดไม้ได้ ส่วน

การใช้คำว่า “มีดงอ” ผู้อ่านอาจเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ว่า “มีดงอ” มีรูปร่างคดงอ” การแปลความหมายตรงตามคำศัพท์ ผู้วิจัยพบว่า ไม่เหมาะสมในการสื่อความหมายคำตามวัฒนธรรมไทย ผู้วิจัยจึงปรับแก้ด้วยการใช้คำศัพท์ที่มาจากการประสมคำตามวัฒนธรรมภาษาไทย โดยยึดภาพของลักษณะมีดเป็นหลัก คือ รูปร่างโค้งงอเหมือนตะขอ จึงใช้คำว่า “มีดขอ” ซึ่งในชนบทไทยมีการใช้มีดขอผูกกับด้ามไม้ยาวเพื่อเกี่ยวกิ่งไม้ ผลไม้ จากต้นไม้ จึงมีลักษณะเหมือนง้าว

ตัวอย่างที่ 3 จากเรื่อง THE STONECUTTER

เหตุการณ์ กล่าวถึงภูเขาซึ่งเป็นที่สถิตของสิ่งที่เป็นนามธรรมอย่างหนึ่งที่คอยช่วยเหลือคน

ต้นฉบับ Now in the mountain dwelt a **spirit** which now and then appeared to men, and helped them in many ways to become rich and prosperous.

ฉบับแปล ในเวลานั้น ภูเขาแห่งนี้เป็นที่สถิตของเทพ ซึ่งมาปรากฏให้ชาวบ้านเห็นเป็นครั้งคราว และคอยช่วยเหลือพวกเขาในหลายๆ เรื่อง ให้ได้ร่ำรวยเป็นเศรษฐีและเจริญรุ่งเรือง

จากตัวอย่างที่ 3 การแปลคำว่า “spirit” หมายถึง ผี วิญญาณ หรือสิ่งเป็นนามธรรมอื่นๆ เช่น เทพ ปีสาง ในวัฒนธรรมไทยมีความเชื่อเรื่องวิญญาณ ผี เทวดา นางฟ้า สิ่งที่เป็นนามธรรมอื่นๆ เช่นเดียวกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่เชื่อเรื่องเทพเจ้า ปีสาง บางชนชาติอาจมีคำเรียกสิ่งที่เป็นนามธรรมทุกแบบด้วยคำเดียวกัน ชาวบ้านหลายท้องถิ่นอาจบูชาทั้งผี และเทพต่างๆ เพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย ในการแปล ผู้วิจัยเลือกแปลคำานามนี้ด้วยคำว่า “เทพ” โดยพิจารณาจากบริบทของเรื่องที่บอกว่า สิ่งนามธรรมนี้มีเมตตาและคอยช่วยเหลือผู้คนยากจนให้มีฐานะร่ำรวย ไม่ทำอันตราย ซึ่งความหมายตามศัพท์ว่า “ผี” ในวัฒนธรรมภาษาไทยให้ความหมายด้านลบมากกว่า แม้อาจมีทั้งผีที่ดีและไม่ดี แต่ส่วนใหญ่ มีเรื่องเล่าถึงผี วิญญาณ ที่มีหน้าตาน่ากลัว ผีทำร้ายและหลอกคน จนทำให้คนส่วนใหญ่รู้สึกติดความหมายเชิงลบ ส่วนคำว่า “เทพ” มีเรื่องเล่าในการสอนคนให้ทำดีเพื่อเป็นเทพบนสวรรค์ “เทพ” จึงมีความหมายเชิงบวกมากกว่า

ตัวอย่างที่ 4 จากเรื่อง THE WIFE'S PORTRAIT

เหตุการณ์ มีลมพัดภาพวาดของหญิงงามไปตกในสวนของเจ้าเมือง จนเจ้าเมืองให้ทหารออกตามหา

ต้นฉบับ The wind carried the picture about here and there, finally letting it fall in the garden of **the lord of the province**. When the **lord** saw the picture, he thought it so beautiful that he greatly desired to marry the

woman whose portrait it was. He commanded his retainers, saying,
"Since this picture has been painted, this beautiful woman must surely
exist somewhere. You must go and find her for me."

ฉบับแปล ลมพัดภาพวาดลอยไปที่นั่นที่นี่ จนในที่สุด ก็ตกลงในสวนของเจ้าเมืองผู้ครองเขต
นั้น เมื่อเจ้าเมืองมองภาพนั้น และคิดว่ามันงดงามมาก จนต้องการที่จะแต่งงานกับ
หญิงสาวในภาพให้ได้ เขาสั่งคนรับใช้ว่า “ในเมื่อมีภาพวาด หญิงงามผู้นี้จะต้องมี
ตัวตนอยู่ที่ไหนสักแห่ง เจ้าต้องไปตามหานางมาให้ข้าให้ได้”

จากตัวอย่างที่ 4 ผู้วิจัยใช้วิธีการแปลคำว่า Lord ด้วยวิธีการวิเคราะห์ว่าเป็นตัวละครเป็นใคร
มีสถานภาพอะไร ซึ่งคำว่า Lord มีหลายความหมาย สามารถแปลได้หลายคำในภาษาไทย บ่งบอก
ว่าบุคคลที่ถูกเรียกจะมีสถานะสูงกว่าผู้เรียก เช่น พระเจ้า, เจ้าพระยา, เจ้าเหนือหัว, เจ้านาย, ขุนนาง
 เป็นต้น จากนั้น ผู้วิจัยจึงดูความหมายคำขยายและบริบทประกอบ ซึ่งพบว่าเป็นคำเรียกผู้ที่มีตำแหน่ง
ขุนนางสูงสุดที่ปกครองในพื้นที่นั้นๆ ตามระบบสังคมแบบศักดินา จึงค้นหาชื่อเรียกตำแหน่งเฉพาะ
ของญี่ปุ่น ได้แก่ “ไดเมียว(Daimyou)” คือ ขุนนางที่ถือครองที่ดิน ปกครองตนเองถึงอิสระ จากเดิม
ที่เป็นข้าราชการเรียกว่า “ซุโกไดเมียว” ได้รับการแต่งตั้งให้ปกครองจังหวัดจนมีอำนาจพอที่จะแย่ง
ชิงความเป็นใหญ่ในแคว้นต่างๆได้ ส่วน “โชกุน(Shogun)” เป็นคำย่อมาจากคำว่า “เซอิโด โช
กุน(จอมทัพผู้ปราบคนเถื่อน)” เป็นผู้มีอำนาจปกครอง โดยเฉพาะอำนาจทางการทหาร ในบาง
สมัยโชกุนมีอำนาจปกครองเหนือจักรพรรดิญี่ปุ่น จากเนื้อเรื่อง ตำแหน่งนี้มีบริวารเป็นคนใช้ซึ่งอาจ
ไม่ใช่ทหาร ในตัวอย่างที่ 4 ผู้วิจัยสามารถแปลด้วยการใช้คำว่า “ไดเมียว” แต่เนื่องจากคนไทยไม่
คุ้นเคย เมื่อเทียบกับคำว่า “โชกุน” ที่หลายคนอาจคุ้นเคยจากการดูภาพยนตร์ การ์ตูน ดังนั้น ผู้วิจัยจึง
ใช้คำนามกว้างแทน คือ คำว่า “เจ้าเมือง, เจ้าเมืองผู้ครองเขต” ที่สื่อความหมายได้ตรง และทำให้
ผู้อ่านเข้าใจง่าย อีกทั้งไม่ต้องขยายความอธิบาย

สำหรับคำนามแบบชื่อเฉพาะที่พบในการแปล ได้แก่ ชื่อคน ชื่ออาหาร ชื่อสถานที่ ซึ่งมี
เฉพาะในวัฒนธรรมหนึ่ง ผู้เขียนคงการใช้ชื่อเฉพาะภาษาญี่ปุ่น ด้วยการถ่ายเสียงเป็นภาษาอังกฤษ
ซึ่งผู้วิจัยจะต้องถ่ายเสียงจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยอีกทอดหนึ่ง จากการค้นคว้า ผู้วิจัยพบว่า
ภาษาญี่ปุ่นมีลักษณะการใช้ภาษาแบบหนึ่งที่เรียกว่า “โรมันจิ (Romanji)” คือ การเทียบเสียงพูด
ภาษาญี่ปุ่นด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นการเรียนภาษาญี่ปุ่นที่สะดวกแก่ผู้เรียนชาติอื่นๆ
ภาษาญี่ปุ่นแบบโรมันจิมีการเทียบเสียงกับพยัญชนะและสระไทย อย่างไรก็ตาม ภาษาไทยที่มี
พยัญชนะ สระ จำนวนมาก จึงสามารถถ่ายเสียงได้เหมือนกัน แต่อาจเขียนแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้ใช้

หลักการเทียบเสียงโรมันจิ-ไทย ตามผลงานวิจัยของอาจารย์สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น (ผศ.ดร.กัลยาณี สิตสุวรรณ, ผศ.สุชาดา ตัณฑพงศ์, ผศ.ดร.เสาวลักษณ์ สุริยะวงศ์ไพศาล) อาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ (ผศ.ดร.สุดาพร ลักษณ์ยนาวัน) และอาจารย์ภาควิชาภาษาไทย (ผศ.คุณกฤษณ์ ชำนิโรคนาสนต์) คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังนี้

ตัวอย่างที่ 5 จากเรื่อง **THE TALE OF THE OKI ISLANDS**

เหตุการณ์ บทบรรยายเล่าถึงชามูไรผู้หนึ่งที่ถูกลงโทษไปอยู่เกาะโอะกิ

ต้นฉบับ A samurai, a noble soldier by the name of **Oribe Shima**, accidentally displeased the ruler and was banished from the land. **Oribe** was sent to a wild rocky group of islands off the coast of Japan called the **Oki Islands**.

ฉบับแปล มีชามูไรซึ่งเป็นขุนนางทหารชั้นสูงผู้หนึ่ง ชื่อว่า โอะริเบะ ฌิมะ บังเอิญได้กระทำการให้ไม่เป็นที่พอพระทัย จึงถูกขับไล่ออกจากดินแดน และถูกส่งตัวไปอยู่ที่หมู่เกาะที่เต็มไปด้วยหินและป่าเขานอกชายฝั่งญี่ปุ่น ชื่อว่า “หมู่เกาะโอะกิ”

ตัวอย่างที่ 6 จากเรื่อง **MOMOTARO or THE PEACH-BOY**

เหตุการณ์ โมโมทาโร่ขอให้ยายทำขนมเพื่อเอาไปเป็นเสบียงระหว่างเดินทางไปปราบยักษ์

ต้นฉบับ "Mother," says Momotaro one day to the old woman, "make me a good store of *kimi-dango*" (which is the way that they call millet dumplings in those parts).

"What for do you want *kimi-dango*?" says his mother.

"Why," says **Momotaro**, "I'm going on a journey, or as you may say, an adventure, and I shall be needing the *kimi-dango* on the way."

ฉบับแปล “แม่คะ” วันหนึ่งโมโมทาโร่บอกยาย “ช่วยทำขนมคิมิดังโงะ ให้มากๆ หน่อยคะ”

“จะเอาขนมคิมิดังโงะไปทำไมจ๊ะ” ยายถาม

“ทำไมเหรอคะ ก็ผมจะออกเดินทาง หรือจะเรียกว่า ออกเดินทางไปผจญภัยก็ได้คะ เลยจำเป็นต้องเอาขนมคิมิดังโงะไปด้วย” โมโมทาโร่บอก

ต้นฉบับ "Now you're asking me something," says Momotaro. "Sure, I've some of the best millet dumplings in all Japan,"

ฉบับแปล “ท่านเขavnห่ออะไรไว้ที่สายคาดตัวรี”

“อยากรู้ละสิ” โมโมทาโร่บอก “ก็ได้ ข้ามีขนมคิมิดังโงะที่ทำจากแป้งข้าวฟ่างที่อร่อยที่สุดในญี่ปุ่นเลยละ”

จากตัวอย่างที่ 5 และ 6 เป็นชื่อเฉพาะของ คน สถานที่ และอาหาร ตามลำดับ การถ่ายเสียงชื่อเฉพาะญี่ปุ่น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาลักษณะภาษาญี่ปุ่นก่อนการถ่ายเสียงด้วยตัวอักษรไทย ซึ่งภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาที่ออกเสียงสระแบบสั้นเป็นส่วนใหญ่ เช่น ชื่อคน “โอะริเบะ นิเมะ” และชื่อสถานที่ “โอะกิ” การถ่ายเสียงภาษาญี่ปุ่นแบบโรมันจิเป็นภาษาไทย จะมีการเทียบเคียงอักษรที่แตกต่างกันจากการเทียบเคียงอักษรภาษาอังกฤษกับภาษาไทย ซึ่งภาษาอังกฤษอาจถ่ายเสียงและเขียนได้ว่า “นิเมะ” เป็นต้น ในตัวอย่างที่ 5 ชื่อเฉพาะอาหาร ผู้วิจัยใช้วิธีการปรับคำด้วยการเติมคำนามด้านหน้า เพื่อบ่งบอกว่าสิ่งนั้นเป็นอะไร เช่น เดิมคำว่า “ขนม” เป็น “ขนมดังโงะ,ขนมคิมิจังโงะ” ในการเติมคำนามหน้าชื่อเฉพาะ บางครั้งผู้อ่านอาจไม่เข้าใจและเห็นภาพของสิ่งนั้นชัดเจน ผู้วิจัยจึงใช้การทำเชิงอรรถขยายคำอธิบาย และการขยายความอธิบายในเนื้อหาบทนิพนธ์ เช่น “ขนมดังโงะที่ทำจากแป้งข้าวฟ่าง” นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะของคำศัพท์ญี่ปุ่นที่ถ่ายเสียงนั้น บางคำจะมีความหมายตามรูปศัพท์และการใช้เฉพาะเจาะจง เช่น คำว่า もも (momo) แปลว่า “ลูกท้อ” และคำว่า たろ (taro) เป็นคำเรียก “เด็กผู้ชาย” ตามวัฒนธรรมญี่ปุ่น ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำมาช่วยในการปรับบทแปลด้วยการเติมคำลงท้าย บ่งบอกเพศชายได้ เพื่อเพิ่มอรรถรสในบทแปลนั้นๆ อย่างไรก็ตาม การแปลชื่อเฉพาะบางชื่ออาจไม่เป็นไปตามระบบเทียบเสียงได้ เช่น ชื่อตัวละคร เช่น “โมโมทาโร่” เป็นชื่อที่ใช้แพร่หลาย หรือ ชื่อเฉพาะของ “เกาะโอะกิ” ปัจจุบันเรียกว่า “เกาะโอะกินะวะ” หรือที่คนไทยคุ้นเคยคือ “โอะกินาวา” ผู้แปลสามารถใช้คำหรือชื่อที่คุ้นเคยและใช้แพร่หลายอยู่แล้ว เช่น “โอะกิ” และเติมคำ “นะวะ, นาวา” ท้ายคำได้เช่นกัน

การทับศัพท์ชื่อเฉพาะของคน สถานที่ อาหาร ในภาษาญี่ปุ่น ผู้วิจัยใช้วิธีการถ่ายเสียงภาษาญี่ปุ่นแบบโรมันจิกับภาษาไทยและตรวจสอบความหมายของคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่น รวมทั้งลักษณะการออกเสียงจากคนญี่ปุ่น ซึ่งคนไทยจะคุ้นเคยกับเสียงยาว ทำให้การถ่ายเสียงมีการใช้สระเสียงยาว ดังตัวอย่างที่กล่าวข้างต้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่าชื่อเฉพาะนั้น สามารถคงไว้ในบทแปลเพื่อรักษาบรรยากาศวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของนิทาน เป็นการให้ความรู้แก่ผู้อ่าน บางครั้งผู้แปลอาจค้นหาคำอธิบายความหมายที่แทรกในเนื้อเรื่องมาประกอบ เพื่อให้ผู้แปลเข้าใจความหมายของคำ แต่ข้อมูลอาจไม่มากพอที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นภาพได้ ผู้แปลจึงต้องศึกษาข้อมูลให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะการมีคลังข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่แปล หรือจากคนญี่ปุ่นเจ้าของภาษาและวัฒนธรรมของเรื่อง จะช่วยให้สามารถปรับบทแปลให้เข้าใจได้ง่าย เห็นภาพของสิ่งนั้นๆ ภาษาสละสลวย รักษาอรรถรสของงานแปล

ปัญหาการแปลคำนามที่พบในการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบว่า การแปลคำนามทั่วไปจะประสบปัญหาในการแปลผิด ใช้คำแปลไม่เหมาะสม รวมทั้งคำแปลที่ทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจ โดยเฉพาะ การแปลคำที่สื่อระหว่างสิ่งที่มีในวัฒนธรรมหนึ่ง แต่อาจมีหรือไม่มีในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ผู้วิจัยพบว่า การที่ผู้เขียนและเรียบเรียงนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ซึ่งเป็นคนต่างวัฒนธรรมกับที่มาของนิทาน ได้เขียนต้นฉบับด้วยการใช้คำศัพท์ที่มีความหมายกว้าง ส่งผลให้ผู้แปลประสบปัญหาดังที่กล่าวมา ผู้แปลจึงต้องพยายามวิเคราะห์และหาข้อมูลให้ได้มากที่สุดประกอบการตัดสินใจแปลสำหรับการแปลชื่อเฉพาะ ผู้แปลอาจเลือกการถ่ายเสียงแบบอังกฤษ-ไทย หรือ โรมันจิ-ไทย ขึ้นอยู่กับผู้แปลแต่ละคนจะเลือกใช้และจะต้องคำนึงถึงความคุ้นเคยของผู้อ่าน อย่างไรก็ตาม ผู้แปลจะต้องปรับคำ ด้วยการเติมคำหรือขยายความอธิบายให้ผู้อ่านเข้าใจชื่อเฉพาะนั้นๆ อีกทั้ง ผู้แปลต้องเข้าใจลักษณะการใช้ภาษาและการสื่อความหมายในวัฒนธรรมการใช้ภาษาฉบับแปลอย่างแท้จริง เพื่อให้ใช้คำได้เหมาะสม รักษาอรรถรสของเรื่องให้ได้ตามต้นฉบับมากที่สุด

5.1.1.2 คำสรรพนามบุรุษที่ 1 และคำเรียกขาน

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยพบปัญหาในการเลือกใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนผู้พูดและคำเรียกขานซึ่งหมายถึง คำเรียกบุคคลที่เราพูดด้วย โดยจะพบได้ในบทสนทนาทั้งในนิทาน เรื่องเล่า เรื่องสั้น นิยาย ละคร เป็นต้น ในภาษาอังกฤษจะพบการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 1 คือ (I) แทนผู้พูดอยู่เสมอสำหรับคำเรียกขานที่ใช้เรียกบุรุษที่ 2 อาจเป็นชื่อบอกตำแหน่ง ยศ สถานะ หรือสรรพนาม ซึ่งในภาษาอังกฤษใช้ คำว่า (You) เนื่องจาก ภาษาไทยมีคำที่สามารถเลือกใช้ได้หลากหลายกว่า และแตกต่างกันไปตามบริบทต่างๆ เช่น ตัวละคร สถานภาพความสัมพันธ์ตัวละคร อุปนิสัยตัวละคร ยุคสมัย และวัฒนธรรมที่มาของนิทาน เช่น คำเรียกญาติ คำบอกสถานภาพ คำแสดงความรู้สึก เป็นต้น ผู้วิจัยจึงนำคำที่ใช้แทนทั้งผู้พูดและผู้ถูกเรียกที่พบดังนี้

ตัวอย่างที่ 7	จากเรื่อง THE OLD WOMAN WHO LOST HER DUMPLINGS
เหตุการณ์	หญิงชราร้องเรียกหาซาลาเปาแล้วพบกับเทพจิโซและสนทนากัน
ต้นฉบับ	“My dumpling, my dumpling! Where is that dumpling of mine?” After a little while she saw a stone Fizo standing by the roadside, and she said: “O Lord Fizo, did you see my dumpling?” Fizo answered: “Yes, I saw your dumpling rolling by me down the road. But you had better not go any farther, because there is a wicked Oni loving down there, who eats people.”

ฉบับแปล “ซาลาเปาของฉันอยู่ไหน ซาลาเปาของฉันอยู่ไหน ซาลาเปาของฉันอยู่ไหนจ๊ะ” ลัก
 พัก เธอก็เจอรูปปั้นหินเทพเจ้าจิโซตั้งอยู่ข้างทาง จึงเอ่ยถามว่า
 “ข้าแต่ ท่านเทพจิโซ ท่านเห็นซาลาเปาของอิฉันมั้ยเจ้าคะ”
 เทพจิโซตอบว่า “เห็นสิ ข้าเห็นซาลาเปาของเจ้ากลิ้งผ่านลงไปตามทาง แต่เจ้าอย่า
 ตามไถ่กลกว่านี้นะ เพราะมีปีศาจเจ้าเล่ห์โอะนิจิบคนกินอยู่ข้างล่างนั่น”

จากตัวอย่างที่ 7 คำว่า I, my ซึ่งเป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนผู้พูดคือ หญิงชรา ผู้วิจัย
 เลือกคำสรรพนามแทนหญิงชรา โดยใช้คำสรรพนามเก่าที่ใช้ในสมัยก่อน ตามลักษณะภาษานิทานที่
 เป็นเรื่องเล่าในอดีต ประกอบกับบริบทตัวละคร เพศ วัย สถานภาพ ฐานะทางสังคม จึงใช้คำว่า “ข้า,
 อิฉัน” คำว่า “ข้า” สามารถแทนผู้พูดได้ทั้งสองเพศ เป็นคำเก่า และเป็นคำกลางๆ ที่ใช้แทน
 ตนเองของเทพเจ้าที่เป็นผู้พูดได้ ส่วนคำว่า “อิฉัน” มักเป็นคำพูด ที่ผู้สูงอายุเพศหญิงใช้แทนตนเอง
 ในการสนทนา แสดงความสุภาพ ซึ่งคำเก่าจะทำให้ผู้อ่านได้บรรยากาศของเรื่องในอดีต นอกจากนี้
 ผู้วิจัยจะใช้ภาษาพูดที่สะกดไม่ถูกต้องตามหลักภาษาเขียน โดยใช้การเขียนเทียบเคียงเสียงพูดจริง เช่น
 คำว่า “ฉัน” เพื่อสื่ออารมณ์ผู้พูด และมีความเป็นธรรมชาติ ซึ่งใช้เป็นคำสรรพนามแทนผู้พูดเพศ
 หญิงที่ชาวบ้านทั่วไปใช้

ตัวอย่างที่ 8 จากเรื่อง **THE OLD WOMAN WHO LOST HER DUMPLINGS**
เหตุการณ์ หญิงชราผู้หนึ่งเดินตามหาซาลาเปา ระหว่างทางได้สอบถามรูปปั้นหินเทพเจ้าจิโซ
 ที่ตั้งอยู่ข้างทาง
ต้นฉบับ “O kind Lord_Fizō, did you see my dumpling?”
 And Fizō said:
 “Yes, I saw your dumpling go by a little while ago. But you must not
 run any further, because there is a wicked Oni down there, who eats
 people.”
ฉบับแปล “ข้าแต่ ท่านเทพจิโซผู้ใจดี ท่านเห็นซาลาเปาของอิฉันมั้ยเจ้าคะ” เทพเจ้าจิโซตอบ
 ว่า
 “เห็นสิ ข้าเห็นซาลาเปาของเจ้ากลิ้งผ่านไปเมื่อครู่นี้เอง แต่เจ้าอย่าตามไปเลย
 เพราะมีปีศาจโอะนิเจ้าเล่ห์กินคนอยู่ข้างล่างนั่น”

ในตัวอย่างที่ 8 เป็นคำเรียกขานแบบชื่อเฉพาะ Fizō(จิโซ) เป็นชื่อเรียกของ “เทพเจ้าของ
 ญี่ปุ่น” มีลักษณะเป็นรูปปั้นหิน ตั้งอยู่ข้างทางสัญจรตามความเชื่อในลัทธิชินโต สถานะของเทพจึง
 สูงกว่าคนธรรมดา ผู้วิจัยเลือกใช้คำว่า “ท่านเทพ” เพราะ เป็นคำที่สั้น กระชับ และแสดงความเคารพ

ยกย่อง เข้ากับบรรยากาศวัฒนธรรมเอเชียตะวันออก ที่มีความเชื่อเรื่องเทพเจ้าต่างๆ ผู้วิจัยใช้วิธีการเดิมคำว่า “ข้าแต่” และ “ท่าน” เพื่อแสดงความเคารพยกย่อง บ่งบอกสถานภาพระหว่างคู่สนทนาเป็นภาษาพูด ให้ผู้อ่านเข้าใจในวัฒนธรรมภาษาไทย นอกจากนี้ จะมีคำวิเศษณ์มาขยาย คือ kind ผู้วิจัยจึงแปลว่า “ผู้ใจดี” เพื่อให้คำเรียกขานนี้สามารถบ่งบอกความรู้สึกผู้พูดที่มีต่อผู้ที่ถูกเรียก

ตัวอย่างที่ 9 จากเรื่อง THE TALE OF THE OKI ISLANDS

เหตุการณ์ โทโคโยะเล่าเรื่องราวของตนเองให้พระฟัง

ต้นฉบับ Tokoyo listened gravely, then spoke.

"Holy monk, let this young girl go and I will take her place. I am the sad daughter of Oribe Shima, a noble samurai who has been banished to these islands.

ฉบับแปล “พระคุณเจ้าที่เคารพ ปล่อยเธอไปเถละคะ ข้าจะไปแทนเอง ข้าเป็นลูกสาวที่นำสงสารของโอะริเบะ มิเมะ ซามูไรที่ถูกเนรเทศมาหมู่เกาะแห่งนี้

จากตัวอย่างที่ 9 เป็นคำเรียกขานแบบบ่งบอกสถานภาพผู้ที่ถูกเรียก ผู้พูดเป็น “ลูกสาวของซามูไร” เป็นผู้มีฐานะสูงในสังคมญี่ปุ่นแบบชนชั้นศักดินา ซึ่งมีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน คนชนชั้นสายเลือดนี้ จะมีลักษณะบุคลิกที่บ่งบอกถึงความเข้มแข็ง จริงจัง กล้าหาญ ส่วนผู้ถูกเรียกเป็น “นักบวช” ในศาสนาพุทธแบบชินโตของญี่ปุ่น เป็นผู้ที่คนทั่วไปให้เกียรติ ยกย่อง เพราะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ติดต่อกับเทพเจ้า ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้คำเรียกขาน “พระคุณเจ้า” เพราะเป็นคำที่สื่อว่าเป็นนักบวชในพุทธศาสนาตามวัฒนธรรมด้านศาสนาพุทธของไทย คำเรียกขานนี้ เป็นคำแบบเป็นทางการ เนื่องจาก ตัวละครทั้งคู่เพิ่งพบกันครั้งแรก อีกทั้งยังแสดงความเคารพให้เกียรติกัน ซึ่งญี่ปุ่นเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมเด่นในเรื่องความสุภาพ เคารพยกย่องให้เกียรติผู้ที่ถูกเรียก จะพบได้จากไวยากรณ์ที่มีคำว่า “ซัง(San)” หมายถึง คุณ หลังชื่อผู้ที่ถูกเรียก เป็นต้น

สำหรับการแปลคำเรียกขานแบบคำสรรพนาม หรือสรรพนามบุรุษที่ 2 ในภาษาอังกฤษคำว่า (You) ซึ่งผู้วิจัยจะต้องเข้าใจว่าแทนใคร ทั้งนี้เพราะ ผู้วิจัยพบว่า มีการใช้คำสรรพนาม (You) ในลีลาการเขียนของผู้เขียนลักษณะที่มีการสื่อสารระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านด้วย นอกจากนั้น ผู้วิจัยนำบริบทอื่นๆ ของเรื่องมาประกอบการตัดสินใจในการเลือกใช้คำแปล เช่น ชนชั้น สถานภาพของตัวละคร ความสัมพันธ์ของตัวละคร เป็นต้น ด้วยลักษณะภาษานิทานที่เป็นเรื่องเล่าต่อๆ กันมา ผู้วิจัยจึงใช้คำสรรพนามที่บ่งบอกว่าเป็นยุคสมัยเก่า เป็นช่วงเวลาที่ผ่านมาแล้ว คำว่า “เจ้า” ดังนั้นผู้วิจัย

จึงขอยกตัวอย่าง สรรพนามบุรุษที่ 2 คำว่า **you** ที่พบในการปฏิบัติการแปลและแนวทางการแก้ไขในการแปลดังนี้

- ตัวอย่างที่ 10** จากเรื่อง **MOMOTARO or THE PEACH-BOY**
- เหตุการณ์** ชายชราและหญิงชราสองสามีภรรยาคุยกัน
- ต้นฉบับ** At that time, **you** must know, an old man and an old woman lived alone by themselves. They were good and they were poor and they had no children at all.
One fine day, "What are **you** doing this morning, good man?" says the old woman.
"Oh," says the old man, "I'm off to the mountains with my billhook to gather a fagot of sticks for our fire. And what are **you** doing, good wife?"
"Oh," says the old woman, "I'm off to the stream to wash clothes." "It's my washing day," she adds.
- ฉบับแปล** ในตอนนั้น คุณจะต้องรู้จักสองตาชายใจดี แต่มีฐานะยากจน พวกเขาใช้ชีวิตอยู่กันตามลำพังไม่มีลูกหลานเลยสักคน
แล้ววันดีคืนดีของชีวิตก็มาถึง ชายก็ถามว่า “ตาเอ๊ย เช้านี้จะทำอะไรดีจ๊ะ?”
“อ้อ” ตาตอบ “ข้าจะเอาไม้คอกยาวขึ้นไปตัดกิ่งไม้บนเขามาก่อไฟจ๊ะ แล้วยายล่ะจะทำอะไร?”
“ซึ้นนะเหอ” ยายตอบ “ก็จะเอาผ้าไปซักที่ลำธารจ๊ะ วันนี้เป็นวันซักผ้านะ”
- ตัวอย่างที่ 11** จากเรื่อง **THE OLD WOMAN WHO LOST HER DUMPLINGS**
- เหตุการณ์** หญิงชราร้องเรียกหาซาลาเปาแล้วพบกับเทพจิโซและสนทนากัน
- ต้นฉบับ** “My dumpling, my dumpling! Where is that dumpling of mine?”
After a little while she saw a stone Fizō standing by the roadside, and she said:
“O Lord Fizō, did **you** see my dumpling?” Fizō answered:
“Yes, I saw **your** dumpling rolling by me down the road. But **you** had better not go any farther, because there is a wicked Oni loving down there, who eats people.”
- ฉบับแปล** “ซาลาเปาของซึ้นอยู่ไหน ซาลาเปาของซึ้นอยู่ไหน ซาลาเปาของซึ้นอยู่ไหนจ๊ะ”
สักพัก เธอก็เจอรูปปั้นหินเทพเจ้าจิโซ ตั้งอยู่ข้างทาง จึงเอ่ยถามว่า
“ข้าแต่ ท่านเทพจิโซ ท่านเห็นซาลาเปาของอึ้นมัยเจ้าคะ”

เทพจิโซตอบว่า “เห็นสิ ข้าเห็นชาลาเปาของเจ้าลึงผ่านลงไปตามทาง แต่เจ้าอย่าตามไปไกลกว่านี้นะ เพราะมีปีศาจเจ้าเล่ห์โอะนิจิบคนกินอยู่ข้างล่างนั่น”

จากตัวอย่างที่ 10 คำว่า you ที่พบได้ในบทบรรยายแบบเล่าเรื่อง(Narrative Style) เป็นคำสรรพนามที่ผู้เขียนใช้แทนผู้อ่าน ซึ่งเป็นการสื่อสารระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน การเขียนลักษณะนี้ ผู้วิจัยจึงใช้คำว่า “คุณ” แทนผู้อ่านที่ไม่ระบุเพศ วัย และเป็นคำกลางๆ และเป็นภาษาปัจจุบัน ส่วน you ในบทสนทนาเป็นคำที่ใช้แทนตัวละครที่ถูกเรียกซึ่งมีอายุมาก อยู่ในชนบทห่างไกล อาจมีหรือไม่มีการศึกษา ทั้งสองเป็นสามิภรรยา กัน ผู้วิจัยใช้คำเรียกตามวัฒนธรรมภาษาไทยที่มีคำหลากหลาย เช่น คำเรียกญาติ “ตา,ยาย” บ่งบอกว่าเป็นผู้สูงอายุและเป็นคำที่คนในชนบทมักใช้ โดยการนับญาติทางฝ่ายแม่ ในตัวอย่างที่ 11 คำสรรพนาม you ผู้วิจัยใช้คำทั่วไปว่า “ท่าน,เจ้า” ตามบริบทสถานภาพตัวละครและสถานการณ์ของเรื่อง และเป็นคำเรียกที่ใช้ในวัฒนธรรมไทยสมัยก่อน เพื่อให้เหมาะกับลักษณะของเรื่องประเภทนิทาน

การแปลคำเรียกขานต่างๆ ในนิทานนั้น ผู้วิจัยพบว่า ผู้แปลจะต้องคำนึงถึงลักษณะการใช้ภาษานิทานในงานแปล มักใช้คำเก่า ภาษาพูดที่เขียนอาจไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ก็ได้ เพื่อรักษาสรรยากาศของเรื่องเล่า รักษาอารมณ์ของเรื่อง และเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร คำเรียกขานที่ใช้จะแตกต่างกันไปตามบริบทของตัวละคร ได้แก่ เพศ วัย บทบาทและสถานภาพตัวละคร ความสัมพันธ์ตัวละคร รวมทั้งวัฒนธรรมและความคุ้นเคยทางภาษาของผู้อ่านฉบับแปล นอกจากนี้ด้วยลักษณะของภาษาอังกฤษและลีลาการเขียนต้นฉบับที่ผู้เขียนต้องการให้ภาษาเป็นธรรมชาติแบบการเล่าเรื่อง จึงมีการใช้สรรพนามสื่อสารระหว่างตัวละคร และการสื่อสารระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน การแปลคำสรรพนามดังกล่าว ผู้แปลจึงต้องรอบคอบในการแปล ซึ่งการแปลคำสรรพนามที่สื่อสารระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านสามารถใช้สรรพนามปัจจุบัน เพื่อรักษาลีลาการเขียน สรรพนามกลาง ที่ไม่ระบุเพศ วัยจะครอบคลุมกลุ่มผู้อ่านมากที่สุด ซึ่งผู้แปลอาจปรับเปลี่ยนตามกลุ่มผู้อ่านนั้นๆ ได้

การเลือกใช้คำเรียกขานในบทแปลภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่า นอกจากผู้แปลจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างด้านวัฒนธรรมการใช้ภาษาระหว่างภาษาต้นฉบับและฉบับแปลแล้ว การเลือกแปลคำเรียกขานที่มีหลากหลายจะต้องคำนึงถึงบริบทแวดล้อมอื่นๆ เช่น ตัวละคร สถานภาพ ความสัมพันธ์ตัวละคร อุปนิสัยตัวละคร บุคลิก ฯลฯ นอกจากนี้ อิทธิพลวัฒนธรรมที่มาของนิทานเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้แปลจะต้องคำนึงถึงเพิ่มขึ้น เพื่อรักษา อรรถรสและบรรยากาศที่มาของนิทานเหล่านั้น คำแปลอาจ

ใช้คำศัพท์เรียกเฉพาะหรือคำศัพท์ทั่วไปในวัฒนธรรมภาษาฉบับแปล ขึ้นกับผู้แปลอาจแตกต่างกันไป โดยพิจารณาตามความเหมาะสม

5.1.1.3 คำอุทาน

คำอุทาน เป็นคำที่บ่งบอกอารมณ์ ความรู้สึก ของตัวละครต่อเหตุการณ์ต่างๆ ในแต่ละชาติ จะมีการแสดงออกทางอารมณ์แตกต่างกันตามวัฒนธรรมของชาตินั้นๆ เช่น วัฒนธรรมจีน ญี่ปุ่น ไทย ผู้หญิงไม่ควรพูดและหัวเราะเสียงดัง การแสดงอารมณ์จึงเป็นมารยาทสำคัญในวัฒนธรรมของชาตินั้นๆ ที่แต่ละชาติจะมีการแสดงออกได้มากน้อยแตกต่างกันไป จึงส่งผลให้การแปลคำแสดงอารมณ์อาจใช้คำต่างกัน ผู้วิจัยเลือกแปลโดย คำนึงถึงอารมณ์ตัวละครเป็นหลักที่มีต่อสถานการณ์นั้นๆ แล้วหาคำที่ใช้ในบริบทเดียวกันเทียบเคียงกับที่ใช้ในภาษาไทย

ตัวอย่างที่ 12 จากเรื่อง **MOMOTARO or THE PEACH-BOY**

เหตุการณ์ เสียงอุทานของตาและยายเมื่อลูกที่ระเบิด

ต้นฉบับ All of a sudden the peach burst in two and there was no stone to it, but a fine boy baby where the stone should have been.
"Mercy me!" says the old woman.
"Mercy me!" says the old man.

ฉบับแปล ทันใดนั้น ลูกท้อก็ระเบิดเป็นสองส่วน ข้างในไม่มีเมล็ด แต่กลับมีเด็กผู้ชายน่ารัก
น่าซึ้งอยู่แทน
“คุณพระช่วย” ยายอุทาน
“พ่อแก้วแม่แก้ว” ตาอุทาน

ตัวอย่างที่ 12 เป็นคำแสดงอารมณ์ที่ตาข่ายกล่าวเมื่อตกใจ และประหลาดใจ ที่ลูกท้อระเบิดออก แล้วมีเด็กชายอยู่ข้างใน ทั้งคู่มีความปรารถนาที่จะมีบุตร จึงรู้สึกดีใจ อัศจรรย์ใจ รู้สึกขอบคุณอะไรก็ตามที่มันบันดาลให้เกิดเหตุการณ์ประหลาดนี้ ผู้วิจัยได้เลือกคำแปลที่เป็นคำอุทานไทย ที่ผู้สูงอายุตามชนบทมักใช้ เป็นคำสุภาพ ภาษาเก่า ตามลักษณะภาษานิทาน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาบุคลิกของตัวละครทั้งคู่ประกอบ คือ เป็นคนใจดี ซึ่งในวัฒนธรรมไทยคนที่ใจดีมีเมตตา โดยมากจะเป็นผู้ที่ยึดถือปฏิบัติตามคำสอนของพระตามความเชื่อทางพุทธศาสนา เพราะเชื่อว่าจะประสบแต่โชคได้ในเรื่องที่ปรารถนา ชีวิตมีความสุข และเมื่อรู้สึกไม่ปลอดภัยจะขอให้พระช่วยคุ้มครอง พระจึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจที่สำคัญ ดังนั้นเวลาตกใจ ไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม จึงมักมีการอุทานด้วยคำที่อ้างถึงพระ หรืออาจเป็นคำที่ใช้ติดมาตั้งแต่เด็ก ตามลักษณะของครอบครัว

ไทยที่พ่อแม่จะคอยปกป้องลูก เวลาลูกตกใจจะเรียกหาพ่อแม่ ผู้วิจัยได้แปล “mercy me” เป็นคำพูด 2 แบบ คือ “คุณพระช่วย” เป็นคำที่ผู้หญิงใช้มากกว่าผู้ชาย ส่วน “พ่อแก้วแม่แก้ว” เป็นคำที่ใช้ทั่วไป โดยเฉพาะคนในยุคเก่าหรือคนชนบท

ตัวอย่างที่ 13 จากเรื่อง THE SPARROW WITH THE SLIT TONGUE

เหตุการณ์ ภรรยาใจร้ายเปิดหีบออกแล้วพบงูแทนที่จะพบสมบัติ

ต้นฉบับ But by this time night had come, and there was no light in the house, and the woman was in too much hurry to get to her treasures, to go and look for one. At length, however, the lock gave way, and the lid flew open, when, **0 horror!** instead of gold and jewels, she saw before her serpents with glittering eyes and forked tongues. And they twined themselves about her and darted poison into her veins, and she died, and no man regretted her.

ฉบับแปล แต่ไม่นานก็ลึกลงคืน คล่าสะเปะสะปะหาที่เปิดหีบ ตอนนั้นมันก็มีดคำแล้ว อีกทั้งในบ้านก็ไม่ได้จุดไฟไว้ ด้วยความรีบร้อนอยากจะเอาสมบัติเกินกว่าที่จะไปหาไฟสักดวง ในที่สุดกุญแจก็หลุด แล้วฝาก็เปิดออก

ว้าย!ตาย น่าเกลียดน่ากลัวเหลือเกิน แทนที่จะเจอทองและเพชรพลอย หล่อนกลับเห็นงูที่มีตาแปลบปลากับลิ้นสองแฉก พวกมันทั้งคู่เข้ามาหาหล่อน แล้วพุ่งกัดจนพิษเข้าสู่กระแสเลือด จนทำให้หล่อนตาย ไม่มีใครเสียใจที่หล่อนจากไปเลยสักคน

ตัวอย่างที่ 13 เป็นคำแสดงอารมณ์ตกใจกลัวของภรรยาที่เปิดหีบ แล้วมีงูออกมาทำร้ายแทนที่จะพบสมบัติ ผู้วิจัยได้เลือกแปลด้วยการใช้คำแสดงอารมณ์แบบไทยว่า “ว้าย!ตาย” เป็นเสียงร้องของผู้หญิงเวลาตกใจกลัว ซึ่งคำว่า “ตาย” เป็นสิ่งที่มนุษย์กลัว และสามารถสื่อว่าสิ่งที่พบอาจนำอันตรายมาสู่ผู้พูด เป็นสิ่งไม่ดี ส่วนคำว่า “น่าเกลียดน่ากลัวเหลือเกิน” บ่งบอกลักษณะของสิ่งที่เห็นที่น่ากลัว เป็นสิ่งที่ไม่อยากพบเห็น ในการแปลผู้แปลจะเลี่ยงคำไม่สุภาพ โดยคำนึงถึงผู้อ่าน โดยเฉพาะเด็ก แม้ว่าตัวละครจะมีอุปนิสัยไม่ดี พูดจาไม่สุภาพ การศึกษาน้อย

การแปลคำอุทาน บ่งบอกอารมณ์ ผู้แปลอาจต้องคำนึงถึงความสุขภาพในการแปลคำอุทานบางอย่างเพื่อให้เหมาะกับผู้อ่านที่ยังเป็นเด็ก และคำแปลนั้นสามารถบอกความอารมณ์ความรู้สึกตัวละครต่อเหตุการณ์นั้นๆ ซึ่งผู้แปลจะต้องทำความเข้าใจอารมณ์ตัวละครก่อน จากนั้นจึงเลือกคำแสดงอารมณ์ที่ใช้จริงในวัฒนธรรมภาษาฉบับแปล ซึ่งแต่ละชาติจะมีปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาพูดต่างกัน เช่น ศาสนา การศึกษา เพศ วัย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย มีอารมณ์ร่วม

ไปกับตัวละครนั้นๆ ภาษาเป็นธรรมชาติ บางครั้งตัวละครอาจใช้คำไม่สุภาพ ผู้แปลอาจต้องเลี่ยงหรือแปลลดระดับความไม่สุภาพ

5.1.1.4 คำลงท้าย

คำลงท้ายเป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทยที่ผู้แปลเพิ่มเติมในบทแปล เพื่อเพิ่มอารมณ์ของเรื่อง และให้เหมาะกับลักษณะการใช้ภาษาไทย คำลงท้ายสามารถบ่งบอกเพศ สถานภาพ ความสัมพันธ์ของตัวละคร และระดับความสุภาพได้ การแปลคำลงท้ายของนิทานอาจมีการปรับใช้คำเก่าเพื่อคงบรรยากาศของเรื่องโบราณ

ตัวอย่างที่ 14 จากเรื่อง **MOMOTARO or THE PEACH-BOY**

เหตุการณ์ โมโมทาโร่ขอให้แม่ทำขนมคิมิดังโงะให้

ต้นฉบับ "Mother," says Momotaro one day to the old woman, "make me a good store of *kimi-dango*" (which is the way that they call millet dumplings in those parts).

"What for do you want *kimi-dango*?" says his mother.

"Why," says Momotaro, "I'm going on a journey, or as you may say, an adventure, and I shall be needing the *kimi-dango* on the way."

ฉบับแปล “แม่อะ” วันหนึ่งโมโมทาโร่บอกยาย “ช่วยทำขนมคิมิดังโงะ ให้มากๆ หน่อยอะ”

“จะเอาขนมคิมิดังโงะไปทำไมจ๊ะ” ยายถาม

“ทำไมเหอะ อะ ก็ผมจะออกเดินทาง หรือจะเรียกว่าออกไปผจญภัยก็ได้อะ เลยจำเป็นต้องเอาขนมคิมิดังโงะไปด้วย” โมโมทาโร่บอก

ตัวอย่างที่ 14 เป็นการเติมคำลงท้าย “อะ” ซึ่งเป็นคำลงท้ายที่ใช้ทั่วไป มักเป็นคำที่เด็กผู้ชายใช้ แต่ผู้หญิงอาจใช้ได้เช่นกัน การเติมคำลงท้าย จะช่วยให้ผู้อ่านรู้สึกตัวละครเด็กน่ารักน่าเอ็นดู ให้ความรู้สึกด้านบวกกับตัวเอกของเรื่อง ส่วนคำลงท้าย “จ๊ะ” เป็นคำลงท้ายที่ผู้พูดวัยผู้ใหญ่พูดกับเด็กด้วยความเอ็นดู เป็นคำสุภาพ และสามารถบ่งบอกอุปนิสัยผู้พูดว่าเป็นคนใจดี ในการแปลด้วยการเติมคำลงท้าย เป็นการแปลตามลักษณะการใช้ภาษาไทยที่ผู้แปลเพิ่มเติมในบทแปล คำลงท้ายของไทยมีหลายคำ ผู้แปลสามารถเลือกใช้ตามลักษณะตัวละครนั้นๆ โดยพิจารณาจาก เพศ วัย อุปนิสัยตัวละคร การศึกษา สถานภาพและความสัมพันธ์ของตัวละคร เป็นต้น

- ตัวอย่างที่ 15** จากเรื่อง **THE OLD WOMAN WHO LOST HER DUMPLINGS**
- เหตุการณ์** หญิงชราร้องเรียกซาลาเปาที่กลิ้งหายไป
- ต้นฉบับ** “My dumpling, my dumpling! Where is that dumpling of mine?”
After a little while she saw a stone Fizō standing by the roadside, and she said:
“O Lord Fizō, did you see my dumpling?” Fizō answered:
“Yes, I saw your dumpling rolling by me down the road. But you had better not go any farther, because there is a wicked Oni loving down there, who eats people.”
- ฉบับแปล** “ซาลาเปาของฉันอยู่ไหน ซาลาเปาของฉันอยู่ไหน ซาลาเปาของฉันอยู่ไหนจ๊ะ”
สักพัก เธอก็เจอรูปปั้นหินเทพเจ้าจิโซ ตั้งอยู่ข้างทาง จึงเอ่ยถามว่า
“ข้าแต่ ท่านเทพจิโซ ท่านเห็นซาลาเปาของอิฉันมั้ยเจ้าคะ”
เทพจิโซตอบว่า “เห็นสิ ข้าเห็นซาลาเปาของเจ้ากลิ้งผ่านลงไปตามทาง แต่เจ้าอย่าตามไปไกลกว่านี้นะ เพราะมีปีศาจเจ้าเล่ห์โอะนิจิบคนกินอยู่ข้างล่างนั่น”

จากตัวอย่างที่ 15 เป็นการเติมคำลงท้ายของเพศหญิง คำว่า “เจ้าคะ” ซึ่งเป็นคำสุภาพ บ่งบอกสถานภาพผู้ถูกเรียก ว่ามีสถานภาพสูงกว่าผู้พูด ให้ความเคารพยกย่อง และเป็นคำเก่าที่ใช้ในสมัยก่อน ตามลักษณะการแบ่งแยกชนชั้นของสังคมไทย ซึ่งเข้ากับบรรยากาศของเรื่องเล่าญี่ปุ่น ที่มีการแบ่งชนชั้นในสังคมคล้ายคลึงกัน ประกอบกับประเทศญี่ปุ่นมีวัฒนธรรมเน้นเรื่องความสุภาพอ่อนน้อมอย่างมาก อาจสังเกตได้จากการแสดงออกด้วยรูปไวยากรณ์ในโครงสร้างภาษาญี่ปุ่น

- ตัวอย่างที่ 16** จากเรื่อง **URASHIMA**
- เหตุการณ์** อูราชิม่ากลับขึ้นฝั่งมาเยี่ยมครอบครัวอีกครั้ง แต่ไม่พบจึงถามชายชราที่เดินผ่านมา
จึงรู้ว่าเวลาบนฝั่งเร็วกว่าใต้ทะเลหลายร้อยปี คนในครอบครัวของเขาหรือคนรุ่นเดียวกันที่อยู่บนฝั่งได้ตายหมดแล้ว
- ต้นฉบับ** An old man came along the shore. To him Urashima spoke.
"Can you tell me, sir, where the cottage of Urashima has gone?"
"Urashima?" said the old man. "Urashima! Why, don't you know that he was drowned four hundred years ago, while out fishing? His brothers, their children, and their children's children have all lived and died since then. Four hundred years ago it was, on a summer day like this, they say."
- ฉบับแปล** มีชายชราคนหนึ่งเดินมาตามชายฝั่ง อูราชิม่าจึงเข้าไปพูดกับแก
“ท่านขอรับ ช่วยบอกข้าหน่อยว่ากระท่อมของอูราชิม่าไปอยู่เสียที่ไหนแล้ว”

“อุราชิมาริ” ชายชราทำเสียงแปลกใจ “อุราชิม่า! ทำไมเจ้าไม่รู้ ว่าเขามาน้ำตายไปเมื่อ 400 ปีก่อน ตอนกำลังตกปลา ฟืน้อง หลาน หลาน ทุกคนที่ยังมีชีวิต ต่อมาก็ตายไปจนหมด เขาเล่ากันว่านะ ตอนหน้าร้อนเมื่อ 400 ปีก่อน เหมือนอย่างนี้เลย”

ตัวอย่างที่ 16 เป็นการเติมคำลงท้ายคำว่า “ขอรับ” ซึ่งเป็นภาษาเก่าที่ใช้กับตัวละครผู้ชายเป็นคำสุภาพ และให้เกิดความรู้สึกสนทนา การแปลด้วยการเติมคำลงท้ายตามลักษณะภาษาไทย ผู้วิจัยได้เติมคำลงท้ายนี้ในบทแปล โดยพิจารณาจากลักษณะตัวละคร เพศ อุปนิสัย ประกอบกับสถานการณ์ของเรื่อง คำลงท้ายที่เติมในบทแปล ยังคำนึงถึงการใช้ตามวัฒนธรรมเรื่องความสุภาพของญี่ปุ่น แม้ว่า ภาษานิทานจะมีการใช้ภาษาเก่า เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกถึงบรรยากาศของเรื่องเก่าที่ผ่านมาแล้ว แต่จากเนื้อเรื่อง เมื่อเทียบวัยของตัวละครทั้งสองคน อุราชิม่าจะดูมีอายุน้อยกว่าชายชราที่เขาสนทนาด้วย แต่ในความเป็นจริงอุราชิม่าเป็นคนยุคเก่า และมีอายุแก่กว่าชายชรานั้นหลายร้อยปี ผู้วิจัยจึงมีการเติมคำลงท้ายในคำพูดของอุราชิม่า

การแปลคำลงท้าย เป็นการแปลแบบเติมคำในบทแปล ตามลักษณะวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย ผู้แปลสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของเรื่อง ตัวละคร สถานภาพ สถานการณ์ สังคม และบริบทอื่นๆ นอกจากนี้ ความเข้าใจวัฒนธรรมในการใช้ภาษาของที่มานิทานเรื่องนั้นๆ เช่น เรื่องลักษณะภาษาสุภาพของญี่ปุ่น จะช่วยให้ผู้แปลเลือกเติมคำลงท้ายที่เหมาะสม บทแปลได้บรรดาสและสามารถรักษาสบรรยากาศของเรื่องเทียบเคียงได้กับนิทานต้นฉบับ

5.1.1.5 คำทับศัพท์ภาษาญี่ปุ่น

คำทับศัพท์ภาษาญี่ปุ่นในต้นฉบับภาษาอังกฤษ เป็นคำที่ผู้เขียนและเรียบเรียงนิทานใช้ในการสื่อความหมายและรักษาสบรรยากาศญี่ปุ่นที่มาจากนิทาน เช่น คำกล่าวอำลา หน่วยบอกขนาดภาษาญี่ปุ่น ซึ่งผู้วิจัยจะต้องถ่ายทอดความหมาย เช่น การคงศัพท์ไว้ การขยายความ หรือการปรับด้วยการแปลให้เหมาะสมตามการใช้ในวัฒนธรรมภาษาไทย

ตัวอย่างที่ 17 จากเรื่อง **MOMOTARO or THE PEACH-BOY**

ต้นฉบับ So they made him the *kimi-dango*, and he put them in a wallet, and he tied the wallet to his girdle and off he set.
"Sayonara, and good luck to you, Momotaro!" cried the old man and the old woman.
"Sayonara! Sayonara!" cried Momotaro.

- ฉบับแปล** สองตาชายจึงช่วยกันทำขนมกิมมิดังโงะให้ โมโมทาโร่ใส่เอาขนมใส่ไว้ในห่อผ้า ผูกไว้กับสายคาดตัว แล้วออกเดินทาง
- “ลาก่อนจ๊ะ โชคดีมีชัยนะโมโมทาโร่” ตาชายให้พรก่อนออกเดินทาง
- “ลาก่อนอะ ลาก่อนอะ” โมโมทาโร่กล่าวลา

ตัวอย่างที่ 18 จากเรื่อง **THE WIFE'S PORTRAIT**

- ต้นฉบับ** When he would sit down to make straw sandals, he was constantly looking at her, so that sometime she would make the sandals **five or six shaku** [five or six feet] long, and they would be unfit for anyone to wear. Or when he would start to make straw rain capes, he could not take his eyes off his wife, and the capes would become longer and longer, **one or two io** [ten to twenty feet], and no one could wear them.
- ฉบับแปล** เมื่อนั่งถักรองเท้าฟางก็เอาแต่มองนาง จนบางครั้ง ถักรองเท้ายาว 5- 6 ณะคุ หรือราว 5- 6 ฟุต ซึ่งไม่มีใครใส่ได้พอดี หรือเมื่อเขาถักเสื้อฟางกันฝน ก็ไม่อาจจะสาธิตาจากภรรยาได้ เสื้อฟางก็ยาวขึ้น ยาวขึ้น 1-2 อิโอ หรือราวๆ 10-12 ฟุต จึงไม่มีใครใส่ได้

จากตัวอย่างที่ 17 เป็นคำภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ร่วมในต้นฉบับภาษาอังกฤษ คำว่า Sayonara เป็นคำที่ใช้เมื่อต้องการกล่าวลา แม้ผู้แปลจะไมรู้ความหมายภาษาญี่ปุ่น แต่ผู้แปลสามารถตีความได้จากสถานการณ์แวดล้อมที่บอกในนิทาน ในการแปลผู้วิจัยได้ค้นหาความหมายของคำญี่ปุ่นและปรับด้วยการแปลเป็นคำพูดภาษาไทยว่า “ลาก่อน” เพื่อให้ข้อความกระชับและสื่อความหมายได้เหมือนกัน ในตัวอย่างที่ 18 เป็นการใช้นิพจน์ภาษาญี่ปุ่นบอกหน่วยวัดขนาด ก็คือคำว่า “ณะคุ (shaku-คุด)” และ “อิโอ (io)” ซึ่งผู้เขียนได้ขยายความด้วยหน่วยนับสากลภาษาอังกฤษ คำว่า “feet” จึงสะดวกสำหรับผู้อ่านภาษาอังกฤษและผู้ถ่ายทอดความหมายภาษาอังกฤษเป็นฉบับแปลภาษาอื่นอีกทอด ผู้วิจัยใช้วิธีการถ่ายเสียงภาษาญี่ปุ่นและขยายคำอธิบายด้วยหน่วยวัดตามความคุ้นเคยของผู้อ่านในวัฒนธรรมภาษาไทย เพื่อรักษาบรรยากาศของเรื่องญี่ปุ่น การเลือกแปลแบบใดขึ้นอยู่กับเหตุผลในการตัดสินใจของนักแปลแต่ละคนในการรักษาอรรถรสของต้นฉบับ เช่น การละคำญี่ปุ่น หรือการแปลเป็นหน่วยในบริบทภาษาไทยเพียงอย่างเดียว เพื่อให้บทแปลกระชับ เป็นต้น

5.1.1.6 คำเลียนเสียงธรรมชาติ

คำเลียนเสียงธรรมชาติ เป็นคำที่ใช้บรรยายเสียง บ่งบอกอารมณ์ความรู้สึก หรือท่าทางที่เห็นในขณะนั้น ซึ่งจะมีลักษณะเด่น คือ เป็นภาษาที่ทำให้มีชีวิตชีวา ช่วยให้ผู้อ่านมีจินตนาการ เห็นภาพ และได้บรรยากาศของเรื่องมากขึ้น คำนี้มีได้มีลักษณะตายตัวจะใช้แตกต่างกันไปตามท้องถิ่นและใช้เฉพาะในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งในนิทาน หรือเรื่องเล่าต่างๆ อาจมีตัวละครเป็นสัตว์ มีเสียงน้ำ ต้นไม้ เสียงคนในอาการปฏิกิริยาต่างๆ เสมอ จากการแปล ผู้วิจัยพบว่า คำเลียนเสียงของสัตว์ ซึ่งแต่ละชาติจะได้ยินแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับคนชนชาตินั้นๆ ที่จะถอดเสียงที่ได้ยินว่าเป็นอย่างไร อีกทั้งในวัฒนธรรมไทย สัตว์บางชนิดก็ยากที่จะถ่ายทอดเสียงให้ผู้อ่านคุ้นเคยได้ เช่น เสียงร้องของไก่ฟ้า

ตัวอย่างที่ 19	จากเรื่อง THE OLD WOMAN WHO LOST HER DUMPLINGS
เหตุการณ์	หญิงชราแอบหัวเราะปีศาจอยู่หลังรูปปั้นหินเทพจิโซ
ต้นฉบับ	Then the old woman could not help laughing-“ Te-he-he! ”- and the Oni immediately reached down his big hairy hand behind Fizō’s sleeve, and pulled her out, still laughing, “ Te-he-he! ”
ฉบับแปล	หญิงชราก็อดขำไม่ได้ “อิ อิ อิ” จับปล้นนั่นเอง เจ้าปีศาจยื่นมือใหญ่ยักษ์ ที่มีขนรุงรังไปข้างหลังแขนเสื้อเทพจิโซ แล้วดึงตัวออกมา ขณะที่หญิงชรายังคงหัวเราะ “อิ อิ อิ” อยู่

จากตัวอย่างที่ 19 เป็นการเลียนเสียงหัวเราะของผู้หญิงญี่ปุ่น ซึ่งวัฒนธรรมของคนญี่ปุ่นจะรักษากิริยามารยาท คือ ไม่พูดเสียงดัง การหัวเราะผู้อื่นเป็นมารยาทที่ไม่ดี ดังนั้น การหัวเราะของตัวละครผู้หญิงญี่ปุ่นโบราณจึงไม่หัวเราะเต็มเสียง ผู้วิจัยได้ใช้การแปลโดยยืมเสียงสระที่ใกล้เคียงกัน คือ สระ อิ เพื่อให้เข้ากับตัวละครและวัฒนธรรมญี่ปุ่น ซึ่งจะสื่อเห็นภาพท่าทางการหัวเราะได้

ตัวอย่างที่ 20	จากเรื่อง MOMOTARO or THE PEACH-BOY
เหตุการณ์	โมโมทาโร่บอกเพื่อนสัตว์ที่เดินทางมาด้วยกันให้แบ่งสมบัติกันไป สัตว์ทั้งหลายต่างกล่าวขอบคุณ
ต้นฉบับ	"Here's riches for all," says Momotaro. "Choose, brothers, and take your fill." "Kia!Kia!" says the monkey. "Thanks, my Lord Momotaro." "Ken! Ken!" says the pheasant. "Thanks, my Lord Momotaro." "Bow!Wow! Wow!" says the dog. "Thanks, my dear Lord Momotaro."

ฉบับแปล “สมบัติที่นี้เป็นของพวกเราทุกคน” โมโมทาโร่บอก “พี่น้องทั้งหลาย เลือกเอา
กันไปได้เลยนะ”
“เจียก เจียก” ลิงร้องร้องบอก “ขอบคุณท่านโมโมทาโร่ขอรับ”
“กิด กิด” ไก่ฟ้าร้องบอก “ขอบคุณท่านโมโมทาโร่ขอรับ”
“โส่ง โส่ง โส่ง” หมากร้องบอก “ขอบคุณท่านโมโมทาโร่ขอรับ”

จากตัวอย่างที่ 20 ผู้วิจัยใช้การแปลคำเลียนเสียงร้องของสัตว์ ด้วยการปรับตามความคุ้นเคย
ของคนไทย ได้แก่ เสียงลิง ร้อง “เจียก เจียก” เสียงสุนัขร้อง “โส่ง โส่ง โส่ง” แต่ผู้วิจัยพบว่า เสียง
ร้องของไก่ฟ้า ซึ่งเป็นสัตว์ที่ไม่คุ้นเคย จึงไม่สามารถหาคำแทนเสียงร้องได้ในวัฒนธรรมไทย ผู้วิจัย
จึงแก้ไขด้วยการแปลเทียบเคียงกับเสียงสัตว์ปีกประเภท “นก, ไก่” แทน แต่จากการสอบถาม
ความเห็นผู้อ่านหลายคนถึงเสียงนกร้อง “จิบ จิบ” หรือเสียงไก่ “กึก กึก” พบว่า ผู้ฟังส่วนใหญ่จะ
มีความรู้สึกว่าเป็นสัตว์ตัวเล็ก น่ารัก จึงไม่เหมาะกับไก่ฟ้าที่สามารถต่อสู้กับยักษ์ได้ อีกทั้งการถอด
เสียงสัตว์ที่ไม่คุ้นเคยนั้น ขึ้นอยู่กับแต่ละคนที่ได้ยินและถอดเสียงเป็นคำใด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้การ
เลียนเสียงร้องตามต้นฉบับ ด้วยการยึดเทียบเสียงพยัญชนะและสระว่า “กิด กิด”

การแปลคำเลียนเสียงร้องของสัตว์ ผู้วิจัยพบว่า ต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นการใช้เสียงของ
สัตว์ตามความคุ้นเคยของคนในวัฒนธรรมตะวันตก เนื่องจาก จากการสอบถามชาวญี่ปุ่น เสียงของ
สัตว์จะแตกต่างกัน เช่น สุนัข ร้อง “汪 汪” นกร้อง “เพียว เพียว” เป็นต้น ผู้แปลจะต้องเข้าใจ
ลักษณะเสียงสัตว์ในแบบวัฒนธรรมภาษาอังกฤษและเสียงของสัตว์ในภาษาฉบับแปล แล้วปรับตาม
วัฒนธรรมความคุ้นเคยเสียงของผู้อ่านฉบับแปลหรือเทียบเคียงเสียงสัตว์ประเภทที่ใกล้เคียงกัน ใน
กรณีที่เป็นสัตว์ที่ไม่คุ้นเคยและเสียงไม่เหมาะกับบริบทของสัตว์นั้น ผู้แปลอาจมีการปรับเปลี่ยนการ
แปลได้ตามความเหมาะสม เพื่อรักษาอารมณ์สัทนัยในบทแปล

สรุปปัญหาการแปลด้านภาษาระดับคำ ผู้วิจัยพบปัญหาการแปลคำนาม คำสรรพนามบุรุษที่
1 และคำเรียกขาน คำอุทาน คำลงท้าย คำทับศัพท์ภาษาญี่ปุ่น คำเลียนเสียงธรรมชาติ ปัญหาการ
แปลที่พบเกิดจากความแตกต่างในการใช้ภาษาตามวัฒนธรรมภาษาต้นฉบับ ภาษาฉบับแปล และ
วัฒนธรรมญี่ปุ่นซึ่งเป็นที่มาของนิทาน ผู้วิจัยพบว่า ในการปฏิบัติการแปลระดับคำ ผู้แปลจะต้อง
ศึกษาทำความเข้าใจเนื้อหาบทนิทานจากแหล่งที่มาของนิทานนั้นๆ โดยเฉพาะคำที่สื่อความหมายทาง
วัฒนธรรม และทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายในการสื่อความหมายด้วยภาษาต้นฉบับของผู้เขียนที่มี
วัฒนธรรมต่างกับวัฒนธรรมที่มาจากนิทาน รวมทั้งการปรับบทแปลให้เข้ากับวัฒนธรรมภาษาฉบับ
แปล บทแปลจะต้องคำนึงถึงลีลาภาษาเขียนต้นฉบับ ลักษณะภาษานิทาน และบริบทต่างๆ ที่

แวดล้อม เช่น ตัวละคร สถานการณ์ สถานภาพ สังคม วัฒนธรรม ยุคสมัย เพื่อให้งานแปลถูกต้อง ได้อรรถรสและบรรยากาศของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของนิทาน

5.1.2 ปัญหาการแปลระดับวลีและประโยค

ในการแปลระดับวลีและประโยค ผู้วิจัยพบว่า บ่อยครั้งที่ผู้วิจัยแปลแบบตรงตัวในระดับคำ แล้วทำให้บทแปลขาดความเป็นธรรมชาติ เข้าใจยาก ภาษาไม่ราบรื่น เนื่องจาก ความแตกต่างทาง โครงสร้างภาษา ปัญหาที่พบในการแปลระดับวลีและประโยคในการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นทั้ง 8 เรื่อง ผู้วิจัยพบปัญหาการแปล คือ ภาษานิทาน การแปลเรียบเรียงประโยค การแปลสำนวน การแปล ชื่อเรื่อง โดยผู้วิจัยเลือกแปลด้วยการใช้ภาษาพูด รักษาลีลาภาษาแบบเล่าเรื่องของผู้เขียน มีการใช้ ภาษานิทานและสำนวนที่มีลักษณะเฉพาะตามความคุ้นเคยของคนไทย

5.1.2.1 ภาษานิทาน

นิทานเป็นเรื่องเล่า ซึ่งหอมหวาน ชื่นจืด(2527:51) กล่าวไว้ว่า นิทานเป็นวรรณกรรมที่มีการ เรียบเรียงเรื่องแบบเดียวคือ ลักษณะเล่าเรื่อง(Narrative style) ใช้บุรุษที่ 3 เป็นผู้เล่า มักมีสำนวน เมื่อ, ครั้ง สำหรับในภาษาอังกฤษจะมีการเปิดเรื่องด้วยวลี ซึ่งมักพบในการเริ่มเรื่องนิทานประเภท เทพนิยาย เช่น Once upon a time เป็นต้น โดยผู้อ่านและผู้ฟังนิทานในภาษาไทยจะคุ้นเคยด้วยวลี เช่น “กาลครั้งหนึ่ง, นานมาแล้ว” การใช้วลีเริ่มเรื่องจะบ่งบอกว่าเป็นเรื่องเล่าที่ผ่านมาแล้ว ในการ แปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบ ลักษณะการแปลด้วยภาษานิทาน ดังนี้

ตัวอย่าง 21 จากเรื่อง **THE STONECUTTER**

ต้นฉบับ **ONCE UPON A TIME** there lived a stonecutter, who went every day to a great rock in the side of a big mountain and cut out slabs for grave stones or for houses.

ฉบับแปล กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีช่างตัดหินผู้หนึ่ง ทุกๆ วันเขาจะไปที่หินก้อนใหญ่ที่อยู่ ด้านข้างภูเขาสูงใหญ่ เพื่อตัดหินเป็นแผ่นๆ ไปทำป้ายชื่อหรือเอาไปสร้างบ้าน

ตัวอย่าง 22 จากเรื่อง **THE SPARROW WITH THE SLIT TONGUE**

ต้นฉบับ **A LONG LONG time ago**, an old couple dwelt in the very heart of a high mountain. They lived together in peace and harmony, although they were very different in character, the man being good-

natured and honest, and the wife being greedy and quarrelsome when anyone came her way that she could possibly quarrel with.

ฉบับแปล ในอดีตกาลนานแสนนานมาแล้ว ยังมีสามีภรรยาคนหนึ่งอาศัยอยู่ใจกลางภูเขาสูงด้วยกันอย่างสงบสุขและเข้าใจกันดี แม้ว่าจะทั้งสองมีนิสัยต่างกัน ฝ่ายสามีนิสัยดีและซื่อสัตย์ ส่วนภรรยาขี้ส่ายโลภและชอบพาลหาเรื่อง ไม่ว่าใครผ่านมาเธอจะหาเหตุทะเลาะได้รำไป

ตัวอย่างที่ 21 และ 22 เป็นการแปลวลีเริ่มเรื่องนิทานประเภทเทพนิยาย ผู้วิจัยจึงใช้การแปลด้วยภาษานิทานที่คนไทยส่วนใหญ่คุ้นเคยเป็นอย่างดี ภาษานิทานประเภทเทพนิยายจะมีการใช้วลีที่สื่อความหมายว่าเป็นเรื่องเล่าในอดีตที่ผ่านมาแล้ว เช่น “กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว” เป็นต้น วลีเริ่มเรื่องอาจมีการปรับใช้คำอื่นๆ ที่บ่งบอกว่าเป็นเรื่องที่ผ่านมาแล้วได้ เช่น “สมัยก่อน, เนิ่นนานมาแล้ว, อดีตกาล” เป็นต้น ซึ่งผู้แปลจะต้องพิจารณาเลือกใช้ให้เข้ากับบรรยากาศของนิทานเรื่องนั้น

ตัวอย่างที่ 23 จากเรื่อง **THE TALE OF THE OKI ISLANDS**

ต้นฉบับ **MANY HUNDREDS OF YEARS ago**-about the year 1320 to be exact-the Emperor Hojo Takatoki ruled Japan with absolute power. A samurai, a noble soldier by the name of Oribe Shima, accidentally displeased the ruler and was banished from the land. Oribe was sent to a wild rocky group of islands off the coast of Japan called the Oki Islands.

ฉบับแปล หลายร้อยปีก่อนนานมาแล้ว ราวปี ค.ศ.1320 สมัยพระเจ้าจักรพรรดิโฮโจ ทะกะโทกิ ผู้มีอำนาจสูงสุดแต่เพียงผู้เดียว มีชาмуไรซึ่งเป็นขุนนางทหารชั้นสูงผู้หนึ่ง ชื่อว่า โอะริเบะ ชิมาะ บังเอิญได้กระทำการให้ไม่เป็นที่พอพระทัย จึงถูกขับไล่ออกจากดินแดน และถูกส่งตัวไปอยู่ที่หมู่เกาะที่เต็มไปด้วยหินและป่าเขาอกชายฝั่งญี่ปุ่น ชื่อว่า “หมู่เกาะโอะกิ”

จากตัวอย่างที่ 23 เป็นนิทานประเภทนิทานประจำถิ่น ที่มีการอ้างอิงสถานที่จริง บ่งบอกยุคสมัย ช่วงเวลาการเกิดเหตุการณ์ ซึ่งจะมีเค้าโครงเรื่องและบรรยากาศเหมือนเกิดขึ้นจริง เป็นเรื่องเล่าแบบตำนานที่มีการเล่าต่อๆ กันมา ซึ่งส่งผลให้ผู้อ่านเห็นภาพและคล้อยตามว่าเป็นเรื่องจริง ดังนั้น การเริ่มเรื่องอาจแตกต่างจากลักษณะภาษานิทานแบบเทพนิยายบ้าง คือ การอ้างอิงเวลาที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่าเป็นเรื่องจริง ในขณะที่นิทานแบบเทพนิยาย ผู้อ่านจะรู้ว่าไม่เป็นความจริง ผู้วิจัยใช้การแปลบทบรรยายแบบตรงตัว ระบุช่วงเวลา สถานที่ เพื่อให้ผู้อ่านนึกภาพตามได้ และรู้สึกถึงบรรยากาศของเรื่องเหมือนจริง ในการปรับบทแปล ผู้วิจัยมีการเติมคำว่า “ค.ศ.” เพื่อให้ผู้อ่าน

ทราบช่วงเวลาของเหตุการณ์ในนิทาน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาการนับเวลาการปกครองในยุคต่างๆ ของญี่ปุ่น พบว่ามีการใช้ระบบคริสต์ศักราชแบบตะวันตกมาประกอบกับชื่อจักรพรรดิสมัยนั้นๆ ส่วนชื่อสมัยการปกครองของญี่ปุ่นมักเป็นชื่อเมืองที่ใช้เป็นเมืองหลวง

ตัวอย่างที่ 24 จากเรื่อง **MOMOTARO or THE PEACH-BOY**

ต้นฉบับ **IF YOU'LL BELIEVE ME** there was a time when the fairies were none so shy as they are now. That was the time when beasts talked to men, when there were spells and enchantments and magic every day, when there was great store of hidden treasure to be dug up, and adventures for the asking.

ฉบับแปล คุณจะเชื่อฉันไหมล่ะว่า อาจมีสักครั้ง ที่เทพนิยายไม่ได้เป็นเพียงนิทานเหมือนอย่างที่เป็น เป็นช่วงเวลาที่ยิ่งใหญ่ที่สัตว์สามารถพูดคุยกับคนได้ ทุกๆวัน จะมีการร่ายเวทย์ มีผู้วิเศษและอำนาจวิเศษ เป็นช่วงเวลาที่ยิ่งใหญ่ที่ซ่อนอยู่ถูกขุดพบ และการแสวงหาการผจญภัย

ตัวอย่างที่ 24 เป็นวลีการเริ่มเรื่องนิทาน ที่ผู้เขียนใช้ลีลาการเขียนเพื่อดึงดูดความสนใจผู้อ่านแบบการเล่าเรื่องในบทบรรยาย (Narrative) ด้วยการที่ผู้เขียนเป็นบุรุษที่ 3 เล่าเรื่องให้ผู้อ่านฟังมีการใช้สรรพนามแทนตนเองว่า “ฉัน” ผู้วิจัยจึงใช้การแปลด้วยภาษาพูด ใช้ภาษาง่ายๆ ตามลักษณะลีลาการนำเสนอของผู้เขียน โดยยึดตามลีลาภาษาที่มีการเรียบเรียงแบบนิทานด้วยการใช้ภาษาปาก หรือ “มุขปาฐะ” ทำให้ผู้อ่านและผู้ฟังเข้าถึงบรรยากาศของนิทานแบบเทพนิยาย ลักษณะการเริ่มเรื่องแบบนี้มักพบได้บ่อยๆ ในการบรรยายภาพยนตร์และสารคดีต่างประเทศที่ผู้ชมอาจคุ้นหูกับวลีที่ว่า “คุณเชื่อฉันไหมล่ะว่า”

การแปลวลีเริ่มเรื่องในภาษานิทานอาจไม่ใช่วลีเดิมที่ผู้อ่านและผู้ฟังนิทานคุ้นเคยจนเป็นลักษณะเฉพาะของภาษานิทาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะประเภทของนิทานนั้นๆ ว่าเป็นแบบใด ซึ่งผู้แปลจะต้องแปลให้ความหมายถูกต้องและรักษาสารของนิทาน โดยเฉพาะ การโน้มน้าวให้ผู้อ่านเห็นภาพและเชื่อตาม ซึ่งมักพบได้จากนิทานประเภทพงศาวดาร ตำนาน นิทานประจำถิ่นอื่นๆ อีกทั้งลีลาการเขียนของผู้เขียนก็จะส่งผลต่อการใช้วลีในการเริ่มเรื่องนิทาน

5.1.2.2 การเรียบเรียงประโยค

การเรียบเรียงประโยคเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้วิจัยจะต้องปรับในบทแปล จากความแตกต่างทางโครงสร้างระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งผู้วิจัยได้แปลและเรียบเรียงหลายครั้ง เพื่อให้บทแปลเข้าใจง่ายและเป็นธรรมชาติของภาษานิทานฉบับแปลมากที่สุด การเรียบเรียงประโยคในบทแปลนั้น ผู้วิจัยได้ใช้กลวิธีการใช้ประธานร่วมและการใช้คำเชื่อมความต่างๆ ที่มีหลากหลายในภาษาไทย การสลับความและจัดลำดับ การอธิบายส่วนขยายความก่อนหลัง ดังนี้

ตัวอย่าง 25 จากเรื่อง **URASHIMA**

ต้นฉบับ MANY YEARS AGO a boy lived down by the sea, where the great green waves came riding in to break on the shore in clouds of salty spray. **This boy, Urashima**, loved the water as a brother, and was often out in his boat from purple dawn to russet evening.

ฉบับแปล หลายปีก่อน มีเด็กชายผู้หนึ่งชื่อ “อุราชิม่า” อาศัยอยู่ใกล้ทะเลที่มีคลื่นสีเขียวลูกใหญ่สาดกระแทบชายฝั่งแตกเป็นละอองฝอย เขารักทะเลเสมือนเป็นที่พำนักนอนงักกัน และมักจะออกเรือตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นยามฟ้าแดงหม่น จนตอนเย็น ยามที่ท้องฟ้าเป็นสีน้ำตาลส้ม

จากตัวอย่างที่ 25 นิทานเรื่อง “อุราชิม่าผู้ใจดี” ผู้วิจัยได้ใช้การสลับความ คือนำชื่อ “อุราชิม่า” จากส่วนขยายตรงกลางประโยคใหญ่ เพื่อให้ผู้อ่านรู้จักตัวละครหลักในนิทาน ก่อนที่จะบรรยายส่วนขยายอื่นๆ ของตัวละครว่าทำอะไร อยู่ที่ไหน เป็นอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยต้องอ่านและสรุปเนื้อหาว่าคำศัพท์ภาษาอังกฤษใดเป็นประธานหลักและมีส่วนขยายอะไรบ้าง แล้วจึงแปลด้วยการนำส่วนขยายต่างๆ มาบรรยายตามลักษณะของภาษาไทย เช่น เด็กชายผู้นี้มีชื่อว่า อุราชิม่า จากนั้น จึงบรรยายรายละเอียดต่างๆ ตามบทบรรยายในต้นฉบับ กลวิธีนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถเลี่ยงการใช้สรรพนามซ้ำๆ ได้ รวมทั้งการใช้คำเชื่อม เช่น “และ” เพื่ออ้างประธานจากข้อความส่วนหน้า ข้อความจึงเชื่อมโยงต่อกันตามลักษณะของภาษาไทย

5.1.2.3 การแปลสำนวน

การแปลสำนวนในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบปัญหาการแปลสำนวนเปรียบภาษาญี่ปุ่น (figurative language) ซึ่งผู้เขียนต้นฉบับภาษาอังกฤษคงไว้ในต้นฉบับ ด้วยการถ่ายเสียงภาษาญี่ปุ่นและมีการขยายความภาษาอังกฤษ ซึ่งสำนวนที่พบในนิทานที่ให้ข้อคิดคติสอนใจจาก

นิทานเรื่อง “ภพवादกรรยาที่รัก” นอกจากนี้ ด้วยลักษณะของภาษาไทยที่มีการพูดด้วยสำนวนภาษาที่คล้องจองกัน ผู้วิจัยจึงมีการปรับคำวิเศษณ์ภาษาอังกฤษที่ขยายความมาเป็นสำนวนไทย เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพ เข้าใจเนื้อหา และเกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วม และมีความเป็นธรรมชาติของภาษาไทย กลวิธีการแปลสำนวนอาจทำได้ด้วยการแปลตรงตัว เมื่อวัฒนธรรมความคิดคู่ภาษานั้นคล้ายกัน แต่ถ้าความเข้าใจแตกต่างกัน การแปลด้วยการปรับตามสำนวนในวัฒนธรรมภาษาฉบับแปล จะสื่อได้ตรงตามความหมายเดิมและเข้าใจได้ง่ายกว่า

ตัวอย่าง 26 จากเรื่อง THE WIFE'S PORTRAIT

ต้นฉบับ *Ichigo buranto kudatta.* "The market was good; everything sold out"

ฉบับแปล “ต้นสตอเบอรี่ร่วงลงมาแล้ว” (อิชิโกะ นูรัน โตะ คุดัตตะ) คือ การค้าจะเจริญได้ถ้าขายอะไรๆ ได้ดีเป็นเทน้ำเทท่า

จากตัวอย่างที่ 26 เป็นปัญหาการแปลสำนวนเปรียบภาษาญี่ปุ่นหรือภาษาภาพพจน์ ผู้เขียนคงไว้เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพตามวัฒนธรรมของคนญี่ปุ่น ในขั้นแรก ผู้วิจัยใช้การแปลแบบตรงตัว คือแปลตามคำศัพท์ “**Ichigo** — สตอเบอรี่ **buranto**- พืช และ **kudatta**- ลงมา” จากนั้นจึงแปลสำนวนภาษาอังกฤษ “**The market was good; everything sold out**” ที่มาขยายความ เพื่อให้เข้าใจความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อ สำนวนทั้ง 2 สำนวนนี้ พบตอนจบของนิทานเรื่อง “ภพवादกรรยาที่รัก” ผู้วิจัยประสบปัญหาในการทำความเข้าใจสำนวนเปรียบภาษาญี่ปุ่น ซึ่งส่งผลต่อการสื่อความหมายในบทแปล ผู้วิจัยจึงศึกษาลักษณะสำนวนญี่ปุ่นจากนิทานจากหนังสือต่างๆ และการสอบถามคนญี่ปุ่น จากการศึกษาพบว่า นิทานญี่ปุ่นหลายเรื่องจะมีสำนวนที่สอดคล้องกับเนื้อหาของนิทาน ซึ่งคนญี่ปุ่นจะเห็นภาพและเข้าใจทันที แต่ผู้อ่านคนไทยไม่เข้าใจ ซึ่งการแปลสำนวนเปรียบภาษาญี่ปุ่นจากตัวอย่าง เมื่อถอดความหมายเป็นภาษาไทยแบบตรงตัว จะแปลว่า “ต้นสตอเบอรี่ร่วงลงมา” เมื่อนำมาอ้างอิงจากเหตุการณ์ในนิทานที่ใกล้เคียงสำนวนที่สุด คือ ภพवादหญิงสาวที่แขวนเอาไว้ที่ต้นหม่อน(Mulberry) ข้างนาร่วงปลิวไป อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยไม่สามารถสรุปที่มาของสำนวนเปรียบนี้ได้แน่ชัด จากการอ้างอิงสำนวนนิทานญี่ปุ่นเหมือนเรื่องอื่นๆ เพราะต้นฉบับภาษาอังกฤษใช้คำศัพท์ว่า Mulberry-ต้นหม่อน ซึ่งตรงกับคำศัพท์ญี่ปุ่นว่า **kuwa** ซึ่งไม่สอดคล้องกับคำศัพท์ในสำนวนญี่ปุ่น ผู้วิจัยจึงอาศัยการแปลสำนวนภาษาอังกฤษซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาของนิทานตอนท้ายเรื่อง ตอนที่กัมโบะแบกต้นสนเร่ขายไปที่ปราสาทเจ้าเมือง ซึ่งเป็นลักษณะการทำการค้า อีกทั้งตามความเชื่อของคนญี่ปุ่น ต้นสนเป็นสัญลักษณ์ของความเจริญรุ่งเรืองและความ

เป็นมงคล ดังนั้น ความหมายของสำนวนภาษาอังกฤษนี้ คือ การทำการค้าจะเจริญรุ่งเรืองได้ ถ้าสามารถขายสินค้าได้หมด ผู้วิจัยจึงคงการถ่ายเสียงสำนวนญี่ปุ่นไว้ มีการแปลสำนวนญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยแบบตรงตัว และใช้การแปลสำนวนภาษาอังกฤษให้เป็นสำนวนไทยที่เข้าใจง่าย

ตัวอย่างที่ 27 จากเรื่อง MOMOTARO or THE PEACH-BOY

ต้นฉบับ All of a sudden the peach burst in two and there was no stone to it, but **a fine boy baby** where the stone should have been.

ฉบับแปล ทันใดนั้น ลูกท้อก็ระเบิดเป็นสองส่วน ข้างในไม่มีเมล็ดแต่กลับมีเด็กผู้ชายน่ารักน่าชังอยู่แทน

ตัวอย่างที่ 27 เป็นการแปลคำวิเศษณ์ที่ขยายคำนาม ด้วยการปรับให้เป็นการใช้สำนวนภาษาไทยที่มีลักษณะการใช้ภาษาคล้องจองกัน คือ คำว่า fine-น่ารักน่าชัง ตามรูปศัพท์ภาษาอังกฤษจะให้ความหมายด้านบวก แต่ในวัฒนธรรมไทยมีการใช้ภาษาที่คล้องจอง หรือมีสร้อยคำ เช่น “ - น่ารัก ” ซึ่งมีความหมายด้านลบ ทั้งนี้เพราะในสมัยก่อน เด็กจะเสียชีวิตง่าย คนในสมัยก่อนจึงเชื่อว่า อาจมีภูติผีมาพาไป ดังนั้น จึงมีการพูดถึงเด็กด้วยคำด้านลบ เพราะไม่ต้องการให้เด็กเสียชีวิตจากสาเหตุดังกล่าว

5.1.2. 4 การแปลชื่อเรื่อง

การแปลชื่อเรื่องของนิทานมีความสำคัญ เพื่อดึงดูดความสนใจในการอ่านนิทานเรื่องนั้นๆ จากลักษณะนิทานที่มีหลากหลายประเภท แต่ละเรื่องมีเนื้อหาลักษณะต่างกันไป บางเรื่องอาจเป็นเรื่องที่ผู้อ่านเคยอ่านหรือได้ยินมาก่อน ดังนั้น ในการแปลผู้วิจัยได้เลือกการแปลชื่อเรื่องทั้งแบบตรงตัวและการแปลแบบเอาความ การละคำ การแปลเกิน ดังต่อไปนี้

ชื่อเรื่อง	ชื่อเรื่อง
1. Momotaro or The Peach-Boy	1. โมโมทาโร่ เด็กชายลูกท้อ
2. The Old Woman Who Lost Her Dumplings	2. หญิงชราตามหาซาลาเปา
3. The Sparrow with the Slit Tongue	3. นกกระจอกลิ้นด้าย
4. The Tale of the Oki Islands	4. ตำนานเกาะโอะกิ
5. The Stonecutter	5. ช่างตัดหินกับเทพเจ้าภูเขา

6. The Wife's Portrait	6. ภาพวาดของภรรยาที่รัก
7. Urashima	7. อูราซิม่าผู้ใจดี
8. The Magic Kettle	8. กาน้ำชาแสนกล

เรื่อง “โมโมทาโร่ เด็กชายลูกท้อ” ผู้วิจัยใช้วิธีการถ่ายเสียงชื่อดตัวละครเอกภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย และการแปลตรงตัว แต่ละคำว่า “or-หรือ” เพื่อให้ชื่อเรื่องสามารถเรียกได้ราบรื่น จำได้ง่าย และติดปากได้ง่าย อีกทั้ง นิทานเรื่องนี้ เด็กหลายคนอาจคุ้นเคยจากการแปลของนักแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นมาเป็นไทย ชื่อเรื่องจึงอาจมีการแปลเหมือนนักแปลบางท่านที่เคยแปลมาก่อน

เรื่อง “หญิงชราตามหาซาลาเปา” ผู้วิจัยใช้วิธี สรุปความเข้าใจเนื้อเรื่องโดยรวม และพิจารณาจากคำศัพท์ที่สามารถสะท้อนจุดเด่นของนิทานเรื่องได้ คือ “old woman-หญิงชรา” ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่ผู้แต่งใช้ในการตั้งชื่อเรื่อง อีกทั้งการแปลชื่อเรื่องให้เสียงคล้องจองกัน จะทำให้จำได้ง่าย

เรื่อง “นกกระจอกลิ้นค้วน” ผู้วิจัยใช้วิธีการแปลตรงตัว ซึ่งสะท้อนเนื้อหา หรือตัวละครของเรื่องบางส่วน แต่ไม่ได้สื่อให้ผู้อ่านเดาเนื้อเรื่องได้ทั้งหมด เพื่อให้ผู้อ่านเดาได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับนก แต่ผู้อ่านไม่สามารถเดาเนื้อเรื่องได้ เพื่อคงความสนุกสนานของเรื่องไว้

เรื่อง “ตำนานเกาะโอเอกิ” ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการแปลตรงตัว เพื่อสื่อให้ผู้อ่านทราบว่าเป็นนิทานพื้นบ้านเรื่องเกี่ยวกับตำนานท้องถิ่นญี่ปุ่น ซึ่งผู้อ่านที่สนใจนิทานประเภทนี้จะเลือกอ่านได้สะดวก

เรื่อง “ช่างตัดหินกับเทพเจ้าภูเขา” ผู้วิจัยใช้การแปลเกินด้วยการเติมคำว่า “กับเทพเจ้าภูเขา” โดยสรุปเอาตัวละครสำคัญของเรื่อง คือเป็นเรื่องที่เกิดระหว่างเทพเจ้าภูเขากับช่างตัดหิน เพื่อให้ผู้อ่านสนใจ ชวนให้ติดตามอ่าน เพราะอยากรู้ว่าตัวละครทั้ง 2 ตัวนี้ เกี่ยวข้องกันอย่างไร และเกิดเหตุการณ์อะไรบ้าง

เรื่อง “ภาพวาดภรรยาที่รัก” ผู้วิจัยใช้กลวิธีการแปลเกิน ด้วยการเติมคำว่า “ที่รัก” ซึ่งสะท้อนสิ่งที่เป็นจุดเด่นของเรื่อง ที่ทำให้เกิดเรื่องราวต่างๆ ผู้อ่านจึงพอจะเดาได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับภาพวาดหญิงสาว

เรื่อง “อูราซิม่าผู้ใจดี” ผู้วิจัยใช้วิธีการถ่ายเสียงชื่อดตัวละครหลักเป็นภาษาไทย ซึ่งผู้อ่านนิทานญี่ปุ่นบางคนอาจคุ้นเคยมาก่อน และผู้วิจัยใช้กลวิธีการแปลเกิน ด้วยการเติมคำว่า “ใจดี” เพื่อสะท้อนให้เห็นลักษณะตัวละคร โดยสรุปจากการกระทำของตัวละครในเรื่อง

เรื่อง “กาน้ำชาแสนกล” ผู้วิจัยใช้วิธีการแปลเอาความโดยสรุปจากเนื้อเรื่องโดยรวม ซึ่งคงคำศัพท์ที่สะท้อนจุดเด่นของเรื่องไว้ คือ “kettle – กาน้ำชา”

การแปลนิทานด้วยกลวิธีต่างๆ เช่น การแปลตรงตัว การแปลเอาความ การละคำ การแปลเกิน ผู้วิจัยจะคงสิ่งที่เด่นชัดของเรื่องไว้ เพื่อให้ผู้อ่านเดาได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ผู้อ่านจึงสามารถเลือกประเภทนิทานได้สะดวก ตามความสนใจของแต่ละคน แต่การแปลชื่อเรื่องจะไม่ขยายความ จนทำให้ผู้อ่านเดาเรื่องได้ทั้งหมด เพราะจะทำให้ให้นิทานไม่สนุกและไม่น่าสนใจ

สรุปปัญหาการแปลระดับดีและประโยชน์ ที่พบจากการปฏิบัติการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบปัญหาการแปลทั่วไปในการแปลนิทาน คือ การใช้ภาษานิทานซึ่งจะต้องใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย การรักษาลีลาภาษาต้นฉบับ การเรียบเรียงภาษาจากความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมต้นฉบับ ภาษาอังกฤษและฉบับแปลภาษาไทย การแปลสำนวนและปรับในบทแปล โดยเฉพาะปัญหาสำคัญ คือ การทำความเข้าใจสำนวนภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่น และถ่ายทอดข้อคิดที่ได้จากนิทานให้ผู้อ่านเข้าใจ รวมทั้งการแปลชื่อเรื่องให้น่าสนใจและสอดคล้องกับเนื้อหานิทาน ทั้งนี้เพื่อรักษาอรรถาธิบายนิทาน ภาษาราวน และได้รับบรรยากาศวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาจากนิทาน

5.2 ปัญหาการแปลด้านวัฒนธรรม

ปัญหาการแปลด้านวัฒนธรรมโดยทั่วไป เป็นปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรมต้นฉบับกับฉบับแปล แต่เนื่องจาก การวิจัยนี้เป็นการแปลเรื่องราวในวัฒนธรรมญี่ปุ่นผ่านผู้เขียนวัฒนธรรมตะวันตก ดังนั้น วัฒนธรรมญี่ปุ่นหลายอย่าง จึงถูกถ่ายทอดด้วยคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ในลักษณะต่างๆ เช่น คำศัพท์ทั่วไป ชื่อเฉพาะ ซึ่งอาจทำให้ผู้แปลประสบปัญหาในการทำความเข้าใจต้นฉบับและส่งผลต่อการถ่ายทอดความหมาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้แนวความคิดด้านวัฒนธรรมทางมนุษยวิทยาที่ว่า วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตของคนในสังคมทุกๆ เรื่อง มาใช้ในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น เพื่อให้เข้าใจวิถีชีวิตของคนญี่ปุ่น ความเชื่อ พิธีกรรม ข้อคิดต่างๆ ของคนญี่ปุ่น ซึ่งแนวคิดด้านวัฒนธรรมนี้ จะเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และเข้าใจวัฒนธรรมญี่ปุ่นได้ลึกซึ้งมากขึ้น ประกอบกับบริบทต่างๆ ของเรื่องที่ได้บรรยายไว้ ซึ่งการวิเคราะห์ปัญหาการแปลด้านวัฒนธรรมจากคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และการถ่ายทอดความหมาย อาจสื่อภาพของสิ่งนั้นในวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งทำให้ผู้อ่านเห็นภาพและมีความรู้สึกที่แตกต่างออกไป การทำความเข้าใจด้านวัฒนธรรมจึงส่งผลต่อการเลือกใช้กลวิธีในการแก้ไขปัญหาการแปลและการปรับบทแปลต่อไป

จากการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น 8 เรื่อง ผู้วิจัยพบปัญหาวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่สะท้อนในเนื้อหานิทานจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ ทั้งจากคำศัพท์และบทบรรยาย ได้แก่ ระบบทางสังคมและ

การปกครอง ศาสนา ความเชื่อและทัศนคติต่างๆ อาหาร การแต่งกาย อุปกรณ์และเครื่องใช้
ศิลปะการแสดง สิ่งปลูกสร้างหรือสถาปัตยกรรมต่างๆ และการนับเวลา

5.2.1 ระบบทางสังคมและการปกครอง

นิทานพื้นบ้านและนวนิยาย โดยเฉพาะเรื่องที่อ้างอิงจากตำนานและพงศาวดารต่างๆ จะเป็น
เรื่องที่มีการแต่งและสอดแทรกข้อมูลทางวัฒนธรรมด้านการปกครองของชาตินั้นๆ แม้ไม่อาจ
อ้างอิงความจริงได้ทั้งหมด แต่ก็ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพและมีอารมณ์ร่วมในเหตุการณ์ต่างๆ ได้ตามยุค
สมัย จากการเปลี่ยนนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบเนื้อหาส่วนที่เกี่ยวข้องและสะท้อนวัฒนธรรมด้าน
ระบบทางสังคมและการปกครองของญี่ปุ่นที่ส่งผลต่อการเลือกใช้คำแปล ดังนี้

ตัวอย่างที่ 28 จากเรื่อง THE TALE OF THE OKI ISLANDS

ต้นฉบับ(ส่วนที่1)

MANY HUNDREDS OF YEARS ago-about the year 1320 to be exact-the **Emperor** Hojo Takatoki ruled Japan with absolute power. A **samurai**, a noble soldier by the name of Oribe Shima, accidentally displeased the ruler and was banished from the land. Oribe was sent to a wild rocky group of islands off the coast of Japan called the Oki Islands.

ฉบับแปล หลายร้อยปีก่อนนานมาแล้ว ราวปี ค.ศ.1320 สมัยพระเจ้าจักรพรรดิ โฮโจ ทะกะโทกิ
ผู้มีอำนาจสูงสุดแต่เพียงผู้เดียว มีซามูไรซึ่งเป็นขุนนางทหารชั้นสูงผู้หนึ่ง ชื่อว่า
โอะริเบะ ฌิมะ บังเอิญได้กระทำการให้ไม่เป็นที่พอพระทัย จึงถูกขับไล่ออกจาก
ดินแดนและถูกส่งตัวไปอยู่ที่หมู่เกาะที่เต็มไปด้วยหินและป่าเขาอกชายฝั่งญี่ปุ่น
ชื่อว่า“หมู่เกาะโอะกิ”

(ส่วนที่2)

ต้นฉบับ

After that there were many ceremonies celebrating her extraordinary courage. **The lord who ruled the island** informed the emperor Takatoki directly of what had passed.

ฉบับแปล

หลังจากนั้น ก็มีการจัดงานเลี้ยงฉลองพิเศษให้กับความกล้าหาญอย่างเหลือเชื่อของ
เธอ เจ้าเมืองที่ปกครองเกาะ จึงรายงานเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้องค์จักรพรรดิทะ
กะโทกิทราบ

ตัวอย่างที่ 29 จากเรื่อง **THE STONECUTTER**

ต้นฉบับ He was rather dull, for he had never learned how to amuse himself, and was peeping through the closed blinds to see what was going on in the street., when a little carriage passed by, drawn by servants dressed in blue and silver. In the carriage sat a **prince**, and over his head a golden umbrella was held, to protect him from the sun's rays.

ฉบับแปล เขารู้สึกเบื่อ เพราะไม่รู้ว่าจะหาอะไรทำให้เพลิดเพลิน และขณะที่กำลังแอบมอง ผ่านม่านบังตา ว่าเกิดอะไรบนท้องถนนบ้าง ซึ่งตอนนั้น มีคนใช้จูงรถม้าเล็กๆ ผ่านมา พวกเขาแต่งกายด้วยชุดสีน้ำเงินและสีเงิน บนรถม้ามามีเจ้าชายประทับอยู่ เหนือศีรษะมีกมลศีทองช่วยบังแสงแดด

ตัวอย่างที่ 30 จากเรื่อง **THE WIFE'S PORTRAIT**

ต้นฉบับ The wind carried the picture about here and there, finally letting it fall in the garden of **the lord of the province**. When the lord saw the picture, he thought it so beautiful that he greatly desired to marry the woman whose portrait it was.

ฉบับแปล ลมพัดพาภาพวาดลอยไปที่นั่นที่นี่ จนในที่สุด ก็ตกลงในสวนของเจ้าเมืองผู้ครองเขตนั้น เมื่อเจ้าเมืองมองภาพนั้น และคิดว่ามันงดงามมาก จนต้องการที่จะแต่งงานกับหญิงสาวในภาพให้ได้ เขาส่งคนรับใช้ว่า “ในเมื่อมีภาพวาด หญิงงามผู้นี้จะต้องมีตัวตนอยู่ที่ไหนสักแห่งหนึ่ง เจ้าต้องไปตามหานางมาให้ข้าให้ได้”

เนื้อหาตัวอย่างที่ 28 ส่วนที่ 1 ได้กล่าวถึง ลักษณะการปกครองของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีการนับปี ตามการปกครองของจักรพรรดิญี่ปุ่น มีทหารระดับสูงที่ทำงานให้จักรพรรดิ เรียกตำแหน่งนี้ว่า “ซามูไร” ซึ่งผู้เขียนใช้การทับศัพท์ ผู้วิจัยจึงใช้การทับศัพท์และขยายความร่วม ส่วนเนื้อหาส่วนที่ 2 กล่าวถึง ตำแหน่งของบุคคลที่รับผิดชอบด้านการปกครองที่เกาะโอะกีกิจากจักรพรรดิญี่ปุ่น จากเนื้อหาทั้งสองส่วน ทำให้เห็นภาพการปกครองของญี่ปุ่นกว้างๆ ได้ว่า มีการแบ่งระดับชั้นการปกครอง ตัวอย่างที่ 29 กล่าวถึงตำแหน่ง prince หรือ เจ้าชาย, องค์ชาย ซึ่งในภาษาญี่ปุ่นตรงกับคำว่า **ooji** (โอจิ) ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ชนชั้นปกครองระดับสูง จากเนื้อเรื่องจะพบว่า มีการบรรยายถึงลักษณะการแสดงออกทางอำนาจ สถานภาพ จากการแต่งกาย พาหนะในการเดินทาง และตัวอย่างที่ 30 เป็นการแปลคำศัพท์ภาษาอังกฤษทั่วไป ที่บ่งบอกฐานะทางสังคม คำว่า lord เป็นคำนามกว้างๆ ตรงกับคำญี่ปุ่นว่า **ryooshu** (เรียวชูว) ซึ่งสามารถแปลเป็นไทยได้หลายคำ ดังที่กล่าวไปแล้วในปัญหาการแปลระดับคำ

จากเนื้อหาข้อมูลในนิทานข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาวัฒนธรรมญี่ปุ่นด้านการปกครอง เพื่อให้เข้าใจก่อนที่จะเลือกคำศัพท์ในการแปลตำแหน่งต่างๆ โดยพบว่า

ในสมัยก่อนประเทศญี่ปุ่นยังไม่มีระบบการปกครองเป็นของตนเอง จนกระทั่ง มีผู้ที่สามารถรวบรวมอำนาจได้มากที่สุดและรับวัฒนธรรมการปกครอง “แบบศักดินา” มาจากประเทศจีน ตั้งแต่สมัยยาโยอิ (Yayoi ราว 300 ปีก่อนคริสตกาล) โดยมีสถาบันสูงสุดคือ จักรพรรดิหรือ “เทนโน”(Tennou) มีอำนาจมากที่สุด (ปราณี จงสุริยธรรม, 2549:172,Gilhooly, 2002:7-8) เปรียบเสมือนสมมติเทพ ตามวัฒนธรรมความเชื่อคนญี่ปุ่นที่ว่า จักรพรรดิมีบรรพบุรุษมาจาก “อามาเทราสุ โอมิการิ” ซึ่งเป็นเทพที่เป็นศูนย์กลางของเทพทั้งหมด จักรพรรดิจึงเป็นที่เคารพเทิดทูนยิ่งเหนือยว ด้านศาสนาและวัฒนธรรม แต่อำนาจทางการเมืองบางสมัย ได้ตกอยู่กับผู้มีอำนาจอื่น โดยเฉพาะ “โชกุน” ที่เป็นขุนนางผู้มีอิทธิพลและแผ่ขยายอำนาจทางการเมือง ดังเช่น สมัยคามาคูระ(Kamakura) จนถึงสมัยเอโดะ(Edo) นอกจากนี้ยังมีตำแหน่งขุนนางชั้นสูงที่เรียกว่า “ไดเมียว” ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจและครอบครองที่ดินจำนวนมาก ทั้งจักรพรรดิและโชกุนต่างมีทหารผู้มีฝีมือทำงานให้เรียกว่า “ซามูไร”(Gilhooly, 2002:11-18) ตำแหน่งต่ำลงมา เป็นนายทหารระดับล่าง มีชนชั้นพระ พ่อค้า ช่าง และคนงานระดับชนชั้นต่ำลงมา การนับศักราชของญี่ปุ่นที่สืบทอดกันมา จึงมีการนับศักราชแบบ “เกงโง” (Gengo) ตามยุคที่จักรพรรดิแต่ละพระองค์ครองราชย์ ส่วนปัจจุบัน นับเทียบตามปีคริสตกาล

การเข้าใจภูมิหลังด้านการปกครอง จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเลือกคำมาใช้ได้เหมาะสมกับบรรยากาศของเรื่อง รวมทั้งการปรับเรียบเรียงบทแปลทั้งการเติมคำ การขยายความ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจมากขึ้น เช่น การเติม ค.ศ. ในการเทียบปี ตามลักษณะการปกครองแบบชนชั้นของญี่ปุ่น หรือการขยายความตามคำเรียกเฉพาะตัวละครในตำแหน่งต่างๆ เช่น คำว่า “ซามูไร” ผู้แปลสามารถขยายความในบทแปลได้ว่า “เป็นขุนนางทหารชั้นสูง” การแปลคำว่า Lord ด้วยการใช้คำนามกว้างๆ ว่า “เจ้าเมือง” เป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้แปลแปลความหมายได้ถูกต้อง ครอบคลุม เข้าใจง่าย แต่ถ้าผู้แปลเข้าใจระบบชนชั้นการปกครองของญี่ปุ่น รู้คำศัพท์ที่ใช้เรียกตำแหน่งต่างๆ ในสังคมแบบศักดินา ผู้แปลอาจเลือกใช้คำเรียกเฉพาะตำแหน่งนั้นๆ ในการแปลได้ เช่น คำว่า โชกุน, ไดเมียว” ซึ่งเป็นการให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมแก่ผู้อ่านอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ ความรู้ด้านการปกครอง ยังสามารถทำให้ผู้แปลนำไปปรับคำพูดในบทแปลของตัวละครให้เหมาะสม ตามระดับชนชั้น

5.2.2 ศาสนา ความเชื่อและทัศนคติต่างๆ

ประเทศญี่ปุ่นมีลัทธิและความเชื่อทางศาสนาอยู่หลากหลาย ชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่มักยังคงนำแนวคิด ประเพณีปฏิบัติต่างๆ ของลัทธิชินโต ลัทธิเซน และศาสนาพุทธ เป็นหลักในการดำรงชีวิต จนถึงปัจจุบัน จากการเปลี่ยนนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบ วัฒนธรรมความเชื่อด้านศาสนาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 31 จากเรื่อง **THE OLD WOMAN WHO LOST HER DUMPLINGS**

ต้นฉบับ After a little while she saw a stone Fizo standing by the roadside, and she said:
“O Lord Fizo, did you see my dumpling?” Fizo answered:
“Yes, I saw your dumpling rolling by me down the road. But you had better not go any farther, because there is a wicked Oni loving down there, who eats people.”

ฉบับแปล สักพัก เธอก็เจอรูปปั้นหินเทพเจ้าอิโซ ตั้งอยู่ข้างทาง จึงเอ่ยถามว่า
“ข้าแต่ ท่านเทพอิโซเจ้าคะ ท่านเห็นซาลาเปาของอิฉันมั้ยเจ้าคะ”
เทพอิโซตอบว่า “เห็นสิ ข้าเห็นซาลาเปาของเจ้ากลิ้งผ่านลงไปตามทาง แต่เจ้าอย่าตามไปไกลกว่านี้นะ เพราะมีปีศาจเจ้าเล่ห์โอะนิจิบคนกินอยู่ข้างล่างนั่น”

ตัวอย่างที่ 32 จากเรื่อง **THE TALE OF THE OKI ISLANDS**

ต้นฉบับ Beside her stood a priest, who clapped his hands and murmured over and over:
“*Namu Amida Bufsu's.*”
Both were dressed in white gowns. After the prayer was over, the priest led the girl to the edge of the rocks, and was about to push her into the sea when Tokoyo ran out and caught hold of her just in time to save her from falling over the cliff.

ฉบับแปล ข้างๆ เธอมีพระรูปหนึ่งยืนตบมือพร้อมกับท่องพึมพำว่า
“นะโม อมิตาพุทธ”
ทั้งคู่แต่งกายด้วยชุดคลุมขาวสีขาว หลังจากสวดเสร็จ พระก็พาเด็กสาวไปที่เชิงหน้าผา แล้วกำลังจะผลักเธอลงทะเล โทะโคโยะก็วิ่งออกมาจับนางไว้ไม่ให้ตกหน้าผาได้ทัน

จากตัวอย่างที่ 31 กล่าวถึง รูปปั้นหินเทพเจ้าอิโซที่ตั้งอยู่ริมทางสัญจร เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งในลัทธิชินโต ตามความเชื่อของคนญี่ปุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สมัยโบราณจะพบรูปปั้นหิน

จิโซได้ตามทางสัญจรบนภูเขา จุดทางแยกต่างๆ (www.onmarkproductions.com, ศ.ค.-ก.ย. 2549) เทพเจ้าจิโซมีลักษณะเป็นนักบวช ใส่ชุดคลุมแขนกว้างยาว (รูปในภาคผนวก ข) ซึ่งลักษณะนี้จะกลมกลืนไปกับความเชื่อ เรื่องวัฏจักรชีวิต การเกิด การตาย การเกิดใหม่ ตามศาสนาพุทธที่เผยแพร่มาจากอินเดีย หรือพุทธมหายาน รูปปั้นเทพเจ้าจิโซจะมีทั้งแบบเดี่ยวและกลุ่ม 6 รูป จากการแบ่งแยกตามการปกปักรักษาในแต่ละดินแดน คือ นรก (jigoku 地獄) ฝูฮิวโหย (gaki 餓鬼) สัตว์ (chikushou 畜生) อสูร (ashura 阿修羅) มนุษย์ (jin 人) เทพ (ten 天) ซึ่งคนญี่ปุ่น มักสร้างรูปปั้นเทพจิโซในที่ต่างๆ เช่น สร้างให้แก่ทหารที่ตายในการรบ เนื่องจาก การตายเทพจะนำวิญญาณไปสู่ดินแดนต่างๆ หรือตามจุดที่มีเหตุการณ์สำคัญ เพื่อให้เทพช่วยคุ้มครองให้รอดพ้นปีศาจ อสูร หรือให้เทพประทานบุตรมาเกิด เป็นต้น ดังนั้น ในตัวอย่างที่ 32 กล่าวถึง การทำพิธีของพระในศาสนาพุทธแบบชินโต คนญี่ปุ่นพื้นเมืองนับถือลัทธิชินโต เชื่อเรื่องผี เทวดา ผลของกรรม การทำความดี ความเชื่อดังกล่าว เข้ากันได้อย่างกลมกลืนกับศาสนาพุทธ จนเป็นวัฒนธรรมด้านศาสนาของคนญี่ปุ่นที่ใช้ยึดเหนี่ยวจิตใจและถือปฏิบัติในปัจจุบัน ดังนั้น จึงมีการใช้บทสวดภาษาบาลี เหมือนกับศาสนาพุทธทั่วไป บทสวดภาษาบาลีที่มีการถ่ายเสียงภาษาญี่ปุ่นแบบโรมันจิ เสียงอาจแตกต่างจากการถ่ายเสียงบทสวดภาษาบาลีแบบไทย ผู้วิจัยจึงแปลตามบทสวดภาษาบาลีแบบไทยว่า “นะโม อะมิตาพุทธ” ซึ่งเป็นบทสวดที่คนไทยคุ้นเคย เพื่อผู้อ่านอ่านบทแปลภาษาไทยได้อย่างราบรื่น

นอกจากนี้ คนแต่ละชนชาติจะมีทัศนคติและความเชื่อต่อสิ่งต่างๆ รอบตัวแตกต่างกันไป ทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สมัยโบราณ คนญี่ปุ่นมีทัศนคติที่ดีต่อธรรมชาติ จนก่อให้เกิดวัฒนธรรมและการแสดงออกต่อธรรมชาติในรูปแบบต่างๆ ทั้งวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ จากการปฏิบัติการเปลี่ยนพื้นที่บ้านญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมด้านทัศนคติและความเชื่อต่างๆ ที่มีต่อธรรมชาติรอบตัว เช่น พืช สัตว์ ผี ปีศาจ ดังนี้

5.2.2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับพืชและสัตว์

ชนชาติในประเทศแถบเอเชียหลายชาติ เช่น ไทย จีน เกาหลีและอื่นๆ มีความเชื่อต่อต้นไม้ และพืชพรรณต่างๆ ในธรรมชาติ ที่จะส่งผลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ สำหรับทัศนคติความเชื่อต่อสิ่งที่เป็นรูปธรรมต่างๆ ในธรรมชาติ ผู้วิจัยพบว่า นิทานเรื่อง “โมโมทาโร่และกาน้ำชาแสนกล” มีพืชและสัตว์ ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมความเชื่อ และประเพณีปฏิบัติของคนญี่ปุ่นในปัจจุบัน ดังนี้

ตัวอย่างที่ 33 จากเรื่อง **MOMOTARO or THE PEACH-BOY**

ต้นฉบับ Now, while she was washing the clothes, what should she see but a fine ripe **peach** that came floating down the stream? The **peach** was big enough, and rosy red on both sides.

"I'm in luck this morning," said the dame, and she pulled the **peach** to shore with a split bamboo stick.

ฉบับแปล ขณะที่ยายกำลังซักผ้าอยู่ ก็เจออะไรบางอย่าง นั่นคือ ลูกท้อสุกผลงามไหลลงมาจากลำธาร มันมีขนาดใหญ่เลยที่เดียว ผลมีสีชมพูแดงทั้งสองด้านน่ากิน
“เฮนี่โชคจัง” ยายเปรย จากนั้น จึงใช้กิ่งไผ่ยาวกวาดเอาลูกท้อนั้นขึ้นฝั่ง

จากตัวอย่างที่ 33 นิทานเรื่อง “โมโมทาโร่” ที่เป็นนิทาน 1 ในนิทานที่ยิ่งใหญ่ 5 เรื่อง ของญี่ปุ่น (ปราณี, 2549:304-305,336-337) แต่งขึ้นปลายสมัยมุโรมาจิ (Muromachi) จนได้รับความนิยมต่อมาในสมัยเอโดะ(Edo) และสมัยเมจิ (Meiji) นิทานกล่าวถึง ลูกท้อ (Peach) ซึ่งคนญี่ปุ่นเชื่อว่า “ต้นท้อเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์” ใช้ขับไล่สิ่งชั่วร้าย ดังเทพนิยายที่มีในบันทึกเก่าแก่ โคจิกิ(Kojiki) ซึ่ง “ท้อ” มีต้นกำเนิดในประเทศจีน คนจีนโบราณถือว่า ท้อเป็นผลไม้ศักดิ์สิทธิ์ของเซียนซึ่งเป็นเทพบนสวรรค์ สามารถใช้รักษาโรคภัยไข้เจ็บ ดังนั้น ชาวจีนและชาวญี่ปุ่นจึงเชื่อว่า “ลูกท้อเป็นสัญลักษณ์ของการมีอายุยืนยาว” และ “ลูกท้อสามารถใช้ไล่ภูติผีปีศาจและสิ่งชั่วร้ายได้” ความเชื่อเหล่านี้ จึงส่งผลให้มีเรื่องเล่าด้านดีๆ เกี่ยวกับท้อ ในปัจจุบัน ประเทศญี่ปุ่นมีประเพณีวันฉลองเด็กผู้หญิง เรียกว่า เทศกาลตุ๊กตา หรือ โมโม โนะ เซกคุ(Momo no sekku:เทศกาลท้อ) จัดขึ้นในวันที่ 3 มีนาคมของทุกปี ในเทศกาลนี้ จะมีการประดับตุ๊กตาฮินะนิงเงียว (Hinna-ningyou) และดอกท้อ ในการแปล ผู้วิจัยเลือกใช้คำที่เข้ากับบริบททางวัฒนธรรมที่มาจากนิทานว่า “ท้อ” เพราะถ้าเลือกใช้คำที่อื่น เช่นแปลว่า “หมากม่วน” ซึ่งเป็นพืชในวัฒนธรรมไทย จะทำให้บรรยากาศของเรื่องเสียไป และผู้อ่านอาจไม่เข้าใจทัศนคติที่ชาวญี่ปุ่นหรือชาวจีนมีต่อลูกท้อ

ตัวอย่างที่ 34 จากเรื่อง **THE MAGIC KETTLE**

ต้นฉบับ the kettle had become a **tanuki**, which was running round after his tail.

After he grew weary of that, he ran on the balcony, where he turned several somersaults, from pure gladness of heart. The tradesman was much troubled as to what to do with the animal, and it was only ward morning that he managed to get any sleep; but when he opened his eyes again there was no **tanuki**, only the old kettle he had left there the night before.

ฉบับแปล เขาก็เห็นว่ากาน้ำได้กลายเป็นตัวทานุกิ ที่กำลังวิ่งวนไล่ตามหางของมันเอง ด้วยความดีใจไม่มีอะไรให้เคลือบแคลงสงสัย หลังจากจิมมูต้องเหนื่อยวิ่งไล่ไปมันไป

ตามระเบียบ จนนกคะเมนตีลังกาหลายต่อหลายครั้ง เขาต้องลำบากอย่างมาก ในการจัดการกับเจ้าสัตว์ตัวนี้ เขาจัดการกับมันยันเช้า กว่าจะได้หลับนอน แต่เมื่อเขาลืมตาอีกครั้ง กลับไม่มีตัวทานุกิแล้ว มีเพียงกาน้ำเก่าๆ ที่เขาได้วางทิ้งไว้เหมือนคืนก่อน

ตัวอย่างที่ 34 นิทานเรื่อง “กาน้ำชาแสนกล” เล่าถึง ตัวทานุกิ(Tanuki) ซึ่งเป็นชื่อสัตว์ในตำนานญี่ปุ่น ซึ่งอาจแปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า **raccoon dog** ตัวทานุกิมีลักษณะพุงป่อง มีหมวกฟางคล้องคอ ถือขูดเหล้าสาเก และมีสมุดบันทึกติดตัว (รูปในภาคผนวก ข (ii)) สัตว์ประเภทนี้ในความรู้สึกของคนญี่ปุ่นนั้น มีความรู้สึกทั้งน่ารักและน่ากลัว (ปราณี, 2549:324) เพราะมีนิทานและตำนานบางเรื่อง เช่น เรื่อง “คาชิกาชิยามะ(Kachikachi-yama)” มีทานุกิเป็นตัวร้าย แต่ร้ายแบบน่ารัก ส่วนเรื่อง “บุนมูกุ ชางามะ(Bunbuku Chagama)” เล่าถึง ตัวทานุกิที่ช่วยชีวิตคนคือ ตัวทานุกิชอบแปลงร่างมาหลอกคนและชอบเลียนเสียงคน สำหรับนิทานเรื่อง “กาน้ำชาแสนกล” ตัวทานุกิ จะก่อความวุ่นวาย ด้วยการแปลงร่างมาจากกาน้ำชา หลอกให้คนตกใจ นอกจากนี้ ตัวทานุกิจะเป็นภาพลักษณ์ให้ความสนุกสนาน เพราะมีตำนานเรื่อง “โชโจจิโนะ ทานุกิ บายาชิ(Shoujouji no Tanuki Bayashi)” กล่าวถึง ทานุกิน้อยใหญ่ต่างพากันร้องเพลงดีฟังกลมๆ ของมัน เรียกว่า “เพลงทานุกิ” (Tanuki-bayashi) เสียงดีฟังเหมือนตึกทองเล็กใหญ่ โดยเฉพาะ ในงานเทศกาลราวังโอโดริ กล่าวกันว่า ทานุกิจะปรากฏตัวที่สนามของวัดในเขตคิซาราสึ (Kisarazu) จังหวัดชิบะ(Chiba)ในคืนวันเพ็ญช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

5.2.2.2 ความเชื่อเกี่ยวกับผี ปีสางและเทวดา

ความเชื่อเรื่องผีปศาจเทวดา เป็นความเชื่อในสิ่งที่เป็นนามธรรม ภาพลักษณ์ของผี ปีสาง อสูร และเทวดาของคนญี่ปุ่น จะแตกต่างกับชนชาติอื่นๆ แต่อาจมีแนวคิด ทศนคติ และความเชื่อบางอย่างคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะ แนวคิดความเชื่อทางศาสนาพุทธ เรื่อง วัฏจักรชีวิต กฎมิตต่างๆ การทำความดี เป็นต้น จากการเปลี่ยนนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบว่า ในนิทานมีเนื้อหาที่สะท้อนโลกทัศน์ที่เป็นความเชื่อเกี่ยวกับ เทวดา ปีสาง จากนิทานเรื่อง ตำนานเกาะโอกิ, หุยงซารตามหาซาลาเปา และช่างตัดหินกับเทพเจ้าภูเขา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 35 จากเรื่อง **THE TALE OF THE OKI ISLANDS**

เหตุการณ์ โทโคโยะได้ดำลงไปใต้ทะเลเพื่อปราบปีศาจที่คร่าชีวิตชาวเกาะโอกิ

ต้นฉบับ As she came out of the cave, **an enormous glowing snakelike creature** covered with horrible scales and waving tiny legs swam up in front of her. Its fiery eyes convinced Tokoyo that she was face to face with **the evil sea god** that terrorized the island. Determined to kill the **dreadful monster**, Tokoyo courageously swam close and with her dagger struck out his right eye. The evil god, surprised with pain, tried to re-enter his cave, but because he was so enormous and at that moment half-blind, he could not find his way. Swiftly taking advantage of the situation, Tokoyo struck him in the heart. With monstrous gasps and heavings the evil beast slowly died.

ฉบับแปล เมื่อเธอว่ายออกมาจากถ้ำ ก็มีอะไรบางอย่างที่มีแสงเรืองรองคล้ายงู ปกคลุมไปด้วยเกล็ดที่น่ากลัว ลำตัวตัวที่มีขนาดเล็กๆ วัยขึ้นมาข้างหน้า นัยน์ตาที่ราวกับไฟของมันทำให้โทะโคะโยะมั่นใจว่า กำลังเผชิญหน้ากับเทพปีศาจแห่งทะเล ที่สร้างความหวาดกลัวให้กับผู้คน เมื่อตัดสินใจอย่างแน่วแน่ที่จะฆ่าเจ้าสัตว์ประหลาดที่แสนจะน่ากลัวนี้ โทะโคะโยะก็ว่ายน้ำเข้าไปใกล้อย่างกล้าหาญ แล้วใช้ดาบสั้นแทงเข้าที่ตาขวาของมัน เจ้าปีศาจรู้สึกเจ็บปวด จึงพยายามที่จะกลับเข้าไปในถ้ำ แต่เพราะตัวมันใหญ่โตเกินไป อีกทั้งดาบอดไปข้างหนึ่ง มันจึงไม่สามารถหาทางกลับเข้าถ้ำนั้นได้ โทะโคะโยะจึงฉวยสถานการณ์ที่ได้เปรียบนั้น แทงเข้าที่หัวใจของมัน จนมันอ้าปากค้าง หอบ และบิดตัวอย่างรุนแรงขาดใจตายอย่างช้าๆ

ต้นฉบับ When assistance came, everything was brought to town-**the body of the evil god**, the wooden statue of the emperor, and Tokoyo herself. Word had already spread in the village, and the brave young girl was given a heroine's welcome. After that there were many ceremonies celebrating her extraordinary courage.

ฉบับแปล เมื่อพวกเขามาถึงและให้ความช่วยเหลือโทโคโยะแล้ว จึงนำเอาทุกสิ่งทุกอย่างเข้าเมือง มีทั้งศพเทพปีศาจ รูปสลักไม้พระจักรพรรดิ และตัวโทะโคะโยะ วีรกรรมต่างๆ ถูกเล่าแพร่สะพัดไปในหมู่บ้าน เด็กสาวผู้กล้าได้รับการต้อนรับเป็นวีรสตรี หลังจากนั้น ก็มีการจัดงานเลี้ยงฉลองพิเศษให้กับความกล้าหาญอย่างเหลือเชื่อของเธอ

ตัวอย่างที่ 36 จากเรื่อง **THE SPARROW WITH THE SLIT TONGUE**

เหตุการณ์ หญิงใจร้ายที่โลภอยากได้สมบัติสุดท้ายก็ถูกปีศาจฆ่าตาย

ต้นฉบับ But by this time night had come, and there was no light in the house, and the woman was in too much hurry to get to her treasures, to go and look for one. At length, however, the lock gave way, and the lid flew open, when, O horror! instead of gold and jewels, she saw before her **serpents with glittering eyes and forky tongues**. And they twined themselves about her and darted poison into her veins, and she died, and no man regretted her.

ฉบับแปล ตอนนั้นมันก็มีดคำแล้ว อีกทั้งในบ้านก็ไม่ได้จุดไฟไว้ ด้วยความรีบร้อนอยากจะเอาสมบัติเกินกว่าที่จะไปหาไฟสักดวง ในที่สุดกุญแจก็หลุดออก แล้วฝาก็เปิดออกจนได้

ว้าย! ตาย น่าเกลียดน่ากลัวเหลือเกิน แทนที่จะเจอทองและเพชรพลอย หล่อนกลับเห็นงูที่มีตาแปลบปลากับลิ้นสองแฉก พวกมันทั้งคู่เข้ามาหาหล่อน แล้วพุ่งกัดจนพิษเข้าสู่กระแสเลือด จนทำให้หล่อนตาย ไม่มีใครเสียใจที่หล่อนจากไปเลยสักคน

จากตัวอย่างที่ 35 นิทานเรื่อง “ตำนานเกาะโอะกิ” กล่าวถึง ปีศาจได้ทะเล มีการบรรยายให้เห็นภาพของปีศาจที่มีลักษณะคล้ายสัตว์เลื้อยคลานประเภทงู ซึ่งในวัฒนธรรมไทยมีสัตว์ลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น พญานาค หรือ มังกรในวัฒนธรรมจีน เป็นต้น ส่วนตัวอย่างที่ 36 นิทานเรื่อง “นกระจอกลิ้นดวน” หญิงใจร้ายและโลภถูกกัดตาย ผู้วิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ของปีศาจหรือสัตว์ที่สะท้อนในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น สะท้อนทัศนคติต่อสัตว์เลื้อยคลานประเภทงูในด้านลบ คือ เป็นสัตว์อันตราย นิสัยดุร้าย และอาจทำร้ายคนได้ ประกอบกับบทบรรยายในนิทาน อย่างไรก็ตาม คนต่างวัฒนธรรม อาจมีทัศนคติต่อสัตว์เลื้อยคลานประเภทเดียวกันได้ทั้งด้านบวกด้านลบ อิทธิพลส่วนหนึ่ง มาจากตำนานเรื่องเล่าในชนชาตินั้นๆ จากการสอบถามชาวญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบว่า ทัศนคติต่อ “งู” เป็นด้านลบ แต่ถ้าเป็น “มังกร” จะให้ความรู้สึกด้านบวกมากกว่า เหมือนกับวัฒนธรรมจีน ดังนั้น การที่คนต่างวัฒนธรรมมีทัศนคติต่อสัตว์ประเภทนี้เหมือนกัน ทำให้ผู้แปลประสบปัญหาในการแปลน้อยในการปรับเปลี่ยนทัศนคติความรู้สึของผู้อ่านต่างวัฒนธรรม ต่อสัตว์ประเภทดังกล่าว ผู้วิจัยจึงใช้คำแปลว่า “งู” และ “ปีศาจ” ประกอบคำบรรยาย ผู้วิจัยไม่ใช้คำว่า “พญานาค” เพราะจะสื่อบรรยากาศของเรื่องแบบไทย แม้จะคำนี้ให้ทัศนคติต่อผู้อ่านด้านลบได้เช่นกัน การเลือกใช้คำแปลจึงควรเลือกให้เหมาะสมตามทัศนคติของผู้อ่านมากที่สุด นอกจากนี้ จากการสอบถามชาวญี่ปุ่นพบว่า นิทานเรื่อง “นกระจอกลิ้นดวน” ที่เขารู้จัก มีตอนจบของเรื่องแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย

ได้แก่ สิ่งที่โผล่ออกมาจากหีบของหญิงใจร้าย คือ มีฟิออกมาหลอก ซึ่งนิทานเรื่องนี้ ได้สอนว่า “จงอย่าโลภ ดังเช่นการเลือกหีบใบใหญ่ ไม่ใช่จะได้ของดีเสมอไป” ซึ่งข้อคิดจากนิทานเรื่องนี้ตรงกับสำนวนไทยที่ว่า “โลภมากลาภหาย” จากการสอบถามคนญี่ปุ่น นิทานเรื่องนี้ไม่ได้เน้นคุณธรรมเรื่อง “การทำดีได้ดี” ตามหลักพุทธศาสนาของไทย แต่บางคนอาจนำมาเป็นหลักในการสอนคุณธรรมแก่เด็กได้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่า คนญี่ปุ่นมีทัศนคติเรื่องผีและปีศาจแตกต่างกัน คือ ผีสามารถปรากฏได้ทุกที่ทุกเวลา ผีญี่ปุ่นไม่มีขา ลักษณะจะเหมือนตอนก่อนเสียชีวิต และผู้ที่ผูกพันเกี่ยวข้องจึงจะเห็นผีเท่านั้น แต่จากการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นทั้ง 8 เรื่อง นอกจากทัศนคติต่อสัตว์ประหลาด (Monster) แล้ว คนญี่ปุ่นยังมีความเชื่อต่อตัวประหลาดอื่นๆ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 37 จากเรื่อง **THE OLD WOMAN WHO LOST HER DUMPLINGS**

เหตุการณ์ ปีศาจโอะนิเข้ามาทักทายเทพเจ้าจิโซและได้กลืนมนุษย์ ต่อมาได้จับหญิงชราที่หลบอยู่ด้านหลังเทพเจ้าไปที่บ้าน แล้วให้เธอทำอาหารให้เหล่าปีศาจโอะนิ

ต้นฉบับ Presently the *Oni* came very close, and stopped and bowed to *Fizō*, and said:

"Good day, *Fizō San*!"

Fizō said good day, too, very politely.

Then the *Oni* suddenly snuffed the air two or three times in a suspicious way, and cried out: "*Fizō San, Fizō San!* I smell a smell of man kind somewhere-don't you?"

"Oh!" said *Fizō*, "perhaps you are mistaken."

"No, no!" said the *Oni* after snuffing the air again, "I smell a smell of mankind."

Then the old woman could not help laughing-"Te-he-he!"-and the *Oni* immediately reached down his big hairy hand behind *Fizō's* sleeve, and pulled her out, still laughing, "*Te-he-he!*"

ฉบับแปล ทันใดนั้น เจ้าปีศาจโอะนิก็กเข้ามาใกล้ แล้วหยุดค้ำับท่านเทพ และเอ่ยทักว่า “สวัสดีครับ ท่านเทพจิโซ”

ท่านเทพจึงทักตอบ สวัสดีอย่างสุภาพมากๆ เช่นกัน

ทันใดนั้นเอง เจ้าปีศาจก็ทำมุกพืดพืดสองสามครั้งด้วยความสงสัย แล้วตะโกนออกมาว่า “ท่านเทพฯ ข้าได้กลืนมนุษย์ที่ไหนสักแห่ง ท่านว่ามีหรือรับ”

“จ้ะ” ท่านเทพจิโซตอบ “เจ้าอาจจะเข้าใจผิดไปเองนะ”

“ไม่ ไม่ผิดแน่ครับ” หลังจากที่ได้กลืนอีกครั้ง “ข้าได้กลืนมนุษย์”

หญิงชราทอดขาไม่ได้ “อิ อิ อิ” ลับปล้นนั่นเอง เจ้าปีศาจยื่นมือใหญ่ยักษ์ ที่มีขน
รุงรังไปข้างหลังแขนเสื้อเทพจิโซ แล้วดึงตัวเธอออกมา ขณะที่หญิงชรายังคง
หัวเราะ “อิ อิ อิ” อยู่

ตัวอย่างที่ 38 จากเรื่อง **MOMOTARO or THE PEACH-BOY**

เหตุการณ์ โมโมทาโร่ได้ให้ขนมมิมิดังโงแก่สุนัข ซึ่งเป็นสัตว์ตัวสุดท้าย จากนั้นพวกเขาก็
ออกเดินทางไปเกาะยักษ์

ต้นฉบับ So Momotaro gave a millet dumpling to the dog, and the four of
them jogged on together. By and by they came to the Ogres' Island.
"Now, brothers," says Momotaro, "listen to my plan. The pheasant
must fly over the castle gate and peck the **Ogres**. The monkey must
climb over the castle wall and pinch the **Ogres**. The dog and I will
break the bolts and bars. He will bite the **Ogres**, and I will fight the
Ogres."

ฉบับแปล โมโมทาโร่จึงให้ขนมเจ้าหมาไป แล้วทั้งสี่ก็ออกเดินทางไปด้วยกัน ไม่นานนักก็
มาถึงเกาะยักษ์
“ตอนนี้แหละ พี่น้องทั้งหลาย” โมโมทาโร่บอก “ฟังแผนข้าให้ดีๆ เจ้าไก่ฟ้า เจ้า
ต้องบินข้ามประตูปราสาทไป แล้วจิกใส่พวกยักษ์ ส่วนเจ้าลิง เจ้าต้องปีนข้าม
กำแพงไป แล้วชวนพวกมัน ส่วนเจ้าหมากับข้า จะไปพังกลอนกับสลักประตู เจ้า
หมาจะไปกัดมัน และข้าเองก็จะไปสู้กับพวกมัน

จากตัวอย่างที่ 37 กล่าวถึง ตัวประหลาด ที่เรียกตามคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นว่า “โอะนิ(Oni)” มี
ลักษณะคล้ายมนุษย์ แต่มีเขาเหมือนวัว และมีเขี้ยวเสือ ปากกว้างจนถึงใบหู นุ่งห่มหนังเสือ (รูปใน
ภาคผนวก ข) เล่ากันว่า โอะนิกินมนุษย์เป็นอาหาร ไม่มีอารมณ์ ไม่มีความรู้สึก มีพลังกำลังมาก
และไม่เกรงกลัวสิ่งใด ในภาษาไทย อาจตรงกับคำว่า “ยักษ์” แต่โอะนียังอาจหมายถึง เทพเจ้าที่มี
อำนาจของญี่ปุ่น เช่น เทพายุและเทพสายฟ้า ด้วยรูปลักษณะของตัวประหลาดโอะนิที่มีเขี้ยว และ
กินคนเป็นอาหาร ทำให้คนญี่ปุ่นมีทัศนคติต่อโอะนิด้านลบ คือ เป็นสิ่งที่น่ากลัว อีกทั้งมีนิทานและ
ตำนานญี่ปุ่นหลายเรื่องที่กล่าวถึง “โอะนิ” ด้านลบ เช่น โอะนิมีนิสัยลักขโมย ชอบทำร้ายเด็กและ
ผู้หญิง หรือคอยแอบจับผู้คนที่ผ่านไปมา ดังเช่น การกระทำของโอะนิในนิทานเรื่อง “หญิงชราตาม
หาซาลาเปา” โอะนิจับหญิงชราไป แต่ไม่ได้ทำอันตราย ดังนั้น ผู้แปลจะต้องค้นหาข้อมูลของสิ่งที่
ไม่มีในวัฒนธรรมไทยให้เข้าใจก่อน เพื่อเลือกคำแปลให้เหมาะกับบริบทของเรื่อง ผู้วิจัยจึงเลือก
แปลว่า “ปีศาจเจ้าเล่ห์” เนื่องจาก คำว่า “ปีศาจ” เป็นคำกว้างที่ให้ภาพของตัวประหลาดได้ และ

ขยายความด้วยลักษณะการกระทำที่หลอกลบจับหญิงชราไป ผู้วิจัยคงใช้การทับศัพท์โอะนิ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจว่ามีลักษณะเฉพาะ แต่อาจจะชื่อเฉพาะในการกล่าวถึงซ้ำได้ เพื่อให้ภาษากระชับ จากการศึกษาเพิ่มเติม ผู้วิจัยพบว่า นิทานเรื่อง “โมโมทาโร่” ของญี่ปุ่น ได้กล่าวถึง โมโมทาโร่กับเพื่อนสัตว์ พวกเขาได้ไปปราบโอะนิที่จับคนกินเป็นอาหาร จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้พบความแตกต่างในการสื่อความหมายของโอะนิ 2 ลักษณะ คือ การคงคำศัพท์เฉพาะภาษาญี่ปุ่นและการสื่อความหมายในรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น คำว่า Ogres ในตัวอย่างที่ 38 โดยจะกล่าวต่อไป ในปัญหาการแปลที่เกี่ยวข้องระหว่างภาษาอังกฤษต้นฉบับต่อวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของเรื่อง

ตัวอย่างที่ 39 จากเรื่อง THE STONECUTTER

เหตุการณ์ เทพภูเขาได้บันดาลให้ช่างตัดหินได้กลายเป็นเศรษฐี

ต้นฉบับ Now in the mountain dwelt a **spirit** which now and then appeared to men, and helped them in many ways to become rich and prosperous. The stonecutter, however, had never seen this **spirit**, and only shook his head, with an unbelieving air, when anyone spoke of it. But a time was coming when he learned to change his opinion.

ฉบับแปล ในเวลานั้น ภูเขาแห่งนี้เป็นที่สถิตของเทพ ซึ่งมาปรากฏให้ชาวบ้านเห็นเป็นครั้งคราว และคอยช่วยเหลือพวกเขาในหลายๆ เรื่อง ให้ได้ร่ำรวยและเจริญรุ่งเรือง แต่ช่างตัดหินผู้นี้ก็ยังไม่เคยเจอเทพองค์นี้เลย เขาได้แต่ส่ายหัวด้วยท่าทางที่ไม่เชื่อว่าจะจริงเมื่อมีคนพูดถึง และแล้ว เวลาที่เขาต้องเปลี่ยนความคิดก็มาถึง

จากตัวอย่างที่ 39 นิทานเรื่อง “ช่างตัดหินกับเทพเจ้าภูเขา” สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมด้านความเชื่อของคนญี่ปุ่นต่อสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น เทพและวิญญาณต่างๆ ที่ช่วยเหลือบันดาลให้เกิดสิ่งอัศจรรย์ต่อผู้คน เกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ คนญี่ปุ่นมีด้านานความเชื่อ เรื่องที่มาของประเทศญี่ปุ่นและชาวญี่ปุ่นว่ามาจากเทพ 2 องค์ คือ อีซานางิและอาซานา จึงเกิดความเชื่อว่า ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นลูกหลานที่มาจากเทพ 2 องค์นี้ ซึ่งเทพพระอาทิตย์จะเป็นเทพที่มีอำนาจมากที่สุดสำหรับคนไทย ก็มีความเชื่อเรื่อง ผี เทวดา สิ่งเหนือธรรมชาติต่างๆ เช่นเดียวกันกับคนญี่ปุ่น แม้จะมีภาพต่างกัน ดังนั้น จากการแปลเรื่อง ช่างตัดหินกับเทพเจ้าภูเขา ต้นฉบับภาษาอังกฤษใช้คำว่า “spirit” หมายถึง ผี วิญญาณ แต่บทบาทของ spirit ในเรื่อง เป็นผู้มีอำนาจและเมตตาช่วยเหลือช่างตัดหิน ผู้วิจัยจึงใช้คำแปลว่า “เทพ” ซึ่งให้ความหมายของสิ่งที่เป็นนามธรรมในด้านบวกตามวัฒนธรรมไทย

5.2.2.3 ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง

ความเชื่อเรื่องโชคลางเป็นอีกความเชื่อ ที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของคนญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยโบราณ ความเชื่อบางอย่าง อาจยังคงยึดเป็นธรรมเนียมปฏิบัติจนเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม จนถึงปัจจุบัน หรือบางอย่างอาจสูญไป จากการเปลี่ยนถิ่นพำนักญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบเนื้อหาที่สะท้อนความเชื่อเรื่องโชคลาง ดังนี้

ตัวอย่างที่ 40 จากเรื่อง THE WIFE'S PORTRAIT

ต้นฉบับ (ส่วนที่1)

“There is no way out; I must go. But when the end of the year comes, you must come to the lord's castle and sell **pine trees for the new year's gate decorations**. If you do that, we can surely meet again.”
Saying this, she was taken away.

ฉบับแปล “คงไม่มีทางออกอย่างอื่นแล้ว ข้าคงต้องไป แต่เมื่อถึงสิ้นปี เจ้าต้องไปที่ปราสาทของท่านเจ้าเมืองนะ แล้วขายต้นสนสำหรับประดับประตูปีใหม่ ถ้าท่านทำอย่างนี้แล้ว เราจะได้เจอกันอีก นางบอกก่อนถูกพาตัวไป

(ส่วนที่2)

ต้นฉบับ When he came to the front gate of the castle, he called out in a loud voice, "**Gate pines for sale! Gate pines for sale!**"

ฉบับแปล เมื่อมาถึงหน้าประตูปราสาท เขาก็ร้องเสียงดังว่า “**มีไม้สนประดับประตูมาขายจ้า มีไม้สนประดับประตูมาขายจ้า**”

ตัวอย่างที่ 40 นิทานเรื่อง “ภพวาตกรรยาที่รัก” กล่าวถึง ต้นสนที่ใช้ประดับตกแต่งตอนปีใหม่ (ปราณี, 2549:330-331) ธรรมเนียมปฏิบัตินี้ยังมีอยู่ในปัจจุบันของชาวญี่ปุ่น จากลักษณะของต้นสนที่เป็นต้นไม้ใหญ่ มีสีเขียวตลอดปี และยังมีอายุยืนนาน จึงเป็นไม้ที่ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่า เป็นไม้มงคล ในงานเทศกาลปีใหม่และงานฉลองต่างๆ มักประดับตกแต่งด้วยต้นสนหรือที่เรียกว่า “อิเคบานะ” (Ikebana) (รูปในภาคผนวก ข) สมัยก่อนเชื่อว่า ต้นสนเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์โบราณ ซึ่งคำว่า “ต้นสน(Matsu)” มีเสียงพ้องคำว่า Matsu ที่แปลว่า รอคอย คือ เป็นการรอคอยเทพเสด็จลงมาโปรด จึงเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่คนญี่ปุ่นจะใช้สนประดับหน้าบ้านในช่วงปีใหม่ มีความหมายว่า เชิญเทพเสด็จมาโปรด เพื่อให้โชคลี มีความเป็นมงคล นอกจากนี้ ยังมีการใช้ไม้ไผ่ในการประดับตกแต่งที่ประตูบ้านในช่วงเทศกาลปีใหม่เช่นกัน เรียกว่า “คาโดมัทสึ(Kadomatsu)” เป็นสัญลักษณ์

ของความเจริญรุ่งเรืองและความเป็นมงคล ต้นสนถือว่าเป็นต้นไม้ที่ใช้อัญเชิญเทพและสามารถจัด
 สิ่งชั่วร้ายได้ ซึ่งในการแปลส่วนที่ 2 ถ้าผู้แปลไม่เข้าใจ อาจแปลคลาดเคลื่อน คือ การขายประตูไม้
 สน ซึ่งในความเป็นจริงชาวญี่ปุ่นไม่ได้เปลี่ยนประตูทุกปีใหม่และไม่จำเป็นต้องทำประตูจากไม้สน
 ผู้แปลจึงเดิมคำว่า “ประดับ” เนื่องจาก ชาวญี่ปุ่นนำต้นสนมาประดับประตู เพื่อความเป็นมงคลแทน
 ดังนั้น ผู้แปลจึงควรเข้าใจวัฒนธรรมญี่ปุ่น เพื่อให้ปรับคำแปลให้เหมาะสม ผู้อ่านจึงจะเข้าใจ
 วัฒนธรรมปฏิบัติของชาวญี่ปุ่น

ตัวอย่างที่ 41 จากเรื่อง THE TALE OF THE OKI ISLANDS

ต้นฉบับ (ส่วนที่1)

When she got close, she was surprised to see that what she thought was a man was only a **wooden statue of Hojo Takatoki**, the emperor who had exiled her father. Angry and disappointed, she started to strike the **statue**, but then she changed her mind.

ฉบับแปล เมื่อเข้าไปใกล้ เธอก็ต้องประหลาดใจที่พบว่า สิ่งที่เคยคิดว่าเป็นคนกลับกลายเป็น
 เพียงรูปสลักไม้ของจักรพรรดิโฮโจ ทะกะโทกิ ที่เนรเทศพ่อของนาง ด้วยความ
 โกรธและผิดหวัง เธอก็เริ่มฟาดรูปสลักนั้น แต่แล้วก็เปลี่ยนใจ

(ส่วนที่2)

The emperor, who had long been suffering from an unknown disease, suddenly found himself well again. It was clear to him that he had been laboring under the curse of someone to whom he had behaved unjustly-someone who had carved his figure, cursed it, and sunk it in the sea. Now that the statue had been raised, the curse was over and he was well again.

ฉบับแปล จักรพรรดิที่ต้องทนทุกข์กับอาการป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุมานาน กลับมี
 สุขภาพดีขึ้นในทันที เห็นได้ชัดว่า พระองค์ตกอยู่ใต้คำสาปของใครบางคน ที่ทำ
 ให้พระองค์ปฏิบัติอย่างไร้ความยุติธรรม ใครบางคนแอบแกะสลักรูปของพระองค์
 แล้วสาปเอาไว้ แล้วยังเอาไปทิ้งให้จมใต้ทะเล ตอนนักรูปสลักได้ถูกนำขึ้นมาแล้ว
 คำสาปต่างๆ จึงสลายไป พระองค์จึงแข็งแรงอีกครั้ง

จากตัวอย่าง 41 นิทานเรื่อง “ตำนานเกาะโอะกิ” กล่าวถึง การแกะสลักรูปปั้นไม้ของ
 จักรพรรดิโฮโจ ทะกะโทกิ แล้วทำพิธีสาปแช่งเอาไปทิ้งใต้ทะเล (ในต้นฉบับส่วนที่1) ทำให้
 จักรพรรดิมีนิสัยเปลี่ยนไป และมีสุขภาพไม่ดี ผู้คนเดือดร้อน เมื่อโทโคโอะนารูปปั้นกลับขึ้นมาบน

ฝั่ง หลังจากปราบปีศาจได้สำเร็จ คำสาปจึงสิ้นสุด ดังนั้น จักรพรรดิจึงกลับมีสุขภาพดีและปกครองบ้านเมืองอย่างมีเหตุมีผลอีกครั้ง (ในต้นฉบับส่วนที่2) แม้ว่าคนญี่ปุ่นจะมีความเชื่อเรื่อง การทำคุณไสยเหมือนคนไทย ซึ่งเป็นพิธีอัปมงคล แต่การแสดงออกจะต่างกัน เช่น การใช้ตุ๊กตาดินทำการฝังรูปฝังรอย เป็นต้น เนื่องจาก ประเทศญี่ปุ่นมีต้นไม้ไม่มาก และมีการใช้ไม้ในการทำสิ่งต่างๆ เช่น บ้าน วัด ศาลเจ้า เป็นต้น การแปลคำว่า “statue” ผู้วิจัยจึงแปลว่า “รูปสลัก” แทน “รูปปั้น” ซึ่งสังเกตได้จากการที่ผู้เขียนขยายความด้วยคำว่า “wood” ข้างหน้า ซึ่งวิธีการทำไม้ให้เป็นรูปต่างๆ จะใช้วิธีการแกะสลัก ส่วนการปั้นมักใช้กับดิน

5.2.4 อาหาร

วัฒนธรรมด้านอาหารญี่ปุ่น เป็นวัฒนธรรมการกินที่เป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเสียง จนเป็นที่แพร่หลายในปัจจุบัน คนญี่ปุ่นและชาวมีความสัมพันธ์กันมายาวนาน โดยชาวญี่ปุ่นมีประวัติการบริโภคข้าวตั้งแต่สมัยยาโยอิ (Yayoi) เป็นต้นมา คนญี่ปุ่นรับประทานข้าวควบคู่กับกับข้าวอย่างอื่น เช่น ผัก ปลา ซึ่งกลายเป็นรูปแบบอาหารประเพณีนิยม ที่คนญี่ปุ่นจะต้องหุงข้าวเพื่อรับประทานเป็นอาหารประจำวัน เทพนิยายและนิทานหลายเรื่องของญี่ปุ่น ได้เล่าถึงอาหารญี่ปุ่นหลายอย่างที่มาจากข้าวชนิดต่างๆ เช่น ข้าวเหนียว ใช้ทำขนมโมจิ หรือโมชิ ข้าวฟ่างใช้ทำขนมคิมิจังโงะ

ตัวอย่างที่ 42 จากเรื่อง MOMOTARO or THE PEACH-BOY

ต้นฉบับ	"Mother," says Momotaro one day to the old woman, "make me a good store of <i>kimi-dango</i> "(which is the way that they call millet dumplings in those parts). "What for do you want <i>kimi-dango</i> ?"says his mother. "Why," says Momotaro, "I'm going on a journey, or as you may say, an adventure, and I shall be needing the <i>kimi-dango</i> on the way."
ฉบับแปล	“แม่ค่ะ” วันหนึ่ง โมโมทาโร่บอกยาย “ช่วยทำขนมคิมิจังโงะ ให้มากๆ หน่อยค่ะ” “จะเอาขนมคิมิจังโงะไปทำไมจ๊ะ” ยายถาม “ทำไมเหรอค่ะ ก็ผมจะออกเดินทาง หรือจะเรียกว่า ออกเดินทางไปผจญภัยก็ได้ค่ะ เลยจำเป็นต้องเอาขนมคิมิจังโงะไปด้วย” โมโมทาโร่บอก

จากตัวอย่าง 42 นิทานเรื่อง โมโมทาโร่ มีการกล่าวถึง อาหารที่มีลักษณะเป็นก้อนแป้ง ซึ่งผู้เขียนยังคงชื่อเฉพาะภาษาญี่ปุ่นไว้ และอธิบายเพิ่มเติมว่า “คิมิจังโงะ เป็นก้อนแป้งที่ทำจากข้าวฟ่าง” จากการแปลตรงตัวตามพจนานุกรมคำศัพท์ญี่ปุ่น คำว่า “จังโงะ” เป็นอาหารที่ทำจากแป้ง

ข้าวฟ่าง ส่วนคำว่า “คิมิ” หมายถึง มีไข่มุก เป็นส่วนประกอบ ดังนั้น ขนมหิมิดังโงะจะเป็นก้อน แป้งสีเหลืองนวลจากส่วนผสมของไข่ จากการสอบถามชาวญี่ปุ่น อาหารที่กล่าวถึงในนิทานเรื่อง โมโมทาโร่ เรียกว่า ขนมหิมิดังโงะ (きびだんご) ซึ่งเป็นชื่อเรียกในปัจจุบัน คิมิดังโงะหรือคิบิดังโงะ เป็นขนมที่ทำจากแป้งข้าวฟ่างปั้นเป็นลูกกลมๆ นำไปนึ่ง จากนิทานเรื่องนี้ทำให้เกิดมีความเชื่อว่า เมื่อรับประทานขนมหิมิดังโงะ หรือคิมิดังโงะแล้ว จะทำให้ร่างกายแข็งแรงมีพลังมากเหมือนโมโมทาโร่และเพื่อนสัตว์ต่างๆ ที่สามารถปราบยักษ์ได้สำเร็จ

5.2.5 การแต่งกาย

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่มีการแต่งกายเป็นเอกลักษณ์ และเสื้อผ้าเป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่ง เพราะจะทำให้รู้ฐานะทางสังคม อาชีพ เสื้อผ้าที่คนญี่ปุ่นใส่เรียกว่า “ชุดกิโมโน” ในปัจจุบัน แม้คนญี่ปุ่นจะแต่งกายแบบตะวันตก แต่ประเพณีการแต่งกายของญี่ปุ่นยังมีการแต่งชุดดังกล่าวในโอกาสสำคัญต่างๆ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีจบการศึกษา งานเทศกาลต่างๆ เป็นต้น ในอดีตคนญี่ปุ่นจะมีการแต่งกายแตกต่างกันตามยุคสมัย ชนชั้น อาชีพ เพศ วัย ฤดูกาล และอื่นๆ จากนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นได้กล่าวถึง การแต่งกายของคนญี่ปุ่นแบบต่างๆ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 43 จากเรื่อง **THE TALE OF THE OKI ISLANDS**

ต้นฉบับ She looked up into the bright moonlight and was startled to see a beautiful young girl of about fifteen crying bitterly. Beside her stood a priest, who clapped his hands and murmured over and over:
"Namu Amida Bufsu's."

Both were dressed in white gowns.

ฉบับแปล เมื่อมองตามไปในแสงจันทร์ที่ส่องสว่าง ก็เห็นเด็กหญิงหน้าตาสะสวยอายุประมาณ 15 ปี กำลังร้องไห้อย่างขมขื่น ข้างๆ เธอมีพระรูปหนึ่งยืนตบมือ พร้อมกับท่องพึมพำว่า
“นะโม อมิตาพุทธ”

ทั้งคู่แต่งกายด้วยชุดคลุมยาวสีขาว

จากตัวอย่างที่ 43 กล่าวถึง การแต่งกายของพระญี่ปุ่นกับผู้หญิงสาว ทั้งคู่แต่งกายด้วยชุดคลุมยาวสีขาวที่ผ่าเปิดด้านหน้า ซึ่งภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า **gown** คือ เป็นชุดเสื้อกระโปรงติดกัน มีผ่าด้านหน้า แต่การแปลว่า “ชุดกระโปรงยาว” จะไม่เหมาะสมกับตัวละคร เนื่องจาก ตัวละครเป็นนักบวชผู้ชาย ซึ่งคำว่า “กระโปรง” เป็นเครื่องแต่งกายของผู้หญิง ผู้วิจัยได้ใช้คำเรียกกว้างๆ ว่า “ชุดคลุมยาว” เนื่องจาก คนญี่ปุ่นโบราณจะใส่เสื้อคลุมซ้อนกันหลายชั้น จากการที่ญี่ปุ่นมีลักษณะ

ภูมิอากาศหนาวเย็นจากแรงลมทะเล ซึ่งเกาะญี่ปุ่นอยู่ในเขตอากาศอบอุ่น อากาศจะเย็นกว่าประเทศไทย คนญี่ปุ่นมีคำเรียกชุดคลุมผ้านานี้ว่า “ชุดกิโมโน” (รูปในภาคผนวก ข) ซึ่งผู้แปลอาจใช้คำแปลนี้ได้ แต่ผู้วิจัยไม่ได้ใช้ เนื่องจาก เลี่ยงการขยายความอธิบายชื่อเฉพาะ เพื่อให้ทันการกะจับ อีกทั้ง ผู้อ่านอาจติดภาพชุดกิโมโนของผู้หญิงญี่ปุ่น ซึ่งในนิทาน การแต่งกายด้วยชุดคลุมยาวนี้เป็น การแต่งกายของพระในศาสนาพุทธแบบชินโต ที่ใช้ในขณะประกอบพิธีกรรม (รูปในภาคผนวก ข) ระหว่าง พระชินโต หรือ กังนุฉิ (くぬし) พระจะทำหน้าที่ในการติดต่อกับเทพ สวดบูชาเทพ และถวายเครื่องเซ่น คือ หิงสาว เพื่อทำให้ชุมชนอยู่อย่างปลอดภัย สงบสุข การใส่ชุดสีขาวทั้ง พระและหญิงสาว เพื่อให้เป็นพิธีกรรมที่สะอาดบริสุทธิ์ เทพเจ้าจึงจะพอใจ

การแต่งกายของคนญี่ปุ่นนั้น มีชุดหลายแบบ แต่ละแบบจะมีการแต่งกายต่างกันตามยุคสมัยและฐานะของบุคคลนั้นๆ ผู้วิจัยจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจส่วนต่างๆ ของเสื้อผ้า และต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการแต่งกายของตัวละคร เพื่อให้เห็นภาพและสามารถเลือกใช้คำแปลที่เข้าใจง่าย จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า วัฒนธรรมการแต่งกายของคนญี่ปุ่นมีการเรียกชื่อชุดและมี ส่วนประกอบของชุดที่เป็นเอกลักษณ์ในการแต่งกาย ดังนี้

ตัวอย่าง 44 จากเรื่อง **THE SPARROW WITH THE SLIT TONGUE**

ต้นฉบับ " So the old man chose the small chest, and hide it under his **cloak**, and set out on his home ward way.

ฉบับแปล ดังนั้นชายชราจึงเลือกหีบใบเล็กและซ่อนไว้ใน**เสื้อคลุม** แล้วออกเดินทางกลับบ้าน

ตัวอย่างที่ 45 จากเรื่อง **MOMOTARO or THE PEACH-BOY**

ต้นฉบับ "Kial!Kial!" says the monkey. "Where are you off to, Momotaro?"

Says Momotaro, "I'm off to the Ogres' Island for an adventure,"

"What have you got in the wallet hanging at your **girdle**?"

ฉบับแปล “เจียก เจียก” ลิงทัก “ท่านจะไปไหนรี โมโมทาโร่?”

โมโมทาโร่จึงบอกว่า “ข้าจะไปผจญภัยที่เกาะยักษ์”

“ท่านแขวนห่ออะไรไว้ที่สายคาดตัวรี”

ตัวอย่างที่ 46 จากเรื่อง **THE STONECUTTER**

ต้นฉบับ He was rather dull, for he had never learned how to amuse

himself, and was peeping through the closed blinds to see what was going on in the street., when a little carriage passed by, drawn by

servants dressed in blue and silver. In the carriage sat a prince, and

over his head a golden umbrella was held to protect him from the sun's rays.

ฉบับแปล

เขารู้สึกเบื่อ เพราะไม่รู้ว่าจะหาอะไรทำให้เพลิดเพลิน และขณะที่กำลังแอบมอง ผ่านม่านบังตา ว่าเกิดอะไรบนท้องถนนบ้าง ซึ่งตอนนั้น มีคนใช้จูงรถม้าเล็กๆ ผ่าน มา พวกเขาแต่งกายด้วยชุดสีน้ำเงินและสีเงิน บนรถม้ามีย่าชายประทับอยู่ เหนือ ศีรษะมีกลดสีทองช่วยบังแสงแดด

ตัวอย่างที่ 44 และ 45 เป็นการแต่งกายของคนธรรมดาเพศชาย วัยผู้ใหญ่และวัยเด็ก ฐานะยากจน จากเรื่องมีการกล่าวถึง ส่วนประกอบของเสื้อผ้า ตามคำศัพท์ คือ **Cloak** หมายถึง เสื้อคลุม ซึ่งสมัยก่อนคนญี่ปุ่นจะใส่ทับเสื้อกิโมโนอีกชั้น มีลักษณะคล้ายเสื้อกั๊ก ไม่มีแขน ผู้วิจัยใช้คำแปลกว้างๆ ว่า “เสื้อคลุม” เนื่องจาก การใช้คำว่า เสื้อกั๊ก, เสื้อนอก อาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิด อาจทำให้ บรรยายภาพและภาพการแต่งกายในวัฒนธรรมญี่ปุ่นคลาดเคลื่อน ส่วนคำว่า **Girdle** หมายถึง สายคาด ที่สามารถแขวนข้อมหรือห่อผ้าได้ สายคาดเป็นเอกลักษณ์ในการแต่งกายด้วยชุดญี่ปุ่นอย่างหนึ่ง ใช้กับการแต่งกายทั้งชายและหญิง ซึ่งมีคำเรียกเฉพาะว่า “โอบิ” มักใช้กับชุดกิโมโน ในสมัยก่อน เด็กหรือคนที่มิฐานะยากจนจะใช้เชือกธรรมดามัด จึงอาจแปลว่า “เชือกรัดเอว” ได้ ส่วนตัวอย่างที่ 46 กล่าวถึง การแต่งกายของเจ้าชาย ผู้เป็นชนชั้นสูงในสังคมญี่ปุ่นสมัยโบราณ และมีการบรรยายสีของเครื่องแต่งกาย ผู้แปลใช้การเติมคำบอกลักษณะการแต่งกายว่า “ชุด” เพราะเครื่องแต่งกายของ ญี่ปุ่นมีชิ้นส่วนหลายอย่าง เพื่อให้ครอบคลุมและถูกต้องมากที่สุด

จากการศึกษาวัฒนธรรมด้านการแต่งกาย(ยุพา คลังสุวรรณ,2004:31-50) ผู้วิจัยพบว่า ประเทศญี่ปุ่นได้ส่งทูตไปประเทศจีนตั้งแต่สมัยอะสุกะ (Asuka period 552-646) และรับ วัฒนธรรมการแต่งกาย และวัฒนธรรมต่างๆ สมัยราชวงศ์สุยและราชวงศ์ถังกลับมา ต่อมา ได้แบ่ง เสื้อผ้าที่ใส่มี 3 ประเภท คือ เสื้อผ้าที่ใส่ในพิธีการ เสื้อผ้าของคนในราชสำนัก เสื้อผ้าของคนทำงาน แต่ละยุคของญี่ปุ่นจะมีการแต่งกายแบบต่างๆ กัน (รูปในภาคผนวก ข(v)) เสื้อผ้าของคนญี่ปุ่น โดยทั่วไปจะมีลักษณะ เสื้อแขนกว้างใหญ่ ใส่ทับกันหลายชั้น กางเกงขากว้างหลวม ซึ่งเรียกว่า “สะกะมะ” (รูปในภาคผนวก ข (iii)) ปกติผู้ชายจะสะกะมะ แต่ปัจจุบัน ผู้หญิงสามารถใส่ได้ และ นิยมใส่ในพิธีสำเร็จการศึกษา ส่วนสายคาดเอว เรียกว่า “โอบิ” (รูปในภาคผนวก ข (ii)) เป็น อุปกรณ์การแต่งกายสำคัญในการแต่งชุดแบบญี่ปุ่น ชุดที่สวมใส่จะมีเนื้อผ้า สี สัน ลวดลาย แตกต่าง กันไปตามยุคสมัยและฐานะของผู้ใส่ เช่น สายคาดโอบิของคนจน จะเป็นเชือกธรรมดาหรือเป็นผ้า คาดเอว เป็นต้น รูปแบบเสื้อผ้ามีการปรับให้สะดวกต่อหน้าที่และการใช้สอย เช่น แขนเสื้อสั้นขึ้น หรือ เสื้อตัวนอกสามารถปลดมาผูกแก้เอวเวลาใส่ในฤดูร้อน ส่วนชุดที่คลุมแบบบางในฤดูร้อน ผ่า

ด้านหน้าเรียกว่า “ชุดยูกะตะ” (รูปในภาคผนวก ข) ส่วนการบรรยายลักษณะการแต่งกายของเจ้าชายในตัวอย่างที่ 44 จะมีลักษณะสอดคล้องกับการแต่งกายตามวัฒนธรรมจีน ที่เน้นสีแดง สีทอง เป็นสีมงคลและนิยมใช้ในกลุ่มชนชั้นสูง

5.2.6 อุปกรณ์และเครื่องใช้

อุปกรณ์และเครื่องใช้ของคนต่างวัฒนธรรม อาจมีรูปร่างลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันไปตามลักษณะการใช้สอย จากการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบอุปกรณ์และเครื่องใช้ของคนญี่ปุ่นที่ทำให้เกิดปัญหาต่อความเข้าใจของผู้อ่าน เพราะผู้อ่านจะมีภาพของสิ่งนั้นๆ แตกต่างกันไป เช่น ดาบ กาน้ำชา และของใช้อื่นๆ

ตัวอย่างที่ 47 จากเรื่อง **MOMOTARO or THE PEACH-BOY**

ต้นฉบับ One fine day, "What are you doing this morning, good man?" says the old woman.
"Oh," says the old man, "I'm off to the mountains with my **billhook** to gather a fagot of sticks for our fire. And what are you doing, good wife?"

ฉบับแปล แล้ววันดีดีของชีวิตก็มาถึง ยายก็ถามตาว่า “ตาเอ๊ย เช้านี้จะทำอะไรดีจ๊ะ?”
“อ้อ” ตาตอบ “ข้าจะเอา**มีดขอยาว**ไปตัดกิ่งไม้บนเขามาก่อไฟจ๊ะ แล้วยายล่ะจะทำอะไร?”

ตัวอย่างที่ 48 จากเรื่อง **THE TALE OF THE OKI ISLANDS**

ต้นฉบับ She then knelt at the shrine and prayed for courage to kill the evil god, Yofune-Nushi. Upon rising, she withdrew from her clothes a beautiful **dagger** that belonged to her family, and placing it between her teeth, she dived into the roaring sea and disappeared.

ฉบับแปล จากนั้น ก็คุกเข่าที่ศาลเจ้า และอธิษฐานขอให้มีความกล้า ที่จะกำจัดเทพปีศาจโยฟูเนะ นูชิ ขณะที่ลุกขึ้น เธอก็ปลด**ดาบสั้น**ประจำตระกูลจากเสื้อแล้วคาบไว้ ดำลงไปในทะเลที่มีเสียงคลื่นอื้ออึงแล้วก็หายไป

ตัวอย่างที่ 47 กล่าวถึง **billhook** เป็นมีดงอหรือจ้าว จากนั้นทาน อุปกรณ์ชนิดนี้ใช้ในการตัดฟืน ซึ่งในวัฒนธรรมไทยจะใช้ขวานเป็นอุปกรณ์ในการตัดฟืน ผู้วิจัยได้สอบถามคนญี่ปุ่นพบว่าคนญี่ปุ่นใช้ “ขวาน” ตัดฟืนเช่นกัน คำว่า “จ้าว” หมายถึง อุปกรณ์ที่ใช้ในการรบ มีด้ามจับยาว ซึ่ง

ในวัฒนธรรมไทยไม่ได้ใช้เป็นอุปกรณ์ในการตัดฟัน อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมไทยมีมิดที่มีรูปร่างโค้งงออื่นๆ เช่น เคียว ใช้เป็นอุปกรณ์ในการเกี่ยวข้าว โดยเฉพาะในประเทศเกษตรกรรมแถบเอเชียที่มีการปลูกข้าวเป็นหลัก แต่เคียวไม่ใช่อุปกรณ์ในการตัดกิ่งไม้ ผู้วิจัยพบว่า การแปลตรงตามคำศัพท์ภาษาอังกฤษ อาจทำให้ผู้อ่านในวัฒนธรรมของไทยไม่เข้าใจ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้คำว่า “มีดขอยาว” เพื่อให้ได้ภาพของอุปกรณ์ที่มีลักษณะเหมือนง้าว ซึ่งในชนบทไทยจะใช้เกี่ยวกิ่งไม้ ผลไม้ บนต้นไม้ได้ ส่วนตัวอย่างที่ 48 คำว่า **dagger** เป็นดาบสั้นที่ใช้ปราบปีศาจ ซึ่งในวัฒนธรรมญี่ปุ่นดาบของซามูไรเป็นสัญลักษณ์ของลัทธิบูชิโด (Bushido: วิถีทางของนักรบ) ในสมัยเอโดะ นักรบจะต้องยึดถือหลักจริยธรรมปฏิบัติ อันมีแนวคิดมาจากลัทธิขงจื้อ เหล่านักรบจึงยึดถือว่า ดาบเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แสดงเกียรติยศ ชื่อเสียง และความภาคภูมิใจของตระกูลสืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุ เชื่อกันว่า ดาบนักรบเป็นของศักดิ์สิทธิ์ เพราะมีวิญญาณนักรบผู้กล้าสถิต จึงทำให้สามารถใช้ปราบปีศาจได้ ในนิทานกล่าวว่า โทโคโยะขายทรัพย์สมบัติจนหมด เหลือเพียงดาบสั้นติดตัว แล้วออกตามหาบิดา ซึ่งดาบญี่ปุ่นจะมีลักษณะคมด้านเดียว ต้องไม่หัก ไม่งอ คม และมีวลดลสายงาม ดังนั้น ตัวละครจึงสามารถดาบในปากแล้วดำลงไปใต้ทะเลได้ คำแปลภาษาไทยอาจใช้คำอื่นๆ เช่น มีดสั้น กริช แต่ผู้วิจัยใช้คำกว้างๆ คือ “ดาบสั้น” เพราะคำเรียกอื่นๆ อาจทำให้ผู้อ่านได้ภาพแตกต่างจากอุปกรณ์ที่ใช้ในวัฒนธรรมญี่ปุ่น หรือได้บรรยากาศของสังคมวัฒนธรรมอื่นแทน ซึ่งไม่เข้ากับบรรยากาศของเรื่องญี่ปุ่น

ตัวอย่างที่ 49 จากเรื่อง THE WIFE'S PORTRAIT

ต้นฉบับ

Gombei was so in love with his new wife that he hardly knew what he was doing. When he would sit down to make **straw sandals**, he was constantly looking at her, so that sometime she would make the sandals five or six *shaku* [five or six feet] long, and they would be unfit for anyone to wear. Or when he would start to make **straw rain capes**, he could not take his eyes off his wife, and the capes would become longer and longer, one or two *io* [ten to twenty feet], and no one could wear them. Then again, when he would go out to work in the fields,

ฉบับแปล

โกมเปโตะตกหลุมรักภรรยาใหม่จนแทบจะไมู้ตัวว่ากำลังทำอะไรอยู่ เมื่อเขานั่งถักรองเท้าฟาง ก็เฝ้าแต่มองนาง จนบางครั้ง ถักรองเท้ายาว 5-6 ณะคุ หรือราว 5-6 ฟุต ซึ่งไม่มีใครใส่ได้พอดี หรือเมื่อเขาถักเสื้อฟางกันฝน ก็เฝ้าแต่ดูสายตาจากภรรยาได้ เสื้อฟางก็ยาวขึ้น ยาวขึ้น 1-2 อีโอะ หรือราวๆ 10-12 ฟุต จึงไม่มีใครใส่ได้ และอีก เมื่อเขาออกไปทำงานในนา

ตัวอย่างที่ 49 กล่าวถึง รองเท้าและเสื้อกันฝนที่ทำจากฟางข้าว ในการแปล ผู้วิจัยใช้การแปลด้วยวิธีประสมคำนามแบบกว้างๆ เพื่อบอกว่า สิ่งนั้นเป็นอุปกรณ์ใช้ทำอะไร เช่น คำว่า **sandals** – รองเท้า , **rain capes** – เสื้อกันฝน เมื่อประสมคำว่า “ฟาง” เป็นคำว่า “รองเท้าฟาง , เสื้อฟางกันฝน” ผู้อ่านจะเข้าใจง่าย คำแปลจะสั้น กระชับ ด้วยความที่ ประเทศญี่ปุ่นนั้นมีพื้นที่เป็นเกาะเขตอบอุ่นและได้รับอิทธิพลลมมรสุมและพายุต่างๆ จึงเกิดฝนตกบ่อย ประกอบกับคนญี่ปุ่นมีการเพาะปลูกและบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก จึงมีการคิดนำส่วนที่เหลือจากต้นข้าว เช่น ฟางข้าว มาทำเครื่องใช้ ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ตามลักษณะภูมิอากาศและภูมิศาสตร์ จนเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม คือ เสื้อฟางใช้ใส่คลุมกันฝน รองเท้าฟางใส่เวลาเดินทางทั่วไป และยังสามารถป้องกันหิมะกัดเท้าในฤดูหนาวได้

ตัวอย่างที่ 50 จากเรื่อง THE MAGIC KETTLE

ต้นฉบับ	No sooner was the water in the kettle getting warm than a strange thing happened, and the man, who was standing by, thought he must be dreaming. First the handle of the kettle gradually changed its shape and became a head, and the spout grew into a tail, while out of the body sprang four paws, and in a few minutes the man found himself watching, not a kettle, but a tanuki!
ฉบับแปล	ยังไม่ทันที่น้ำในกาจะร้อน ก็เกิดสิ่งประหลาดขึ้น ชายชราที่ยืนคอยอยู่ใกล้ๆ คิดว่าเขาคงฝันไป เพราะเริ่มแรก หูจับค่อยๆ เปลี่ยนรูปกลายเป็นหัว แล้วพวยกาก็มีหางงอกออกมา ในขณะที่ ตัวกามีขาโผล่ออกมา 4 ขา สองสามนาทีต่อมา แกก็พบว่าสิ่งที่เห็นไม่ใช่กาน้ำแต่เป็นตัวทานุกิ!

ตัวอย่างที่ 50 เป็นข้อความบรรยายรูปร่างของกาน้ำชาที่เปลี่ยนเป็นตัวทานุกิ ซึ่งเป็นสัตว์ในตำนานเล่าขานของคนญี่ปุ่น ตัวทานุกิ มีลักษณะคล้ายตัวแรคคูน ซึ่งคำศัพท์ภาษาอังกฤษใช้คำว่า **raccoon dog** ผู้วิจัยพบว่า ในการแปลตอนแรก ผู้วิจัยไม่เข้าใจจึงไม่สามารถบรรยายภาพกาน้ำชา ที่กลายร่างเป็นตัวทานุกิให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นภาพตามลำดับได้ เพราะผู้วิจัยมีภาพกาน้ำชาหลายแบบ ภาพกาน้ำชาตามความคุ้นเคยของผู้วิจัย จะมีหูจับของกาโค้งอยู่ด้านบนหรือด้านข้างตรงข้ามกับพวยกา หูจะกลมเรียบหรือบางก็ได้ แต่กาน้ำชาในวัฒนธรรมญี่ปุ่นแบบโบราณมีรูปร่างเป็นหม้อกลม ทำมาจากดิน มีด้ามจับเป็นปล้องอยู่ด้านข้างของกาน้ำชา หรือบางชนิดจะมีหูจับด้านบน นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะต้องค้นหาภาพตัวทานุกิ (รูปในภาคผนวก ข) ซึ่งเป็นสัตว์ที่ผู้วิจัยไม่คุ้นเคยนัก แม้จะเคยเห็นตามการ์ตูนนิทานบ้างมาเทียบ ผู้วิจัยพบว่า ในการแปลนั้น บทแปลที่ดีผู้แปลจะต้อง

สามารถเชื่อมโยงภาพของทั้งสองสิ่งให้เข้าใจก่อนลงมือแปล จึงจะสามารถบรรยายให้ผู้อ่านเห็นภาพได้

5.2.7 ศิลปะการแสดง

ศิลปะการแสดงต่างๆ ทั้งดนตรี การขับร้อง การเต้น การรำละคร สามารถสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชนชาตินั้น ในนิทานพื้นบ้านเรื่อง “นกกระจอกลิ้นด้วน” กล่าวถึง การแสดงและการเล่นดนตรีในการเลี้ยงตอบแทนผู้มีบุญคุณ เครื่องดนตรีที่ใช้และการแสดงเป็น วัฒนธรรมด้านศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของญี่ปุ่นอย่างหนึ่ง ที่ผู้แปลจะต้องถ่ายทอดให้ผู้อ่านเห็นภาพและเข้าใจ

ตัวอย่าง 51 จากเรื่อง **THE SPARROW WITH THE SLIT TONGUE**

ต้นฉบับ While he was eating, the damsel and her maids took their **lutes**, and sang and danced to him, and altogether the hours passed so swiftly that the old man never saw that darkness had come, or remembered the scolding he would get from his wife for returning home so late.

ฉบับแปล ระหว่างที่กำลังรับประทานอาหาร เธอกับสาวใช้นำพิณน้ำเต้ามาบรรเลง ขับร้อง และรำรำให้ชม เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็วโดยที่เขาไม่ทันสังเกตว่าฟ้ามืดแล้ว หรือนึกถึงเสียงคำขอร้องที่จะต้องฟัง ถ้าเขากลับบ้านช้าอย่างนี้

จากตัวอย่าง 51 กล่าวถึง ศิลปะการแสดงพื้นเมืองของญี่ปุ่นอย่างหนึ่ง คือ มีการขับร้องแบบมีดนตรีประกอบพร้อมกับการรำ เรียกว่า “บิวงากุ” (**Biwa-gaku**) เครื่องดนตรีที่ใช้ คือ บิวะ (**Biwa**) เป็นเครื่องดนตรีโบราณของญี่ปุ่นประเภทเครื่องดีด มีสายแบบ 3, 4, 5 เส้น รูปร่างส่วนฐานเป็นเบ้ากลม คอสั้น ซึ่งตรงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ได้แก่ **Lute** เครื่องดนตรีชนิดนี้ เป็นเอกลักษณ์ของญี่ปุ่นอย่างหนึ่ง ลักษณะของ “บิวะ” คล้ายกับ “พิณน้ำเต้า” ที่เป็นเครื่องดีดของไทย เครื่องดนตรีประเภทนี้เริ่มมาจากพระในลัทธิชินโต ต่อมา มีนักเล่านิทานตามบอดเินทางไปที่ต่างๆ และใช้บิวะบรรเลงร่วมกับการเล่าเรื่อง เรื่องที่ขับร้องส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสงครามและการสู้รบ ผู้แปลจึงใช้การแปลแบบเทียบเคียงกับเครื่องดนตรีไทย โดยแปลว่า “พิณน้ำเต้า” เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพ และเข้าใจง่าย

5.2.8 สิ่งปลูกสร้างหรือสถาปัตยกรรมต่างๆ

รูปแบบสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ของคนญี่ปุ่น เช่น บ้าน ปราสาท วัด และศาลเจ้า จะขึ้นอยู่กับภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นสำคัญ จากนั้นพื้นที่บ้านญี่ปุ่นได้กล่าวถึงวัฒนธรรมด้านสิ่งปลูกสร้างของญี่ปุ่น ได้แก่ ศาลเจ้า ซึ่งได้รับอิทธิพลทางศาสนาและความเชื่อทางศาสนาพุทธแบบชินโต ซึ่งชาวญี่ปุ่นมีการสร้างศาลเจ้าเพื่อการรำลึกถึงเหตุการณ์ต่างๆ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 52 จากเรื่อง THE TALE OF THE OKI ISLANDS

ต้นฉบับ(ส่วนที่1)

One evening she came to a **shrine which stood on a rocky ledge**. After praying to Buddha to help her find her father, she lay down in a small grove nearby and went to sleep.

ฉบับแปล เย็นวันหนึ่ง เธอก็มาถึงศาลเจ้าที่ตั้งอยู่บนหน้าผา หลังจากท้อชีฐานขออนุภาพพระพุทธรูปให้ช่วยคลบลันดาลให้พบพ่อแล้ว เธอก็นอนในดงไม้เล็กๆ ใกล้ๆ นั้น แล้วก็กลับไป

(ส่วนที่2)

On the islands of Oki **a shrine was built to commemorate the wonderful event**, and all across Japan the name of Tokoyo became forever famous.

ฉบับแปล ส่วนที่หมู่เกาะโอะกิ ได้มีการสร้างศาลขึ้น เพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ที่น่ายินดีนี้ แล้วชื่อของโทะโคโยะ ก็ได้รับการกล่าวขานไปทั่วญี่ปุ่นตลอดไป

ตัวอย่างที่ 52 จากนั้นพื้นที่บ้านเรื่อง “ตำนานเกาะโอะกิ” กล่าวถึงเทพเจ้าได้ทะเล และมีการสร้างศาลเจ้าที่ขอบผาหินติดทะเล เพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารกับเทพเจ้าได้ ศาลเจ้า หรือ จินจา (Jinja) จึงมีทางเข้า เพื่อไปหาพระเจ้า คนญี่ปุ่นเรียกทางเข้านี้ว่า โทริ (Torii) ทำมาจากเสาไม้สองต้น มีไม้ขวางสองท่อนด้านบน (รูปในภาคผนวก ข) ตำแหน่งการสร้างศาลเจ้าตามลัทธิชินโต มักสร้างตรงตำแหน่งที่สามารถไปหาพระเจ้าได้ใกล้ที่สุด ในตัวอย่างที่ 52 (ส่วนที่2) กล่าวถึง การสร้างศาลเจ้า เพื่อรำลึกถึงวีรกรรมของโทโคโยะ ผู้เป็นวีรสตรีที่ปกป้องชาวเกาะโอะกิ โดยเปรียบเธอเหมือนเทพที่ช่วยคุ้มครองให้ชาวเกาะปลอดภัย ผู้แปลเลือกใช้คำว่า “ศาลเจ้า” เพราะวัฒนธรรมไทยมีสิ่งปลูกสร้างเพื่อบูชา ฝิ หรือเทพ ไม่ว่าขนาดเล็กหรือใหญ่จะใช้คำว่า “ศาล” ส่วนคำว่า “เจ้า” ใช้เรียก ฝิ เทวดา เจ้าที่ ที่สถิตอยู่สถานที่นั้นๆ เนื่องจาก คนญี่ปุ่นรับวัฒนธรรมหลายอย่างมาจากจีน การแปลด้วยคำว่า “ศาลเจ้า” จะให้บรรยากาศและเข้าใจง่าย โดยเฉพาะ ความเชื่อเรื่องเทพเจ้าต่างๆ เช่น เทพเจ้าภูเขา เทพเจ้าต้นไม้ เทพหิน ซึ่งคนจีนเชื่อไทยเชื่อสายจีนมีการ

สร้างศาลเจ้าในประเทศไทยจนเป็นที่คุ้นเคย ผู้อ่านจึงสามารถเข้าใจได้ง่าย อย่างไรก็ตาม ในวัฒนธรรมญี่ปุ่นมีการสร้างศาลเจ้า เพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญ บุคคลสำคัญ เช่น การสร้างศาลให้โทโคโยะจากวีรกรรมในการปราบปีศาจของเธอ แม้ว่าเธอจะยังไม่เสียชีวิต แต่ได้รับการยกย่องเปรียบเธอเสมือนเทพที่มาช่วยชาวเกาะ ซึ่งต่างจากวัฒนธรรมไทยที่สร้างศาลให้กับสิ่งที่ไม่มีตัวตน

5.2.9 การนับเวลา

วัฒนธรรมการนับเวลาที่พบจากการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบการนับเวลาทั้งแบบสากล ได้แก่ การนับเดือนและปีคริสต์ศักราชแบบตะวันตก และการนับเวลาแบบจักรราศีตามวัฒนธรรมจีน การนับเวลาตามวัฒนธรรมญี่ปุ่นในปัจจุบัน คือ จะนับตามปีการปกครองของจักรพรรดิ แต่จะมีการเทียบปีคริสต์ศักราช

ตัวอย่างที่ 53 จากเรื่อง **THE TALE OF THE OKI ISLANDS**

ต้นฉบับ We make this offering **on June thirteenth, the Day of the Dog, between eight and nine o'clock at night.** If we do not appease him, the evil god becomes angry and causes great storms at sea and many of our fishermen drown."

ฉบับแปล เราทำพิธีนี้ในวันที่ 13 มิถุนายน ซึ่งเป็นวันจ่อ ช่วง 2-3 ทุ่ม ถ้าเราไม่ทำตาม เทพปีศาจก็จะโกรธ และทำให้ทะเลเกิดพายุรุนแรง ชาวประมงหลายคนจะต้องจมน้ำ

จากตัวอย่างที่ 53 เป็นวัฒนธรรมด้านการนับเวลา ที่พบจากการแปลนิทาน การนับหน่วยเวลา มีทั้งการนับเวลาสากลตามแบบตะวันตก คือ June thirteenth หรือวันที่ 13 เดือนมิถุนายน การนับเวลา eight and nine o'clock at night ซึ่งตรงกับการนับเวลาของไทย ระหว่าง 20-21 นาฬิกา หรือ 2-3 ทุ่ม นอกจากนี้ ลักษณะนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่เป็นเรื่องเล่าโบราณ ผู้วิจัยพบการนับชั่วโมง, วัน ตามจักรราศี คือ การนับชั่วโมงใน 1 วันด้วยสัตว์ชนิดต่างๆ การนับเวลาแบบนี้เป็นการนับเวลาตามวัฒนธรรมจีนโบราณ (ตามภาคผนวก ข) ซึ่งประเทศญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมหลายอย่างมาจากจีน รวมทั้งการนับเวลาด้วยสัตว์

ปัญหาด้านวัฒนธรรม ที่ผู้วิจัยพบจากการปฏิบัติการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น 8 เรื่อง เนื้อหานิทานที่แสดงให้เห็นวัฒนธรรมญี่ปุ่นด้าน ระบบทางสังคมและการปกครอง ศาสนา ความเชื่อ และทัศนคติต่างๆ อาหาร การแต่งกาย อุปกรณ์และเครื่องใช้ ศิลปะการแสดง สิ่งปลูกสร้างหรือสถาปัตยกรรมต่างๆ การนับเวลา จากการศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจวัฒนธรรมญี่ปุ่นจะพบว่า

ประเทศญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลหลายอย่างจากประเทศจีน ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดทางมนุษยวิทยาด้านวัฒนธรรมที่ว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง มีความหลากหลาย และแพร่กระจายสู่กันได้ ซึ่งชาวญี่ปุ่นมีชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนทัศนคติ ความเชื่อด้านศาสนาและประเพณีปฏิบัติต่างๆ ส่วนหนึ่งมาจากลักษณะภูมิศาสตร์ที่อยู่ใกล้กันกับประเทศจีน ต่อมา ชาวญี่ปุ่นเองได้ปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมของตัวเอง การเข้าใจวัฒนธรรมญี่ปุ่นจะทำให้ผู้แปลสามารถถ่ายทอดความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจ และคงอรรถรสของบทแปลได้มากกว่าการแปลตามรูปศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งมักมีข้อจำกัดในการสื่อภาพและความหมายของสิ่งที่มีในวัฒนธรรมญี่ปุ่น

5.3 ปัญหาการแปลที่เกี่ยวข้องระหว่างภาษาอังกฤษต้นฉบับต่อวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของเรื่อง

ปัญหาการแปลที่เกี่ยวข้องระหว่างภาษาอังกฤษต้นฉบับต่อวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของเรื่อง ผู้วิจัยพบจากการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น 8 เรื่อง ซึ่งมีการเขียนและเรียบเรียงใหม่โดย Joanna Cole ผู้เขียนและเรียบเรียงชาวตะวันตก ที่ไม่ใช่เจ้าของวัฒนธรรมที่มาของนิทาน ผู้วิจัยพบปัญหาการแปลด้านภาษาญี่ปุ่นในรูปการสื่อความหมายภาษาอังกฤษ นอกเหนือจากการใช้คำศัพท์กว้างๆ ภาษาอังกฤษ ชื่อเฉพาะ ผู้วิจัยยังพบ ปัญหาเกี่ยวกับความรู้ของผู้แปลต่อการถ่ายทอดความหมายให้สอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของเรื่อง, ปัญหาการค้นหาความหมายคำศัพท์ญี่ปุ่นจากถ่ายเสียงภาษาอังกฤษ, ปัญหาการสื่อความหมายที่ให้ภาพต่างกันด้วยการทับศัพท์กับการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษทั่วไป

5.3.1. ปัญหาด้านความรู้ของผู้แปลต่อการถ่ายทอดความหมายให้สอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของเรื่อง

ปัญหาด้านความรู้ของผู้แปล ต่อการถ่ายทอดความหมายให้สอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของเรื่อง เป็นปัญหาที่ไม่ได้เกิดจากการที่ผู้แปลไม่สามารถแปลความหมายคำศัพท์ แต่เกิดจากการตัดสินใจเลือกคำแปลให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของแหล่งที่มาของนิทาน ซึ่งการเลือกคำแปลที่ไม่เหมาะสมจะทำให้บรรยากาศของเรื่องเสียไป รวมถึงการปรับบทแปลให้อ่านราบรื่น เพื่อคงอรรถรสบทแปลให้ได้เทียบเท่าต้นฉบับมากที่สุด

ตัวอย่างที่ 54 จากเรื่อง **MOMOTARO or THE PEACH-BOY**

ต้นฉบับ

One fine day, "What are you doing this morning, good man?" says the old woman.

"Oh," says the old man, "I'm off to the mountains with my billhook to gather a fagot of sticks for our fire. And what are you doing, good wife?"

"Oh," says the old woman, "I'm off to the stream to wash clothes." "It's my washing day," she adds.

ฉบับแปล

แล้ววันดีของชีวิตก็มาถึง ชายก็ถามว่า “ตาเอ๊ย เช้านี้จะทำอะไรดีจ๊ะ?”

“อ้อ” ตาตอบ “ข้าจะเอามีดขอยาวไปตัดกิ่งไม้บนเขามาก่อไฟจ๊ะ แล้วยายล่ะจะทำอะไร?”

“ชั้นนะเธอ” ยายตอบ “ก็จะเอาผ้าไปซักที่ลำธารจ๊ะ วันนี้เป็นวันซักผ้านะ”

จากตัวอย่างที่ 54 กล่าวถึง บทบาทของเพศชายในครอบครัว ที่สะท้อนในเนื้อหานิทาน คือ สามียจะทำหน้าที่เป็นเสาหลักของครอบครัว ในอดีตวิถีชีวิตครอบครัวชาวญี่ปุ่นตามสังคมชนบท ผู้ชายจะมีหน้าที่หาอาหาร ทำงาน เพื่อหาเงินจุนเจือครอบครัว หน้าที่ต่างๆ ที่จะต้องออกนอกบ้าน เป็นงานของสามียที่จะต้องรับผิดชอบ เช่น ทำไร่ ตัดไม้ หาฟืน ส่วนหน้าที่รับผิดชอบในบ้าน เช่น ซักผ้า ทำอาหาร เลี้ยงลูก เป็นบทบาทหน้าที่ของภรรยาผู้อยู่ในบ้าน (kanai) สถานภาพของผู้ชายจึงสูงกว่าผู้หญิง ซึ่งในวัฒนธรรมญี่ปุ่น จะมีการแสดงออกจากระดับความสุภาพของภาษาพูด ระหว่างเพศชาย-หญิง ที่มีผลจากความแตกต่างของสถานภาพทางเพศ และบทบาทหน้าที่ในครอบครัวของคนญี่ปุ่น นักแปลจึงต้องเข้าใจลักษณะบทบาทและสถานภาพระหว่างเพศชายและหญิงของคนญี่ปุ่น เพื่อใช้ในการเลือกถ้อยคำของตัวละคร ให้เหมาะสมตามสถานภาพและบทบาทของตัวละครนั้นๆ ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มอรรถรสของบทแปลและเสน่ห์ของตัวละครนั้นๆ เช่น การปรับเติมคำลงท้ายในบทสนทนา เช่น จ๊ะ เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 55 จากเรื่อง **THE WIFE'S PORTRAIT**

ต้นฉบับ

Gombei was so in love with his new wife that he hardly knew what he was doing. When he would sit down to make **straw sandals**, he was constantly looking at her, so that sometime she would make the sandals five or six *shaku* [five or six feet] long, and they would be unfit for anyone to wear. Or when he would start to make **straw rain capes**, he could not take his eyes off his wife, and the capes would become longer

and longer, one or two *io* [ten to twenty feet], and no one could wear them. Then again, when he would go out to work in **the fields**,

ฉบับแปล โคมใบตกหลุมรักภรรยาใหม่จนแทบจะไม่ได้รู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ เมื่อเขานั่งถัก **รองเท้าฟาง** ก็เฝ้าแต่มองนาง จนบางครั้ง ถักรองเท้ายาว 5-6 ตะกั่ว หรือราว 5-6 ฟุต ซึ่งไม่มีใครใส่ได้พอดี หรือเมื่อเขาถัก **เสื่อฟางกันฝน** ก็ไม่อาจจะขายตาจากภรรยาได้ เสื่อฟางก็ยาวขึ้น ยาวขึ้น 1-2 อีโอะ หรือราวๆ 10-12 ฟุต จึงไม่มีใครใส่ได้ และอีก เมื่อเขาออกไปทำงานในนา

ตัวอย่างที่ 55 กล่าวถึง การประกอบอาชีพการเพาะปลูก ผู้แปลจะต้องศึกษาลักษณะพื้นที่ในเกาะญี่ปุ่น โดยจะพบว่ามีพื้นที่เป็นภูเขา มีบริเวณลุ่มแม่น้ำไหลผ่าน ชาวญี่ปุ่นจึงมีอาชีพเกษตรกรรม พืชที่เพาะปลูกหลัก คือ ข้าว ชาวญี่ปุ่นจึงมีวัฒนธรรมการบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก และใช้ส่วนของต้นข้าวในการทำของใช้ต่างๆ เช่น รองเท้าฟาง เสื่อกันฝน ดังนั้น ในการแปล คำว่า “the fields” ในนิทานญี่ปุ่นผู้วิจัยจึงแปลว่า “นาข้าว” มากกว่าการเลือกแปลว่า “ไร่” โดยพิจารณาจากเนื้อหานิทานที่ประกอบ ความรู้ด้านวัฒนธรรมการประกอบอาชีพ จึงช่วยให้ผู้แปลสะดวกในการเลือกคำแปลคำศัพท์ต่างๆ ที่สามารถแปลเป็นไทยได้หลายคำ เช่น ไร่, สนาม,ทุ่ง เป็นต้น

ตัวอย่าง 56 จากเรื่อง **THE SPARROW WITH THE SLIT TONGUE**

ต้นฉบับ However, she concealed her feelings as well as she could, and bade the intruder welcome, placing before her food and **wine**, hoping that when she had eaten and drunk she might take her leave. But nothing of the sort.

ฉบับแปล อย่างไรก็ตาม หญิงสาวก็ซ่อนความรู้สึกเอาไว้อย่างเต็มความสามารถ แล้วกล่าวต้อนรับ จัดหาอาหารและเหล้าหมักมาให้ โดยหวังว่า เมื่อหล่อนดื่มกินแล้วจะจากไป แต่กลับไม่เป็นเช่นนั้น

ตัวอย่างที่ 56 จากนิทานเรื่อง นกกระจอกลิ้นดวน ได้กล่าวถึง การเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ตามคำศัพท์ภาษาอังกฤษคำว่า **wine** หมายถึง เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์หมักจากพืชหรือผลไม้ โดยทั่วไปทางตะวันตกจะทำจากองุ่น เรียกว่า “ไวน์” หรือ “เหล้าองุ่น” มีแอลกอฮอล์ประมาณ 9-13% ในปัจจุบัน เมื่อกล่าวถึง “ไวน์” คนไทยจะคุ้นเคยกับ “เหล้าองุ่น” แต่การหมักเหล้า อาจหมักได้จากพืชชนิดอื่นได้ ซึ่งในวัฒนธรรมด้านการรับประทานอาหารของคนญี่ปุ่นที่นิยมการรับประทานอาหารข้าวเป็นหลัก คนญี่ปุ่นจึงมีการหมักเหล้าที่ทำจากข้าว เรียกว่า “ชะกะ”

หรือ เรียกอีกอย่างว่า “ เซอิฉุ ” (แปลตามตัวอักษร คือ เหล้าใส) ซึ่งเป็นเหล้าหมักที่มีปริมาณแอลกอฮอล์สูงที่สุดในบรรดาเหล้าหมักทั้งหลาย โดยทั่วไป เหล้าเซอิฉุมีแอลกอฮอล์ประมาณ 12-20% คนญี่ปุ่นนิยมดื่มในการเลี้ยงสังสรรค์และงานฉลองต่างๆ โดยเฉพาะพิธีต่างๆ ในลัทธิชินโต เช่น พิธีแต่งงาน พิธีบวงสรวงเทพเจ้า พิธีรำลึกถึงผู้ตาย เป็นต้น วัฒนธรรมด้านอาหารนี้ ผู้แปลอาจไม่ประสบปัญหาการแปลคำศัพท์ แต่ถ้าเลือกแปลว่า “เหล้าองุ่น” ตามความคุ้นเคยของคนไทย คำแปลจะไม่เข้ากับวัฒนธรรมการดื่มของคนญี่ปุ่น และส่งผลให้บรรยากาศของเรื่องเสียไป ผู้วิจัยจึงใช้คำกว้างๆว่า “เหล้าหมัก” เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นและไม่คลาดเคลื่อนไปจากความหมายคำศัพท์ในต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 57 จากเรื่อง THE MAGIC KETTLE

ต้นฉบับ RIGHT IN THE MIDDLE of Japan, high up among the mountains, an old man lived in his little house. He was very proud of it, and never tired of admiring the whiteness of his **straw mats**, and the **pretty papered walls, which in warm weather always slid back, so that the smell of the trees and flowers might come in.**

ฉบับแปล ณ ที่สูงท่ามกลางภูเขาหลายลูกตอนกลางประเทศญี่ปุ่น มีชายชราผู้นั่งอาศัยอยู่ในบ้านหลังเล็ก แกภูมิใจในบ้านหลังนี้มาก และชื่นชมเสื่อฟางสีขาวไม่เคยมือ่ รวมทั้งฝาผนังกระดาษแสนสวยที่เลื่อนเปิดไว้เสมอในยามอากาศอบอุ่น เพื่อให้กลิ่นต้นไม้และดอกไม้โชยเข้ามาได้

จากตัวอย่างที่ 57 กล่าวถึง สิ่งปลูกสร้างเพื่อพักอาศัย โดยคนญี่ปุ่นมีวัฒนธรรมการสร้างที่พักอาศัยให้สอดคล้องและกลมกลืนกับธรรมชาติ(ปราณี จงสุจริตธรรม, 2549:32-33,89,296,มณฑา พิมพ์ทอง, 2543: 166-167) ชาวญี่ปุ่นมีความเชื่อตั้งแต่โบราณว่า ธรรมชาตินำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ สิ่งต่างๆ มาจากธรรมชาติ และสุดท้ายก็กลับสู่ธรรมชาติ ความรู้สึกดังกล่าว เป็นรากฐานด้านจิตใจที่ชาวญี่ปุ่นแสดงออกในรูปปรัชญา ความคิด และศาสนา โดยเฉพาะลัทธิเซน ดังนั้น จึงมีลักษณะการสร้างบ้านให้อยู่ตรงกลางและแวดล้อมด้วยสวน คนญี่ปุ่นชนชั้นขุนนางหรือเศรษฐี มักนิยมจัดสวนญี่ปุ่นแบบเน้นธรรมชาติ คือ มีต้นไม้ หิน ลำธาร วัสดุที่ใช้ในการสร้างที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ ทำจากไม้ เช่น ไม้ไผ่ ไม้สน พื้นบ้านและเพดานทำจากไม้ ปูพื้นด้วยเสื่อทาทามิ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของบ้านญี่ปุ่น ที่มีตั้งแต่สมัยมุโรมาจิ คนญี่ปุ่นจึงเรียกขนาดของห้องด้วยขนาดของเสื่อทาทามิ กันห้องด้วย “โฌจิ” (บานเลื่อนใช้กระดาษไผ่ปิดบนกรอบไม้) และ “ฟุซมะ” (ประตูเลื่อนปิดด้วยกระดาษที่มีน้ำหนักถ้าห้องแบบพิธีการโบราณ จะมี “โทะโกะโนมะ”(ช่องเว้าเข้าไปสำหรับวางแจกันและแขวนภาพ) และชิงะอิคะนะ(ชั้น) (ภาพในภาคผนวก ข) การสร้างบ้านของ

ญี่ปุ่น จึงทำเป็นผนังกันห้องที่เลื่อนได้ เพื่อให้เห็นธรรมชาติภายนอก สามารถได้กลิ่นต้นไม้ดอกไม้ได้ ผู้แปลที่รู้วัฒนธรรมญี่ปุ่น จึงจะสามารถบรรยายลักษณะของห้อง เลือกใช้คำแปลและปรับคำแปลให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย สื่อภาพและบรรยากาศญี่ปุ่นชัดเจน เช่น การแปลคำว่า “**straw mats**-เสื่อฟาง หรือ เสื่อทาทามิ , **papered walls**- ผนังบานเลื่อนกระดาษ หรือ ผนังห้องโฉจิ” เป็นต้น การแปลด้วยการเติมคำนามขยายร่วมกับศัพท์เฉพาะญี่ปุ่น ซึ่งเป็นวิธีการแปลอย่างหนึ่ง ที่จะทำให้ผู้อ่านรู้จักวัฒนธรรมญี่ปุ่น รักษาบรรยากาศของเรื่องญี่ปุ่น และจะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมให้ผู้อ่านเข้าใจวัฒนธรรมญี่ปุ่นได้อีกทางหนึ่ง

5.3.2 ปัญหาการค้นหาคำศัพท์ญี่ปุ่นจากถ้อยเสียงภาษาอังกฤษ

ปัญหาการถ้อยเสียงภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยพบว่า มีการถ้อยเสียงศัพท์ภาษาญี่ปุ่นแบบโรมันจิของชื่อเฉพาะ เช่น ชื่อเทพเจ้าและชื่ออาหาร การถ้อยเสียงภาษาญี่ปุ่นด้วยอักษรภาษาอังกฤษ การถ้อยเสียงชื่อเฉพาะญี่ปุ่นของผู้เขียนเป็นภาษาอังกฤษ ส่งผลให้ผู้วิจัยประสบปัญหาการแปล คือ การถ้อยเสียงไม่เหมือนชื่อในภาษาญี่ปุ่น และการค้นหาคำศัพท์เฉพาะจากการรับทอดการถ้อยเสียงในงานเขียนต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 59 จากเรื่อง **THE OLD WOMAN WHO LOST HER DUMPLINGS**

ต้นฉบับ "O Lord *Fizō*, did you see my dumpling?" *Fizō* answered:

และ

"Good day, *Fizō San*!"

ฉบับแปล “จ้ะแต่ ท่านเทพจิโซเจ้าคะ ท่านเห็นซาลาเปาของอิฉันมั๊ยเจ้าคะ”

เทพจิโซตอบว่า

และ

“สวัสดีขอรับ ท่านเทพจิโซ”

ตัวอย่างที่ 60 จากเรื่อง **MOMOTARO or THE PEACH-BOY**

ต้นฉบับ So they made him the *kimi-dango*, and he put them in a wallet, and he tied the wallet to his girdle and off he set.

"Sayonara, and good luck to you, Momotaro!" cried the old man and the old woman.

"Sayonara! Sayonara!" cried Momotaro.

ฉบับแปล จากนั้น สองตายายจึงช่วยกันทำขนมคิมิดังโงะให้ โมโมทาโร่เอาขนมใส่ไว้ในห่อ
 ฝ้ายผูกไว้กับสายคาดตัว แล้วออกเดินทาง
 “ลาก่อนจ๊ะ โชคดีมีชัยนะโมโมทาโร่” ตายายให้พร
 “ลาก่อนฮะ ลาก่อนฮะ” โมโมทาโร่กล่าวลา

จากตัวอย่างที่ 59 ผู้เขียนถ่ายเสียงภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาอังกฤษ ด้วยรูปแบบอักษรโรมันจิ ในการถ่ายเสียงเป็นภาษาไทยจะได้คำว่า “ฟิโซ (*Fizō*)” (เทียบตามตารางในภาคผนวก ข) จากการ สอบถามความหมายของคำศัพท์นี้กับชาวญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบว่า ในตอนแรก คนญี่ปุ่นไม่รู้จัก เพราะ คน ญี่ปุ่นมีการออกเสียงต่างกัน ส่งผลให้ผู้วิจัยประสบปัญหาในการสืบค้นความหมายของคำศัพท์จาก แหล่งข้อมูลต่างๆ อีกทั้ง ภาษาญี่ปุ่นมีการเติมคำเพื่อทำให้เป็นภาษาสุภาพรวมไปกับคำศัพท์ว่า “โอะ จิโซ ซัง” (*O Jizō san*) คือ การเติมคำว่า “โอะ” ซึ่งภาษาญี่ปุ่นมักเติมหน้าคำศัพท์ต่างๆ เช่น เหล้า (โอะซะกะ) เป็นต้น ส่วนคำว่า “ซัง” (*san*) จะเป็นคำที่เติมท้ายชื่อบุคคลที่กล่าวถึง เพื่อให้ เกียรติ และแสดงความสุภาพ ผู้วิจัยจึงใช้การแปลแบบการออกเสียงตรงตามที่ใช้ภาษาญี่ปุ่น เพื่อที่ ผู้อ่านจะได้เข้าใจและสามารถค้นหาข้อมูลต่อได้ เพราะผู้วิจัยเองประสบปัญหาในการค้นหาข้อมูล ประกอบในการแปลคำนี้อย่างมาก นอกจากนี้ ในตัวอย่างที่ 60 คำศัพท์คำว่า *kimi-dango* เมื่อถ่าย เสียงตามแบบโรมันจิ จะได้ว่า “คิมิดังโงะ” ซึ่งผู้วิจัยพบว่า เป็นการถ่ายเสียงที่คลาดเคลื่อนจาก คำศัพท์ญี่ปุ่น คือ “คิบิดังโงะ” (*kibidango*: きびだんご) ปัญหาการถ่ายเสียงคลาดเคลื่อนดังกล่าว ส่งผลให้ผู้แปลเกิดการถ่ายเสียงผิดจากภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยยังคงใช้การถ่ายเสียงตรง ตามภาษาอังกฤษต้นฉบับ เพราะกาลเวลาอาจทำให้การออกเสียงคลาดเคลื่อนจากเดิมได้ คำที่ใช้จึง อาจเป็นที่มาของคำนั้นในอดีตที่ผู้เขียนสนใจคงไว้

5.3.3 ปัญหาการสื่อความหมายที่ให้ภาพต่างกันด้วยการทับศัพท์กับการใช้คำศัพท์ ภาษาอังกฤษทั่วไป

ปัญหาการสื่อความหมายของสิ่งเดียวกัน ที่ให้ภาพต่างกันด้วยการทับศัพท์ กับการใช้ คำศัพท์ภาษาอังกฤษทั่วไป เนื่องจาก การที่ผู้เขียนต้นฉบับใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษทั่วไปกับการทับ ศัพท์ด้วยชื่อเฉพาะ ผู้วิจัยพบว่า การแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่มีต้นฉบับภาษาอังกฤษ การแปลด้วย รูปคำศัพท์ภาษาอังกฤษทั่วไป ผู้แปลสามารถใช้คำแปลที่สื่อให้เข้าใจได้ง่าย แต่ภาพของสิ่งนั้นอาจ แตกต่างกันได้ เช่น ภาพยักษ์ไทย ยักษ์ญี่ปุ่น ยักษ์ในวัฒนธรรมตะวันตก ลักษณะหน้าตาและรูปร่าง จะต่างกัน ผลกระทบต่อการสื่อภาพและความรู้สึกที่ผู้อ่านได้รับจะไม่เท่าเทียมกัน ส่วนการใช้ชื่อ

เฉพาะจะบ่งบอกลักษณะเฉพาะของสิ่งนั้น และบ่งบอกว่าเป็นเอกลักษณ์ที่มีเฉพาะของชนชาตินั้นได้ชัดเจนกว่า จากการศึกษาค้นคว้าที่มานิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นเดิม และการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่มีต้นฉบับภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยพบข้อแตกต่างในการสื่อความหมาย ดังนี้

ตัวอย่างที่ 61 จากเรื่อง **MOMOTARO or THE PEACH-BOY**

เหตุการณ์ โมโมทาโร่ได้ให้ขนมมิมิดังโงแก่สุนัข ซึ่งเป็นสัตว์ตัวสุดท้าย จากนั้นพวกเขาก็ออกเดินทางไปเกาะยักษ์

ต้นฉบับ So Momotaro gave a millet dumpling to the dog, and the four of them jogged on together. By and by they came to the Ogres' Island. "Now, brothers," says Momotaro, "listen to my plan. The pheasant must fly over the castle gate and peck the **Ogres**. The monkey must climb over the castle wall and pinch the **Ogres**. The dog and I will break the bolts and bars. He will bite the **Ogres**, and I will fight the **Ogres**."

ฉบับแปล โมโมทาโร่จึงให้ขนมเจ้าหมาไป แล้วทั้งสี่ก็ออกเดินทางไปด้วยกัน ไม่นานนักก็มาถึงเกาะยักษ์
“ตอนนี้หละ พี่น้องทั้งหลาย” โมโมทาโร่บอก “ฟังแผนข้าให้ดิ้นะ เจ้าไก่ฟ้า เจ้าต้องบินข้ามประตูปราสาทไป แล้วจิกพวกยักษ์ ส่วนเจ้าลิง เจ้าต้องปีนข้ามกำแพงไป แล้วชวนพวกมัน ส่วนเจ้าหมากับข้าจะไปพังกลอนกับสลักประตู เจ้าหมาจะไปกัดมัน และข้าเองก็จะไปสู้กับพวกมัน

ตัวอย่างที่ 62 จากเรื่อง **THE OLD WOMAN WHO LOST HER DUMPLINGS**

เหตุการณ์ ตัวประหลาดโอะนิเข้ามาทักทายเทพเจ้าจิโซและได้กลิ่นมนุษย์ จึงถามเทพเจ้าจิโซ

ต้นฉบับ Presently the **Oni** came very close, and stopped and bowed to *Fizō*, and said:

"Good day, *Fizō San*!"

Fizō said good day, too, very politely.

Then the **Oni** suddenly snuffed the air two or three times in a suspicious way, and cried out: "*Fizō San, Fizō San!* I smell a smell of man kind somewhere-don't you?"

ฉบับแปล ทันใดนั้น เจ้าปีศาจโอะนิก็นี่เข้ามาใกล้ แล้วหยุดคำนับท่านเทพ แล้วเอ่ยทักว่า

“สวัสดีครับ ท่านเทพจิโซ”

ท่านเทพจึงทักตอบสวัสดิ์อย่างสุภาพมากๆ เช่นกัน

ทันใดนั้นเอง เจ้าปีศาจก็ทำจมูกฟัดฟัดสองสามครั้งด้วยความสงสัย แล้วตะโกนออกมาว่า “ท่านเทพฯ ข้าได้กลิ่นมนุษย์ที่ไหนสักแห่ง ท่านว่ามีหรือครับ”

จากตัวอย่างที่ 61 กล่าว ถึง **Orge** หมายถึง ชักข์กินคน เป็นคำศัพท์ภาษาอังกฤษทั่วไป ส่วนตัวอย่างที่ 62 คำว่า **Oni** (โอะนิ) เป็นชื่อเฉพาะของตัวประหลาดตัวหนึ่งของญี่ปุ่น บางครั้งอาจเรียกว่า “ยักษ์” เมื่อกล่าวถึง โอะนิที่ทำร้ายคน ก่อความเดือนร้อน บางครั้งหมายถึง “เทพสายฟ้า หรือเทพพายุ ที่บันดาลให้เกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติ” จากนิทานเรื่อง “หญิงชราตามหาซาเลเปา” โอะนิไม่ได้ทำร้ายหญิงชราเพียงแค่อัปตันไป ผู้วิจัยจึงแปลว่า “ปีศาจ” เพราะมีลักษณะรูปร่างที่ไม่เหมือนคน ไม่เหมือนสัตว์ และหน้าตาอุปนิสัยไม่เหมือนยักษ์ไทย ดังนั้น คำแปลชื่อเฉพาะโอะนิ จึงอาจใช้คำที่ต่างกันไป นอกจากนี้ จากการศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบกับนิทานญี่ปุ่นพบว่า นิทานเรื่อง “โมโมทาโร่” ภาษาญี่ปุ่นได้เล่าว่า “โมโมทาโร่ออกเดินทางไปปราบโอะนิ” ผู้วิจัยจึงพบข้อแตกต่างในการใช้คำศัพท์ของผู้เขียนที่มีการใช้ทั้งชื่อเฉพาะ และการใช้คำศัพท์กว้างในการถ่ายทอดความหมาย โดยคำศัพท์กว้างๆ ผู้แปลจะต้องเลือกใช้คำแปลด้วยความรอบคอบ

จากการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น 8 เรื่อง ซึ่งผู้เขียนที่มีวัฒนธรรมต่างจากที่มานิทานและการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย การแปลลักษณะนี้ผู้วิจัยจะต้องวิเคราะห์และตีความถึง 2 ระดับที่เกิดจากความแตกต่างด้านวัฒนธรรมด้านภาษาระหว่างภาษาญี่ปุ่น อังกฤษ และไทย ประกอบกับการศึกษาทำความเข้าใจวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของเรื่อง เพื่อให้ผู้วิจัยไม่แปลผิด สื่อความหมายให้เข้าใจง่าย เลือกใช้ภาษาที่สละสลวย เพื่อรักษามรรยาท และอรรถรสของงานแปล มีความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมด้านต่างๆ ทั้งการรับ ถ่ายทอด ผสมผสานและการปรับใช้ เช่น อิทธิพลวัฒนธรรมจีนที่มีต่อญี่ปุ่น หรือการผสมผสานศาสนาพุทธกับลัทธิชินโต สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้แปลมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาการแปลที่กว้างมากขึ้น ปัญหาการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นต้นฉบับอังกฤษเป็นไทยนอกจากปัญหาด้านภาษาระดับคำ ระดับวลีและประโยคแล้ว ปัญหาวัฒนธรรมญี่ปุ่นด้านภาษา และวัฒนธรรมจะพบได้ จากคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นที่มีการถ่ายเสียง ทับศัพท์ หรือการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษทั่วไปเพื่อสื่อสารแก่ผู้อ่าน ดังนั้น นักแปลที่ต้องแปลงานเขียนที่มีการตีความของผู้เขียนต่างวัฒนธรรมที่มาของเรื่อง จึงเสี่ยงต่อการแปลผิด แปลไม่ได้ ไม่สามารถสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจมรรยาทของเรื่องและอรรถรสของเรื่องเสียไป จากข้อจำกัดต่างๆ จากข้อมูลที่จำกัดในต้นฉบับ จากความรู้ของผู้แปล และการค้นคว้าข้อมูล

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาการแปลเรื่อง “การแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น: กระบวนการ ปัญหา และการแก้ไข” ด้วยการปฏิบัติการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่มีต้นฉบับภาษาอังกฤษ จากหนังสือ Best-loved Folktales of the World ที่รวบรวมโดย Joanna Cole ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 ปีค.ศ. 1983 จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Anchor books มาเป็นฉบับแปลภาษาไทย จำนวน 8 เรื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการแปล ปัญหาการแปลและวิธีการแก้ไข โดยเฉพาะปัญหาและการแก้ไขปัญหาการแปลด้านวัฒนธรรมของนิทานที่มีผู้เขียนต่างภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยจะขอเสนอการสรุปผลการศึกษา การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

เนื่องจาก นิทานเป็นสื่อที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจเรื่องต่างๆ และสะท้อนวัฒนธรรมต่างๆ ของชนชาตินั้นๆ จากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง จากวัฒนธรรมหนึ่งสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง ดังนั้น การแปลนิทานจึงเกี่ยวโยงโดยตรง กับการที่ผู้แปลจะต้องเผชิญกับปัญหาความเข้าใจด้านภาษาและวัฒนธรรมจากแหล่งที่มาต่างๆ แต่ในการแปลนิทานครั้งนี้ เป็นการแปลนิทานที่ผู้เขียนเป็นคนต่างวัฒนธรรมของเรื่องที่แปล ซึ่งผู้วิจัยจะขอสรุปผลการศึกษา ปัญหาการแปลและวิธีการแก้ไขดังต่อไปนี้

6.1.1 กระบวนการแปลนิทาน

ในการปฏิบัติการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่มีผู้เขียนเป็นคนตะวันตก ผู้วิจัยตระหนักดีว่า จะต้องประสบปัญหาการแปลถึง 2 ระดับ คือ การถ่ายทอดสารจากต้นฉบับภาษาอังกฤษไปสู่ฉบับแปลภาษาไทย และการถ่ายทอดสารที่ถูกต้องและสอดคล้องตามวัฒนธรรมญี่ปุ่น ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการแปลนั้นมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดและทฤษฎีการแปลจากนักแปลหลายท่าน มาช่วยในการวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้วิจัยเข้าใจต้นฉบับทุกแง่มุม เช่น ประเภทของนิทาน ภาษานิทาน

ลีลาภาษา การรักษารรณสในงานแปล เป็นต้น จากนั้น จึงดำเนินการแปลและแก้ไขปัญหาการแปล ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปขั้นตอนในกระบวนการแปล ดังนี้

6.1.1.1 การศึกษาด้านฉบับ

การศึกษาด้านฉบับเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก เบื้องต้น ผู้วิจัยจะต้องทำความรู้จักนักเขียนและต้นฉบับของเรื่องที่แปล ซึ่งผู้วิจัยจะต้องอ่านทำความเข้าใจถึงที่ผู้เขียนแสดงออกในเนื้อหาบทกวีทั้งหมด ทั้งลีลาการเขียน ภาษาที่ใช้ ทักษะคิด จุดมุ่งหมายต่างๆ ของผู้เขียน ตลอดจนการรักษารรณสของตัวละคร และเรื่องราวต่างๆ จากการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น 8 เรื่อง ในขั้นแรก ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการอ่านแบบ “อ่านแบบสำรวจ” เพื่อให้เห็นภาพรวมของเรื่อง เช่น วิธีการนำเสนอ ลักษณะประเพณีนิทาน และลีลาภาษาที่ใช้ จากนั้นใช้วิธี “อ่านแบบวิเคราะห์รายละเอียด” เพื่อค้นหาความหมายคำศัพท์ หรือสำนวนที่เป็นปัญหา การอ่านแบบวิเคราะห์รายละเอียดนี้ ผู้วิจัยจะทำซ้ำหลายครั้ง

ผู้วิจัยพบว่า การแปลนิทานพื้นบ้านของผู้เขียนชาวตะวันตก ที่มีวัฒนธรรมต่างจากแหล่งที่มาบทกวี ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษานิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น จากการฟังคนญี่ปุ่นเล่าเรื่อง จากการอ่านหนังสือบทกวี ค้นคว้าข้อมูล แล้วเรียบเรียงด้วยภาษาของตนเอง ลีลาภาษาที่ใช้ เป็นแบบการเล่าเรื่อง(Narrative style) ซึ่งเป็นลีลาภาษาที่มีการใช้ในสื่อต่างๆ เช่น ภาพยนตร์ เรื่องสั้น นวนิยาย และอื่นๆ เพื่อดึงดูดความสนใจผู้อ่านและผู้ฟัง ทำให้เห็นภาพ หรือจินตนาการตามการบรรยาย และมีการใช้ภาษาต่างๆ ด้วยโครงสร้างภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ ต้นฉบับภาษาอังกฤษมีการใช้สำนวนภาษาญี่ปุ่น การทับศัพท์ การนับเวลาโบราณของจีน เพื่อรักษารรณสของเรื่องญี่ปุ่นในต้นฉบับ เนื้อหาบทกวีมีทั้งนิทานประเภทเทพนิยาย (Fairy tale) ที่มีวีรบุรุษและเกี่ยวกับสัตว์จากเรื่อง “โมโมทาโร่” นิทานแบบตำนาน จากตำนานเรื่องเล่าชาวประมง เรื่อง”อุราชิม่าผู้ใจดี” นิทานเรื่องเล่าประจำถิ่นจากเรื่อง “ตำนานเกาะโอะกิ” นิทานชวนขัน (Jest) จากเรื่อง “หญิงชราตามหาซาเลเปา” นิทานให้ข้อคิดศีลธรรม จากเรื่อง “นกกระจอกลิ้นดำน” และ “ช่างตัดหินกับเทพเจ้าภูเขา” นิทานเพื่อฝัน(Fantastic story) จากเรื่อง “ภาพวาดภรรยาที่รัก” หลังการศึกษาวเคราะห์ต้นฉบับแล้ว ผู้วิจัยได้สรุปการวิเคราะห์ต้นฉบับนิทานแต่ละเรื่อง ได้แก่ การดำเนินของตัวละครว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร รวมทั้ง จุดบันทึกสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงและอาจเป็นปัญหาในการแปลก่อนจะดำเนินการแปล เช่น คำศัพท์ และชื่อต่างๆ

6.1.1.2 การถ่ายทอดความหมายฉบับแปล

การถ่ายทอดความหมายฉบับแปล ผู้วิจัยได้ใช้การแปลแบบตรงตัวในร่างแรก และการแปลแบบเอาความ โดยยังคงลีลาภาษาเขียน และรูปแบบเหมือนต้นฉบับ ภาษาที่ใช้จะเป็นภาษานิทานที่มีการใช้สรรพนามแบบเก่า เช่น ข้า เจ้า อีฉัน เน้นการใช้ภาษาพูดที่สุภาพและใช้จริงในวัฒนธรรมไทย เพื่อให้เหมาะกับผู้อ่านทุกเพศทุกวัย และมีความเป็นธรรมชาติของภาษาไทยมากที่สุด หลังการแปลแล้ว ผู้วิจัยได้อ่านบทพจนานุกรมด้วยตนเองอีกครั้งแล้วปรับแก้ไข ผู้วิจัยได้ทิ้งช่วงเวลาสักพัก แล้วกลับมาอ่านบทแปลพร้อมปรับแก้ไขใหม่ จากนั้นได้นำบทแปลไปทดสอบ ด้วยการให้ผู้อื่นอ่านหลายๆ ท่าน รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอ่าน นำข้อเสนอแนะมาปรับแก้ไขบทแปลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากการศึกษากระบวนการแปลด้วยการปฏิบัติจริง นอกจาก ผู้แปลจะต้องรู้จักงานแปล และการใช้ภาษาในงานแปลประเภทนั้นๆ ให้เหมาะสมแล้ว แนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการด้านการแปล ก็จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการแปลให้มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้วิจัยดำเนินการแปลได้สะดวก ราบรื่น ตลอดจนการดำเนินการแปล ตั้งแต่ การศึกษาด้านฉบับ การวางแผนดำเนินการแปล การปรับแก้ไขบทแปลต่างๆ ให้บทแปลถูกต้อง ครบถ้วน รวมทั้ง การรักษาจุดมุ่งหมายของผู้เขียน ลีลาการเขียน ตลอดจนอรรถรสของตัวละคร นิทาน หรือข้อคิดต่างๆ ที่ได้จากการนิทาน โดยเฉพาะการวิเคราะห์ภาษาต้นฉบับให้เห็นภาพและเข้าใจการสื่อความหมายของวัฒนธรรมญี่ปุ่น ซึ่งเป็นที่มาของเรื่อง นอกจากนี้ ผู้อ่านและผู้เชี่ยวชาญมีบทบาทสำคัญในการทดสอบบทแปล ให้ข้อเสนอแนะติชม จะทำให้ผู้แปลนำกลับมาแก้ไข เพื่อให้บทแปลมีคุณภาพมากที่สุด ผู้อ่านจึงจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน อีกทั้ง ยังได้รับความรู้และเข้าใจวัฒนธรรมญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น

6.1.2 ปัญหาการแปลและการแก้ไข

ปัญหาการแปลและการแก้ไขปัญหาที่ผู้วิจัยพบ จากการลงมือปฏิบัติในการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่มีต้นฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นฉบับแปลร้อยกรองภาษาไทย ผู้วิจัยพบปัญหาการแปลทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรมดังนี้

6.1.2.1 ปัญหาการแปลด้านภาษา

ปัญหาการแปลด้านภาษา ระหว่างภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปล เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเสมอจากการที่ ผู้แปลจะต้องเลือกใช้คำ วลี สำนวน ให้เหมาะสม ถูกต้อง และสื่อความหมายด้วยภาษาฉบับแปลที่สละสลวย เข้าใจง่าย เป็นธรรมชาติ ในการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นทั้ง 8 เรื่องนี้ ผู้วิจัยพบปัญหาการแปลด้านภาษาในระดับคำ ได้แก่ คำนาม คำสรรพนามและคำเรียกขาน คำอุทาน คำลงท้าย คำทับศัพท์ภาษาญี่ปุ่น เสียงของสัตว์ ปัญหาในการแปลระดับวลีและประโยค ได้แก่ ภาษา นิทาน การเรียบเรียงประโยค การแปลสำนวน การแปลชื่อเรื่อง ในการแก้ไขปัญหาการแปลด้านภาษา ผู้วิจัยยึดความถูกต้องของความหมายเป็นหลัก และเหมาะสมกับบริบทที่ใช้ ภาษาที่ใช้จะเป็นลักษณะภาษาพูดในวัฒนธรรมไทย เพื่อให้ภาษาเป็นธรรมชาติ เข้าใจง่าย รักษาอรรถรสของตัวละคร และรักษาบรรยากาศของเรื่องให้ใกล้เคียงกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นมากที่สุด ผู้วิจัยคงการทับศัพท์ถ้อยเสียง หรือใช้คำที่คนไทยคุ้นเคย จากวัฒนธรรมจีนที่ใกล้เคียงกับญี่ปุ่น เพื่อรักษาบรรยากาศแบบเอเชียตะวันออกของญี่ปุ่น ทำให้ผู้อ่านรู้สึกและเห็นภาพตาม คำศัพท์เฉพาะญี่ปุ่นที่เป็นปัญหาด้านวัฒนธรรมนอกจาก การปรับบทแปลด้วยการเติมคำนามข้างหน้าแล้ว ผู้วิจัยจะขยายความอธิบายในนิทานและมีการทำเชิงอรรถประกอบ

6.1.2.2 ปัญหาการแปลด้านวัฒนธรรม

ปัญหาการแปลด้านวัฒนธรรม เป็นปัญหาในการถ่ายทอดความหมายของคำ ที่สื่อให้เข้าใจวัฒนธรรมด้านต่างๆ ของญี่ปุ่น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาวัฒนธรรมญี่ปุ่นทุกด้านที่สื่อให้เห็นได้จากเนื้อหานิทาน และตีความทำความเข้าใจในการสื่อความหมายของผู้เขียน จากคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากการศึกษาพบว่า ปัญหาด้านวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการเลือกคำแปล ได้แก่ ระบบทางสังคมและการปกครอง ศาสนา ความเชื่อและทัศนคติต่างๆ อาหาร การแต่งกาย อุปกรณ์และเครื่องใช้ ศิลปะการแสดง สิ่งปลูกสร้างหรือสถาปัตยกรรมต่างๆ การนับเวลา เนื่องจาก ผู้เขียนและเรียบเรียงนิทาน มีวัฒนธรรมต่างจากวัฒนธรรมแหล่งที่มาของนิทาน ดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะหาคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่สื่อถึงสิ่งที่มีลักษณะเฉพาะในวัฒนธรรมญี่ปุ่นได้อย่างสมบูรณ์ ผู้เขียนอาจใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีความหมายกว้างแทน อย่างไรก็ตาม ผู้อ่านอาจไม่เข้าใจ เข้าใจผิด เห็นภาพและเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสืบค้นหาความหมายที่แท้จริงในวัฒนธรรมญี่ปุ่นเท่าที่จะทำได้ จนเกิดความเข้าใจหรือเห็นภาพของสิ่งนั้นก่อนจะเลือกคำแปล เช่น การใช้คำเทียบเคียงกัน และการใช้ลักษณะการประสมคำของไทย เพื่อให้ผู้อ่านฉบับแปลภาษาไทยเข้าใจได้ง่าย วัฒนธรรมบางอย่างที่ทำให้เห็นภาพบรรยากาศของสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่นโบราณ เช่น การนับเวลาด้วยชนิด

ของสัตว์ หน่วยวัด ผู้วิจัยจะคงไว้ขยายความใกล้เคียงกันๆ แต่ถ้าไม่สามารถอธิบายสั้นๆ ได้ ผู้วิจัยจะทำเชิงอรรถอธิบายให้ผู้อ่านเข้าใจมากที่สุด

6.1.2.3 ปัญหาการแปลที่เกี่ยวพันระหว่างภาษาอังกฤษต้นฉบับต่อวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาจากเรื่อง

ปัญหาการแปลที่เกี่ยวพันระหว่างภาษาอังกฤษต้นฉบับต่อวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาจากเรื่อง เป็นปัญหาที่ผู้วิจัยพบ จากการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ทั้ง 8 เรื่องนี้ ได้แก่ ปัญหาด้านความรู้ของผู้แปลต่อการถ่ายทอดความหมายให้สอดคล้อง กับสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาจากเรื่อง ปัญหาการค้นหาความหมายคำศัพท์ญี่ปุ่นจากถ่ายเสียงภาษาอังกฤษ ปัญหาการสื่อความหมายที่ให้ภาพต่างกันด้วยการทับศัพท์กับการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษทั่วไป ผู้วิจัยพบว่า การที่ผู้เขียนที่มีวัฒนธรรมต่างจากวัฒนธรรมของที่มาของนิทาน และต้องสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจหรือเห็นภาพของอีกวัฒนธรรมหนึ่ง อาจมีการใช้คำศัพท์เฉพาะของวัฒนธรรมที่มาจากเรื่อง เพื่อรักษาภาพและบรรยากาศของญี่ปุ่น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการแก้ปัญหาด้วยการคงการถ่ายเสียง และการปรับเป็นภาษาไทย ปัญหาสำคัญที่พบคือ ปัญหาในการวิเคราะห์ให้เข้าใจวัฒนธรรมญี่ปุ่นจากคำศัพท์ภาษาอังกฤษทั่วไป ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ถึง 2 ชั้น เช่น คำว่า wine-เหล้าองุ่น, เหล้าผลไม้หมัก, เหล้าชะเอม ผู้วิจัยพบว่า บางครั้งความหมายตามคำศัพท์อาจไม่ปัญหาในการแปล แต่คำแปลจะสื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพต่างกัน ถ้าผู้แปลขาดความระมัดระวังในการเลือกใช้คำแปล ซึ่งจะส่งผลให้บรรยากาศของเรื่องที่ได้ต่างกัน ผู้วิจัยจึงเลือกคำแปลให้เหมาะสมและสอดคล้องในวัฒนธรรมญี่ปุ่นด้วยการสืบค้นวัฒนธรรมญี่ปุ่นด้านนั้นๆ ประกอบ ซึ่งบางครั้งคำแปลอาจไม่ตรงกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นในปัจจุบัน เช่น คำแปลว่า “ซาเลเปา” เนื่องจาก นิทานเป็นเรื่องราวที่สืบต่อๆ กันมาจากปากต่อปาก จากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง จากช่วงเวลาหนึ่งไปอีกช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งส่งผลให้เค้าโครงนิทานไม่เหมือนเดิม อาจมีคำเรียกที่เสียงผิดเพี้ยนไป หรือภาพและคำเรียกสิ่งนั้นๆ เปลี่ยนไป นอกจากนี้ การที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้าหาข้อมูลนิทานต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นเท่าที่ทำได้มาเปรียบเทียบกับภาษาอังกฤษซึ่งพบว่า ผู้เขียนต้นฉบับมีการสื่อภาพของสิ่งเดียวกัน ด้วยคำที่ต่างกัน เช่น ตัวประหลาด “โอะนิ” ของญี่ปุ่นที่มีเขี้ยว มีรูปร่างหน้าตาต่างจากยักษ์ในวัฒนธรรมชาติอื่น ผู้เขียนต้นฉบับภาษาอังกฤษมีการใช้คำทับศัพท์ญี่ปุ่นว่า “Oni” และการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “orges” เป็นต้น

ปัญหาในการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจำนวน 8 เรื่อง ที่มีต้นฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นฉบับแปลภาษาไทย นอกจาก ปัญหาการแปลด้านภาษาไทยและอังกฤษแล้ว ปัญหาสำคัญคือ ปัญหาด้านวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาจากนิทาน ที่ผู้แปลจะต้องทำความเข้าใจในการสื่อความหมายด้วยภาษาอังกฤษ

การเลือกใช้คำแปลที่ถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องในวัฒนธรรมญี่ปุ่น การแก้ปัญหาคำแปลทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรม ผู้แปลนอกจากจะต้องมีความรู้คู่ภาษาเป็นอย่างดีแล้ว ผู้แปลควรมีความรู้ในวัฒนธรรมของเรื่องที่แปลเป็นอย่างดี และมีแหล่งข้อมูล ทั้งจากบุคคล สถานที่ ที่สามารถค้นคว้า เพื่อให้บทแปลมีคุณภาพ ถูกต้อง รักษาอรรถรสได้เทียบเคียงต้นฉบับ และสื่อภาพบรรยากาศของวัฒนธรรมที่มาของเรื่องนั้น ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

6.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากนักวิชาการด้านการแปลหลายๆ ท่าน เป็นประโยชน์และสามารถนำมาใช้ได้จริง ในการนำมาวางแผนดำเนินการแปลในแต่ละขั้นตอน ทำให้ผู้วิจัยทำงานสะดวก รวดเร็ว และสามารถนำมาวิเคราะห์ เพื่อให้เข้าถึงต้นฉบับมากที่สุด ดังเช่น วิธีการแปลแบบคนเดียวของโนคาที่ผู้วิจัยเลือกใช้ อีกทั้ง เทคนิควิธีการแก้ไขปรับบทแปลจากแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการ รวมทั้งงานวิจัยด้านการแปล จะช่วยให้ผู้แปลตระหนักถึงปัญหาที่อาจพบทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรม เทคนิคการแปลและการแก้ไขแต่ละแบบจะมีความเหมาะสมต่อบทแปลแต่ละประเภทแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับผู้แปลแต่ละท่านจะเลือกใช้ ซึ่งผู้วิจัยใช้ใช้แบบผสมผสานทั้งแบบแปลตรงตัวและแปลเอาความ

จากการศึกษาทฤษฎีและการปฏิบัติ ผู้วิจัยพบว่า นิทานเป็นเรื่องเล่ามาแต่โบราณ จึงมีการใช้ลีลาภาษาแบบเล่าเรื่อง(Narrative style) ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะ การแปลนิทานจะต้องใช้ภาษาพูดสามารถเข้าใจได้ง่าย การดำเนินเรื่องไม่ซับซ้อน ตั้งแต่ต้นจนจบ เพราะมีเด็กเป็นกลุ่มผู้อ่านนิทานที่สำคัญ สำหรับเทคนิคการแปลที่ผู้วิจัยใช้ในการแปลนิทานคือ การแปลตรงตัวและการแปลเอาความ ซึ่งจะการถ่ายทอดความหมายให้สอดคล้องกับรูปแบบภาษาและเนื้อหาของต้นฉบับมากที่สุด มีการใช้เทคนิคการแปลและการแก้ไขแบบต่างๆ เช่น การเติมคำขยายความ การตีความ การถ่ายเสียง การทำเชิงอรรถ เพื่อให้ความหมายถูกต้อง ครบถ้วน รักษาอรรถรสและบรรยากาศของเรื่องให้ได้เทียบเท่าต้นฉบับมากที่สุด อย่างไรก็ตาม นักแปลนิทานท่านอื่นอาจใช้เทคนิคการแปลอื่น ที่มีการตัดข้อความ การแปลเกิน การปรับเปลี่ยนบทแปล โดยแปลให้สำนวนเป็นธรรมชาติ เข้ากับความคาดหวังผู้อ่านนิทานในวัฒนธรรมปลายทาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลและมุมมองนักแปลแต่ละคน

สำหรับการแปลเรื่องที่มีความซับซ้อนทางภาษาและวัฒนธรรม เช่น การแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่เขียนโดยชาวตะวันตก ดังที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา ผู้วิจัยจะต้องประสบปัญหาที่เกี่ยวพัน

ด้านภาษาและวัฒนธรรมระหว่าง อังกฤษ ญี่ปุ่นและไทย ซึ่งเทคนิคการแปลและการแก้ไขอาจมีได้หลายทาง ขึ้นอยู่กับนักแปลแต่ละท่านที่จะเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง จาก การแปล ผู้วิจัยอาศัยการวิเคราะห์ต้นฉบับภาษาอังกฤษ ควบคู่กับการศึกษาวัฒนธรรมญี่ปุ่น ก่อนลงมือแปล โดยคำแปลนั้นจะต้องสอดคล้องเข้ากับวัฒนธรรมญี่ปุ่นได้ การที่ผู้แปลมีความรู้ด้านภาษา และวัฒนธรรมญี่ปุ่น หรือสามารถหาแหล่งข้อมูลในการนำมาแก้ไขปัญหาการแปลได้มากพอ จะช่วยให้ผู้แปลวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของผู้เขียนที่เป็นคนต่างวัฒนธรรมของเรื่องได้ โดยเฉพาะ วัฒนธรรมของเรื่องที่อาจถูกตีความและถ่ายทอดด้วยภาษาตามวัฒนธรรมของผู้เขียน การมีความรู้ ด้านวัฒนธรรมของเรื่องที่แปลจะช่วยให้ผู้แปลตัดสินใจเลือกคำแปลได้อย่างเหมาะสม บทแปล ถูกต้อง เข้าใจง่าย เรื่องราวน่าอ่าน รักษาอรรถรสของวรรณกรรมได้อย่างครบถ้วน บทแปลมีความ สอดคล้องกับวัฒนธรรมและบรรยากาศที่แท้จริงของเรื่อง แต่ถ้าผู้แปลไม่มีความรู้เรื่องที่แปลมากพอ จะเสี่ยงต่อการแปลผิด แปลคลาดเคลื่อน และเข้าใจยาก บทแปลไม่ได้อรรถรส เป็นต้น จาก การศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า การแปลเรื่องที่มีใช้ต้นฉบับจริง เรื่องที่มีการแปลและการตีความมาก่อน ความแตกต่างของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ของเรื่องกับวัฒนธรรมของผู้เขียนย่อมแตกต่างกัน ซึ่งอาจ ส่งผลให้ต้นฉบับมีการสื่อความหมายคลาดเคลื่อนไปจากวัฒนธรรมที่แท้จริงของเรื่อง ผู้แปลที่ไม่มี ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่แปลจึงควรหลีกเลี่ยงการแปลเรื่องลักษณะนี้ ถ้าจำเป็นต้องแปลจะต้อง ระมัดระวังในการแปลอย่างมากและหาความรู้ให้ได้มากที่สุด เพื่อให้บทแปลผิดพลาด คลาดเคลื่อน น้อยที่สุด

ขั้นตอนที่สำคัญต่องานแปลทุกประเภท คือ การทดสอบบทแปลกับผู้อ่าน ซึ่งผู้วิจัยได้ ทดสอบบทแปลด้วยการให้ผู้อ่านทั่วไป รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอ่าน นำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ มาปรับในบทแปลให้ได้บทแปลที่สมบูรณ์ขึ้น ซึ่งหลังการทดสอบบทแปล ผู้วิจัยพบว่า ประสบ ปัญหาในแปล เช่น แปลผิด ใช้คำไม่เหมาะสม และการปรับบทแปลจนความหมายผิดเพี้ยนไปจาก ต้นฉบับ ซึ่งข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาปัจจัยหลายอย่าง เช่น ประสพการณ์และความถนัดของผู้แปล ความรู้ของผู้แปล ความไม่ละเอียดรอบคอบ ดังนั้น การทดสอบบทแปลจึงช่วยให้ผู้แปลกลับมา ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ความเห็นของผู้อ่านล้วนเป็นประโยชน์ต่อผู้แปลในการพัฒนาการ แปลต่อไป

6.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการปฏิบัติการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นต้นฉบับภาษาอังกฤษ 8 เรื่อง จาก หนังสือ Best-loved Folktales of the World ที่รวบรวมโดย Joanna Cole มาเป็นฉบับแปล

ร้อยกรองภาษาไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการ ที่อาจนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

6.3.1 จากการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นและการค้นคว้าข้อมูลด้านวัฒนธรรม ญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบว่า ยังมีวัฒนธรรมญี่ปุ่นด้านอื่นๆ อีกมากมายที่น่าสนใจและเป็นความประโยชน์กับผู้อ่าน จึงควรมีการส่งเสริมแปล เช่น นิทาน เรื่องสั้นหรือนวนิยายญี่ปุ่น ที่สะท้อนให้ผู้อ่านเข้าใจวัฒนธรรมญี่ปุ่นมากขึ้นต่อไป

6.3.2 ปัญหาและการแก้ไขปัญหาด้านภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่พบในการแปลนิทานพื้นบ้านจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ 8 เรื่องนี้ เป็นการแก้ไขปัญหบางส่วนที่ผู้วิจัยพบจากการแปลครั้งนี้เท่านั้น แนวทางแก้ไขปัญหอาจเป็นประโยชน์กับนักแปลอื่นๆ ต่อไป อย่างไรก็ตาม ควรจะมีการศึกษาการแปลนิทาน เรื่องสั้นของชาติอื่นๆ หรืองานจากสื่ออื่นๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการแปลต่อไป อีกทั้ง ความรู้ด้านวัฒนธรรมที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจด้านวัฒนธรรมอื่นๆ เช่นกัน

การแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย : กระบวนการ ปัญหา และการแก้ไข

ประภาพรรัตน์ กี่วงศ์งาม 4737747 LCCD/M

ศศ.ม. (ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา)

คณะกรรมการที่ปริกษาสารนิพนธ์: ลักษณะ ดาวรัตน์หงษ์ อ.บ.,ศศ.ม., Doctorat de l'EHESS,
สุขมาวดี ขำหิรัญ ศศ.บ., M.A., Adv.Dip.

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

1. ความสำคัญและที่มา

ในอดีตกาลนิทานจัดได้ว่าเป็นเรื่องเล่าที่ได้ยินอยู่เสมอจากปากต่อปาก จากผู้หนึ่งสู่อีกผู้หนึ่ง เรื่องเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อผู้ฟังนิทาน เพราะนอกจากจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ ทศนคติ ภูมิปัญญา จากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง ดังนั้นจึงมีผู้เรียกว่า “วรรณคดีปาก” หรือ “มุขปาฐะ” (Oral Literature) ซึ่งเรื่องเล่าจะมีวิธีการบรรยายและพรรณนาเรื่องราวเป็นพื้น จึงมีผู้เรียกว่า “วรรณกรรมวรรณนา” (Narrative Literature) ทุกชนชาติต่างก็มีเรื่องเล่าและนิทานของตนเอง โดยจำแนกตามเนื้อหาสาระของเรื่องนั้นๆ เช่น เทพนิยาย นิทานพื้นบ้าน นิทานวีรบุรุษ เทพปกรณัม นิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอก นิทานตลกขบขัน เป็นต้น ในปัจจุบัน นิทานเรื่องเล่าประจำถิ่นต่างๆ ได้มีการรวบรวมเขียนขึ้นใหม่ หรือมีการแปลเป็นภาษาต่างๆ ครั้งแล้วครั้งเล่า โดยเฉพาะนิทานทางตะวันตก ซึ่งนิทานส่วนใหญ่จะมีการเขียนใหม่ หรือแปลด้วยภาษาอังกฤษ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจากหนังสือ Best-loved Folktales of the World ที่รวบรวมโดย Joanna Cole จำนวน 8 เรื่อง จากต้นฉบับภาษาอังกฤษมาแปลเป็นภาษาไทย เพื่อศึกษากระบวนการแปล ปัญหาและการแก้ไขปัญหาการแปลนิทานพื้นบ้านแถบเอเชียที่มีการเขียนใหม่เป็นภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะ การถ่ายทอดความหมายที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของเรื่อง

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อนำทักษะและทฤษฎีความรู้ด้านการแปลที่ได้ศึกษานำมาปฏิบัติจริงในการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น จากต้นฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย
- 2.2 เพื่อศึกษากระบวนการ ปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาในการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น จากต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการแปลด้านวัฒนธรรม

3. วิธีการศึกษาวิจัย

ในการดำเนินงานการศึกษาเรื่องกระบวนการ ปัญหา และการแก้ไขปัญหการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น จากต้นฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นบทแปลภาษาไทย ผู้วิจัยได้เลือกแปลนิทานทั้งหมด 8 เรื่อง จากหนังสือ Best-loved Folktales of the World ที่เขียนและรวบรวมโดย Joanna Cole ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 ปีค.ศ. 1983 จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Anchor books ซึ่งประกอบด้วยเรื่อง ดังต่อไปนี้

1. Momotaro or The Peach-Boy
2. The Old Woman Who Lost Her Dumplings
3. The Sparrow with the Slit Tongue
4. The Tale of the Oki Islands
5. The Stonecutter
6. The Wife's Portrait
7. Urashima
8. The Magic Kettle

สำหรับวิธีการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การศึกษากระบวนการแปลและการศึกษาปัญหาและการแก้ไขปัญหาในการแปล

3.1 การศึกษากระบวนการแปล

ขั้นตอนการศึกษากระบวนการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจากต้นฉบับญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย สามารถแบ่งการทำงานได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะเตรียมการ ระยะดำเนินการแปล และระยะทดสอบและแก้ไขบทแปล

3.1.1. ระยะเตรียมการ

กระบวนการแรกในการศึกษาการแปล ประกอบด้วย การเลือกเรื่องแปล การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการแปล การศึกษาการแปลวรรณกรรมสำหรับเด็ก งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาวัฒนธรรมและประเพณีญี่ปุ่น การศึกษาวิเคราะห์ต้นฉบับ

3.1.2. ระยะดำเนินการแปล

ขั้นตอนการแปล ผู้วิจัยใช้วิธีการอ่านแบบสำรวจ เพื่อให้เข้าใจเนื้อเรื่องโดยรวม จากนั้นจึงอ่านแบบวิเคราะห์รายละเอียด แล้วใช้วิธีการแปลแบบตรงตัวในร่างแรก จากนั้นจึงแปลแบบเอาความ หลังจากแปลเสร็จ ได้พักบทแปล 3-4 วัน แล้วนำมาทบทวนบทแปลและแก้ไขปรับบทแปลตามขั้นตอนที่ในคาให้ไว้

3.1.3. ระยะทดสอบและแก้ไขบทแปล

ในการทดสอบบทแปล ผู้วิจัยทดสอบบทแปล 3 วิธี คือ การทดสอบด้วยตนเอง การให้ผู้อื่นอ่าน และการให้ผู้เชี่ยวชาญอ่าน นำข้อเสนอแนะมาปรับแก้ไข

3.2 การศึกษาปัญหาและการแก้ไขปัญหาในการแปล

ในการแปลทุกประเภท ผู้วิจัยตระหนักดีว่า สิ่งสำคัญของการแปล คือ สามารถถ่ายทอดความหมายของกลุ่มภาษาได้เท่าเทียมกัน ปัญหาที่พบตามทฤษฎีการแปลทั่วไป คือ ปัญหาการแปลด้านภาษาและปัญหาด้านวัฒนธรรมของกลุ่มภาษา แต่การแปลเรื่องที่มีได้มาจากต้นฉบับจริง ผู้วิจัยจะต้องวิเคราะห์ต้นฉบับถึง 2 ระดับ ทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกันระหว่างภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น และภาษาไทย

4. ผลการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ในการศึกษากระบวนการปัญหา และการแก้ไขปัญหาคำการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจากต้นฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยที่เขียนโดย Joanna Cole ผลการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

4.1 กระบวนการแปล

จากการดำเนินการแปล สรุปขั้นตอนการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นได้ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวิเคราะห์ภาษาต้นฉบับและกลวิธีที่ใช้ในการแปล

การวิเคราะห์ภาษาต้นฉบับเป็นขั้นตอนที่สำคัญอันดับแรก ที่ทำให้ผู้แปลเข้าใจความหมายที่สื่อในต้นฉบับจากการถ่ายทอดของผู้เขียนชาวตะวันตก คำแปลจึงต้องตระหนักถึงความหมายของคำศัพท์ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่น รวมทั้งสามารถรักษาความหมายด้านวัฒนธรรมญี่ปุ่นให้ถูกต้อง ตามต้นฉบับภาษาอังกฤษที่ให้ไว้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการอ่านในรอบแรกด้วยวิธี “อ่านแบบสำรวจ” เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเนื้อเรื่องโดยรวม และจับใจความหลักของนิทานแต่ละเรื่อง ด้วยการตอบคำถามว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด ทำไม ตามที่ลีทธา พินิจกุลคลได้แนะนำไว้ในการแปลนิทาน จากนั้นจึงใช้วิธีการอ่านแบบ “วิเคราะห์รายละเอียด” เพื่อศึกษาการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในภาษาต้นฉบับนำมาเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของเรื่อง

การแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ผู้วิจัยใช้วิธีการถ่ายทอดความหมายทั้งแบบตรงตัวและแบบเอาความในฉบับแปลภาษาไทย โดยการแปลในร่างแรก ผู้วิจัยใช้กลวิธีแปลแบบตรงตัว เพื่อถอดความหมายต้นฉบับให้ครบถ้วน หลังจากนั้น ตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงนำคำแปลมาเรียบเรียงใหม่ให้เป็นลักษณะธรรมชาติภาษาไทย ผู้วิจัยใช้กลวิธีการปรับบทแปล ตามเทคนิคการแปลของไนดา ทั้งแบบการเติมคำและข้อความขยาย การละคำ การใช้คำเทียบเคียง จะพบได้ในการแปลระดับคำ วลีและประโยค โดยเฉพาะคำที่เกี่ยวข้องทางวัฒนธรรม เช่น ชื่อเฉพาะของอาหาร สิ่งของ และอื่นๆ รวมทั้ง ผู้วิจัยได้ภาษาเก่า เช่น คำสรรพนาม คำลงท้าย เพื่อคงภาพและบรรยากาศของเรื่องในอดีต

4.2 ปัญหาการแปลและการแก้ไข

สิ่งที่มีความสำคัญในการแปลงานทุกประเภท คือ การรักษาความหมายให้มีความเท่าเทียมกับต้นฉบับ ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นปัญหาการแปลเป็น 2 กลุ่ม คือ ปัญหาการแปลด้านภาษา และ ปัญหาการแปลด้านวัฒนธรรม

4.2.1 ปัญหาการแปลด้านภาษา

ปัญหาในการแปลด้านภาษาระหว่างภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล เป็นปัญหาสำหรับนักแปลเสมอในการเลือกคำ วลี และประโยค ที่เหมาะสมกับบริบทของเรื่องที่แปล โดยทั่วไปมักเกิดจากความแตกต่างของโครงสร้างและไวยากรณ์ของคู่ภาษา ในการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ปัญหาด้านภาษาที่เกี่ยวข้องได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น และภาษาไทย สำหรับปัญหาการแปลด้านภาษาที่พบในการแปล แบ่งเป็น 2 ระดับ

4.2.1.1. ปัญหาการแปลระดับคำ ได้แก่ คำนามทั่วไป ชื่อเฉพาะ คำสรรพนามบุรุษที่ 1 คำเรียกขาน คำอุทาน คำลงท้าย คำทับศัพท์ภาษาญี่ปุ่น คำเลียนเสียงธรรมชาติ

จากการศึกษา ปัญหาหลักด้านภาษาที่พบในต้นฉบับ คือ ปัญหาระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่น ซึ่งจะพบว่ามีคำภาษาญี่ปุ่นที่ถ่ายเสียงเป็นภาษาอังกฤษ และคำอื่นอาจมีการตีความแล้วถ่ายทอดความหมายด้วยคำศัพท์ภาษาอังกฤษทั่วไป เช่น คำว่า “Oni” และ “Ogres” ซึ่งจากการค้นคว้านิทานต้นฉบับของญี่ปุ่นที่พบขณะแปลจะหมายถึงสิ่งเดียวกัน ปัญหานี้จะเกี่ยวข้องกับคำเรียกเฉพาะของสิ่งนั้นในวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ผู้เขียนชาวตะวันตกถ่ายทอดความหมายด้วยคำศัพท์ภาษาอังกฤษ จึงเป็นความยากลำบากต่อนักแปลที่จะค้นหาความหมายที่แท้จริงของเรื่องจากศัพท์ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่น ก่อนการถ่ายทอดเป็นภาษาไทย การแก้ไขปัญหาระดับคำทำได้จากการค้นหาความหมายของคำจากพจนานุกรมภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น และภาษาไทย นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบปัญหาความยากลำบาก ในการค้นหาความหมายศัพท์เฉพาะภาษาญี่ปุ่น ที่ถ่ายเสียงเป็นภาษาอังกฤษ เช่นคำว่า “Fizo” ในต้นฉบับ ซึ่งผู้วิจัยค้นหาตรวจสอบการเขียนและการออกเสียงที่ถูกต้องกับชาวญี่ปุ่น จึงจะสามารถสืบค้นความหมายได้จากอินเทอร์เน็ตด้วยคำว่า “Jiso” “JiZo”

สำหรับความยากลำบากในการแปลด้านภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่นที่พบในต้นฉบับ คือ การหาคำแปลที่เหมาะสมกับบริบทของเรื่องญี่ปุ่น ไม่ขัดแย้งหรือผิดไปจากต้นฉบับ รวมทั้งเหมาะสมกับ

วัฒนธรรมการใช้ในภาษาไทย ทั้งลีลาภาษาแบบเล่าเรื่อง บ่งบอกสถานะทางสังคม นิัยตัวละคร ความรู้สึกของตัวละคร ความสัมพันธ์ตัวละครในเรื่อง กลวิธีที่ใช้ในการแปล ขึ้นกับนักแปลแต่ละคน เช่น การใช้คำเรียกญาติ แทนการใช้คำสรรพนามแทนตนเองและการเรียกผู้อื่น หรือการใช้คำลงท้าย เพื่อบ่งบอกอารมณ์ตัวละคร สถานะทางสังคม การศึกษา แสดงความมีอำนาจ หรือการใช้การเติมคำ ขยายความ การทำเชิงอรรถอธิบาย เป็นต้น

ผู้วิจัยได้ใช้การทับศัพท์ ขยายความอธิบาย และแปลภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย การทำเชิงอรรถอธิบาย สิ่งสำคัญที่พบคือ การวิเคราะห์และตีความคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากต้นฉบับให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของเรื่อง

4.2.1.2. ปัญหาการแปลระดับวลีหรือประโยค ผู้วิจัยพบปัญหาการแปลระดับวลีและประโยค ได้แก่ ภาษานิทาน การเรียบเรียงประโยค การแปลสำนวนภาษา การแปลชื่อเรื่อง ปัญหาหลักที่พบในการแปลระดับวลีและประโยคเกิดจากความแตกต่างทางโครงสร้างและไวยากรณ์ภาษา ซึ่งผู้วิจัยจะต้องปรับบทแปลให้เป็นธรรมชาติในภาษาไทยและคุ้นเคยกับผู้อ่านคนไทย ดังนั้น ภาษาที่ใช้จึงต้องเหมาะกับผู้อ่านทุกเพศทุกวัย สำหรับการแปลวลีภาษาอังกฤษ อาจมีการปรับเปลี่ยนเป็นสำนวนภาษาไทยแทน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบสำนวนภาษาญี่ปุ่นที่ไม่อาจตีความได้ชัดเจน แม้จะสอบถามจากชาวญี่ปุ่นแล้วก็ตาม ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการถ่ายเสียงภาษาญี่ปุ่น การแปลตรงตัว แล้วใช้การแปลความใกล้เคียงภาษาอังกฤษมาช่วยอธิบาย ซึ่งข้อมูลต้นฉบับมักไม่มากพอ อย่างไรก็ตาม ยังมีการแปลผิดการใช้คำไม่เหมาะสมกับบริบท การปรับบทแปล เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้พบเสมอในการแปล ซึ่งจะทำให้บทแปลไม่สามารถรักษาความหมายได้เท่าเทียมต้นฉบับ อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางโครงสร้าง ไวยากรณ์ และวัฒนธรรมการใช้ระหว่างคู่ภาษา

4.2.2 ปัญหาการแปลด้านวัฒนธรรม

ปัญหาการแปลด้านวัฒนธรรมเป็นปัญหาหลักอย่างหนึ่งในการแปล จากการศึกษาครั้งนี้ ปัญหาด้านวัฒนธรรมที่สำคัญที่พบ คือ ข้อความภาษาอังกฤษที่แสดงถึงวัฒนธรรมญี่ปุ่น ผู้วิจัยจะต้องวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดจากต้นฉบับ ที่สามารถสื่อให้เห็นภาพวัฒนธรรมญี่ปุ่น ซึ่งผู้วิจัยจำเป็นต้องมีความเข้าใจความหมายและแนวคิดพื้นฐานทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีความรู้ด้านวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่หลากหลาย ซึ่งค้นหาได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น บุคคล หนังสือ นิตยสาร และแหล่งอื่นๆ ปัญหาด้านวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่สะท้อนจากเนื้อหานิทาน ได้แก่ ระบบสังคม

และการปกครอง ศาสนา ความเชื่อและทัศนคติต่างๆ อาหาร การแต่งกาย อุปกรณ์และเครื่องใช้ ศิลปะการแสดง สิ่งปลูกสร้างหรือสถาปัตยกรรมต่างๆ การนับเวลา

จากขั้นตอนการวิเคราะห์วัฒนธรรมญี่ปุ่นจากเนื้อหาในต้นฉบับ ผู้วิจัยพบการแสดงผลข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมญี่ปุ่น 2 ลักษณะ คือ ระดับคำ ระดับวลีหรือประโยค

คำศัพท์เป็นเครื่องหมายบ่งชี้พื้นฐานของสิ่งที่เกี่ยวข้องทางวัฒนธรรมที่พบได้จากต้นฉบับ นักแปลจะต้องทำความเข้าใจคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษให้ชัดเจน ตรวจสอบความหมายที่ถูกต้องก่อน จากนั้นจึงเลือกคำแปลที่เหมาะสม เช่น คำว่า ซามูไร จักรพรรดิ และเจ้าเมือง ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นโดยตรง ซึ่งสามารถค้นหาข้อมูลได้จาก ระบบทางสังคมการปกครองของญี่ปุ่นโบราณ นักแปลสามารถที่จะสะท้อนบรรยากาศของเรื่องโบราณได้ ด้วยการใช้ภาษาเก่า เช่น คำสรรพนาม คำลงท้าย กลวิธีต่างๆ เหล่านี้ ใช้เพื่อรักษาความหมายให้เท่าเทียมกับต้นฉบับและสอดคล้องกับวัฒนธรรมที่มาของเรื่องนั้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบปัญหาการแปลอื่น คือ ปัญหาการแปลที่เกี่ยวข้องพหุระหว่างภาษาอังกฤษต้นฉบับต่อวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของเรื่อง ได้แก่ ปัญหาด้านความรู้ของผู้แปลต่อการถ่ายทอดความหมายให้สอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่มาของเรื่อง ปัญหานี้ไม่ได้เกิดจากการแปลความหมายของคำศัพท์ไม่ได้ แต่เกิดจากการที่ผู้แปลไม่สามารถวิเคราะห์วัฒนธรรมญี่ปุ่นให้เข้าใจได้ลึกซึ้งพอจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ เนื่องจาก ข้อจำกัดของภาษาอังกฤษที่ไม่มีคำที่สามารถสื่อสิ่งนั้นในวัฒนธรรมญี่ปุ่นได้ตรงกัน

จากปัญหาข้อจำกัดของภาษาอังกฤษในการแปล นักแปลอาจพบ ศัพท์ภาษาอังกฤษที่สื่อความหมายทางวัฒนธรรมญี่ปุ่น เช่น ภาษาอังกฤษคำว่า “wine” ความหมายของภาพที่ได้ในวัฒนธรรมตะวันตกจะแตกต่างจากวัฒนธรรมญี่ปุ่น การแปลเป็นไทยจึงไม่ควรแปลว่า “ไวน์” แต่อาจใช้คำแปลกว้างๆ ว่า “เหล้าหมัก” เพื่อให้ความหมายครอบคลุมและไม่ขัดกับวัฒนธรรมญี่ปุ่น

นอกจากนี้ พื้นความรู้ของผู้แปลเป็นข้อมูลที่สำคัญ ที่นำมาแก้ไขปัญหาการแปลได้ในทุกขั้นตอน เช่น การถ่ายเสียง การค้นหาข้อมูลต่างๆ การแก้ไขปัญหาการแปล ซึ่งถ้ามีไม่เพียงพอจะส่งผลให้งานแปลบกพร่องได้

5. การอภิปรายผลและข้อสรุป

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากนักวิชาการด้านการแปลหลายๆ ท่าน เป็นประโยชน์และสามารถนำมาใช้ได้จริง ในการนำมาวางแผนดำเนินการแปลในแต่ละขั้นตอน ทำให้ผู้วิจัยทำงานสะดวก รวดเร็ว และสามารถนำมาวิเคราะห์ เพื่อให้เข้าถึงต้นฉบับมากที่สุด โดยเฉพาะการแปลเรื่องที่ผ่านมาการตีความและเขียนขึ้นใหม่ ซึ่งเทคนิควิธีการแก้ไข การปรับบทแปล จากแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการหลายท่าน รวมทั้งงานวิจัยด้านการแปล จะช่วยให้ผู้แปลตระหนักถึงปัญหาที่อาจพบทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรม เทคนิคการแปลและการแก้ไขจะมีความเหมาะสมต่อบทแปลแต่ละประเภทแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับผู้แปลแต่ละท่านจะเลือกใช้

จากการศึกษาลักษณะนิทานพบว่า นิทานเป็นเรื่องเล่ามาแต่โบราณ มีการใช้ลีลาภาษาแบบเล่าเรื่อง(Narrative style) การแปลนิทานจึงใช้ลักษณะภาษาพูดที่สามารถเข้าใจได้ง่าย การดำเนินเรื่องไม่ซับซ้อนตั้งแต่ต้นจนจบ เพราะมีเด็กเป็นกลุ่มผู้อ่านนิทานที่สำคัญ สำหรับเทคนิคการแปลที่ผู้วิจัยใช้ในการแปลนิทานคือ การแปลตรงตัวและการแปลเอาความ ซึ่งจะการถ่ายทอดความหมายให้สอดคล้องกับรูปแบบภาษาและเนื้อหาของต้นฉบับมากที่สุด มีการใช้เทคนิคการแปลและการแก้ไขแบบต่างๆ เช่น การเติมคำขยายความ การตีความ การถ่ายเสียง การทำเชิงอรรถ เพื่อให้ความหมายถูกต้อง ครบถ้วน รักษาอรรถรสและบรรยากาศของเรื่องให้ได้เทียบเท่าต้นฉบับมากที่สุด อย่างไรก็ตาม นักแปลนิทานท่านอื่นๆ อาจใช้เทคนิคการแปลแบบอื่น ที่อาจมีการตัดลดข้อความการแปลเกิน การปรับเปลี่ยนบทแปล เพื่อให้เข้ากับความคิดหวังผู้อ่านนิทานในวัฒนธรรมปลายทาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมุมมองนักแปลแต่ละคน

สำหรับการแปลเรื่องที่มีความซับซ้อนทางภาษาและวัฒนธรรม เช่น การแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่เขียนโดยชาวตะวันตก ดังที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา ผู้วิจัยจะต้องประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องด้านภาษาและวัฒนธรรมระหว่าง อังกฤษ ญี่ปุ่นและไทย ซึ่งเทคนิคการแปลและการแก้ไขอาจมีได้หลายทาง ขึ้นอยู่กับนักแปลแต่ละท่านที่จะเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง จาก การแปล ผู้วิจัยอาศัยการวิเคราะห์ต้นฉบับภาษาอังกฤษ ควบคู่กับการศึกษาวัฒนธรรมญี่ปุ่น ก่อนเลือกคำแปลให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมญี่ปุ่น การที่ผู้แปลมีความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่น หรือสามารถหาแหล่งข้อมูลในการนำมาแก้ไขปัญหาการแปลได้มากพอ จะช่วยให้ผู้แปลวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของผู้เขียนที่เป็นคนต่างวัฒนธรรมของเรื่องได้ โดยเฉพาะวัฒนธรรมของเรื่องที่ถูกตีความและถ่ายทอดด้วยภาษาตามวัฒนธรรมของผู้เขียน การมีความรู้ด้านวัฒนธรรมของเรื่องที่แปล จะช่วยให้ผู้แปลตัดสินใจเลือกคำแปลได้อย่างเหมาะสม บทแปลถูกต้อง เข้าใจง่าย เรื่องราวน่าอ่าน

รักษารรณรสของวรรณกรรมได้อย่างครบถ้วน มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมและบรรยากาศที่แท้จริงของเรื่อง แต่ถ้าผู้แปลไม่มีความรู้เรื่องที่แปลมากพอ จะเสี่ยงต่อการแปลผิด แปลคลาดเคลื่อน และเข้าใจยาก บทแปลไม่ได้รรณรส เป็นต้น

ขั้นตอนที่สำคัญต่องานแปลทุกประเภท คือ การทดสอบบทแปลกับผู้อ่าน ซึ่งผู้วิจัยได้ทดสอบบทแปลด้วยการให้ผู้อ่านทั่วไป รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอ่าน แล้วนำข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ มาปรับในบทแปลให้ได้บทแปลที่สมบูรณ์ขึ้น ซึ่งหลังการทดสอบบทแปล ผู้วิจัยพบว่า ประสบปัญหาในแปล เช่น แปลผิด ใช้คำไม่เหมาะสม และการปรับบทแปลจนความหมายผิดเพี้ยนไปจากต้นฉบับ ซึ่งข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาปัจจัยหลายอย่าง เช่น ประสบการณ์และความถนัดของผู้แปล ความรู้ของผู้แปล ความไม่ละเอียดรอบคอบ ดังนั้น การทดสอบบทแปลจึงช่วยให้ผู้แปลกลับมาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ความเห็นเหล่านี้ ล้วนเป็นประโยชน์ต่อผู้แปลในการพัฒนาการแปลต่อไป

ในการแปลครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า การแปลย่อมต้องมีการสูญเสียรรณรส ไม่อาจรักษาความหมายได้เท่าเทียมต้นฉบับแล้ว การแปลเรื่องที่มีใจต้นฉบับจริงหรือเรื่องที่มีการเขียนใหม่หลายๆ ครั้ง ข้อมูลที่นำมาแปลอาจมีความคลาดเคลื่อน ไม่ชัดเจน การแปลเรื่องเหล่านี้ จะเสี่ยงต่อการแปลผิด แปลไม่ได้ และความหมายคลาดเคลื่อนผิดเพี้ยนไปจากวัฒนธรรมที่มาของเรื่อง การแก้ไขปัญหาในการแปล จึงขึ้นอยู่กับเหตุผลและมุมมองของนักแปลแต่ละท่านที่จะเลือกใช้กลวิธีการแปลและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังที่ผู้วิจัยได้เป็นตัวแทนของนักแปลในการศึกษาครั้งนี้

การศึกษานี้จึงเป็นแนวทางสำหรับนักแปลอื่นๆ ที่แปลเรื่องที่มีต้นฉบับลักษณะเดียวกัน โดยเฉพาะการแปลศัพท์ที่เกี่ยวข้องทางวัฒนธรรมของแหล่งที่มาของนิทาน ทำให้ผู้วิจัยได้ความรู้และเข้าใจวิถีชีวิต ทัศนคติ ความเชื่อ ประเพณีของคนญี่ปุ่นมากขึ้น การสนใจใฝ่หาความรู้ต่างๆ เป็นประโยชน์อย่างมากแก่นักแปล ในการนำมาใช้แก้ไขปัญหาการแปลด้านต่างๆ ต่อไป

6. วิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการ ที่อาจนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

- 6.1 จากการแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นและการค้นคว้าข้อมูลด้านวัฒนธรรม ญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบว่า ยังมีวัฒนธรรมญี่ปุ่นด้านอื่นๆ อีกมากมายที่น่าสนใจและเป็นความประโยชน์กับผู้อ่าน

จึงควรมีการส่งเสริมแปล เช่น นิทาน เรื่องสั้นหรือนวนิยายญี่ปุ่น ที่สะท้อนให้ผู้อ่าน
เข้าใจวัฒนธรรมญี่ปุ่นมากขึ้นต่อไป

- 6.2 ปัญหาและการแก้ไขปัญหาด้านภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่พบในการแปลนิทาน
พื้นบ้านจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ 8 เรื่องนี้ เป็นการแก้ไขปัญหบางส่วนที่ผู้วิจัยพบจาก
การแปลครั้งนี้เท่านั้น แนวทางแก้ไขปัญหอาจเป็นประโยชน์กับนักแปลอื่นๆ ต่อไป
อย่างไรก็ตาม ควรจะมีการศึกษาการแปลนิทาน เรื่องสั้นของชนชาติอื่นๆ หรืองาน
จากสื่ออื่นๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาด้าน
การแปลต่อไป อีกทั้ง ความรู้ด้านวัฒนธรรมที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจด้าน
วัฒนธรรมอื่นๆ เช่นกัน

**A TRANSLATION OF JAPANESE FOLKTALES FROM ENGLISH INTO THAI:
PROCESSES PROBLEMS AND SOLUTIONS**

PRAPANRAT KIVWONGNGAM 4737747 LCCD/M

**M.A. (LANGUAGE AND CULTURE FOR COMMUNICATION AND
DEVELOPMENT)**

**THEMATIC PAPER ADVISORS: LAKANA DAORATANAHONG, Doctorat de
l'EHESS, SUKHUMAVADEE KHAMHIRAN, M.A.,**

EXECUTIVE SUMMARY

1. Introduction

In the past, folkstories were usually the first stories to be heard and passed by word of mouth from one teller to another. The stories not only entertained audiences, but also spread experiences, beliefs, attitudes, values and wisdom of the community. So, it was called “Oral Literature”. Folktales in different countries had their own themes and plots for instance, fairy tales, folktales, myths, hero tales, animal tales, jokes etc. Narrative style was a written technique to present folkstories to audiences. Today, folktales are regularly translated and rewritten again and again especially, western folkstories. Most of them are translated into English. For the aims of translation study of non-original source, Asian stories were designed to study processes, problems, and solutions in translating from English into Thai, especially how to express the traditions and culture of the source culture. Therefore, all of the 8 Japanese stories of *Loved Folktales of the World*, written by Joanna Cole, were selected for this study,

2. Objectives

1. To apply translation theories and techniques in translating Japanese folktales from English into Thai
2. To study the translating processes, problems and solutions in translating Japanese folktales from English into Thai
3. To study culture problems and solutions in translating of the original source

3. Materials and Methods

For the purposes of the study, all 8 Japanese stories of Loved Folktales of the World were selected to study processes, problems, and solutions in translating from English into Thai. The text which was used for this study was rewritten in English by Joanna Cole, published the first edition on 1983 by Anchor books.

The names of 8 Japanese stories included are as follows:

1. Momotaro or The Peach-Boy
2. The Old Woman Who Lost Her Dumplings
3. The Sparrow with the Slit Tongue
4. The Tale of the Oki Islands
5. The Stonecutter
6. The Wife's Portrait
7. Urashima
8. The Magic Kettle

The methods used in this study were divided into 2 parts namely, to study the translating processes and to study the translating problems and solutions.

3.1 To study the translating processes

The translating processes were divided into 3 steps namely, preparing, translating, and improving and correcting.

3.1.1 Preparing

The procedures included 6 steps namely, topic designs, translation concepts and frameworks, children literature reviews, researches reviews, Japanese cultural and traditional study, source text study.

3.1.1.2 Translating

The translating processes began with skimming to obtain the essence of the whole story, follow by analytical reading. The first translation draft represented a literal translation. When the first draft was finished, it was rechecked and fine-turned for natural structure. Leave the draft cool for 3-4 days; it enables the translators to see the translation problems and solutions clearly.

3.1.1.3 Improving and correcting

The final process of translation ends with the quality control for the target language. There are 3 methods for testing the final draft namely, by translator, by Thai readers, and by professors. Lastly, critiques from audience are important to improve the target language.

4. Findings

After studying the translating processes, problems and solutions in translating Japanese folktales written by Joanna Cole from English into Thai, the results were divided into 2 parts as follows:

4.1 Translating Processes

Briefly, translating processes of the Japanese folktales were described in 2 main steps namely, source language analysis and translation strategies.

First, the source language analysis was an important procedure in understanding and extracting the implied meanings of the stories as expressed by the western author. The target language needed not only to convey the implied meanings of the English terms and Japanese terms, but also to maintain the cultural integrity of the original which was presented in English. Therefore, an initial skim of the content was employed to obtain the essence of the whole story, and to discover the written style, theme and plot of the stories, characters according to “the five questions”, namely: who, what, where, when, why, as recommended by Sidtha Pinitpouvadol, the Thai translator specialist. Scanning also assisted in extracting the implied cultural meaning of the source language so make it conform with original cultural as much as possible.

Second, the translator applied both the literal translation technique and the free translation technique to the target language. The first draft represented a literal translation so as to keep the meaning as close as possible to that of the source language. When finished, it was checked and a free translating technique was applied in the second draft to provide “naturalness” to the Thai structure. In this paper, translation strategies were adjusted from Nida’s translation techniques to include techniques of addition, deletion, and alteration. Addition and alteration strategies were found in target language text in both phrases and sentences, especially, for Japanese terms such as proper names, materials and so on. Moreover, some ancient words: pronoun and final particles, were used to retain the sense of the past.

4.2 Translating Problems and solutions

The heart of translation is concerned with conveying equivalent messages between a pair of languages. Linguistic problems and cultural problems are general problems in theory. In this study, the following translation problems and solutions were found:

4.2.1 Linguistic problems

Linguistic problems between the source language and the target language always happen so the translator needs to select words, phrases and sentences that fit with the story's context. In translating Japanese Folktales from English into Thai, linguistic problems occurred among 3 languages; English-Japanese-Thai related to the source language texts and the target language texts.

According to linguistic problems that occur in the translating process, problems and their solutions are divided in 2 main levels namely, word level, and phrase and sentence level.

First, at the word level, the main problems found in the source language were linguistic problems between English and Japanese. It was found that some Japanese terms were transliterated into English and another was interpreted into English, for example, "Oni" and "Ogres" in Japanese culture is the same thing and use the same word in the original folk story that can be found these days. This problem related to Japanese cultural terms that the western author presented in English. Therefore, the difficulty derived from source language texts between English and Japanese, for the translator, was how to find the original meaning before translating into Thai. The first solution was resolved by searching the meaning with the Japanese –English -Thai dictionaries, Japanese cultural texts, and the internet. However, it was found that some Japanese terms were transliterated differently in English such as "Fizō", "Jiso", "Jizo". The translator could not find the meaning from the word "Fizō" given in the source language text, but the

meaning could be found on the internet and confirmed by a Japanese speaker as the words “Jiso” or “Jizo”.

In addition, vocab problems arose in the source language in finding words that were suitable for the Japanese cultural context without conflicting with the source language or Thai culture. Besides that, the translator had to use the word that kept the target language natural in narrative style and represented the status, habits, feelings, relationship of the characters in the stories. The word problems included nouns, address terms, pronouns, proper names, animal sounds, emotional exclamations, and final particles. The translating strategies depend on each translator adjustment; for examples, kinship terms were applied to present pronouns and address terms, final particles was added to show characters feeling, social status, education, power solidarity, and transliteration, addition of extraneous information, footnotes and others were sometimes combined with the word such as proper names, animal sounds and so on.

Second, at the phrase and sentence level, the problems included narrative opening phrases, original titles, and idioms. The main problem was the difficulty to rearrange clauses, phrases and sentences naturally in Thai structure caused by structural differences between Thai and English. In order to solve the problems, the translator tried to make phrases and sentences natural and familiar for Thai readers. Also, the language used in folk stories had to use suitable language for readers of ages. Related to the idiom problems, there were some English phrases that could be replaced with Thai phrases such as **“a fine boy baby –เด็กผู้ชายน่ารักน่าชัง”**. Besides this, there was difficulty in translating the Japanese, at the end of the “Wife Portrait” story, in particular how to translate the meaning clearly from Japanese into Thai, and how to make the sentence familiar for Thai readers. The solution was a combination of transliteration and translation with the addition of extraneous information. Also, the translator had to ask Japanese native speakers and study Japanese idioms from various folk stories. However, some Japanese speakers did not explain clearly how to imply the meaning of the Japanese idiom.

So, it could be the cause of mistranslation or error translations because the translator could not find a fool proof way to solve the problem.

The solution to solve linguistic problems was to go through the source language many times. After completing the second draft of translation and leaving it for at least 3-4 days, the translator was able find and correct errors, rearrange sentences, and review it carefully. Next, the translator had to test it with readers if possible, or ask professors for suggestions before revising the final draft.

4.2.2 Cultural problems

Cultural problem was one of the major translation problems. In this paper, the most important cultural problem was Japanese cultural elements that were represented in English. The translator had to analyze all information that could illustrate Japanese culture from the source language which was given in English form. Therefore, it was necessary to understand the basis of cultural terms and cultural concepts. Moreover, the translator should have a background knowledge of Japanese culture and various sources for further information such as persons, books, magazines, and others. The cultural problems found from the folk stories were divided into 9 types namely, social and political system, religious, attitudes and beliefs, food, clothing, material, arts, architecture, and time count.

Regarding the analysis process of Japanese culture from the source language text, the information was given in 2 forms that were words and sentences.

Words were fundamentally symbols for features of culture, stated by Nida. The translator had to define Japanese and English keywords from the stories, then recheck them before choosing the suitable words. For instance, samurai, landlord, prince, emperor and the lord of the province were direct keywords that represented power solidarity and the Japanese political system in the past. The translator had to reflect the problems by using ancient words especially pronouns, final particles

and so on. That was the translating solution to keep all messages as close as possible the source language text and relevant to the original culture.

As for the Japanese culture at the sentence level, the western author sometimes gave some information in explanation it such as food names, units of measure, time count etc. But, the information probably was not enough for a clear translation. Therefore, the translator had to find more information and added phrases or clauses in the target language text; for example, “**the day of the dog**” was the ancient time count used in China and Japan. It was a cultural term that the author explained in English. As a solution strategy, the translator was able to change it into Thai time count, or added additional information in footnotes. However, the target language should not conflict with the original culture so as to confuse the audience.

4.3.3 Other problems

Other problems found in this translation related to the source language and the original culture. For Japanese background knowledge, the translator had to determine the cultural meaning from the source language text. Also, the translator had to be concerned with limitations in English in representing elements of Japanese culture.

In particulars, the translator found English words and phrases that indirectly represented Japanese terms, for instance, the English meaning of “**wine**” in western culture is different in Japanese culture, so the translator should not translate in Thai “ไวน์”. The solution strategy was to use other words like “เหล้าหมัก, เหล้าสาเก” that covered the meaning and did not conflict with the essence of Japanese culture.

So, background knowledge is important in overcoming translation problems in any translating process such as transliterating, searching information,

translating solutions and others. If the background knowledge is not enough, the result will be incomplete.

In conclusion, translating problems in the stories were not only linguistic and cultural between source language and target language, but also problems of complexity from the original culture of the stories. The translator sometimes encountered other translation problems never before seen, so the stories had to be analyzed carefully, then the most suitable solution for the context was chosen.

5. Conclusion

For the study of a translation of Japanese folktales, the translator had to organize all translation theories and knowledge from many specialists. This knowledge was used for planning, analyzing, translating, and resolving all the translation procedures from the beginning to the end. It also reminded the translator to be more concerned about both linguistic and cultural problems. Translation strategies from many specialists were beneficial for the translator in this translating process

Regarding to the linguistic problems and cultural problems found in this paper, they involved 3 nationalities namely, English, Japanese and Thai. In the source language text, the western author rewrote the Japanese folktales. It found that some English terms were limited and did not clearly reflect the meaning in Japanese. Moreover, some Chinese cultural references were used for illustrating Japanese images in the past because China and Japan had similar cultures. Therefore, the translator had to identify the original source culture of the stories before translation. It was an important translating strategy for preventing mistranslation and errors. In order to the source language text, it was a complicated source for the translator to find suitable words that were correct in meaning and did not conflict with the original culture. The source language analysis was the solution to understand the stories. Other translating strategies were applied to solve

the linguistic and cultural problems later such as additional information, transliteration, footnotes and so on.

However, the result was not completed in the first or second drafts. The translator found that leaving the draft alone for 3-4 days was the technique to find errors and rearrange the natural sentences. Also, a professor and readers were the best persons to give suggestions for the translator.

In conclusion, other translators probably did not have the same translating problems and solutions. So, this paper is a guideline for those who have to translate similar texts. But, the translator should be more concerned with translation from non-original sources. The best way to solve the second translating problems was reading and searching from books, the internet, persons and others as much as possible.

6. Suggestions

This paper has presented the translating processes, problems and solutions of Japanese folk stories which were written by a western author. It can be used as a guideline for other translators when dealing with the same issues and used as a source of information for people interested in Japanese culture. However, the results do not include or resolved all translation problems with similar issues because it depends on various factors such as written style, idea, and so on.

Moreover, the study revealed a part of Japanese culture for those interested in Japanese culture and tradition. The researcher found that other kinds of Japanese culture should be interesting and beneficial for audience. So, it should be promote to further study in various sources such as short stories, novels, movies, songs and so on.

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2540). คู่มือการแปล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรรณิการ์ บุญรอด.(2544).ปัญหาทางด้านโครงสร้างภาษาและวัฒนธรรมในการแปลเรื่องสั้นภาษาไทยเรื่อง "แนวรบด้านตะวันตก : เหตุการณ์ไม่คาดฝัน" เป็นภาษาอังกฤษ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กล่อมจิตต์ พลายวงศ์.(2526).หนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ
- เกริก ยุ้นพันธ์.(2539). การเล่านิทาน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- จันทิพย์ พานิชผล.(2527).การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กที่แปลเป็นภาษาไทย พ.ศ.2520-2525. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต,ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ฉวีลักษณ์ บุญฤกษ์.(2547). “นวัตกรรมการศึกษา” ชุด จิตวิทยาการอ่าน สถาบันส่งเสริมและพัฒนารับอ่าน การเขียนแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธารอักษร จำกัด
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์.(2545).วรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: โสภณการพิมพ์.
- ซุนห์อุไร ยุทธิวัจน์.(2543).การศึกษาเทคนิคการแปลด้วยคำซ้ำในงานแปลวรรณกรรมสำหรับเด็ก: กรณีศึกษางานแปลชุดบ้านเล็ก ของ ลอรา อิงกิลด์ส ไวล์เดอร์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชุดิกรณ จิรันทุโรจน์(2545).ปัญหาและวิธีการแก้ไขการแปลภาพยนตร์อะนิเมชัน เรื่อง “Shrek” เป็นบทบรรยายภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เชวง จันทะเขตต์. (2538).การแปลเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พัชรีย์ จำปา.(2539).งานศิลปะในวรรณกรรมสำหรับเด็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปราณี จงสุจิตรธรรม.(2549).ญี่ปุ่น 360 องศา. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น)

- ปาริชาติ ญาณวารี.(2544).กลวิธีการแปลวรรณกรรมเยาวชนของแมกไม้เรื่องชีลาร้ายที่สุดและน้องเล็กยังร้ายอยู่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ราชกิจจานุเบกษา(2532).หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษ.กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี
- ราชบัณฑิตยสถาน(2513). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน
- มณฑา พิมพ์ทอง(2543).ธรรมเนียมญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น)
- วรรณา แสงอร่ามเรือง(2545).ทฤษฎีและหลักการแปล. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิทย์ เทียงบุรณธรรม. (2536).พจนานุกรม อังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น
- วินิตา คิณินต์.(2541). “ภาษาไทยกับการแปลงานบันเทิงคดี”.วารสารภาษาและวัฒนธรรม.(ปีที่ 17 ฉบับที่ 1).นครปฐม:สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. (2546).เอกสารประกอบการเรียนวิชา วสพ 5345 พัฒนาการแปลในประเทศไทย: การศึกษาเชิงภาษาและวัฒนธรรม. ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2547สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิริยะ สิริสิง. (2537).การสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน.กรุงเทพฯ: สุริยวิริยาสัน
- ยศ สันตสมบัติ. (2542).มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ยุพา คลังสุวรรณ. “ศาลเจ้าและบทบาทหน้าที่ของพระชินโต”. Japanese Studies Journal.(Vol.1/2004).กรุงเทพฯ:โครงการญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์(หน้า 75-103)
- _____. “การแต่งกายของคนญี่ปุ่น: จากยุคหินใหม่จนถึงสมัยเมจิ”. Japanese Studies Journal. (Vol.2/2004).กรุงเทพฯ:โครงการญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (หน้า31-50)
- ศิลป์ ภาคสุวรรณ.(2535).รู้จักญี่ปุ่น(A Look Into Japan ของ Japan Travel Bureau).กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ศิลป์ สวัสดิ์.(2530).อยู่อย่างญี่ปุ่น (Illustrated Living Japanese Style ของ Japan Travel Bureau).กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซต

สกุนตลา ผาติธรรมรักษ์.(2544).กระบวนการ ปัญหาและการแก้ไขในการแปลเพลงภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเพื่อใช้ขับร้อง.สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ,สาขาวิชา ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมเกียรติ เขวงกิจวานิช. (2549).แปลญี่ปุ่น-ไทย เบื้องต้น.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

สมชาย ชัยชนะตระกูล.(2537).คู่มือพูดญี่ปุ่น.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Vision Press

สมศักดิ์ ศรีมานิชย์.(2523).การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก.กรุงเทพฯ: โอเดียน สโตร์.

สัจฉริย สายบัว.(2542). หลักการแปล. (พิมพ์ครั้งที่ 6).กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สิทธา พินิจภูวดล.(2542).คู่มือนักแปลอาชีพ.กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

สุขุมาวดี ขำหิรัญ .(2545). ภาษาศาสตร์เชิงสังคม. เอกสารคำสอน สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล (อัดสำเนา)

_____. (2545). ระบบการสื่อสารขั้นมูลฐาน. เอกสารคำสอน สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล (อัด สำเนา)

สุพิชา พันธเสน.(2545).การแปลนิทานเด็ก: กระบวนการ ปัญหาและการแก้ไข.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

แสวง จงสุจริตธรรม,ปราณี จงสุจริตธรรม.(2543).สัมผัสวัฒนธรรมญี่ปุ่น.กรุงเทพฯ: โรงเรียนภาษาและวัฒนธรรมสมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

หอมหวาน ชื่นจิตร. (2527). การแปล: อาชีพสู่ปวงชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.

ภาษาอังกฤษ

Arbuthnot, May Hill. (1964). **Children and Books** (third edition). Illinois: Scott, Foresman and company

Catford, J.C.. (1978). **A Linguistic Theory of Translation**. London: Oxford University Press.

Cole, Joanna. (1983). **Best-Loved Folktales of the world**. Anchor Book

Collins Cobuild English Language Dictionary. (1991). William Collins Sons & Co. Ltd.

Gilhooly, Helen. (2002). **Japanese Language Life And Culture**. Great Britain: Cox & Wy Mass Ltd.

Lacy, Nick (1988). **Narrative And Genre, Key Concepts In Media Studies**. New York: Palgrave.

Larrich, Nancy (1958). **A parent's guide to children (New revise edition)**. New York: Doubleday & Company Inc Gardencity.

Macmillan English Dictionary For Advanced Learner (International Student Edition). (2002). Oxford: Macmillan Publishers Ltd.

Nida, Eugene A. (1964). **Toward a science of translating with special reference to principles and procedures in valued in Bible translating**. Leiden E.J. Brill, Netherlands.

So Sethaputra. (1993). **New Model English-Thai Dictionary**. (Fifth Impression). Bangkok: Thai Watana Panich Press Co., Ltd.

The Oxford- Duden pictorial Thai & English Dictionary. (1994). Oxford: Oxford University Press.

เว็บไซต์

<http://www.japanesekimono.com> วันที่ 1 และ 4 กันยายน 2549

<http://www.japan-zone.com/culture/kimono.shtml> วันที่ 1 กันยายน 2549

<http://www.onmarkproductions.com> วันที่ 21 สิงหาคม 2549 และ วันที่ 1 กันยายน 2549

<http://www.jcollector.com> วันที่ 21 สิงหาคม 2549

[http://en.wikipedia.org/wiki/Oni_\(Japanese_folklore\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Oni_(Japanese_folklore)) วันที่ 4 กันยายน 2549

http://www.melbournecityopera.com.au/People/Cole_Bio.htm วันที่ 21 สิงหาคม 2549

<http://coe.west.asu.edu/students/dcorley/authors/Colbooks.htm> วันที่ 21 สิงหาคม 2549

<http://72.14.207.104/search?q=cache:0XbItSagjzAJ:coe.west.asu.edu/students/dcorley/authors/Cole.htm+Joanna+cole&hl=th&gl=th&ct=clnk&cd=3> วันที่ 21 สิงหาคม 2549

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ต้นฉบับนิทาน

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรม Photo shop 5 สแกนต้นฉบับนิทาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน ป้องกันข้อผิดพลาดต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับในการวิจัยครั้งนี้

114. MOMOTARO or THE PEACH-BOY (Japan)

IF YOU'LL BELIEVE ME there was a time when the fairies were none so shy as they are now. That was the time when beasts talked to men, when there were spells and enchantments and magic every day, when there was great store of hidden treasure to be dug up, and adventures for the asking.

At that time, you must know, an old man and an old woman lived alone by themselves. They were good and they were poor and they had no children at all.

One fine day, "What are you doing this morning, good man?" says the old woman.

"Oh," says the old man, "I'm off to the mountains with my billhook to gather a fagot of sticks for our fire. And what are you doing, good wife?"

"Oh," says the old woman, "I'm off to the stream to wash clothes. 'It's my washing day,' she adds.

So the old man went to the mountains and the old woman went to the stream.

Now, while she was washing the clothes, what should she see but a fine ripe peach that came floating down the stream? The peach was big enough, and rosy red on both sides.

"I'm in luck this morning," said the dame, and she pulled the peach to shore with a split bamboo stick.

By and by, when her good man came home from the hills, she set the peach before him. "Eat, good man," she said. "This is a lucky peach I found in the stream and brought home for you."

But the old man never got a taste of the peach. And why did he not? All of a sudden the peach burst in two and there was no stone to it, but a fine boy baby where the stone should have been.

"Mercy me!" says the old woman.

"Mercy me!" says the old man.

The boy baby first ate up one half of the peach and then he ate up

504 ASIA

the other half. When he had done this he was finer and stronger than ever.

"Momotaro! Momotaro!" cries the old man. "The eldest son of the peach."

"Truth it is indeed," says the old woman. "He was born in a peach."

Both of them took such good care of Momotaro that soon he was the stoutest and bravest boy of all that countryside. He was a credit to them, you may believe. The neighbors nodded their heads and they said, "Momotaro is the fine young man!"

"Mother," says Momotaro one day to the old woman, "make me a good store of *kimi-dango*" (which is the way that they call millet dumplings in those parts).

"What for do you want *kimi-dango*?" says his mother.

"Why," says Momotaro, "I'm going on a journey, or as you may say, an adventure, and I shall be needing the *kimi-dango* on the way."

"Where are you going, Momotaro?" says his mother.

"I'm off to the Ogres' Island," says Momotaro, "to get their treasure, and I should be obliged if you'd let me have the *kimi-dango* as soon as may be," he says.

So they made him the *kimi-dango*, and he put them in a wallet, and he tied the wallet to his girdle and off he set.

"*Sayonara*, and good luck to you, Momotaro!" cried the old man and the old woman.

"*Sayonara! Sayonara!*" cried Momotaro.

He hadn't gone far when he fell in with a monkey.

"Kia! Kia!" says the monkey. "Where are you off to, Momotaro?"

Says Momotaro, "I'm off to the Ogres' Island for an adventure."

"What have you got in the wallet hanging at your girdle?"

"Now you're asking me something," says Momotaro. "Sure, I've some of the best millet dumplings in all Japan."

"Give me one," says the monkey, "and I will go with you."

So Momotaro gave a millet dumpling to the monkey, and the two of them jogged on together. They hadn't gone far when they fell in with a pheasant.

"Ken! Ken!" said the pheasant. "Where are you off to, Momotaro?"

Says Momotaro, "I'm off to the Ogres' Island for an adventure."

"What have you got in your wallet, Momotaro?"

"I've got some of the best millet dumplings in all Japan."

"Give me one," says the pheasant, "and I will go with you."

MOMOTARO OR THE PEACH-BOY 505

So Momotaro gave a millet dumpling to the pheasant, and the three of them jogged on together.

They hadn't gone far when they fell in with a dog.

"Bow! Wow! Wow!" says the dog. "Where are you off to, Momotaro?"

Says Momotaro, "I'm off to the Ogres' Island."

"What have you got in your wallet, Momotaro?"

"I've got some of the best millet dumplings in all Japan."

"Give me one," says the dog, "and I will go with you."

So Momotaro gave a millet dumpling to the dog, and the four of them jogged on together. By and by they came to the Ogres' Island.

"Now, brothers," says Momotaro, "listen to my plan. The pheasant must fly over the castle gate and peck the Ogres. The monkey must climb over the castle wall and pinch the Ogres. The dog and I will break the bolts and bars. He will bite the Ogres, and I will fight the Ogres."

Then there was the great battle.

The pheasant flew over the castle gate: "Ken! Ken! Ken!"

Momotaro broke the bolts and bars, and the dog leaped into the castle courtyard. "Bow! Wow! Wow!"

The brave companions fought till sundown and overcame the Ogres. Those that were left alive they took prisoners and bound with cords—a wicked lot they were.

"Now, brothers," says Momotaro, "bring out the Ogres' treasure."

So they did.

The treasure was worth having, indeed. There were magic jewels there, and caps and coats to make you invisible. There was gold and silver, and jade and coral, and amber and tortoise-shell and mother-of-pearl.

"Here's riches for all," says Momotaro. "Choose, brothers, and take your fill."

"Kia! Kia!" says the monkey. "Thanks, my Lord Momotaro."

"Ken! Ken!" says the pheasant. "Thanks, my Lord Momotaro."

"Bow! Wow! Wow!" says the dog. "Thanks, my dear Lord Momotaro."

115. THE OLD WOMAN WHO LOST HER DUMPLINGS (Japan)

LONG, LONG AGO there was a funny old woman, who liked to laugh and to make dumplings of rice-flour.

One day, while she was preparing some dumplings for dinner, she let one fall; and it rolled into a hole in the earthen floor of her little kitchen and disappeared. The old woman tried to reach it by putting her hand down the hole, and all at once the earth gave way, and the old woman fell in.

She fell quite a distance, but was not a bit hurt; and when she got up on her feet again, she saw that she was standing on a road, just like the road before her house. It was quite light down there; and she could see plenty of rice-fields, but no one in them. How all this happened, I cannot tell you. But it seems that the old woman had fallen into another country.

The road she had fallen upon sloped very much: so, after having looked for her dumpling in vain, she thought that it must have rolled farther away down the slope. She ran down the road to look, crying:

"My dumpling, my dumpling! Where is that dumpling of mine?"

After a little while she saw a stone *Fizō* standing by the roadside, and she said:

"O Lord *Fizō*, did you see my dumpling?" *Fizō* answered:

"Yes, I saw your dumpling rolling by me down the road. But you had better not go any farther, because there is a wicked *Oni* living down there, who eats people."

But the old woman only laughed, and ran on further down the road, crying: "My dumpling, my dumpling! Where is that dumpling of mine?" And she came to another statue of *Fizō*, and asked it:

THE OLD WOMAN WHO LOST HER DUMPLINGS 507

"O kind Lord *Fizō*, did you see my dumpling?"

And *Fizō* said:

"Yes, I saw your dumpling go by a little while ago. But you must not run any further, because there is a wicked *Oni* down there, who eats people."

But she only laughed, and ran on, still crying out: "My dumpling, my dumpling! Where is that dumpling of mine?" And she came to a third *Fizō*, and asked it:

"O dear Lord *Fizō*, did you see my dumpling?"

But *Fizō* said:

"Don't talk about your dumpling now. Here is the *Oni* coming. Squat down here behind my sleeve, and don't make any noise."

Presently the *Oni* came very close, and stopped and bowed to *Fizō*, and said:

"Good day, *Fizō San*!"

Fizō said good day, too, very politely.

Then the *Oni* suddenly snuffed the air two or three times in a suspicious way, and cried out: "*Fizō San, Fizō San*! I smell a smell of mankind somewhere—don't you?"

"Oh!" said *Fizō*, "perhaps you are mistaken."

"No, no!" said the *Oni* after snuffing the air again, "I smell a smell of mankind."

Then the old woman could not help laughing—"Te-he-he!"—and the *Oni* immediately reached down his big hairy hand behind *Fizō*'s sleeve, and pulled her out, still laughing, "Te-he-he!"

"Ah! ha!" cried the *Oni*.

Then *Fizō* said:

"What are you going to do with that good old woman? You must not hurt her."

"I won't," said the *Oni*. "But I will take her home with me to cook for us."

"Te-he-he!" laughed the old woman.

"Very well," said *Fizō*; "but you must really be kind to her. If you are not, I shall be very angry."

"I won't hurt her at all," promised the *Oni*; "and she will only have to do a little work for us every day. Good-bye, *Fizō San*."

Then the *Oni* took the old woman far down the road, till they came to a wide deep river, where there was a boat. He put her into the boat, and took her across the river to his house. It was a very large house. He led her at once into the kitchen, and told her to cook some dinner for

508 ASIA

himself and the other *Oni* who lived with him. And he gave her a small wooden rice-paddle, and said:

"You must always put only one grain of rice into the pot, and when you stir that one grain of rice in the water with this paddle, the grain will multiply until the pot is full."

So the old woman put just one rice-grain into the pot, as the *Oni* told her, and began to stir it with the paddle; and, as she stirred, the one grain became two,—then four,—then eight,—then sixteen, thirty-two, sixty-four, and so on. Every time she moved the paddle the rice increased in quantity; and in a few minutes the great pot was full.

After that, the funny old woman stayed a long time in the house of the *Oni*, and every day cooked food for him and for all his friends. The *Oni* never hurt or frightened her, and her work was made quite easy by the magic paddle—although she had to cook a very, very great quantity of rice, because an *Oni* eats much more than any human being eats.

But she felt lonely, and always wished very much to go back to her own little house, and make her dumplings. And one day, when the *Oni* were all out somewhere, she thought she would try to run away.

She first took the magic paddle, and slipped it under her girdle; and then she went down to the river. No one saw her; and the boat was there. She got into it, and pushed off; and as she could row very well, she was soon far away from the shore.

But the river was very wide; and she had not rowed more than one fourth of the way across, when the *Oni*, all of them, came back to the house.

They found that their cook was gone, and the magic paddle, too. They ran down to the river at once, and saw the old woman rowing away very fast.

Perhaps they could not swim: at all events they had no boat; and they thought the only way they could catch the funny old woman would be to drink up all the water of the river before she got to the other bank. So they knelt down, and began to drink so fast that before the old woman had got half way over, the water had become quite low.

But the old woman kept on rowing until the water had got so shallow that the *Oni* stopped drinking, and began to wade across. Then she dropped her oar, took the magic paddle from her girdle, and shook it at the *Oni*, and made such funny faces that the *Oni* all burst out laughing.

But the moment they laughed, they could not help throwing up all the water they had drunk, and so the river became full again. The *Oni*

THE SPARROW WITH THE SLIT TONGUE 509

could not cross; and the funny old woman got safely over to the other side, and ran away up the road as fast as she could.

She never stopped running until she found herself at home again.

After that she was very happy; for she could make dumplings whenever she pleased. Besides, she had the magic paddle to make rice for her. She sold her dumplings to her neighbors and passengers, and in quite a short time she became rich.

116. THE SPARROW WITH THE SLIT TONGUE (Japan)

A LONG LONG time ago, an old couple dwelt in the very heart of a high mountain. They lived together in peace and harmony, although they were very different in character, the man being good-natured and honest, and the wife being greedy and quarrelsome when anyone came her way that she could possibly quarrel with.

One day the old man was sitting in front of his cottage, as he was very fond of doing, when he saw flying toward him a little sparrow, followed by a big black raven. The poor little thing was very much frightened and cried out as it flew, and the great bird came behind it terribly fast, flapping its wings and craning its beak, for it was hungry and wanted some dinner. But as they drew near the old man, he jumped up, and beat back the raven, which mounted, with hoarse screams of disappointment, into the sky, and the little bird, freed from its enemy, nestled into the old man's hand, and he carried it into the house. He stroked its feathers, and told it not to be afraid, for it was quite safe; but as he still felt its heart beating, he put it into a cage, where it soon plucked up courage to twitter and hop about. The old man was fond of all creatures, and every morning he used to open the cage door, and the sparrow flew happily about until it caught sight of a cat or a rat or some

510 ASIA

other fierce beast, when it would instantly return to the cage, knowing that there no harm could come to it.

The woman, who was always on the lookout for something to grumble at, grew very jealous of her husband's affection for the bird, and would gladly have done it some harm had she dared. At last, one morning her opportunity came. Her husband had gone to the town some miles away down the mountain, and would not be back for several hours, but before he left he did not forget to open the door of the cage. The sparrow hopped about as usual, twittering happily, and thinking no evil, and all the while the woman's brow became blacker and blacker, and at length her fury broke out. She threw her broom at the bird, who was perched on a bracket high up on the wall. The broom missed the bird, but knocked down and broke the vase on the bracket, which did not soothe the angry woman. Then she chased it from place to place, and at last had it safe between her fingers, almost as frightened as on the day that it had made its first entrance into the hut.

By this time the woman was more furious than ever. If she had dared, she would have killed the sparrow then and there, but as it was she only ventured to slit its tongue. The bird struggled and piped, but there was no one to hear it, and then, crying out loud with the pain, it flew from the house and was lost in the depths of the forest.

By and by the old man came back, and at once began to ask for his pet. His wife, who was still in a very bad temper, told him the whole story, and scolded him roundly for being so silly as to make such a fuss over a bird. But the old man, who was much troubled, declared she was a bad, hardhearted woman, to have behaved so to a poor harmless bird; then he left the house, and went into the forest to seek his pet. He walked many hours, whistling and calling for it, but it never came, and he went sadly home, resolved to be out with the dawn and never to rest till he had brought the wanderer back. Day after day he searched and called; and evening after evening he returned in despair. At length he gave up hope, and made up his mind that he should see his little friend no more.

One hot summer morning, the old man was walking slowly under the cool shadows of the big trees, and without thinking where he was going, he entered a bamboo thicket. As the bamboos became thinner, he found himself opposite to a beautiful garden, in the center of which stood a tiny spick-and-span little house, and out of the house came a lovely maiden, who unlatched the gate and invited him in the most hospitable way to enter and rest. "Oh, my dear old friend," she ex-

THE SPARROW WITH THE SLIT TONGUE 511

claimed, "how glad I am you have found me at last! I am your little sparrow, whose life you saved, and whom you took such care of."

The old man seized her hands eagerly, but no time was given him to ask any questions, for the maiden drew him into the house, and set food before him, and waited on him herself.

While he was eating, the damsel and her maids took their lutes, and sang and danced to him, and altogether the hours passed so swiftly that the old man never saw that darkness had come, or remembered the scolding he would get from his wife for returning home so late.

Thus, in dancing and singing, and talking over the days when the maiden was a sparrow hopping in and out of her cage, the night passed away, and when the first rays of sun broke through the hedge of bamboo, the old man started up, thanked his hostess for her friendly welcome, and prepared to say farewell. "I am not going to let you depart like that," said she; "I have a present for you, which you must take as a sign of my gratitude." And as she spoke, her servants brought in two chests, one of them very small, the other large and heavy. "Now choose which of them you will carry with you." So the old man chose the small chest, and hid it under his cloak, and set out on his homeward way.

But as he drew near the house his heart sank a little, for he knew what a fury his wife would be in, and how she would abuse him for his absence. And it was even worse than he expected. However, long experience had taught him to let her storm and say nothing, so he lit his pipe and waited till she was tired out. The woman was still raging, and did not seem likely to stop, when her husband, who by this time had forgotten all about her, drew out the chest from under his cloak, and opened it. Oh, what a blaze met his eyes! gold and precious stones were heaped up to the very lid, and lay dancing in the sunlight. At the sight of these wonders even the scolding tongue ceased, and the woman approached, and took the stones in her hand, setting greedily aside those that were the largest and most costly. Then her voice softened, and she begged him quite politely to tell her where he had spent his evening, and how he had come by these wonderful riches. So he told her the whole story, and she listened with amazement, till he came to the choice which had been given him between the two chests. At this her tongue broke loose again, as she abused him for his folly in taking the little one, and she never rested till her husband had described the exact way which led to the sparrow-princess's house. When she had got it into her head, she put on her best clothes and set out at once. But in her blind haste she often missed the path, and she wandered for several hours before she at

512

ASIA

length reached the little house. She walked boldly up to the door and entered the room as if the whole place belonged to her, and quite frightened the poor girl, who was startled at the sight of her old enemy. However, she concealed her feelings as well as she could, and bade the intruder welcome, placing before her food and wine, hoping that when she had eaten and drunk she might take her leave. But nothing of the sort.

"You will not let me go without a little present?" said the greedy wife, as she saw no signs of one being offered her. "Of course not," replied the girl, and at her orders two chests were brought in, as they had been before. The old woman instantly seized the bigger, and staggering under the weight of it, disappeared into the forest, hardly waiting even to say good-bye.

It was a long way to her own house, and the chest seemed to grow heavier at every step. Sometimes she felt as if it would be impossible for her to get on at all, but her greed gave her strength, and at last she arrived at her own door. She sank down on the threshold, overcome with weariness, but in a moment was on her feet again, fumbling with the lock of the chest. But by this time night had come, and there was no light in the house, and the woman was in too much hurry to get to her treasures, to go and look for one. At length, however, the lock gave way, and the lid flew open, when, O horror! instead of gold and jewels, she saw before her serpents with glittering eyes and forked tongues. And they twined themselves about her and darted poison into her veins, and she died, and no man regretted her.

117. THE TALE OF THE OKI ISLANDS

(Japan)

MANY HUNDREDS OF YEARS ago—about the year 1320 to be exact—the Emperor Hojo Takatoki ruled Japan with absolute power. A samurai, a noble soldier by the name of Oribe Shima, accidentally displeased the ruler and was banished from the land. Oribe was sent to

THE TALE OF THE OKI ISLANDS 513

a wild rocky group of islands off the coast of Japan called the Oki Islands. There he led a lonely, miserable life, for he had left behind his beautiful young daughter, Tokoyo, and he missed her terribly. She, too, felt unbearably sad, and at last, unable to stand the separation any longer, decided to try to reach her father or die in the attempt. She was a brave girl and knew no fear. As a child she had loved to dive with the women whose job it was to collect oyster shells deep down under the sea. She risked her life as they did, though she was of higher birth and frailer body.

After selling all her property, Tokoyo set out for the coast and at last reached a place called Akasaki, from where on clear days the islands of Oki could be seen. She tried to persuade the fishermen of the town to take her to the islands, but no one would, for it was a long and difficult journey. Besides, no one was allowed to visit those who had been banished there.

Although discouraged, Tokoyo refused to give up. With the little money she had left, she bought some food. Then, in the dark of night, she went down to the sea, and finding a light boat, she set sail all alone for the islands. Fortune sent her a strong breeze, and the current also helped her. The following evening, chilled and half dead, she arrived at the rocky shore of one of the islands. Scrambling out of the boat, she made her way up the beach to a sheltered spot and lay down to sleep for the night. She awoke in the morning quite refreshed, and after eating the rest of her food, she decided immediately to search for her father.

On the road she met a fisherman.

"Do you know my father?" she asked. Then she told him her story.

"No," said the fisherman, "I have never heard of him." Then he cautioned her earnestly. "Take my advice and do not ask for him. Your questions may get you into trouble, and may send your father to his death."

After that, Tokoyo wandered from place to place, hoping to hear word of her father, but fearful of asking anyone about him. She managed to stay alive by begging food from kindly people she met here and there along the way.

One evening she came to a shrine which stood on a rocky ledge. After praying to Buddha to help her find her father, she lay down in a small grove nearby and went to sleep. In a little while she was awakened by the sound of a girl's sobs, and a curious clapping of hands. She looked up into the bright moonlight and was startled to see a beau-

514 ASIA

tiful young girl of about fifteen crying bitterly. Beside her stood a priest, who clapped his hands and murmured over and over:

"Namu Amida Butsu's."

Both were dressed in white gowns. After the prayer was over, the priest led the girl to the edge of the rocks, and was about to push her into the sea when Tokoyo ran out and caught hold of her just in time to save her from falling over the cliff.

The old priest was completely astonished, but in no way cross.

"I judge from this action," he said, "that you are a stranger to this island. Otherwise you would know that this ceremony is not to my liking. Unfortunately, on this island we are cursed by an evil god called Yofune-Nushi. He lives at the bottom of the sea, and each year demands that we sacrifice one girl under fifteen years of age to his kingdom. We make this offering on June thirteenth, the Day of the Dog, between eight and nine o'clock at night. If we do not appease him, the evil god becomes angry and causes great storms at sea and many of our fishermen drown."

Tokoyo listened gravely, then spoke.

"Holy monk, let this young girl go and I will take her place. I am the sad daughter of Oribe Shima, a noble samurai who has been banished to these islands. It is in search of my father that I have come here; but he is so closely guarded, I cannot get to him, or even find out where he is. My heart is broken and I no longer wish to live. Let me sacrifice myself. All I ask is that you deliver this letter to my father if you can find him."

After she had finished speaking, Tokoyo removed the white robe from the girl and placed it on herself. She then knelt at the shrine and prayed for courage to kill the evil god, Yofune-Nushi. Upon rising, she withdrew from her clothes a beautiful dagger that belonged to her family, and placing it between her teeth, she dived into the roaring sea and disappeared. The priest and the young girl stood at the ledge looking after Tokoyo, overcome with wonder at her courage.

Tokoyo, an excellent swimmer, headed straight downward through the clear water, which was illuminated by the moonlight. Down, down she swam, passing schools of silvery fish, until she reached the very bottom. There she found herself opposite an enormous cave which glittered with marvelous shells. Peering in, she thought she saw a man seated in the cave. She grasped her dagger, and bravely entered the cave, planning to battle and kill the evil god. When she got close, she was surprised to see that what she thought was a man was only a

THE TALE OF THE OKI ISLANDS 515

wooden statue of Hojo Takatoki, the emperor who had exiled her father. Angry and disappointed, she started to strike the statue, but then she changed her mind. "What good would it do? I'd rather do good than evil," she thought to herself. Deciding to rescue the statue, Tokoyo undid her sash and tied the statue to herself. Then she began swimming upward.

As she came out of the cave, an enormous glowing snakelike creature covered with horrible scales and waving tiny legs swam up in front of her. Its fiery eyes convinced Tokoyo that she was face to face with the evil sea god that terrorized the island. Determined to kill the dreadful monster, Tokoyo courageously swam close and with her dagger struck out his right eye. The evil god, surprised with pain, tried to re-enter his cave, but because he was so enormous and at that moment half-blind, he could not find his way. Swiftly taking advantage of the situation, Tokoyo struck him in the heart. With monstrous gasps and heavings the evil beast slowly died.

Tokoyo, happy to have rid the island of the dreadful god which demanded the life of a young girl each year, decided that she must raise the monster to the surface so that the island people would know once and for all he was dead. Struggling slowly and painfully, she at last managed to swim to the top, bringing along also the wooden statue of the emperor.

The priest and the girl, still lingering at the ledge, were astonished to see Tokoyo emerge suddenly from the water.

Rushing down to greet her, they cried out in amazement when they saw what she carried with her. Carefully they led the exhausted girl to a dry spot of beach where she lay down.

When assistance came, everything was brought to town—the body of the evil god, the wooden statue of the emperor, and Tokoyo herself. Word had already spread in the village, and the brave young girl was given a heroine's welcome. After that there were many ceremonies celebrating her extraordinary courage. The lord who ruled the island informed the emperor Takatoki directly of what had passed.

The emperor, who had long been suffering from an unknown disease, suddenly found himself well again. It was clear to him that he had been laboring under the curse of someone to whom he had behaved unjustly—someone who had carved his figure, cursed it, and sunk it in the sea. Now that the statue had been raised, the curse was over and he was well again. When he discovered that the person who had freed him from his spell was none other than the daughter of Oribe Shima, he im-

516 ASIA

mediately ordered the release of the noble samurai from the island prison.

Tokoyo and her father, once again happily reunited, went back to their native village, where they were hailed and feted. Oribe Shima's lands were returned to him and he was soon as prosperous as ever.

On the islands of Oki a shrine was built to commemorate the wonderful event, and all across Japan the name of Tokoyo became forever famous.

118. THE STONECUTTER

(Japan)

ONCE UPON A TIME there lived a stonecutter, who went every day to a great rock in the side of a big mountain and cut out slabs for gravestones or for houses. He understood very well the kinds of stones wanted for the different purposes, and as he was a careful workman he had plenty of customers. For a long time he was quite happy and contented, and asked for nothing better than what he had.

Now in the mountain dwelt a spirit which now and then appeared to men, and helped them in many ways to become rich and prosperous. The stonecutter, however, had never seen this spirit, and only shook his head, with an unbelieving air, when anyone spoke of it. But a time was coming when he learned to change his opinion.

One day the stonecutter carried a gravestone to the house of a rich man, and saw there all sorts of beautiful things, of which he had never even dreamed. Suddenly his daily work seemed to grow harder and heavier, and he said to himself: "Oh, if only I were a rich man, and could sleep in a bed with silken curtains and golden tassels, how happy I should be!"

And a voice answered him: "Your wish is heard; a rich man you shall be!"

At the sound of the voice the stonecutter looked round, but could see nobody. He thought it was all his fancy, and picked up his tools and

THE STONECUTTER 517

went home, for he did not feel inclined to do any more work that day. But when he reached the little house where he lived, he stood still with amazement, for instead of his wooden hut was a stately palace filled with splendid furniture, and most splendid of all was the bed, in every respect like the one he had envied. He was nearly beside himself with joy, and in his new life the old one was soon forgotten.

It was now the beginning of summer, and each day the sun blazed more fiercely. One morning the heat was so great that the stonecutter could scarcely breathe, and he determined he would stop at home till the evening. He was rather dull, for he had never learned how to amuse himself, and was peeping through the closed blinds to see what was going on in the street, when a little carriage passed by, drawn by servants dressed in blue and silver. In the carriage sat a prince, and over his head a golden umbrella was held, to protect him from the sun's rays.

"Oh, if I were only a prince!" said the stonecutter to himself, as the carriage vanished round the corner. "Oh, if I were only a prince, and could go in such a carriage and have a golden umbrella held over me, how happy I should be!"

And the voice of the mountain spirit answered: "Your wish is heard; a prince you shall be."

And a prince he was. Before his carriage rode one company of men and another behind it; servants dressed in scarlet and gold bore him along, the coveted umbrella was held over his head, everything heart could desire was his. But yet it was not enough. He looked round still for something to wish for, and when he saw that in spite of the water he poured on his grass the rays of the sun scorched it, and that in spite of the umbrella held over his head each day his face grew browner and browner, he cried in his anger: "The sun is mightier than I; oh, if I were only the sun!"

And the mountain spirit answered: "Your wish is heard; the sun you shall be."

And the sun he was, and felt himself proud in his power. He shot his beams above and below, on earth and in heaven; he burned up the grass in the fields and scorched the faces of princes as well as of poorer folk. But in a short time he began to grow tired of his might, for there seemed nothing left for him to do. Discontent once more filled his soul, and when a cloud covered his face, and hid the earth from him, he cried in his anger: "Does the cloud hold captive my rays, and is it mightier than I? Oh, that I were a cloud, and mightier than any!"

518 ASIA

And the mountain spirit answered: "Your wish is heard; a cloud you shall be!"

And a cloud he was, and lay between the sun and the earth. He caught the sun's beams and held them, and to his joy the earth grew green again and flowers blossomed. But that was not enough for him, and for days and weeks he poured forth rain till the rivers overflowed their banks, and the crops of rice stood in water. Towns and villages were destroyed by the power of the rain, only the great rock on the mountainside remained unmoved. The cloud was amazed at the sight, and cried in wonder: "Is the rock, then, mightier than I? Oh, if I were only the rock!"

And the mountain spirit answered: "Your wish is heard; the rock you shall be!"

And the rock he was, and gloried in his power. Proudly he stood, and neither the heat of the sun nor the force of the rain could move him. "This is better than all!" he said to himself. But one day he heard a strange noise at his feet, and when he looked down to see what it could be, he saw a stonecutter driving tools into his surface. Even while he looked a trembling feeling ran all through him, and a great block broke off and fell upon the ground. Then he cried in his wrath: "Is a mere child of earth mightier than a rock? Oh, if I were only a man!"

And the mountain spirit answered: "Your wish is heard. A man once more you shall be!"

And a man he was, and in the sweat of his brow he toiled again at his trade of stonecutting. His bed was hard and his food scanty, but he had learned to be satisfied with it, and did not long to be something or somebody else. And as he never asked for things he had not got, or desired to be greater and mightier than other people, he was happy at last, and heard the voice of the mountain spirit no longer.

119. THE WIFE'S PORTRAIT

(Japan)

VERY, VERY LONG AGO in a certain place there lived a rather slow-witted man named Gombei. He became thirty, then forty years old, but there was no one who would become his wife. He lived all alone in a dirty little hut.

One evening a beautiful woman, such as he had never seen before, came to his hut. "Tonight, please let me stay overnight here," she requested. Gombei was very surprised, but he gladly agreed to let her stay.

As night came, the woman said to him, "You are all alone in the world, and so am I; please take me as your wife." Gombei joyfully agreed, and she became his wife.

Gombei was so in love with his new wife that he hardly knew what he was doing. When he would sit down to make straw sandals, he was constantly looking at her, so that sometimes he would make the sandals five or six *shaku* [five or six feet] long, and they would be unfit for anyone to wear. Or when he would start to make straw rain capes, he could not take his eyes off his wife, and the capes would become longer and longer, one or two *jo* [ten to twenty feet], and no one could wear them. Then again, when he would go out to work in the fields, he would begin to wonder if his wife were all right and, after making one furrow, would run home to see her, then return to his work; but he would only get one more furrow made before he would again start thinking about his wife so much that he would have to run home again to see her. In this way he was hardly able to get any work done at all.

Since her husband could not get his work done, the wife went to the village and had an artist paint her portrait. She brought it home and gave it to Gombei, saying, "Here, this is just like me; please take it and hang it on a branch of a mulberry tree near the field. You can look at it as much as you want as you do your work."

520 ASIA

Gombei took the picture and hung it near the field, and from then on he would work every day in the field, always looking at the picture. One day, however, a great wind came and, picking up the picture, whirled it high up into the air. Gombei was grief-stricken. Crying bitterly, he returned home to tell his wife what had happened. She comforted him, saying, "Do not worry so about it. I can easily have another painted just like it."

The wind carried the picture about here and there, finally letting it fall in the garden of the lord of the province. When the lord saw the picture, he thought it so beautiful that he greatly desired to marry the woman whose portrait it was. He commanded his retainers, saying, "Since this picture has been painted, this beautiful woman must surely exist somewhere. You must go and find her for me."

The retainers took the picture and went about from village to village, asking everyone they met if they knew where the woman whose portrait it was might be found. Finally they came to the village where Gombei lived. There they asked, "Do you know the woman who is painted here?" The villagers replied, "Yes, that woman is the wife of Gombei." The retainers went to the hut where Gombei lived, and there they found that the woman was exactly like the picture.

"The lord of the province has commanded us to take this woman with us," said the retainers, forcing her to go with them.

"Have mercy on me, please. Please have mercy on me," Gombei pleaded, but to no avail, and his wife was taken away. Gombei, stricken with grief, cried endlessly. His nose began to run. The mucus mixed with his tears and made a stream reaching clear to the ground. His wife too cried and cried. "Gombei," she sobbed, "there is no way out; I must go. But when the end of the year comes, you must come to the lord's castle and sell pine trees for the new year's gate decorations. If you do that, we can surely meet again." Saying this, she was taken away.

Soon the end of the year drew near. Gombei took a large bundle of young pine trees on his back and merrily set off for the lord's castle. When he came to the front gate of the castle, he called out in a loud voice, "Gate pines for sale! Gate pines for sale!"

As soon as she heard Gombei's voice outside, his wife, who until then had never even smiled, broke into merry laughter. The lord was so happy to see her laugh that he ordered his retainers to bring in the man selling pine trees. When Gombei was brought in, the woman again laughed happily.

The lord was overjoyed and said, "If you enjoy the pine tree peddler

URASHIMA 521

so much, I shall become one, and you shall be happier than ever." Saying this, he put his own robes on Gombei and took Gombei's dirty rags and put them on. He loaded the pine trees on his back and danced about calling, "Gate pines for sale! Gate pines for sale!"

When she saw this, the woman looked happier than ever before and again burst out in laughter. The lord was so pleased that he went through the gates and outside the castle, walking along calling, "Gate pines for sale! Gate pines for sale!"

As soon as he was gone, the woman ordered the retainers to close the iron gates securely and lock them. After a short while the lord returned. When he found that the gates were shut, he was very surprised. Pounding on the doors of the gate, he called, "The lord is outside, the lord is outside," but no one would open the gates.

Inside the castle, Gombei and his wife, surrounded by many servants, spent the rest of their lives in peace and luxury.

Ichigo buranto kudatta. "The market was good; everything sold out."

120. URASHIMA

(Japan)

MANY YEARS AGO a boy lived down by the sea, where the great green waves came riding in to break on the shore in clouds of salty spray. This boy, Urashima, loved the water as a brother, and was often out in his boat from purple dawn to russet evening. One day as he was fishing, something tugged at his line, and he pulled in. It was not a fish, as he expected, but a wrinkled old turtle.

"Well," said Urashima, "if I cannot get a fish for my dinner, at least I will not keep this old fellow from all the dinners he has yet to come." For in Japan they say that all the turtles live to be a thousand years old.

So the kindhearted Urashima tumbled him back into the water, and what a splash he made! But from the spray there seemed to rise a beautiful girl who stepped into the boat with Urashima. She said to him: "I am the daughter of the sea-god. I was that turtle you just threw back

522 ASIA

into the water. My father sent me to see if you were as kind as you seemed, and I see that you are. We who live under the water say that those who love the sea can never be unkind. Will you come with us to the dragon palace far below the green waves?"

Urashima was very glad to go, so each took an oar and away they sped.

Long before the sun had sunk behind the purple bars of evening, Urashima and the Dragon Princess had reached the twilight depths of the under sea. The fishes scudded about them through branches of coral and trailing ropes of seaweed. The roar of the waves above came to them only as a trembling murmur, to make the silence sweeter.

Here was the dragon palace of seashell and pearl, of coral and emerald. It gleamed with all the thousand lights and tints that lurk in the depths of the water. Fishes with silver fins were ready to come at their wish. The daintiest foods that the ocean holds for her children were served to them. Their waiters were seven dragons, each with a golden tail.

Urashima lived in a dream of happiness with the Dragon Princess for four short years. Then he remembered his home, and longed to see his father and his kindred once again. He wished to see the village streets and the wave-lapped stretch of sand where he used to play.

He did not need to tell the princess of his wish, for she knew it all, and said: "I see that you long for your home once more; I will not keep you, but I fear to have you go. Still I know you will wish to come back, so take this box and let nothing happen to it, for if it is opened you can never return."

She then placed him in his boat and the lapping waves bore him up and away until his prow crunched on the sand where he used to play.

Around that bend in the bay stood his father's cottage, close by the great pine tree. But as he came nearer he saw neither tree nor house. He looked around. The other houses, too, looked strange. Strange children were peering at him. Strange people walked the streets. He wondered at the change in four short years.

An old man came along the shore. To him Urashima spoke.

"Can you tell me, sir, where the cottage of Urashima has gone?"

"Urashima?" said the old man. "Urashima! Why, don't you know that he was drowned four hundred years ago, while out fishing? His brothers, their children, and their children's children have all lived and died since then. Four hundred years ago it was, on a summer day like this, they say."

THE MAGIC KETTLE 523

Gone! His father and mother, his brothers and playmates, and the cottage he loved so well. How he longed to see them; but he must hurry back to the dragon palace, for now that was his only home. But how should he go? He walked along the shore, but could not remember the way to take. Forgetting the promise he had made to the princess, he took out the little pearl box and opened it. From it a white cloud seemed to rise, and as it floated away he thought he saw the face of the Dragon Princess. He called to her, reached for her, but the cloud was already floating far out over the waves.

As it floated away he suddenly seemed to grow old. His hands shook and his hair turned white. He seemed to be melting away to join the past in which he had lived.

When the new moon hung her horn of light in the branches of the pine tree, there was only a small pearl box on the sandy rim of shore, and the great green waves were lifting white arms of foam as they had done four hundred years before.

121. THE MAGIC KETTLE

(Japan)

RIGHT IN THE MIDDLE of Japan, high up among the mountains, an old man lived in his little house. He was very proud of it, and never tired of admiring the whiteness of his straw mats, and the pretty papered walls, which in warm weather always slid back, so that the smell of the trees and flowers might come in.

One day he was standing looking at the mountain opposite, when he heard a kind of rumbling noise in the room behind him. He turned round, and in the corner he beheld a rusty old iron kettle, which could not have seen the light of day for many years. How the kettle got there the old man did not know, but he took it up and looked it over carefully, and when he found that it was quite whole he cleaned the dust off it and carried it into his kitchen.

"That was a piece of luck," he said, smiling to himself; "a good kettle

costs money, and it is as well to have a second one at hand in case of need; mine is getting worn out, and the water is already beginning to come through its bottom."

Then he took the other kettle off the fire, filled the new one with water, and put it in its place.

No sooner was the water in the kettle getting warm than a strange thing happened, and the man, who was standing by, thought he must be dreaming. First the handle of the kettle gradually changed its shape and became a head, and the spout grew into a tail, while out of the body sprang four paws, and in a few minutes the man found himself watching, not a kettle, but a tanuki! The creature jumped off the fire, and bounded about the room like a kitten, running up the walls and over the ceiling, till the old man was in an agony lest his pretty room should be spoiled. He cried to a neighbor for help, and between them they managed to catch the tanuki, and shut him up safely in a wooden chest. Then, quite exhausted, they sat down on the mats, and consulted together what they should do with this troublesome beast. At length they decided to sell him, and bade a child who was passing send them a certain tradesman called Jimmu.

When Jimmu arrived, the old man told him that he had something which he wished to get rid of, and lifted the lid of the wooden chest, where he had shut up the tanuki. But, to his surprise, no tanuki was there, nothing but the kettle he had found in the corner. It was certainly very odd, but the man remembered what had taken place on the fire, and did not want to keep the kettle any more, so after a little bargaining about the price, Jimmu went away carrying the kettle with him.

Now Jimmu had not gone very far before he felt that the kettle was getting heavier and heavier, and by the time he reached home he was so tired that he was thankful to put it down in the corner of his room, and then forgot all about it. In the middle of the night, however, he was awakened by a loud noise in the corner where the kettle stood, and raised himself up in bed to see what it was. But nothing was there except the kettle, which seemed quiet enough. He thought that he must have been dreaming, and fell asleep again, only to be roused a second time by the same disturbance. He jumped up and went to the corner, and by the light of the lamp that he always kept burning he saw that the kettle had become a tanuki, which was running round after his tail. After he grew weary of that, he ran on the balcony, where he turned several somersaults, from pure gladness of heart. The tradesman was much troubled as to what to do with the animal, and it was only to-

THE MAGIC KETTLE 525

ward morning that he managed to get any sleep; but when he opened his eyes again there was no tanuki, only the old kettle he had left there the night before.

As soon as he had tidied his house, Jimmu set off to tell his story to a friend next door. The man listened quietly, and did not appear so surprised as Jimmu expected, for he recollected having heard, in his youth, something about a wonder-working kettle. "Go and travel with it, and show it off," said he, "and you will become a rich man; but be careful first to ask the tanuki's leave, and also to perform some magic ceremonies to prevent him from running away at the sight of the people."

Jimmu thanked his friend for his counsel, which he followed exactly. The tanuki's consent was obtained, a booth was built, and a notice was hung up outside it inviting the people to come and witness the most wonderful transformation that ever was seen.

They came in crowds, and the kettle was passed from hand to hand, and they were allowed to examine it all over, and even to look inside. Then Jimmu took it back, and setting it on the platform, commanded it to become a tanuki. In an instant the handle began to change into a head, and the spout into a tail, while the four paws appeared at the sides. "Dance," said Jimmu, and the tanuki did his steps, and moved first on one side and then on the other, till the people could not stand still any longer, and began to dance too. Gracefully he led the fan dance, and glided without a pause into the shadow dance and the umbrella dance, and it seemed as if he might go on dancing forever. And so very likely he would, if Jimmu had not declared he had danced enough, and that the booth must now be closed.

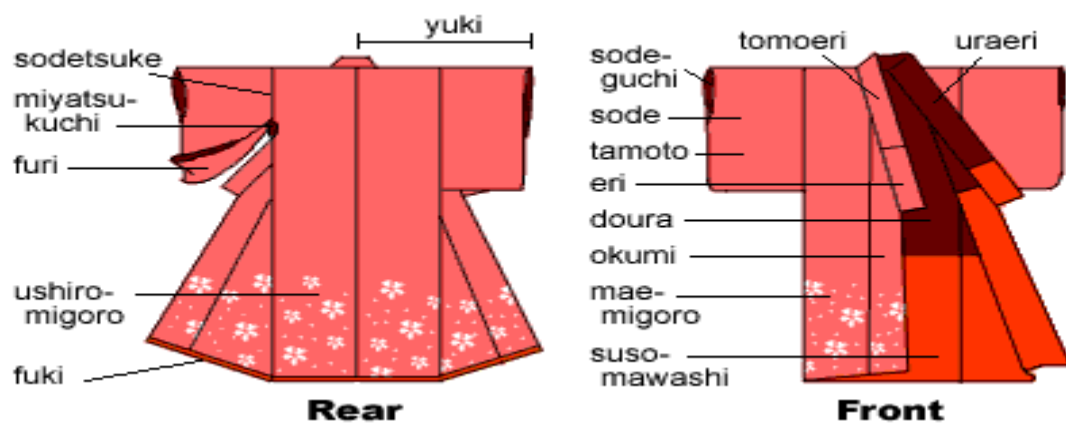
Day after day the booth was so full it was hardly possible to enter it, and what the neighbor foretold had come to pass, and Jimmu was a rich man. Yet he did not feel happy. He was an honest man, and he thought that he owed some of his wealth to the man from whom he had bought the kettle. So, one morning, he put a hundred gold pieces into it, and hanging the kettle once more on his arm, he returned to the seller of it. "I have no right to keep it any longer," he added when he had ended his tale, "so I have brought it back to you, and inside you will find a hundred gold pieces as the price of its hire."

The man thanked Jimmu, and said that few people would have been as honest as he. And the kettle brought them both luck, and everything went well with them till they died, which they did when they were very old, respected by everyone.

ภาคผนวก ข

ภาพประกอบ

(1) ชุดแต่งกายญี่ปุ่น

(i) ภาพส่วนต่างๆของชุดกิโมโน

<http://www.japanesekimono.com> วันที่ 1 กันยายน 2549

(ii) ภาพสายคาดเอว (โอบิ)

http://www.japanesekimono.com/obi_belts.htm วันที่ 1 กันยายน 2549

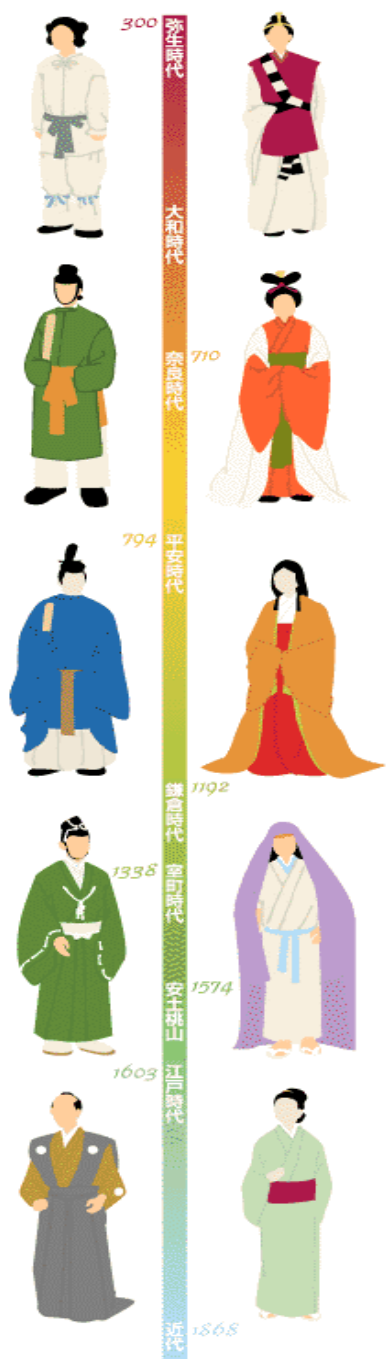
(iii)ภาพชุดกิโมโนกางเกงแบบต่างๆ (สะกะมะ)

ภาพจาก วารสารญี่ปุ่นศึกษา Japanese Studies Journal Vol.2/2004

(iv) ภาพชุดกิโมโนสั้นของคนรับใช้

ภาพจากวารสารญี่ปุ่นศึกษา Japanese Studies Journal
Vol.2/2004

(v) ภาพตัวอย่างชุดแต่งกายญี่ปุ่นของชาย-หญิง ในแต่ละยุค

ช่วงปี ค.ศ.300-710 สมัยสุสานโบราณ(โคฟุน)

ปี ค.ศ.710-794 สมัยนาระ

ปี ค.ศ.794-1192 สมัยเฮอัน

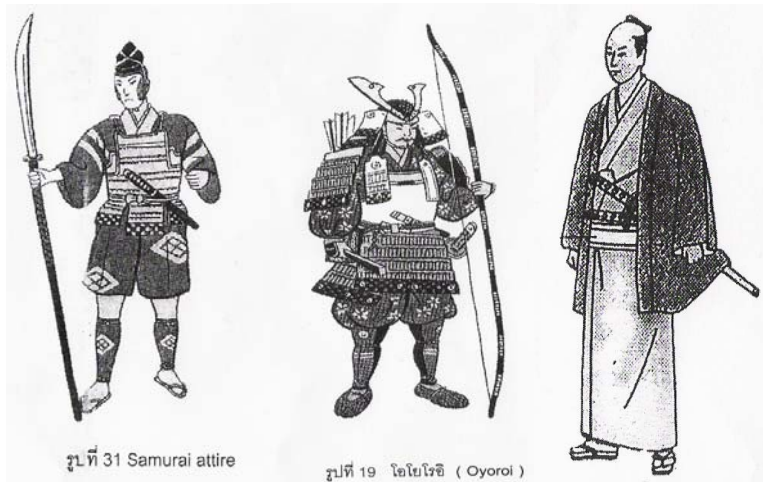
ปี ค.ศ.1192-1333 สมัยคามาคูระ

ปี ค.ศ.1333-1568 สมัยมูโรมาจิ

ปี ค.ศ.1568-1600 สมัยอาซึชิ-โมโมยามะ

ปี ค.ศ.1600-1868 สมัยเอโดะ

ปี ค.ศ.1868-1912 สมัยเมจิ

รูปที่ 31 Samurai attire

รูปที่ 19 โอโยโรอิ (Oyoroi)

(vi) ชุดชาบูไรรูปแบบต่างๆ

ภาพจาก วารสารญี่ปุ่นศึกษา Japanese Studies Journal Vol.2/2004

(vii) ภาพชุดแต่งกายของพระกับผู้ร่วมประกอบพิธีของชินโต

ภาพจาก วารสารญี่ปุ่นศึกษา Japanese Studies Journal Vol.1/2004

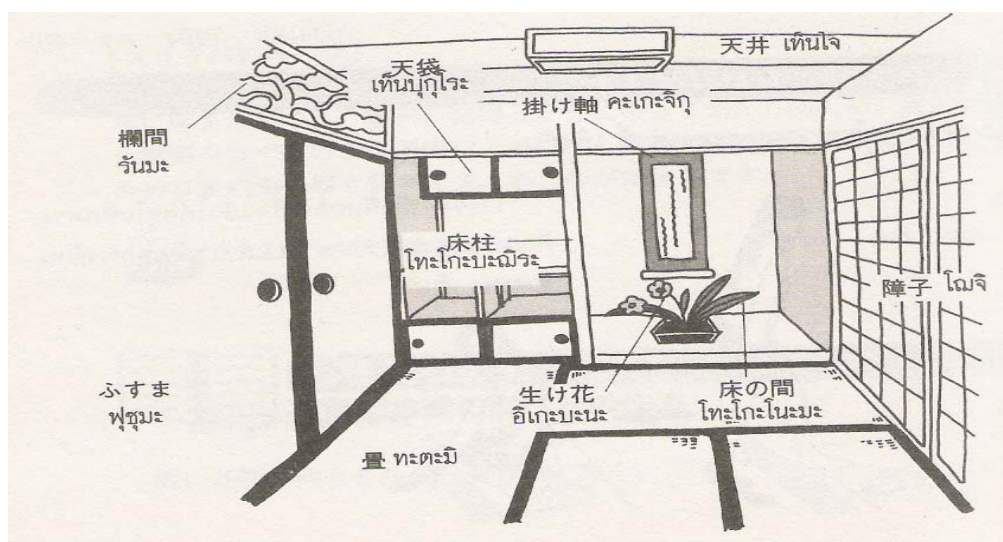
ชุดยูกะตะ

ชุดกิโมโนผู้หญิงที่ใส่ปัจจุบัน

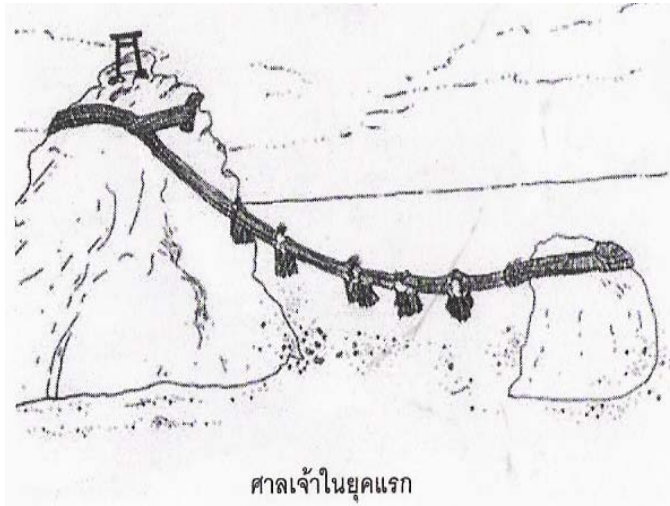
ภาพจากhttp://www.japanesekimono.com/kimono_fabric.htm วันที่ 4 กันยายน 2549

(2) ภาพห้องญี่ปุ่น

ภาพจากหนังสือ ธรรมเนียมญี่ปุ่น หน้า 166

(3) ภาพศาลเจ้าญี่ปุ่น

ภาพจาก วารสารญี่ปุ่นศึกษา
Japanese Studies Journal
Vol.1/2004

ศาลเจ้าในยุคแรก

(4) ภาพรูปปั้นหินเทพเจ้าจิโซ

- (i) ภาพรูปปั้นหินเทพเจ้าจิโซ ระหว่างทางปีน
ภูเขาคินุบะริ เขตอะมะคุระ

ภาพจาก

<http://www.onmarkproductions.com/html/dosojin-stone-markers.shtml> วันที่ 21 สิงหาคม 2549

- (ii) ภาพรูปปั้นหินเทพเจ้ามิชิโกะจิโซ

ภาพจาก <http://www.onmarkproductions.com/jizo-and-child-hase-dera-kamakura.jpg> วันที่ 4 กันยายน 2549

(5) ภาพตัวทานูกิ

(i) ด้านซ้าย ภาพจำลองกาน้ำชาที่เปลี่ยนเป็นตัวทานูกิ

จาก <http://www.onmarkproductions.com/html/tanuki.shtml>

วันที่ 21 สิงหาคม 2549

(ii) ภาพรูปปั้นตัวทานูกิสมัยไทโช จาก <http://www.jcollector.com> วันที่ 21 สิงหาคม 2549

(6) ภาพยักษ์โอะนิ

ภาพจาก

[http://en.wikipedia.org/wiki/Oni_\(Japanese_folklore\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Oni_(Japanese_folklore))

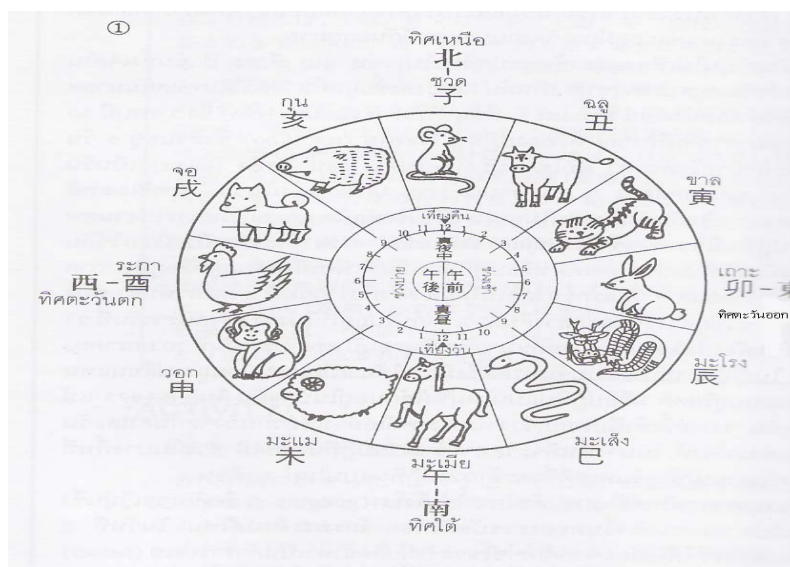
วันที่ 4 กันยายน 2549

(7) ภาพการประดับต้นสนตอนปีใหม่

ภาพจากหนังสือ สัมผัสวัฒนธรรมญี่ปุ่น หน้า 168

(8) การนับเวลาแบบนักษัตร์

ภาพจากหนังสือ สัมผัสวัฒนธรรมญี่ปุ่น หน้า 102

(9) ตารางเทียบการถ่ายเสียงญี่ปุ่นแบบโรมันจิ-ไทย

สระ	
อักษรโรมันจิ (สระเสียงสั้น, สระเสียงยาว)	อักษรไทย
a, ā	อะ, อา
i, ii	อิ, อี
u, ū	อุ, อู
e, ē	เอะ, เอ
o, ō	โอะ, โอ
ya, -yā	เอียะ, เอีย
yu, -yū	อิ้ว, อี้ว
*-yo, -yō	เอี้ยว, เอียว

พยัญชนะ	
อักษรโรมันจิ	อักษรไทย
P เมื่อเกิดต้นคำ	พ
เมื่อเกิดที่อื่น ๆ	ป
b	บ
m	ม
f	ฟ
w	ว
t เมื่อเกิดต้นคำ	ท
เมื่อเกิดที่อื่น ๆ	ด
ts	ทซ์
ch	ช
d	ด
n	น
ŋ (ที่เป็นพยัญชนะกึ่งพยางค์ ทำหน้าที่คล้ายตัวสะกด) เมื่อเกิดหน้า p, b, m	ม
เมื่อเกิดหน้า k, g, w	ง
เมื่อเกิดที่อื่นๆ	น

จากหนังสือ ธรรมเนียมญี่ปุ่น หน้า 218-219

พยัญชนะ	
อักษรโรมัน	อักษรไทย
N' (ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดและตามด้วยสระ)	น
s	ซ
*sh	ฌ
*z	ส
j	จ
r	ร
y	ย
k เมื่อเกิดต้นคำ	ค
เมื่อเกิดที่อื่น ๆ	ก
g เมื่อเกิดต้นคำ	ก
เมื่อเกิดที่อื่น ๆ	ง
h	ฮ

อนึ่ง คำบางคำที่ใช้แพร่หลายมากแล้ว ยังคงใช้ตามความนิยมเช่นเดิม เช่น

ชาบูไร	เกี้ยวโต	โตเกี้ยว
เมจิ	เฮอัน	

จากหนังสือ ธรรมเนียมญี่ปุ่น หน้า 220

ภาคผนวก ก

การแก้ไขบทแปลภายหลังการสอบสารนิพนธ์

หลังจากที่คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของบทแปลนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจากฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยพบว่า บทแปลของผู้วิจัยยังมีข้อผิดพลาดดังต่อไปนี้

1. การแปลความหมายไม่ตรงตามต้นฉบับ

ภายหลังการสอบสารนิพนธ์แล้ว คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ได้ชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องของบทแปลบางส่วน ที่ผู้วิจัยควรแปลตรงและควรแปลไม่ตรงตามความหมายต้นฉบับ เพื่อให้เนื้อหาถูกต้อง เป็นภาษานิทานที่น่าอ่านและเข้าใจได้ง่าย เรื่องราวสนุก และเหมาะที่จะเป็นหนังสือสำหรับเด็ก การแปลความหมายไม่ตรงตามต้นฉบับที่พบ ได้แก่ การใช้คำแปลผิดความหมายต้นฉบับ การใช้คำไม่เหมาะสม การแปลเกิน การละคำแปล การปรับบทแปล ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 การใช้คำแปลผิดความหมายต้นฉบับ

การใช้คำแปลผิดความหมายในบทแปลที่พบ มี 2 ลักษณะ คือ เกิดจากความบกพร่องของผู้วิจัยที่ใช้คำแปลผิดความหมายและคำแปลที่ควรแปลไม่ตรงตามความหมายของศัพท์ในต้นฉบับสำหรับการแปลนิทาน เพื่อให้ผู้อ่านในวัฒนธรรมภาษาไทยเข้าใจได้ง่าย โดยเฉพาะผู้อ่านที่เป็นเด็ก

ตัวอย่างที่ 1	จากเรื่อง MOMOTARO or THE PEACH-BOY
เหตุการณ์	โมโมทาโร่ขอให้ยายทำขนมเพื่อเอาไปเป็นเสบียงระหว่างเดินทางไปปราบยักษ์
ต้นฉบับ	"Mother," says Momotaro one day to the old woman, "make me a good store of kimi-dango "(which is the way that they call millet dumplings in those parts). "What for do you want kimi-dango?"says his mother. "Why," says Momotaro, "I'm going on a journey, or as you may say, an adventure, and I shall need the kimi-dango on the way."

ฉบับแปลก่อนสอบ “แม่สะ” วันหนึ่งโมโมทาโร่บอกยาย “ช่วยทำขนมคิมิด้งโงะใส่กล่องดีดีให้หน่อยสะ”

“จะเอาขนมคิมิด้งโงะไปทำไมจ๊ะ” ยายถาม

“ทำไมเหอสะ ก็ผมจะออกเดินทาง หรือจะเรียกว่าออกไปผจญภัยก็ได้สะ เลยจำเป็นต้องเอาขนมคิมิด้งโงะไปด้วย” โมโมทาโร่บอก

ฉบับแปลแก้ไข “แม่สะ” วันหนึ่งโมโมทาโร่บอกยาย “ช่วยทำขนมคิมิด้งโงะให้มากๆหน่อยสะ”

“จะเอาขนมคิมิด้งโงะไปทำไมจ๊ะ” ยายถาม

“ทำไมเหอสะ ก็ผมจะออกเดินทาง หรือจะเรียกว่าออกไปผจญภัยก็ได้สะ เลยจำเป็นต้องเอาขนมคิมิด้งโงะไปด้วย” โมโมทาโร่บอก

จากตัวอย่างที่ 1 เป็นการแปลที่เกิดจากความไม่รอบคอบ ซึ่งผู้วิจัยแปลตรงตามรูปคำศัพท์ว่า “กล่องดีดี” โดยคิดเชื่อมโยงเอาเองกับวัฒนธรรมญี่ปุ่น ที่มีลักษณะเด่นเรื่องความประณีตในการทำอาหารบรรจุกล่องและมีวิธีห่อผ้าที่สวยงาม สำหรับเอาติดตัวไปรับประทานระหว่างการเดินทาง แต่ความหมายที่ถูกต้องคือ การทำขนมคิมิด้งโงะให้มากพอรับประทานระหว่างการเดินทาง จึงได้แก้ไขเป็นความหมายที่ถูกต้องว่า “ให้มากๆ”

ตัวอย่างที่ 2 จากเรื่อง **THE SPARROW WITH THE SLIT TONGUE**

เหตุการณ์ ชายชราเห็นนกกราวนสีดำบินไต่ล่านกระจอกเพื่อเอามาเป็นอาหาร

ต้นฉบับ One day the old man was sitting in front of his cottage, as he was very fond of doing, when he saw flying toward him a little sparrow, followed by a big black raven.

ฉบับแปลก่อนสอบ อยู่มาวันหนึ่ง ขณะที่ชายชรากำลังนั่งหน้ากระท่อมของเขาอย่างที่ชอบทำ ก็เห็นนกกระจอกตัวน้อย ที่ถูกนกกราวนสีดำตัวใหญ่บินไต่ล่มาทางเขา

ฉบับแปลที่อาจปรับแก้ไข อยู่มาวันหนึ่ง ขณะที่ชายชรากำลังนั่งหน้ากระท่อมของเขาอย่างที่ชอบทำ ก็เห็นนกกระจอกตัวน้อย ที่ถูกนกกาสีดำตัวใหญ่บินไต่ล่มาทางเขา

จากตัวอย่าง 2 เป็นคำแปลที่นักแปลอาจเปลี่ยนโดยแปลผิดจากความหมายต้นฉบับด้วยการใช้คำว่า “นกกา-crow” ซึ่งเป็นสัตว์ปีกสีดำมาแทนคำว่า “นกกราวน” เพราะเด็กสามารถเข้าใจได้ง่าย นึกภาพออก เพราะนกกาเป็นสัตว์ที่เด็กไทยคุ้นเคย ผู้อ่านนิทานไม่ต้องตีความ อ่านได้ราบรื่น อีกทั้งผู้แปลไม่ต้องอธิบายหรือขยายความ

ตัวอย่างที่ 3 จากเรื่อง **THE MAGIC KETTLE**

เหตุการณ์ ตอนที่จิมูเห็นกาน้ำกลายเป็นตัวทานุกิ

ต้นฉบับ the kettle had become a **tanuki**, which was running round after his tail. After he grew weary of that, he ran on the balcony, where he turned several somersaults, from pure gladness of heart. The tradesman was much troubled as to what to do with the animal, and it was only ward morning that he managed to get any sleep; but when he opened his eyes again there was no **tanuki**, only the old kettle he had left there the night before.

ฉบับแปลก่อนสอบ เขาก็เห็นว่ากาน้ำได้กลายเป็นตัวทานุกิ ที่กำลังวิ่งวนไล่ตามหางของมันเอง ด้วยความดีใจไม่มีอะไรให้เคลือบแคลงสงสัย หลังจากจิมูต้องเหนื่อยวิ่งไล่ไปมันไปตามระเบียง จนหกละเมนตีสั่งกาหลายต่อหลายครั้ง เขาต้องลำบากอย่างมากในการจัดการกับเจ้าสัตว์ตัวนี้ เขาจัดการกับมันยันเช้า กว่าจะได้หลับนอน แต่เมื่อเขาลืมตาอีกครั้ง กลับไม่มีตัวทานุกิแล้ว มีเพียงกาน้ำเก่าๆ ที่เขาได้วางทิ้งไว้เหมือนคืนก่อน

ฉบับแปลที่อาจปรับแก้ไข เขาก็เห็นว่ากาน้ำได้กลายเป็นสัตว์ประหลาด ที่กำลังวิ่งวนไล่ตามหางของมันเอง ด้วยความดีใจไม่มีอะไรให้เคลือบแคลงสงสัย หลังจากจิมูต้องเหนื่อยวิ่งไล่ไปมันไปตามระเบียง จนหกละเมนตีสั่งกาหลายต่อหลายครั้ง เขาต้องลำบากอย่างมากในการจัดการกับเจ้าสัตว์ตัวนี้ เขาจัดการกับมันยันเช้า กว่าจะได้หลับนอน แต่เมื่อเขาลืมตาอีกครั้ง กลับไม่มีเจ้าสัตว์ประหลาดแล้ว มีเพียงกาน้ำเก่าๆ ที่เขาได้วางทิ้งไว้เหมือนคืนก่อน

จากตัวอย่างที่ 3 ผู้วิจัยใช้วิธีการทับศัพท์คำเรียกสัตว์ในตำนานญี่ปุ่น ที่มีลักษณะเฉพาะว่า “ทานุกิ” และใช้วิธีเติมคำนามด้านหน้าว่า “ตัว” เพื่อให้รู้ว่าเป็นสัตว์ ซึ่งในเนื้อเรื่องจะมีการบรรยายลักษณะ ผู้วิจัยใช้วิธีการทำเชิงอรรถอธิบายเพิ่ม เพื่อให้ผู้อ่านรู้จักสัตว์ในวัฒนธรรมญี่ปุ่น ซึ่งในการแปลนิทานอาจใช้คำที่มีความหมายกว้าง เช่น “เจ้าสัตว์ประหลาด” หรือใช้สัตว์อื่นเทียบเคียงในวัฒนธรรมผู้อ่าน ซึ่งการแปลนิทานควรจะต้องให้เนื้อเรื่องเข้าใจง่าย โดยเฉพาะแปลให้เด็กอ่าน การทำเชิงอรรถอธิบายในการแก้ไขปัญหาด้านวัฒนธรรม เป็นวิธีที่สามารถทำได้ แต่อาจไม่เหมาะกับการแปลนิทาน เพราะจะอ่านไม่ราบรื่น ในการแปลครั้งนี้ ผู้วิจัยยังคงใช้คำว่า “ตัวทานุกิ” เพื่อให้ผู้อ่านคนไทยได้รู้จักสัตว์ในตำนานญี่ปุ่น

1.2 การใช้คำไม่เหมาะสม

การใช้คำไม่เหมาะสม เป็นการใช้คำที่เกิดจากผู้วิจัยเลือกคำแปลไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย สื่อภาพที่ได้ไม่ชัดเจน หรืออาจผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง ซึ่งในภาษาไทยมีคำให้เลือกใช้หลากหลาย ทั้งที่มาจากการประสมคำ คำที่มีความหมายเฉพาะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4	จากเรื่อง THE TALE OF THE OKI ISLANDS
เหตุการณ์	พระกำลังจะผลักเด็กสาวจากริมผาลงทะเล
ต้นฉบับ	Beside her stood a priest, who clapped his hands and murmured over and over: “Namu Amida utsu’s.” Both were dressed in white gowns. After the prayer was over, the priest led the girl to the edge of the rocks , and was about to push her into the sea when Tokoyo ran out and caught hold of her just in time to save her from falling over the criff.
ฉบับแปลก่อนสอบ	ข้างๆ เธอมีพระรูปหนึ่ง ยืนตบมือพร้อมกับท่องพึมพำว่า “นะโม อมิตาพุทธ” ทั้งคู่แต่งกายด้วยชุดคลุมยาวสีขาว หลังจากสวดมนต์เสร็จ พระก็พาเด็กสาวไป ที่ขอบหิน แล้วกำลังจะผลักเธอลงทะเล โทะ โคะ โยะก็วิ่งออกมาจับนางไว้ ไม่ให้ตกหน้าผาได้ทัน
ฉบับแปลแก้ไข	ข้างๆ เธอมีพระรูปหนึ่ง ยืนตบมือพร้อมกับท่องพึมพำว่า “นะโม อมิตาพุทธ” ทั้งคู่แต่งกายด้วยชุดคลุมยาวสีขาว หลังจากสวดมนต์เสร็จ พระก็พาเด็กสาวไป ที่ช้งอนผา แล้วกำลังจะผลักเธอลงทะเล โทะ โคะ โยะก็วิ่งออกมาจับนางไว้ ไม่ให้ตกหน้าผาได้ทัน

จากตัวอย่าง 4 เป็นการแปลตรงตัวจากการประสมคำ “the edge of the rocks-ขอบหิน” ความหมายอาจถูกต้องตามรูปศัพท์ แต่คำแปลสื่อภาพผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง เข้าใจยาก ไม่เหมาะสมในการใช้ตามบริบทภาษาไทย ซึ่งในภาษาไทยมีคำที่ใช้เรียกเฉพาะว่า “ช้งอนหิน” ซึ่งเป็นหินที่อยู่บริเวณหน้าผา ซึ่งยื่นออกไปสู่ทะเล

1.3 การแปลเกิน

การแปลเกินเป็นการแปลความมากกว่าความหมายที่มีในต้นฉบับ ซึ่งอาจทำเพื่อขยายความให้ชัดเจน ทำให้เนื้อเรื่องมีความน่าสนใจ ทำให้ภาษาเป็นธรรมชาติ ซึ่งตามวัฒนธรรมภาษาไทยมีการใช้สำนวนภาษาที่มีความคล่องจอง

ตัวอย่างที่ 5 จากเรื่อง **THE STONECUTTER**

เหตุการณ์ ช่างตัดหินเปรยถึงสิ่งที่ยากเป็น แล้วเทพภูเขาก็ดลบันดาลให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ

ต้นฉบับ “Oh, if I were only a prince!” said the stonecutter to himself, as the carriage vanished round the corner. “Oh, if I were only a prince, and could go in such a carriage and have a golden umbrella held over me, how happy I should be!”
And the voice of the mountain spirit answered: “Your wish is heard; a prince you shall be.”

ฉบับแปลก่อนสอบ “โอ้ ถ้าข้าได้เป็นเจ้าชายนะ!” ช่างตัดหินบ่นกับตัวเอง ขณะที่รถม้าพ่นไถ่ถนนไป “โอ้ ถ้าเพียงแค่ว่าได้เป็นเจ้าชาย ไปไหนมาไหนด้วยรถม้า มีกลดคุ้มหัวบังแดด ข้าจะสุขใจสักแค่ไหนนะ!”

เสียงของเทพแห่งภูเขาก็ตอบว่า “ข้าได้ยินความปรารถนาของเจ้าแล้ว เจ้าจะได้เป็นเจ้าชาย”

ฉบับแปลแก้ไข “โอ้ ถ้าข้าได้เป็นเจ้าชายนะ!” ช่างตัดหินบ่นกับตัวเอง ขณะที่รถม้าพ่นไถ่ถนนไป “โอ้ ถ้าข้าได้เป็นเจ้าชาย ไปไหนมาไหนด้วยรถม้า มีกลดคุ้มหัวบังแดด ข้าจะสุขใจสักแค่ไหนนะ!”

เสียงของเทพแห่งภูเขาก็ตอบว่า “ข้าได้ยินความปรารถนาของเจ้าแล้ว ข้าจะให้เจ้าได้เป็นเจ้าชายเดี๋ยวนี้”

จากตัวอย่าง 5 เป็นการแปลเกินด้วยการเติมคำสรรพนามแทนตนเองของเทพภูเข่ว่า “ข้า” และการเติมคำว่า “เดี๋ยวนี้” เพื่อให้เป็นธรรมชาติของภาษาพูด และเหตุการณ์มีความชัดเจนมากขึ้นว่า เทพภูเขาดลบันดาลให้ช่างตัดหินได้เป็นเจ้าชายทันที

1.4 การละคำแปล

การละคำแปลเป็นการละไม่แปล หรือการแปลไม่ครบความตามต้นฉบับที่ให้ไว้ เป็นการแปลไม่สมบูรณ์ แต่สามารถปรับใช้ได้ในการแปลนิทาน เพื่อให้ภาษานิทานมีความกระชับ เข้าใจง่ายและอ่านราบรื่น

ตัวอย่างที่ 6 จากเรื่อง **THE WIFE'S PORTRAIT**

เหตุการณ์ โคมโบกำลังถักกรองเท้าฟางและเสื้อฟาง

ต้นฉบับ When he would sit down to make straw sandals, he was constantly looking at her, so that sometime she would make the sandals **five or six shaku** [five or six feet] long, and they would be unfit for anyone to wear. Or when he would start to make straw rain capes, he could not take his eyes off his wife, and the capes would become longer and longer, **one or two io** [ten to twenty feet], and no one could wear them.

ฉบับแปลก่อนสอบ เมื่อเขานั่งถักกรองเท้าฟางก็เฝ้าแต่มองนาง จนบางครั้ง ถักกรองเท้ายาว 5- 6 ตะคุ หรือราว 5- 6 ฟุต ซึ่งไม่มีใครใส่ได้พอดี หรือเมื่อเขาถักเสื้อฟางกันฝน ก็ไม่อาจจะสาธิตจากภรรยาได้ เสื้อฟางก็ยาวขึ้น ยาวขึ้น 1-2 อิโอ หรือราวๆ 10-12 ฟุต จึงไม่มีใครใส่ได้

ฉบับแปลแก้ไข เมื่อเขานั่งถักกรองเท้าฟาง ก็เฝ้าแต่มองนาง จนบางครั้ง ถักกรองเท้ายาว 5- 6 ฟุต ซึ่งไม่มีใครใส่ได้พอดี หรือเมื่อเขาถักเสื้อฟางกันฝน ก็ไม่อาจจะสาธิตจากภรรยาได้ เสื้อฟางจึงยาวขึ้น ยาวขึ้นถึง 10-12 ฟุต จึงไม่มีใครใส่ได้

ตัวอย่างที่ 6 ผู้วิจัยคงแปลตรงตัวตามต้นฉบับ ด้วยการถ่ายเสียงหน่วยภาษาญี่ปุ่นและขยายความด้วยนวนสาคว่า “5- 6 ตะคุ หรือราว 5- 6 ฟุต” และ “ยาวขึ้น 1-2 อิโอ หรือราวๆ 10-12 ฟุต” ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านทั้งเด็กและผู้ใหญ่ได้เรียนรู้ความหมายคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่น ได้ประโยชน์จากการอ่าน แต่ในวรรณกรรมประเภทนิทาน การละไม่แปลความหมายทั้งหมดตรงตามต้นฉบับ เช่น การตัด คำว่า “5-6 ตะคุ” และ “1-2 อิโอ” ภาษาฉบับแปลจะอ่านง่ายขึ้น อ่านราบรื่น และเหมาะกับการเป็นหนังสือสำหรับเด็ก

2. การปรับบทแปล

ปัญหาการปรับบทแปล เป็นปัญหาที่ผู้แปลยังบกพร่องในการปรับบทแปลให้เป็นธรรมชาติภาษาไทย ทำให้บทแปลเข้าใจง่าย รวมทั้งการปรับโครงสร้างด้วยการย่อหน้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7	จากเรื่อง THE TALE OF THE OKI ISLANDS
เหตุการณ์	หลังจากที่โทโคโยะปราบปีศาจ พร้อมกับนำศพปีศาจ รูปสลักไม้ ขึ้นมาบนบก ชาวบ้านต่างมาช่วยเหลืพาเข้าเมือง และจัดเลี้ยงฉลองให้
ต้นฉบับ	When assistance came, everything was brought to town- the body of the evil god , the wooden statue of the emperor, and Tokoyo herself. Word had already spread in the village, and the brave young girl was given a heroine's welcome. After that there were many ceremonies celebrating her extraordinary courage.
ฉบับแปลก่อนสอบ	เมื่อความช่วยเหลือมาถึง พวกเขาได้นำเอาทุกสิ่งทุกอย่างเข้าเมือง ทั้งศพเทพปีศาจ รูปสลักไม้พระจักรพรรดิ และตัวโทะโคะโยะ เรื่องถูกเล่าแพร่สะพัดไปในหมู่บ้าน เด็กสาวผู้กล้าได้รับการต้อนรับเป็นวีรสตรี หลังจากนั้น ก็มีการจัดงานเลี้ยงฉลองพิเศษให้กับความกล้าหาญอย่างเหลือเชื่อของเธอ
ฉบับแปลแก้ไข	เมื่อพวกเขามาถึงและให้ความช่วยเหลือโทะโคะโยะ และนำเอาทุกสิ่งทุกอย่างเข้าเมือง มีทั้งศพเทพปีศาจ รูปสลักไม้พระจักรพรรดิ รวมทั้งตัวโทะโคะโยะ วิรกรรมต่างๆ ถูกเล่าแพร่สะพัดไปในหมู่บ้าน เด็กสาวผู้กล้าได้รับการต้อนรับเป็นวีรสตรี หลังจากนั้น ก็มีการจัดงานเลี้ยงฉลองพิเศษให้กับความกล้าหาญอย่างเหลือเชื่อของเธอ

จากตัวอย่าง 7 ตามลักษณะภาษาไทยในบทบรรยาย การกระทำใดๆ ควรจะต้องระบุว่าผู้กระทำเป็นใคร และทำอะไร ตามลำดับ ซึ่งต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นวลี ที่ไม่บ่งบอกว่าใครเป็นผู้กระทำ การแปลจึงต้องปรับบทแปลให้เป็นโครงสร้างภาษาไทย ภาษาจึงจะเป็นธรรมชาติ อ่านราบรื่น เข้าใจง่าย

ตัวอย่างที่ 8 จากเรื่อง **THE SPARROW WITH THE SLIT TONGUE**

ต้นฉบับ	But as he drew near the house his heart sank a little, for he knew what a fury his wife would be in, and how she would abuse him for his absence. And it was even worse than he expected. However, long experience had taught him to let her storm and say nothing, so he lit his pipe not seem likely to stop, when her husband, who by this time had forgotten all about her, drew out the chest from under his cloak, and
---------	--

opened it. Oh, what a blaze met his eyes! Gold and precious stones were heaped up to the very lid, and lay dancing in the sunlight. At the sight of these wonders even the scolding tongue ceased, and the woman approached, and took the stones in her hand, setting greedily aside those that were the largest and most costly. Then her voice softened, and she begged him quite politely to tell her where he had spent his evening, and how he had come by these wonderful riches. So he told her the whole story, and she listened with amazement, till he came to the choice which had been given him between the two chests. At this her tongue broke loose again, as she abused him for his folly in taking the little one, and she never rested till her husband had described the exact way which led to the sparrow-princess's house. When she had got it into her head, she put on her best clothes and set out at once. But in her blind haste she often missed the path, and she wandered for several hours before she at length reached the little house. She walked boldly up to the door and entered the room as if the whole place belonged to her, and quite frightened the poor girl, who was started at the sight of her old enemy. However, she concealed her feelings as well as she could, and bade the intruder welcome, placing before her food and wind, hoping that when she had eaten and drunk she might take her leave. But nothing of the sort.

ฉบับแปลก่อนสอบ ขณะที่แกใกล้จะถึงบ้าน ก็รู้สึกใจฝ่อเล็กน้อย เพราะรู้ว่าภรรยาจะต้องโกรธแค่ไหน หล่อนจะด่าว่าแหยงใจที่หายไป แล้วมันก็แย่กว่าที่เกศาควไว้ซะอีก แต่ประสบการณ์อันยาวนาน สอนแกว่าปล่อยให้หล่อนโมโหไป แล้วไม่ต้องพูดอะไรทั้งสิ้น แกจุกดล้องยาสูบ และรอนภรรยาเหนื่อยไปเอง แต่หล่อนก็ยังโมโหต่อและดูเหมือนจะไม่ยอมหยุด จนเมื่อสามีดูท่าว่าจะลืมว่ามีหล่อนอยู่ และได้ดึงเอาหีบออกมาจากเสื้อคลุมแล้วเปิดออก โอ! มีอะไรบางอย่างสว่างวาบเข้าตา มีทองและหินล้ำค่ากองอยู่บนฝาหีบ ส่องแสงวิบวับอยู่ในแสงอาทิตย์ เมื่อเห็นสิ่งอัศจรรย์นั้น เสียงที่บ่นก็หยุดลง หล่อนก้าวเข้าไปใกล้ ดึงคั่นกอบเอาก้อนที่ใหญ่และมีค่าที่สุดด้วยความโลภ จากนั้น ก็พูดจาอ่อนหวานและขอร้องอย่างสุภาพ ให้แกเล่าว่าไปไหนมาเมื่อเย็น แล้วทำยังไงถึงร่ำรวยได้แบบไม่น่าเชื่อ ดังนั้น ชายชราจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง หล่อนฟังด้วยความทึ่ง จนถึงตอนที่ เขาเลือกระหว่างหีบสองใบ หล่อนจึงหลุดคำพูดแย่ๆ ออกมาอีก คำแกว่าโง่ที่เลือกหีบใบเล็กมา แล้วถามเข้าซีไม่ยอมเลิก จนสามีอธิบายทางไปบ้านเจ้าหญิงนกระจอกอย่างละเอียด หลังจากที่พักทางไว้ในตัวแล้ว นางภรรยาก็ใส่เสื้อผ้าชุดที่ดีที่สุดออกจากบ้านไปทันที ด้วยความรีบเร่งเหลือเกิน ทำให้หล่อนหลงทางหลายครั้ง และเดินเตร็ดเตร่อยู่นานหลายชั่วโมง สุดท้าย ก็ไปถึงบ้านหลังน้อยนั้น หล่อนเดินอย่างกล้าหาญชาญชัยไปที่ประตู แล้วเข้าไปในห้องเสมือนหนึ่งว่าเป็นเจ้าของ และขู่ว่าให้หญิงสาว

ตกใจกลัวเมื่อเห็นศัตรูเก่า อย่างไรก็ตาม หญิงสาวก็ซ่อนความรู้สึกเอาไว้อย่างเต็มความสามารถ แล้วกล่าวต้อนรับ จัดหาอาหารและเหล้าหมักมาให้ โดยหวังว่า เมื่อหล่อนดื่มกินแล้วจะจากไป แต่กลับไม่เป็นเช่นนั้น

ฉบับแปลแก้ไข ขณะที่เกไกไล่ถึงบ้าน ก็รู้สึกใจฝ่อเล็กน้อย เพราะรู้ว่าภรรยาจะต้องโกรธแต่ไหนหล่อนจะด่าว่าแกล้งโง่ที่หายไป แล้วมันก็แย่กว่าที่เกคาดไว้ซะอีก แต่ประสบการณ์อันยาวนาน สอนแล้วว่าปล่อยให้หล่อนโมโหไป แล้วไม่ต้องพูดอะไรทั้งสิ้น แกล้งดกท้องยาสูบ และรอจนภรรยาเหนื่อยไปเอง แต่หล่อนก็ยังโมโหต่อและดูเหมือนจะไม่ยอมหยุด จนเมื่อสามีดูท่าว่าจะลืมว่ามีหล่อนอยู่ และได้ดึงเอาหีบออกมาจากเสื้อคลุมแล้วเปิดออก

โอ! มีอะไรบางอย่างสว่างวาบเข้าตา มีทองและหินล้ำค่ากองอยู่บนฝ่าหีบส่องแสงวิบวับอยู่ในแสงอาทิตย์

เมื่อเห็นสิ่งอัศจรรย์นั้น เสียงที่บ่นก็หยุดลง หล่อนก้าวเข้าไปใกล้ ดึงคันทกอบเอาไว้ก่อนที่ใหญ่และมีค่าที่สุดด้วยความโลภ จากนั้น ก็พูดจาอ่อนหวานและขอร้องอย่างสุภาพ ให้เกเล่าว่าไปไหนมาเมื่อเย็น แล้วทำอย่างไรถึงร่ำรวยได้แบบไม่น่าเชื่อ

ดังนั้น ชายชราจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง หล่อนฟังด้วยความตั้งใจ จนถึงตอนที่ เขาเลื้อยระหว่างหีบสองใบ หล่อนจึงหลุดคำพูดแย่ๆ ออกมาอีก คำแกล้งโง่ที่เลือกหีบใบเล็กมา แล้วถามเข้าๆ ไม่ยอมเลิก จนสามีอธิบายทางไปบ้านเจ้าหญิงนกระจอกอย่างละเอียด หลังจากที่ท่องเที่ยวทางไว้ในหัวแล้ว นางภราก็ใส่เสื้อผ้าชุดที่ดีที่สุดออกจากบ้านไปทันที ด้วยความรีบเร่งเหลือเกิน ทำให้หล่อนหลงทางหลายครั้ง และเดินเตร็ดเตร่อยู่หลายชั่วโมง สุดท้าย ก็ไปถึงบ้านหลังน้อยนั้น หล่อนเดินอย่างกล้าหาญชาญชัยไปที่ประตู แล้วเข้าไปในห้องเสมือนหนึ่งว่าเป็นเจ้าของ และขอให้หญิงสาวตกใจกลัวเมื่อเห็นศัตรูเก่า อย่างไรก็ตาม หญิงสาวก็ซ่อนความรู้สึกเอาไว้อย่างเต็มความสามารถ แล้วกล่าวต้อนรับ จัดหาอาหารและเหล้าหมักมาให้ โดยหวังว่า เมื่อหล่อนดื่มกินแล้วจะจากไป แต่กลับไม่เป็นเช่นนั้น

จากตัวอย่าง 8 เป็นปัญหาในการปรับบทด้วยวิธีการปรับย่อหน้า เนื่องจาก ต้นฉบับเป็นการบรรยายโดยไม่มีการย่อหน้า เมื่อแปลเป็นนิทานจะทำให้เนื้อเรื่องยาว บทแปลไม่น่าอ่าน ผู้วิจัยจึงได้ปรับบทแปลด้วยการย่อหน้า จากบทพูดหรือข้อความที่มีสำนวนและคำเชื่อม เพิ่มอีก 2 ย่อหน้า เพื่อให้สบายตาและน่าอ่านมากขึ้น

ภายหลังการสอบสารนิพนธ์ผู้วิจัย ได้ปรับแก้ไข เพื่อให้บทแปลน่าอ่าน ชวนติดตาม และมีความสนุกสนานมากขึ้น ภาษาเป็นธรรมชาติ แม้ว่าคำแปลจะไม่ถูกต้องตามความหมายของต้นฉบับทั้งหมด แต่เนื้อเรื่อง แก่โครงเรื่องยังคงตามต้นฉบับ

ประวัติของผู้เขียนและเรียบเรียงนิทานญี่ปุ่นเป็นภาษาอังกฤษ

โจแอนนา โคล์เกิดวันที่ 11 กันยายน ค.ศ.1944 ที่เมืองนิวอาร์ค รัฐนิวเจอร์ซีย์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ครอบครัวของเธอเป็นชาวสวน ทำให้เธอชอบปลูกดอกไม้ จับแมลง และคิดจินตนาการในสวน ด้วยความสนใจใฝ่เรียนรู้สิ่งต่างๆ ทั้งการอ่าน การศึกษา จึงทำให้เธอเป็นนักเขียนคุณภาพ เธอเคยสอนหนังสือในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและทำงานให้กับนิตยสารข่าวและดำรงตำแหน่งอาวุโสด้านหนังสือเด็กอยู่หลายปี จนกระทั่ง เริ่มมีผลงานหนังสือของตนเอง

ปัจจุบันเธออาศัยอยู่ที่รัฐคอนเนคติกัตกับสามีและลูกสาว และทำงานประจำเป็นนักเขียนหนังสือสำหรับเด็กคนหนึ่ง ในหนังสือเด็กที่เธอได้รับรางวัลและทำให้มีชื่อเสียงจากหนังสือจำนวนกว่า 12 เรื่อง ได้แก่ เรื่องชุด The Magic School Bus รวมถึงเรื่อง Read Aloud Treasury and A pocketful of Laughs ที่ได้รวบรวมร่วมกับสเตฟานี แคลเมนสัน

ผลงานอื่นๆ

A Frog's Body
Cars and How They Go
Bony-Legs
How You Were Born
The Magic School Bus At the Water Works
The Magic School Bus Inside the Earth
The Magic School Bus Lost in the Solar System
Evolution
My Puppy is Born
The Secret Box
Fun on Wheels
The Clown-Arounds
Golly Gump Swallowed a Fly
The New Baby at Your House
A Dog's Body
It's Too Noisy!
The Missing Tooth
Buster Cat Goes Out
Cockroaches
Plants in Winter
Fleas
Dinosaur Story
Saber-Toothed Tiger and Other Ice-Age Mammals

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ประพาสรัตน์ คีววงศ์งาม
วัน เดือน ปีเกิด	22 มีนาคม 2520
สถานที่เกิด	ราชบุรี
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2537 -2540) พยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ. 2547 - 2550) ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการ สื่อสารและการพัฒนา) วิชาเอกการแปล
ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน	พ.ศ.2547-ปัจจุบัน พยาบาลวิชาชีพ แผนกไอซียู(แบบชั่วคราว) โรงพยาบาลสมิติเวช ศรีนครินทร์และโรงพยาบาลเจ้าพระยา